

Tilinpäätös

2017

SISÄLLYSLUETTELO

1. KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS VUOTEEN 2017	2
2. KAUPUNGIN HALLINTO	3
2.1. Kaupunginvaltuusto 2017 - 2021	3
2.2. Kaupunginhallitus 12.6.2017-31.5.2019	5
2.3. Toimielimet 12.6.2017 – 31.5.2021.....	5
3. TALOUDELLINEN KEHITYS.....	7
3.1. Yleinen taloudellinen kehitys.....	7
3.2. Oman talousalueen kehitys.....	8
3.3. Olennaiset toiminnan ja talouden muutokset	9
3.4. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	9
3.5. Kaupungin henkilöstö 31.12.....	11
3.6. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttamista seikoista.....	11
3.7. Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä	14
4. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	15
4.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen	15
4.2. Toiminnan rahoitus.....	16
4.3. Rahoitusasema ja sen muutokset	20
4.4. Kokonaistulot ja –menot.....	22
5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS.....	23
5.1. Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä.....	23
5.2. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	24
5.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	25
5.4. Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	25
5.5. Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	30
5.6. Konsernin henkilöstömäärä 31.12.....	34
6. HALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ JA TALouden TASAPAINOTTAMISTA KOSKEVISTA TOIMENPITEISTÄ	34
7. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	35
7.1. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	35
7.2. Käyttötalouden toteutuminen.....	93
7.3. Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	97
7.4. Investointiosan toteutuminen	100
7.5. Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta.....	108
8. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	110
9. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	118
9.1. Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	118
9.2. Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot.....	118
9.3. Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	119
9.4. Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	120
9.5. Tasetta koskevat liitetiedot.....	123
9.6. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	127
9.7. Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot.....	128
Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista ja tositelajeista	130
10. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS	131

1. KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS VUOTEEN 2017

Someron kaupunki juhli viime vuonna 150-vuotispäiväänsä, sillä paikallinen kunnallishallinto saavutti tuon rajapyykin 29.12.2017. Merkkipaalua huomioitiin monin eri tavoin pitkin vuotta ja kyseessä olikin varmasti yksi kaikkien aikojen aktiivisimmista tapahtumavuosista – juhlistettiin samana vuonna lisäksi satavuotiasta Suomea ja Baddingin 70-vuotismuistoa. Mennyt vuosi olikin tässä mielessä eräänlainen yhteisövoiman näytös parhaasta päästä. Kulttuurin eri ilmentymien lisäksi somerolaisia yhdisti laajasti myös mm. Laitalainen Joulu – hyväntekeväisyysstempaus.

Juhlavuositeema huomioiden kaupungin hallinnon näkökulmasta on erityisen hienoa, että vuosi päättyi jopa erinomaisissa tilinpäätösmerkeissä. Talouden keskeisistä tunnusluvusta yli viiden miljoonan euron vuosikate ja vajaan kahden miljoonan euron positiivinen tulos todella antavat aihetta tyytyväisyyteen. Kaupungin toimintakulut saatiin käännettyä laskusuuntaan ja myös verotuloissa saavutettiin ensin vaisusti edenneen vuosikertymän jälkeen lopulta kasvua. Toimintakulujen alenemisen suurimmat yksittäiset selittäjät löytyvät erikoissairaanhoidon poikkeuksellisesti alentuneista kustannuksista sekä ns. Kiky-sopimuksen vaikutuksista henkilöstökuluihin.

Someron tulevaisuutta rakennettiin monelta kantilta vuonna 2017. Palvelutuotantoympäristön yksi kaikkien aikojen merkittävimmistä investoinneista, Kiiruun uuden oppimiskeskuksen rakentaminen, eteni loppusuoralle asti ja tätä tekstiä kirjoitettaessa sen hulpeissa tiloissa on jo ehditty opiskella muutama viikko. Lisäksi tulevaisuuden toivoihin luetaan mm. Ruunalan uuden yritysalueen ja Kohnamäen asuntoalueen valmistuneet kaavat sekä Jaatilassa aloitettu uuden asuntoalueen kaavahanke.

Valtakunnallinen sote- ja maakuntauudistus eteni jo tutuksi tulleeseen tapansa. Toteutusajankohdaksi asetettiin vuoden 2020 alku. Someron kaupunki jatkoi valmistautumista uudistukseen tekemällä toiminta- ja valmistelulinjauksia erityisesti vanhuspalvelurakentteensa liittyen. Näihin kuuluvat suunnitellut Lamminniemen konserniyhtiömuutokset, Rauhankallion ryhmäkodin lakkauttamis päätös ja valmistelupäätös Tervaskannon mahdollisesta myymisestä/korvaamisesta yksityisen tahon tekemällä uudisrakennuksella. Näiden hankkeiden lopullisesta toteutuksesta päätetään vuonna 2018.

Viime vuosien myönteisistä tilinpäätöksistä huolimatta on hyvä pitää mielessä, että suuret investoinnit kaupungin tulevaisuuteen ovat merkinneet myös lainakannan huomattavaa nousua. Asukaskohtainen laina onkin kasvanut muutamassa vuodessa noin tuhannella eurolla. Toisaalta lainamäärä on saatu pidettyä kaupungin omia muutaman vuoden takaisia ennusteita selvästi alhaisempana ja kuntavertailussa Someron asema tässäkin on kohtuullinen. Tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa on, että tehdyt investoinnit saadaan tuottamaan niiltä odotettua hyvinvoinnin kasvua.

Tulevaisuuteen vaikuttavia päätöksiä tehdään Someron kaupungissa jatkuvasti ja päätöksentekoon liittyy myös eräs viime vuoden suurista muutoksista, eli siirtyminen kesäkuussa uuteen valtuustokausiryhtiin ja uusien toimielinten aikaan. Alkaneen kauden päätöksenteon yleisvirettä voi perustellusti luonnehtia eteenpäin katsovaksi ja rakentavaksi, mikä ennustanee Somerolle valoisaa tulevaisuutta.

Somerolla 20.3.2018

Sami Suikkanen
kaupunginjohtaja

2. KAUPUNGIN HALLINTO

2.1. Kaupunginvaltuusto 2017 - 2021

Kuntavaaleissa valittiin valtuustot toimikaudelle 1.6.2017 – 31.5.2021.

Kaupunginvaltuuston jäsenmäärä on 35. Valtuuston kokoonpano

1.1. – 31.5.2017

KESK	16
KOK	7
SDP	6
PS	4
VAS	1
VIHR	1

1.6.-31.12.2017

KESK	17
KOK	7
SDP	6
PS	2
VAS	2
VIHR	1

Someron kaupungin valtuustoryhmät ja jäsenet vuonna 2017:

Suomen Keskustan valtuustoryhmä

1.1. – 31.5.2017

Ahlbom Kari
Gustafsson Riikka
Kesäniemi Hannu
Koivu Arto
Koivuniemi Ilkka
Kurvinen Jani
Lehtimäki Jarno
Mikkola Niina
Pirttilä Tero
Pöri Taru
Roto Matias
Ryhtä Riitta
Salo Juha
Tuomisto Heikki
Virtanen Mikko
Älli Mikko

1.6.-31.12.2017

Ahlbom Kari
Kesäniemi Hannu
Koivuniemi Ilkka
Kurvinen Jani
Kyyrä Jaana
Lehtimäki Jarno
Merelle Jody
Pirttilä Tero
Pöri Taru
Roto Matias
Rouhiainen Mirja
Ryhtä Riitta
Saarinen Maija
Salo Juha
Tuomisto Heikki
Virtanen Mikko
Älli Mikko

Kansallisen kokoomuksen valtuustoryhmä

1.1. – 31.5.2017

Fonsell-Laurila Kati
Ilmonen Timo
Laurén Leena
Manni Eero
Munter Hanna
Mäki-Teeri Markku
Vasama-Kakko Kaisa

1.6. – 31.12.2017

Eino Pauli
Fonsell-Laurila Kati
Maavirta Pia
Mäki-Teeri Markku
Seppälä Henry
Varjus Jutta
Wiskari Juha

Sosialidemokraattinen valtuustoryhmä**1.1. – 31.5.2017**

Elo Jouko
 Kotti Antti
 Kujansuu Antti
 Lehtinen Riitta
 Leppälä Sirkka-Liisa 11.5.2017 asti (kuollut)
 Linnainmaa Pihla
 Ruuhilehto Taina 15.5.2017 alkaen

1.6.-31.12.2017

Hakamäki Raila
 Kaivo Juhani
 Kotti Antti
 Lehtinen Riitta
 Ruuhilehto Taina
 Valve Ismo

Perussuomalaisten valtuustoryhmä**1.1. – 31.5.2017**

Kurki Kirsti
 Nurmi Janne
 Eloranta Heli

1.6. – 31.12.2017

Kurki Kirsti
 Mäkinen Matias

Somero 2025**1.1 - 31.5.2017**

Härkönen Matti

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä**1.1. – 31.5.2017**

Lehtinen Heikki

1.6. – 31.12.2017

Lehtinen Heikki
 Lehtilä Jukka

Vihreät**1.1. – 31.5.2017**

Kyyrä Juha-Matti

1.6. – 31.12.2017

Kauriinoja Katariina

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajat 1.1.-12.6.2017

Puheenjohtaja Kurvinen Jani (KESK)

1. varapuheenjohtaja Leppälä Sirkka-Liisa (SDP) 11.5.2017 asti (kuollut)
2. varapuheenjohtaja Manni Eero (KOK)
3. varapuheenjohtaja Mikkola Niina (KESK)

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajat 12.6. 2017 – 31.12.2017

Puheenjohtaja Kurvinen Jani (KESK)

1. varapuheenjohtaja Koivuniemi Ilkka (KESK)
2. varapuheenjohtaja Hakamäki Raila (SDP) (11.9.2017 alkaen)
2. varapuheenjohtaja Lehtinen Riitta (SDP) (11.9.2017 asti)
3. varapuheenjohtaja Mäkinen Matias (PS)

Kaupunginvaltuuston kokoukset:

Kaupunginvaltuusto kokoontui 7 kertaa vuoden 2017 aikana.

**2.2. Kaupunginhallitus
jäsenet 1.1. – 12.6.2017**

KESK Koivuniemi Ilkka
KESK Kyyrä Jaana
KESK Pirttilä Tero
KESK Pöri Taru
KOK Fonsell-Laurila Kati
KOK Mäki-Teeri Markku
SDP Lindström Jonna
SDP Lehtinen Riitta
PS Nurmi Janne

**12.6.2017-31.5.2019
jäsenet 12.6. – 31.12.2017**

KESK Kesäniemi Hannu
KESK Pirttilä Tero
KESK Pöri Taru
KESK Ryhtä Riitta
KOK Eino Pauli
KOK Maavirta Pia
KOK Varjus Jutta
SDP Ruuhilehto Taina (11.9.2017 asti)
SDP Lehtinen Riitta (11.9.2017 alkaen)
SDP Valve Ismo

Kaupunginhallituksen puheenjohtajat 1.1. – 12.6.2017

Puheenjohtaja Fonsell-Laurila Kati (KOK)
1. varapuheenjohtaja Pirttilä Tero (KESK)
2. varapuheenjohtaja Lehtinen Riitta SDP

Kaupunginhallituksen puheenjohtajat 12.6. – 31.12.2017

Puheenjohtaja Pirttilä Tero (KESK)
1. varapuheenjohtaja Maavirta Pia (KOK)
2. varapuheenjohtaja Ruuhilehto Taina (SDP) (11.9.2017 asti)
2. varapuheenjohtaja Lehtinen Riitta (SDP) (11.9.2017 alkaen)

Esittelijä:

Kaupunginjohtaja Sami Suikkanen

Kaupunginhallituksen kokoukset:

Kaupunginhallitus kokoontui 18 kertaa vuoden 2017 aikana.

**2.3. Toimielimet
jäsenet 1.1. – 12.6.2017****Keskusvaalilautakunta (5 jäsentä)**

Majuri Inkeri (pj)
Timperi Hannu (vpj.)
Sintonen Arto
Vesterinen Aarne
Yli-Rekola Eeva

Tarkastuslautakunta (5 jäsentä)

Roto Matias (pj.)
Laurén Leena (vpj.)
Heinonen Terttu
Moisander Visa
Ruuhilehto Taina

**12.6.2017 – 31.5.2021
jäsenet 12.6. - 31.12.2017****Keskusvaalilautakunta (5 jäsentä)**

Majuri Inkeri (pj)
Kyyrä Juha-Matti (vpj)
Kulmala Eero
Pyykkö Leena
Timperi Hannu

Tarkastuslautakunta (5 jäsentä)

Kaivo Juhani (pj)
Roto Matias (vpj)
Haho Eevi
Hinttala Irma
Mäkinen Jaakko

Elinkeinlautakunta (9 jäsentä)

Munter Hanna (pj)
 Ryhtä Riitta (vpj)
 Aalto Arto
 Eeva Laura
 Ilmonen Timo
 Kotti Minna
 Kujansuu Antti
 Kurki Kirsti
 Lehtinen Heikki

Maaseutulautakunta (7 jäsentä)

Tuominen Paavo (pj)
 Näykki Lasse (vpj)
 Haho Eevi
 Koskinen Olli
 Kujansuu Antti
 Pelto-Lampola Raili
 Saksa Heli

Perusturvalautakunta (11 jäsentä)

Kotti Antti (pj)
 Rouhiainen Mirja (vpj)
 Ahlbom Kari
 Friskopf Christer
 Kallio Anja
 Karvonen Raimo
 Latva-Äijö Jaana
 Laurén Leena
 Linden Ari
 Mäkinen Jaakko
 Sorva Irma

Sivistyslautakunta (11 jäsentä)

Koivu Arto (pj)
 Vasama-Kakko Kaisa (vpj.)
 Joosela Sonja
 Kaivonen Johanna
 Kyyrä Juha-Matti
 Laine Outi
 Lehtimäki Jarno
 Näykki Lasse
 Ojala-Sirro Irina
 Palander Lassi
 Saarinen Maija

Tekninen lautakunta (9 jäsentä)

Elo Jouko (pj.)
 Salo Juha (vpj.)
 Eloranta Heli
 Ilmonen Timo

Perusturvalautakunta (11 jäsentä)

Kotti Antti (pj)
 Rouhiainen Mirja (vpj)
 Aarnisaari Mirva
 Ahlbom Kari
 Joensuu Sari
 Järvinen Jarkko (6.11.2017 alkaen)
 Koivuniemi Ilkka (11.9.2017 alkaen)
 Kotti Minna
 Kurkikangas Tuomo
 Merelle Jody
 Lauren Leena
 Rönkkö Raimo (6.11.2017 asti)
 Sevón Jaska (11.9.2017 asti)

Sivistyslautakunta (11 jäsentä)

Fonsell-Laurila Kati (pj.)
 Kyyrä Jaana (vpj.)
 Gustafsson Erkki
 Hakamäki Raila
 Hyytiäinen Petteri
 Iivonen Tarja
 Norrby Jani
 Ojala-Sirro Irina
 Saarinen Maija
 Sundberg Kenneth
 Wiskari Juha

Tekninen lautakunta (9 jäsentä)

Salo Juha (pj.)
 Känkänen Harri (vpj.)
 Kankaanpää Sirkku
 Laine Outi

Kankaanpää Sirkku
Lindström Jonna
Tapio Maria
Teräväinen Anne
Älli Mikko

Lehtinen Heikki
Lehtinen Riitta
Seppälä Henri
Teräväinen Anne
Älli Mikko

Ympäristölautakunta (9 jäsentä)

Kesäniemi Hannu (pj.)
Korpihuhta Ulla (vpj.)
Kurki Kirsti
Munter Hanna
Nuoritalo Totti
Ojala Sinikka
Rajala Sanna
Veikkola Heikki
Virtanen Mikko

Ympäristölautakunta (9 jäsentä)

Virtanen Mikko (pj.)
Korpihuhta Ulla (vpj.)
Hakala Antti
Kaivonen Johanna
Kauriinoja Katariina
Kulmanen Inkeri
Moisander Visa
Nuoritalo Totti
Rajala Sanna

Tilivelvolliset

Kuntalain mukaan tilivelvollisia ovat kaupunginhallituksen, lautakuntien, johtokuntien ja toimikuntien jäsenet, kunnanjohtaja, konsernihallinnon johtajat sekä toimielinten alaisten tehtäväalueiden johtavat viranhaltijat (yleensä esittelijät).

Toimielimet ja niiden esittelijät:

Kaupunginhallitus:	Kaupunginjohtaja Sami Suikkanen
Elinkeinolautakunta:	Kehittämisasiantuntija Juuso Alatalo
Maaseutulautakunta:	Maaseutuasiamies Mari Pentti-Tuomisto
Perusturvalautakunta:	Perusturvajohtaja Taru Nordlund
Sivistyslautakunta:	Sivistysjohtaja Minna Mäkelä-Rönholm
Tekninen lautakunta:	Tekninen johtaja Marko Mäkinen
Ympäristölautakunta:	Rakennustarkastaja Petri Vastamäki
	Ympäristönsuojelusihteeri Timo Klemelä
	Maankäyttöinsinööri Jyrki Virtanen

3. TALOUDELLINEN KEHITYS

3.1. Yleinen taloudellinen kehitys

Kansantalouden tilinpidon mukaan Suomen bruttokansantuote kasvoi 2,7 prosenttia vuonna 2017. Kasvuun vaikuttivat erityisesti viennin ja investointien lisääntyminen. Toimialoista niin teollisuus, rakentaminen kuin palvelutkin kasvoivat.

Työttömiä oli vuoden 2017 joulukuussa 227 000, mikä oli 20 000 enemmän kuin vuosi sitten. Työttömyysaste oli joulukuussa 8,4 % eli 0,6 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Vuonna 2017 työttömyysaste oli keskimäärin 8,6 %, kun se vuonna 2016 oli 8,8 %.

Vuoden 2017 keskimääräinen inflaatio oli 0,7 %. Joulukuussa kuluttajahintoja nosti edelliseen vuoteen verrattuna eniten ajoneuvoveron, savukkeiden, sähkön ja vuokrien kallistuminen. Kuluttajahintojen nousua vuoden takaisesta hillitsi mm. omakotitalokiinteistöjen halpeneminen sekä asuntolainojen korkojen lasku. Vuoden 2017 keskimääräinen ansiotason nousu edelliseen vuoteen verrattuna oli ennakkotietojen mukaan 0,2 % ja reaali-ansiot laskivat 1 %.

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2017 tilinpäätösarviot osoittavat kuntatalouden vahvistuneen, mutta ennako-odotukset eivät kuitenkaan täysin toteutuneet. Kuntasektorin toimintakulut laskivat mm. kilpailukyky sopimukseen liittyvien toimien, perustoimeentulotuen Kela-siirron ja kuntien omien säästötoimien vuoksi.

Verotulot kasvoivat arviolta n. 2 % eli 450 milj. euroa. Samanaikaisesti valtionosuudet kuitenkin laskivat 3,3, % eli 300 milj. euroa. Tilikauden tulos oli negatiivinen 60 kunnassa, joista kaikki ovat alle 100 000 asukkaan kuntia. (*Kuntaliitto tiedottaa 7.2.2018*).

Tilastokeskuksen keräämien tilinpäätösarvotietojen mukaan Manner-Suomen kuntien toimintakulut ilman sisäisiä eriä vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 2,1 %. Ulkoisissa toimintatuotoissa vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 5,9 %.

Manner-Suomen kuntien yhteenlaskettu vuosikate oli 3,2 mrd. euroa. Kasvua vuoteen 2016 verrattuna oli 18,9 %. Vuonna 2017 kaikkiaan 7 kuntaa arvioi vuosikatteen jäävän negatiiviseksi, kun sitä edellisenä vuonna negatiivisia kuntia oli 14. Asukasta kohti laskettu vuosikate oli tilinpäätösarvioiden mukaan 585 euroa, kun se edellisenä vuonna oli 492 euroa.

Manner-Suomen kuntien yhteenlaskettu lainakanta oli vuoden 2017 lopussa 16 miljardia euroa. Lainakanta pieneni vuoden aikana 0,6 %. Asukasta kohden laskettu lainamäärä oli 2 921 euroa ja vuotta aiemmin 2 939 euroa. Investointeihin kunnat käyttivät rahaa 0,6 % edellistä vuotta vähemmän.

3.2. Oman talousalueen kehitys

Varsinais-Suomen työ- ja elinkeinotoimistossa oli joulukuun lopussa 24 900 työtöntä työnhakijaa, joista lomautettuna oli 1 500. Joulukuun aikana työttömien määrä yleensä kasvaa - nyt 2 400 henkilöllä. Työttömyyden laajeneminen johtui pääasiassa joulukuulle ominaisista tekijöistä: oppilaitoksista valmistuneiden nuorten tulosta työmarkkinoille ja määräaikaisten työsuhteiden päättymisestä. Vuotta aiemmasta määrä väheni 6 000 henkilöllä eli 20 prosentilla, kun koko maassa työttömien määrä väheni 18 prosenttia. Vastaavasti lomautettujen määrä väheni 1 100 henkilöllä (-42 %) Varsinais-Suomessa.

Joulukuussa työttömien määrä väheni viime vuodesta kaikissa Varsinais-Suomen seutukunnissa. Työttömyysaste oli korkein Salon seutukunnassa (13,6 %) ja Salon kaupungissa (14,2 %). Pienin työttömyysaste oli Vakka-Suomessa (7 %) ja kunnista Paimiossa (5,7 %).

Joulukuun lopussa alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 3 000, mikä on 27 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyyden kasvu oli pitkään voimakkainta 25 - 34 -vuotiaiden ryhmässä, mutta vuoden 2016 maaliskuussa tapahtunut käänne laskusuuntaan jatkuu edelleen vahvana. Työttömien määrä alenee tasaisesti n. 20 prosentin vauhtia alle 50-vuotiaiden ikäluokissa. Hitainta aleneminen on yli 60-vuotiaiden ikäryhmissä.

Koulutusasteittain tarkasteltuna työttömyys väheni vuotta aiemmasta alemmalla (-16 %) ja ylemmällä korkeakouluasteella (-17 %). Ammattiryhmittäin tarkasteltuna työttömyys väheni kaikissa ammattiryhmissä. Varsinais-Suomessa työttömyyden aleneminen, varsinkin metalliteollisuudessa on jatkunut jo pian kolme vuotta. Rakennusala työttömyys on vähentynyt toissa syksystä saakka. Palvelualoillakin tilanne on piristynyt ja heijastuu myös naisten työllisyyteen.

Joulukuun lopussa oli avoimia työpaikkoja tarjolla alueen työ- ja elinkeinotoimistossa 3 000 kappaletta eli 34 % enemmän kuin vuosi sitten.

Somerolla työttömiä työnhakijoita oli joulukuun lopussa 366 henkeä (489 12/2016), joista alle 25-vuotiaita 38 (58), yli 50-vuotiaita 161 (232) ja yli vuoden työttömänä olleita 117 (160). Työttömistä miehiä oli 190 (240) ja naisia 176 (249). Avoimia työpaikkoja oli Somerolla vuoden lopussa 20 (27). Työttömyysaste oli Somerolla 9,5 % (12,3 %).

Salon väestömäärä oli vuoden vaihteessa 52 984 (53 550) henkilöä. Väestö väheni edellisvuodesta n. 560:llä. Salon tulomuutto oli 1 884 ja lähtömuutto 2 110 henkilöä. Somerolla tulomuutto oli 332 ja lähtömuutto 343 henkilöä. Syntyneitä oli 64 (66) ja kuolleita 156 (133). Somerolla väkimäärä väheni 108 (-66) henkilöllä. Väestömäärä oli vuoden lopussa 8 919 (9 027) henkeä.

* suluissa vuoden 2016 vastaava tieto

3.3. Olennaiset toiminnan ja talouden muutokset

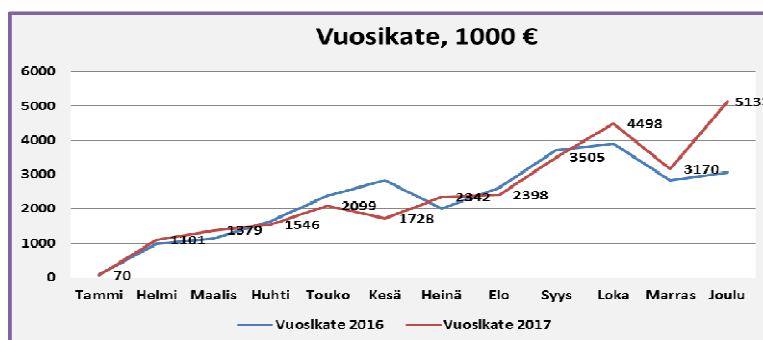
Vuoden 2017 tilinpäätös oli tuloksen kannalta edellisvuosia huomattavasti parempi. Syksyllä vuosikate oli vielä viimevuotista alempi. Lokakuussa tilanne parani, mutta marraskuussa vuosikate taas laski lähelle poistoja. Tilinpäätöksessä vuosikate oli kuitenkin 5,1 milj. euroa ja poistot 2,9 milj. euroa. Tilikauden ylijäämäksi muodostui lopulta 1,9 milj. euroa. Hyvään lopputulokseen vaikuttivat toimintakulujen jääminen n. 2,7 milj. euroa alle budjetoidun ja toimintatuottojen arvioitua suurempi kertymä 1,3 milj. euroa. Menojen laskuun vaikuttivat mm. lomarahojen leikkaus, jonka suuruus oli n.0,35 milj. euroa ja sairaanhoitopiirin ennakoiden palautus n. 0,4 milj. euroa. Tilikauden tulokseen pienentävästi vaikuttivat sisäilmaongelmien takia suljetun sosiaalitoimiston/ kotihoitotoimiston 142 000 euron arvonalennuksen kirjaaminen ja ns. raakapuukartellin oikeudenkäyntikulujen maksaminen ja satunnaisesti menoksi kirjaaminen 202 300 euroa.

Toimintakulut (ulkoiset) olivat 57,8 milj. euroa. Vastaavat menot vuonna 2016 olivat 58,7 milj. euroa. Näin ollen toimintakulut laskivat edellisestä vuodesta 0,9 milj. euroa eli 1,5 %.

Verotuloja kertyi kaikkiaan 27,2 milj. euroa, joka oli 0,56 milj. euroa arvioitua suurempi. Kasvua edelliseen vuoteen oli 0,8 milj. euroa eli 3,1 %. Tuloveroarvio oli 23,5 milj. euroa ja veroa kertyi 24 milj. euroa. Yhteisöverokertymä oli 1,36 milj. euroa ja kiinteistöverokertymä 1,8 milj. euroa.

Valtionosuuksia ennakoitiin saatavan 25,9 milj. euroa. Lopullinen kertymä oli vain hieman suurempi. Valtionosuudet laskivat edellisestä vuodesta 35 300 euroa.

Vuoden aikana nostettiin uutta lainaa 6 milj. euroa.

3.4. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Someron kaupungin taloudellinen tilanne on edelleen pysynyt hyvänä. Vuosikate oli 5,1 milj. euroa, mikä oli huomattavasti odotettua parempi. Tilikauden ylijäämää kertyi n. 1,9 milj. euroa ja taseessa on ylijäämiä kaikkiaan n. 30,4 milj. euroa.

Viime vuosien hyvistä tuloksista huolimatta lähivuodet tulevat koettelemaan kuntataloutta. Valtionosuusuudistus vähentää Someron kaupungin valtionosuuksia vuoden 2014 valtionosuuksiin verrattuna täysimääräisesti voimaan tultuaan 248 euroa asukasta kohti eli yhteen-

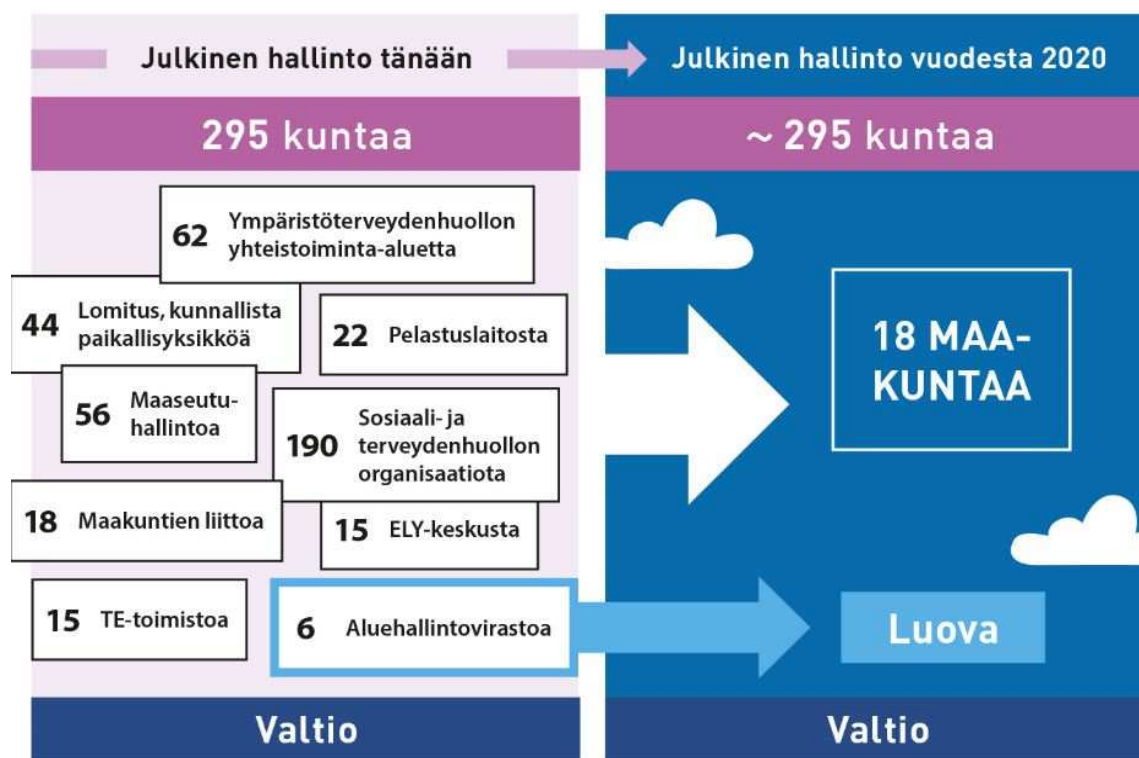
sä n. 2,3 milj. euroa. Sen laskennallisen vaikutuksen tuloveroprosenttiin arvioitiin olevan n. 2 prosenttiyksikköä. Reaalisesti valtionosuudet eivät kuitenkaan ole laskeneet uudistuksen ennakkolaskelmien mukaisesti, vaan ne ovat Somerolla absoluuttisesti jopa nousseet vuodesta 2015. Vasta vuoden 2018 talousarviossa laskua on n. 0,7 milj. euroa vuoden 2017 tilinpäätökseen verrattuna. Kaupunki nostikin tuloveroprosenttia 0,5 %:lla vuodelle 2018.

Suunnitelmavuosien 2018 – 2020 investointimenot ovat tuntuvasti vuosien 2016 - 2017 investointimenoja pienemmät. Lainanotto kuitenkin tulee jatkumaan ja asukaskohtaisen lainamäärän arvioidaan nousevan 3 500 euron tasolle suunnitelmakauden lopussa. Suuri velkamäärä kasvattaa myös korkokustannuksia, vaikka korot toistaiseksi ovatkin olleet alhaiset.

Työttömien määrä ja työttömyysaste ovat edelleen korkealla, vaikka merkkejä paremmasta yleisestä talouskehityksestä on jo näkyvissä.

Valtakunnallisen sote- ja maakuntauudistuksen vaikutukset mm. kuntien talouteen ja sote-omaisuuden kohtaloon uudistuksessa eivät ole vielä varmistuneet. Viimeisimpien tietojen mukaan kunnilta siirretään kunnallisveroa 11,71 %-yksikköä maakuntien sotetehtävien rahoitukseen.

Maakuntien tehtävät ja uusi sote-rakenne 1.1.2020.

(Kuva: alueuudistus.fi/uudistuksen_yleisesittely)

3.5. Kaupungin henkilöstö 31.12.

	2017	2016
Vakinaiset	466	470
Määräaikaiset (sis. työllistetyt ja sijaiset)	134	136
Koko henkilöstö yhteensä	600	606

Määräaikaisissa on mukana myös sairausloman- ja vuosiloman sijaiset, jolloin luvuissa on mukana sekä vakinainen että sijainen.

Kaupunki laatii vuosittain erillisen henkilöstöraportin, jossa on tarkemmat selvitykset henkilöstömuutoksista, sairauspoissaoloista ym.

Henkilöstökustannukset:

	2017	2016	2015
Palkat	19 820 700	19 926 518	19 741 374
Henkilösivukulut	5 286 011	6 097 295	6 039 710
Henkilöstökorvaukset	<u>-395 966</u>	<u>-311 908</u>	<u>-311 557</u>
Henkilöstökulut yhteensä	24 710 745	25 711 905	25 469 527
Henkilöstökulujen muutos	-3,9 %	+0,9 %	-0,3 %
Sisältää työllisyysvaroin palkattujen henkilöstökuluja:	209 745	136 175	243 515
Valtion palkkatuki	94 848	56 932	102 757
Tuen osuus henkilöstökuluista	45 %	42 %	42 %

3.6. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttamista seikoista

Oikeudenkäynnit ja mahdolliset vahingonkorvaukset:

1. Varsinais-Suomen kärjäoikeus käsitteli Rakennusliike Kerroskivi Oy:n kannetta sekä Someron kaupungin vastakannetta uimahallin vuonna 2010 puretusta urakkasopimuksesta siten, että se antoi tuomion 29.8.2014. Kaupungin vaatimusten määrä oli n. 1,9 milj. euroa ja Kerroskivi Oy:n vaatimus n. 3,3 milj. euroa. Tuomiolauselman mukaan Someron kaupunki veloitettiin suorittamaan Rakennusliike Kerroskivi Oy:lle 847 044,71 euroa korkolain mukaisine viivästyskorkeineen. Rakennusliike Kerroskivi Oy veloitettiin suorittamaan Someron kaupungille 1 706 145 euroa korkolain mukaisine viivästyskorkeineen sekä oikeudenkäyntikulujen korvauksena 121 224,68 euroa viivästyskorkeineen.

Kerroskivi valitti tuomiosta Turun hovioikeuteen. 18.12.2015 antamassaan tuomiossa hovioikeus muutti kärjäoikeuden tuomiota siten, että yhden korvauskohdan osalta kärjäoikeuden määräämän 38 961 euron sijasta Kerroskivi tuomittiin korvaamaan kaupungille ainoastaan 15 000 euroa (korkeineen). Lisäksi Kerroskivi veloitettiin korvaamaan kaupungin hovioikeusvaikeudenkäyntikuluja kaupungille 85 812,18 euroa (sis. alv 24 %). Kerroskivi haki korkeimmalta oikeudelta helmikuussa 2016 valituslupaa hovioikeuden tuomioon, mutta ei sitä saanut, joten hovioikeuden ratkaisu tuli lainvoimaiseksi. Kerroskivi hakeutui tuomion jälkeen konkurssiin, jonka pesänjako on alkanut syksyllä 2016 ja on kesken.

Hovioikeuden päätöksen perusteella kaupungin tekemän ulosottohakemuksen yhteydessä Nordic Guarantee väitti, että sen (Kerroskiven puolesta) myöntämä työajan ja takuunajan 665 000 euron vakuus on vanhentunut maaliskuussa 2015. Kaupunki teki asian johdosta ensin korvausvaatimuksen Asianajotoimisto Heikkilä & Co:lle ja Asianajotoimisto Esko Tamminen Oy:lle toukokuussa 2016, sekä omalle vakuutusyhtiölleen hallinnon vastuuvakuutukseen perustuvan vahinkoilmoituksen kesäkuussa 2016. Asianajotoimistot kiistivät vastuunsa. Tämän jälkeen kaupunki teki Nordic Guaranteeen toiminnasta valituksen/selvityspyynnön Finanssivalvonnalle helmikuussa 2017. Finanssivalvonta antoi asiasta oman lausuntonsa marraskuussa 2017, ja osittain sen pohjalta kaupunki päätti 5.3.2018 nostaa kanteen Nordic Guaranteea vastaan Helsingin kärjäoikeudessa mm. sillä perusteella, että Nordic Guaranteeen antamaan vakuussitoumukseen tulee soveltaa vakuutussopimuslakia, jolloin saatava ei ole vanhentunut, ja että vaikka ko. lakia ei sovellettaisiakaan, ei saatava ole sitoumuksen ehtojen mukaan vanhentunut.

Kaupungin sisäisten vastuukysymysten osalta kaupunginhallitus totesi vuoden 2013 tilinpäätöksessä, että sisäinen valvonta ei ole onnistunut oikeusprosessiin liittyvässä päätöksenteossa, ja että kaupunginhallitus tulee käsittelemään asiaa erikseen keväällä 2014. Kaupunginhallitus hyväksyi 23.6.2014 § 140 omalta osaltaan jälkikäteen kaupungin edunvalvonnan kannalta tarkoituksenmukaisena toimenpiteenä vastakanteen jättämisen 23.4.2013 Varsinais-Suomen kärjäoikeuteen. Valtuusto päätti vuoden 2015 tilinpäätöstä käsitellessään olla myöntämättä vastuuvapautta tilikaudelta 1.1. – 31.12.2015 tekniselle johtajalle ja 30.4.2015 asti kaupungin palveluksessa olleelle tilakeskuksen päällikölle uimahallin vakuuden vanhentumisen osalta. Tähän liittyen kaupunki on toimittanut em. viranhaltijoille ehdollisen korvausvaatimuksen, jonka mukaan mikäli kaupungin pyrkimys periä sitoumuksen mukaista saatavaa Nordic Guaranteeelta epäonnistuu, vaatii kaupunki valtuuston em. päätöksen ja siihen liitetyn kaupunginhallituksen lausunnon perusteella 9.3.2015 virassa olleilta tekniseltä johtajalta ja tilakeskuksen päälliköltä (toistaiseksi) yhteisvastuullisesti vahingonkorvausta aiheutuneen vahingon määrästä 665 000 €. Tässä tapauksessa korvausta on mahdollista saada kaupungin hallinnon vastuuvakuutuksen kautta 500 000 €.

2. Markkinaoikeus on antanut päätöksen eräiden metsäyhtiöiden kilpailunrajoituslain vastaista menettelyä koskevassa asiassa. Markkinaoikeus on katsonut, että Metsäliitto Osuuskunta, Stora Enso Oyj ja UPM Kymmene Oyj ovat syyllistyneet vuosina 1997 – 2004 kilpailunrajoituslain vastaiseen menettelyyn (raakapuun hankintakartelli). Kartellin tarkoituksena oli keskinäisen kilpailun rajoittaminen ja yhteisen raakapuhinnan hallinta, josta on aiheutunut puunmyyjille vahinkoa. Yleisten arvioiden mukaan kartellin aiheuttama vahinko oli n. 30 % käypään markkinahintaan verrattuna.

Kuntaliitto antoi asiasta yleiskirjeen, jossa se kehotti kuntia arvioimaan, onko niiden pantava vireille vahingonkorvauskanne metsäyhtiöitä kohtaan ja tekemään yhteistyötä korvauskanteiden ja vahinkojen selvittämiseksi. Kaupunginhallitus päätti 5.9.2011 käynnistää selvitystoimenpiteet mahdollisen oikeudenkäynnin valmistelemiseksi ja antaa asiassa toimeksiannon Asianajotoimisto Krogerus Oy:lle. Someron kaupungin myynnit kartelliyhtiöille ovat yhteensä n. 1,3 milj. euroa, josta kuitupuun osuus on 0,8 milj. euroa. Kaupunginhallitus päätti alkuselvitykseen nojautuen 21.11.2011, että raakapuukartellia koskeva asia viedään saadun selvityksen perusteella oikeudenkäyntivaiheeseen, mikäli 20 mukanaolijan ehto täyttyy.

Kuntaryhmä muodostui 36 kunnasta ja yhteinen kannekirjelmä jätettiin kärjäoikeudelle 20.12.2011 ja vastaajayhtiöt vastasivat kanteeseen 31.5.2012. Kantajat täydensivät kanteita vuonna 2013. Osa vastaajista tarjosi kunnille mahdollisuutta luopua kanteesta syksyllä 2014 ilman oikeudenkäyntikuluja koskevia vastavaateita. Tässä vaiheessa oikeudenkäynnin arvioitavissa olevat riskit olivat arviolta hyvin samankaltaiset kuin prosessia aloitettaessakin ja kuten merkittävä pääosa kunnista, Somerokaan ei luopunut kanteesta.

Vuoden 2016 alussa kuntakohtaisia vaatimusmääriä tarkennettiin oikeuden aiemmin antamiin vanhentumisratkaisuihin perustuen, jolloin Someron vaatimusmääräksi täsmentyi

161 610,13 €. Asian pääkäsittely alkoi Helsingin kärjäoikeudessa syksyllä 2016 ja jatkui vuonna 2017. Vastaajat esittivät seuraavat kuntakohtaiset korvausvaatimukset (kohdistuvat kaikkien vastaajien osalta myös Somerolle), joiden laskentatapa kyseenalaistettiin voimakkaasti kantajien puolelta:

- UPM: 70.266,46 €/kantajakunta
- Stora Enso: 77.971,50 €/kantajakunta
- Metsäliitto: 53.585,50 €/kantajakunta

Someron kaupungin puolesta esitettiin vastaajille yhteisvastuullisesti oikeudenkäyntikulukorvausvaatimuksena 105.234,93 euroa (alv 0 %) korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkeineen kuukauden kuluttua kärjäoikeuden ratkaisun antamisesta lukien. Helsingin kärjäoikeus hylkäsi 31.10.2017 antamassaan tuomiossa Someron kaupungin ja 31 muun kunnan vaatimukset sekä velvoitti nämä korvaamaan metsäyhtiöiden oikeudenkäyntikulut. Kuntien maksettavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen määrä oli yhteensä 6.210.647,20 euroa, josta Someron kaupungin osuus 201.823,50 euroa. Kaupunginhallitus päätti 19.2.2018 valittaa tuomiosta hovioikeuteen, mutta samalla esittää vastaajille sovintoa, jonka mukaisesti kaupunki (kuten suuri määrä muitakin kuntia) peruuttaa valituksensa, mikäli vastaajat luopuvat kantajien oikeudenkäyntikulujen korvausvaatimuksesta. (Someron kaupunki maksoi sille tuomitut kustannukset jo vuoden 2017 lopussa viivästyskorkeiden välttämiseksi, joten Someron osalta sovinto edellyttää vastaajilta em. korvausten palauttamista.) Maaliskuussa 2018 UPM Kymmene on ilmoittanut hyväksyvänsä omalta osaltaan sovintoehdotuksen, mikäli kaikki kunnat ovat siinä mukana.

3. Kasilinja Oy on tehnyt valituksen Markkinaoikeuteen koskien koulukuljetusten suorahankintoja Pitkäjärven ja Somerniemen reiteille keväällä 2017. Kasilinja Oy vaati päätöksen kumoamista, koska suorahankinnalle ei ole ollut perustetta. Sivistyslautakunta on käsitellyt asiaa 10.1.2017 ja todennut, että koulukuljetusten hankintapäätös 22.11.2016 on ollut yksittäinen koulukuljetusten pienhankinta, joka vastaa myös suorahankinnan kriteereitä. Pienhankinnaksi luokitellaan hankinta, joka arvoltaan alittaa kansallisen kynnyсарvon 30 000 euroa (vuonna 2016). Hankinnan kokonaiskustannus on 29 699 euroa (alv 0 %). Hankintalakia sovelletaan vain EU-kynnyсарvot ja kansalliset kynnyсарvot ylittäviin hankintoihin. Kaupunki tulkitsi, että tieto reittiliikenteen lopettamisesta tuli äkillisesti ennalta-arvaamattomista ja ulkopuolisista syistä. Päätöstä tehtäessä kuultiin hankinta- ja liikennöntiasiantuntijoita. Varsinais-Suomen ELY-keskus ilmoitti 24.10.2018 päivityssä tiedotteessaan Someron kaupungille, että ELY-keskus on vastaanottanut Oy Pohjolan Liikenne Ab:n reittiliikenneluvan muutoshakemuksen. Hakemuksessa esitettiin vuoron Somero-Pitkäjärvi-Somero aamuvuoron lakkautusta 9.1.2017 alkaen. Lisäksi Oy Pohjolan Liikenne Ab esitti Uudenmaan ELY-keskukselle reitin Somero-Helsinki-Somero –reitit iltapäiväkuljetuksen, klo 15.05, lakkauttamista. ELY-keskuksen ilmoitusten jälkeen reittien kuljetusten hankintamenettelyä ei voitu välittömästi aloittaa, koska kyseessä oli ELY-keskuksen myöntämän reittiliikenneluvan mukaan reittiliikenteenä hoidettu kuljetus.

Markkinaoikeus on antanut asiassa päätöksen 6.11.2017. Markkinaoikeus hylkäsi Kasilinjan valituksen. Päätöksessä todetaan, että hankinnan tekeminen suorahankintana on poikkeus hankintalainsäädännön mukaiseen hankintojen kilpailuttamisveloitteeseen. Lisäksi markkinaoikeus katsoo, että vaikka tilanne koulukuljetusten puuttumisesta on syntynyt hankintayksikön ulkopuolisista ja ennalta-arvaamattomista syistä, eivät nämä syyt ole johtaneet hankintalaissa tarkoitettuun äärimmäiseen kiireeseen. Markkinaoikeus velvoitti Someron kaupungin korvaamaan Kasilinja Oy:n oikeudenkäyntikulut 5 817 euroa viivästyskorkeineen.

4. Perusturvan puolella iso riski on erään toisen kunnan riitauttama lastensuojelun sijaishuollon kustannuksia koskeva asia. Sijaishuollon kustannukset ovat siis tällä hetkellä toisen kunnan vastattavia. Mikäli oikeusprosessissa tulisi toisenlainen lopputulema, tulisi Someron maksettavaksi usean vuoden sijaishuollon kustannuksia.

3.7. Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan.

Sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus. Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan toteuttamisesta. Sisäinen valvonta ja vastuut on määritelty hallintosäännössä hallitukselle, lautakunnille, toimialajohtajille ja esimiehille.

Sisäistä valvontaa koskevaa ohjeistusta annetaan vuosittain talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa, jotka hallitus hyväksyy vuoden alussa.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 29.9.2014 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Sisäisen valvonnan päivitetty ohje on hyväksytty kaupunginhallituksessa 14.12.2015 ja se on tullut voimaan 1.1.2016.

Sisäisen valvonnan ohjeen mukaan toimielimet ja tilivelvolliset seuraavat talousarvion toteutumista suoritetuilla kirjanpidon kyselyillä ja tulostetuilla raporteilla. Kaupunginhallitukselle raportoidaan talousarvion toteutumisesta neljännesvuosittain ja maksuvalmiudesta pääsääntöisesti kerran kuukaudessa. Lautakunnille raportoidaan kahden kuukauden välein talousarvion toteutumisesta. Valtuustolle raportoidaan tavoitteiden toteutumisesta puoli- vuosittain ja talousarvion toteutumisesta neljännesvuosittain.

Vakuutukset on kilpailutettu viimeksi vuonna 2008. Kaupungin vakuuttamispolitiikan mukaan kiinteistöissä sovelletaan vakuutustekijöinä ensivastuuperiaatetta vakuutusmäärien perusteessa euromääriin ja asuintaloissa täysarvovakuutuksia perustuen kuutiotilavuuteen pääsääntöisenä vakuuttamistapana. Kaupunki tulee kilpailuttamaan vakuutukset vuoden 2018 aikana.

Päivitetty hankintaohje on tullut voimaan 23.8.2010. Kaupungin hankinnat on kilpailutettu ohjeen mukaan ja ilmoitukset on julkaistu sähköisessä ilmoituskanavassa (HILMA).

Someron kaupungin konserniohje on otettu käyttöön 1.1.2011 alkaen. Tytäryhteisöt raportoivat toiminnastaan kaksi kertaa vuodessa. Raportti annetaan kaupunginhallitukselle ja tekniselle lautakunnalle. Uudistettu konserniohje on tarkoitus hyväksyä keväällä 2018.

Uusi hallintosääntö on tullut voimaan 1.6.2017.

Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on järjestetty esimiehille koulutusta vuonna 2014. Kouluttajana toimi BDO Consulting. Kaupungissa otettiin käyttöön riskienkartoituslomake, jossa kartoitetaan henkilöriskit, omaisuusriskit, toiminnan riskit ja johtamisjärjestelmään/päätöksentekoon liittyvät riskit. Lisäksi tulee selvittää todettujen riskien osalta tarpeelliset/suunnitellut toimenpiteet. Asiaa on käyty lävitse säännöllisin väliajoin esimiespalavereissa. Lomake päivitetään vähintään vuosittain. Lomakkeen tietoja käytetään pohjana mm. talousarvion perustelutekstissä.

Loppuvuodesta 2016 ja alkuvuonna 2017 Qvalia Oy tarkasti kaupungin ostolaskuja tilikausilta 2013 – 2016. Tavoitteena oli tarkastaa ostolaskuja ja löytää kirjauksia, joista ei oltu haettu esim. alv:n palautusta, arvonlisäverosumma on kirjattu väärin tai lasku maksettu kahteen kertaan. Lisäksi tavoitteena oli korjata sellaiset kirjaukset, joissa alv oli kirjaushetkellä vallinneen oikeuskäytännön mukaan vähennyskelvoton, mutta jossa oikaisu jälkikäteen tarkasteltuna olisi mahdollista. Tarkastettavan aineiston koko oli n. 18 000 kpl/vuosi. Tarkastuksen seurauksena kaupunki haki ja sai verottajalta alv:n palautuksia yhteensä n. 100 000 euroa, josta vuonna 2017 saatiin n. 84 000 euroa. Kaupungin alv:n palautukset olivat vas-

taavalta ajalta 12,4 milj. euroa. Löydetyistä kirjausvirheistä on informoitu laskujen käsitteittä.

Riskienhallinta poikkeusoloissa on otettu huomioon valmisteltaessa Someron kaupungin valmiussuunnitelman yleistä osaa. Tämä perustuu Valmiuslakiin, jonka mukaan kuntien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa.

4. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

4.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelman tehtävänä on osoittaa, riittääkö tuottoina kertynyt tulo-rahoitus palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen.

Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen välitulos arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyyttä lyhyellä aikavälillä.

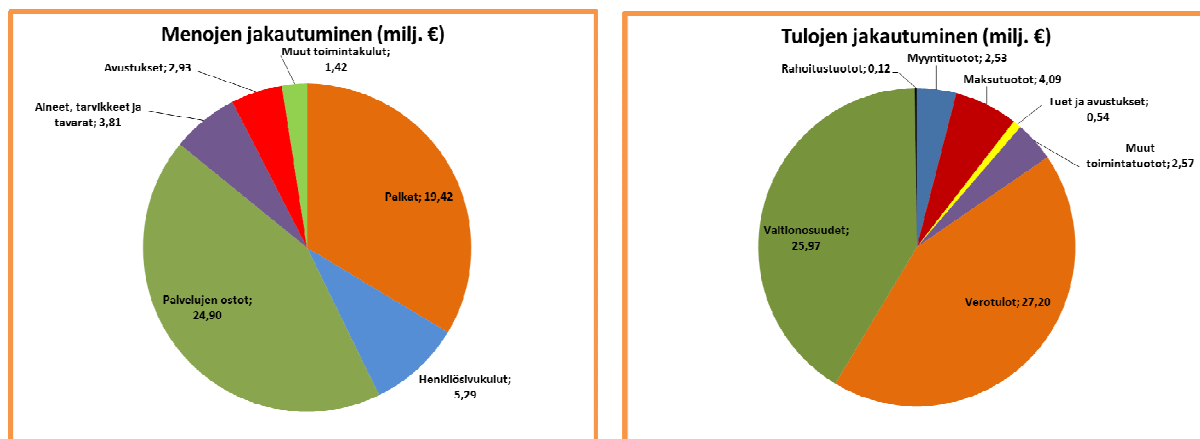
Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa. Tilikauden tulokseen saattaa olennaisesti vaikuttaa satunnaiset tuotot ja kulut, mistä syystä tulo-rahoituksen riittävyyden arviointia ei voida määritellä sen perusteella.

TULOSLASKELMA (ulkoiset erät)

	2017	2016	2015
	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	9 728	9 208	8 637
Toimintakulut	-57 779	-58 678	-57 116
Toimintakate	-48 050	-49 470	-48 479
Verotulot	27 197	26 369	27 249
Valtionosuudet	25 967	26 003	24 761
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	1	0	7
Muut rahoitustuotot	123	241	159
Korkokulut	-85	-70	-122
Muut rahoituskulut	-20	-6	-13
Vuosikate	5 133	3 067	3 562
Poistot ja arvonalentumiset	-3 043	-2 663	-2 445
Satunnaiset erät	-202	3 384	0
Tilikauden tulos	1 888	3 788	1 117
Tilikauden yli-/ alijäämä	1 888	3 788	1 117

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2017	2016	2015
Toimintatuotot/Toimintakulut %	16,8 %	15,7 %	15,1 %
Vuosikate/Poistot, %	168,7 %	115,2 %	145,7 %
Vuosikate, euroa/asukas	576 €	340 €	392 €
Asukasmäärä	8 919	9 027	9 093

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista:
 $= 100 * \text{Toimintatuotot} / \text{Toimintakulut}$

Tunnusluku osoittaa, että 16,8 % toiminnan menoista saadaan katetuksi palvelusuoritteiden myynti- ja maksutuloilla sekä muilla varsinaisen toiminnan tuloilla.

Kunnan toimintojen organisointi, kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta sekä oppilaitosten ylläpitäminen vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät kunta-kohtaisia eroja.

Vuosikate prosenttia poistoista
 $= 100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoa valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko. Tulorahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonalaiset investoinnit.

Vuosikate euroa /asukas:
 $= \text{Vuosikate} / \text{asukasmäärä tilikauden lopussa}$

Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kuntakohtaisia eroja selittävät toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus. Erityisesti silloin, kun kunnan talouden tasapainoa ja liikkumavaraa verrataan muihin kuntiin, on otettava huomioon myös erot veroprosenteissa. Riittävä tulorahoitus voi kahdessa vertailukunnassa olla saavutettu erilaisella verorasitteella kuntalaisiin.

4.2. Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelmalla osoitetaan kuinka paljon kunnan toiminnan ja sen investointien rahavirta on ylijäämäinen tai alijäämäinen. Rahoituksen rahavirralla osoitetaan, miten alijäämäisen toiminnan rahavirta on rahoituksellisesti katettu tai miten ylijäämä on käytetty rahoitus-aseman ja investointien muuttamiseen.

Toiminnan rahavirta osoittaa, missä määrin kunta on pystynyt tilikauden aikana toiminnan (käyttötalouden) avulla saamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, uusien

investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun ulkopuolisiin rahoituslähteisiin turvautumatta.

Investointien rahavirta osoittaa sen rahavarojen käytön, jonka kunta on käyttänyt palvelutuotannon edellytyksien järjestämiseen ja tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä.

Toiminnan ja investointien rahavirta on jo itsessään tunnusluku, jonka positiivinen (yliäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Rahoituksen rahavirta osoittaa antolaina- ja muiden saamisten, toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden sekä oman ja vieraan pääoman muutokset tilikauden aikana.

Antolainauksen muutoksina esitetään kunnan myöntämien lainojen lisäykset ja vähennykset. Myös kunnan maksamat palautuskelpoiset liittymismaksut näkyvät tässä erässä.

Lainakannan muutoksista ilmenee, paljonko kunta on tilivuoden aikana ottanut uutta lainaa tai lyhentänyt niitä.

Oman pääoman muutoksina otetaan huomioon edellisten tilikausien olennaisten virheiden omaan pääomaan tehdyt oikaisut, jotka vaikuttavat rahavirtaan.

Muut maksuvalmiuden muutokset –kohtaan on laskettu toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden muutokset, pitkä- ja lyhytaikaisten saamisten muutokset sekä korottomien velkojen muutokset.

Toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen yhteenlaskettu muutos vastaa taseesta laskettua rahavarojen muutosta.

RAHOITUSLASKELMA	2017	2016	2015
	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	5 133	3 067	3 562
Satunnaiset erät	-202	3 384	0
Tulorahoituksen korjauserät	-53	-129	-45
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-8 006	-12 479	-4 722
Rahoitusosuudet investointeihin	40	124	5
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	126	1 699	157
Investointien rahavirta yhteensä	-7 840	-10 656	-4 560
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 962	-4 334	-1 043
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	0	-83	0
Antolainasaamisten vähennykset	15	10	187
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 000	5 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 338	-1 966	-1 041
Muut maksuvalmiuden muutokset	-597	775	1 873
Rahoituksen rahavirta	4 080	3 736	-24
Rahavarojen muutos	1 118	-597	-24
Rahavarat 31.12.	3 123	2 005	2 602
Rahavarat 01.01.	2 005	2 602	2 626
	1 118	-597	-24

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2017	2016	2015
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-11 827	-14 392	-12 324
Investointien tulorahoitus, %	64,4 %	24,8 %	75,5 %
Lainanhoitokate	3,67	1,54	3,2
Kassan riittävyys (pv)	17 pv	10 pv	15 pv

INVESTOINNIT**Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €**

Toiminnan ja investointien rahavirta –välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %:

$$= 100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä. Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Investointien tulorahoitusprosentti on noussut 64,4:ään. Vuonna 2016 tunnuslukuun vaikutti Somerasuntojen osakkeiden hankinta sekä Someron seudun kuntokotiyhdistyksen osakepääoman kirjaukset. Myös vuosikatteen nousu oli huomattavasti edellisvuotta suurempi.

LAINANHOITO**Lainanhoitokate:**

$$= (\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$$

Lainanhoitokate kertoo tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1 - 2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden. Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla.

Tunnusluku on noussut huomattavasti edellisistä vuosista. Tähän vaikutti oleellisesti myös vuosikate, joka oli selvästi edellisvuosia suurempi. Vuoden 2016 lainanlyhennyksiin vaikutti Ktö Oy Somerasunnoille siirretyt viisi lainaa, jotka kohdistuivat luovutettaviin rivitaloihin. Lainat kirjattiin lainanlyhennykseksi kaupungin taseeseen.

MAKSUVALMIUS

Kassan riittävyys (pv)

= 365 pv * Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Tunnusluku ilmaisee monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Tulos osoittaa, että rahavarat riittivät 17 päivän kassasta maksuihin. Kaupungin maksuvalmius oli edelleen hyvä. Uutta lainaa nostettiin 6 milj. euroa. Kassavarat kasvoivat vuoden aikana 1,1 milj. euroa ollen vuoden lopussa 3,1 milj. euroa.

Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta

Toimintakulut

Korkokulut

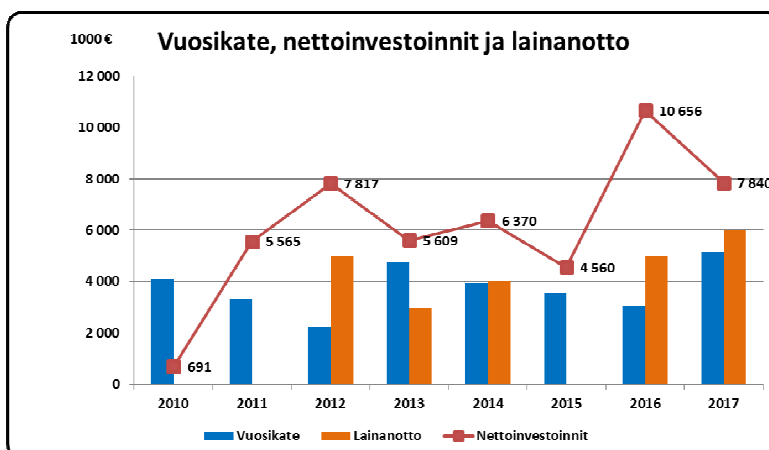
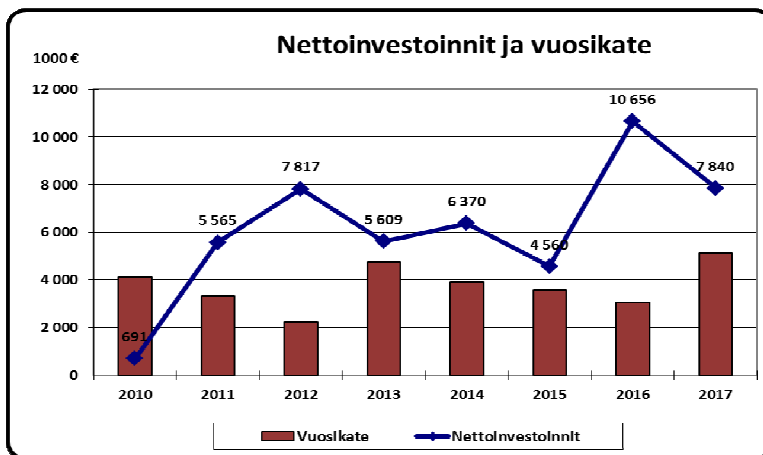
Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

4.3. Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	31.12.2017 1 000 €	31.12.2016 1 000 €	31.12.2015 1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	77 639	72 805	64 610
<i>I Aineettomat hyödykkeet</i>	349	364	149
Tietokoneohjelmistot	349	364	149
<i>II Aineelliset hyödykkeet</i>	63 699	58 831	54 958
Maa- ja vesialueet	6 447	6 275	6 186
Rakennukset	38 404	39 808	42 395
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 843	5 595	3 984
Koneet ja kalusto	368	400	470
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	13 637	6 752	1 923
<i>III Sijoitukset</i>	13 591	13 610	9 503
Osakkeet ja osuudet	12 820	12 823	8 789
Muut lainasaamiset	616	632	587
Muut saamiset	155	155	127
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	515	503	480
Valtion toimeksiannot	37	26	8
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	479	478	472
VAIHTUVAT VASTAAVAT	7 048	5 520	6 105
<i>I Vaihto-omaisuus</i>	10	11	12
Aineet ja tarvikkeet	10	11	12
<i>II Saamiset</i>	3 916	3 504	3 491
Pitkäaikaiset saamiset	1 569	1 700	1 831
Muut saamiset	1 569	1 700	1 831
Lyhytaikaiset saamiset	2 346	1 804	1 660
Myyntisaamiset	1 478	1 356	1 173
Muut saamiset	407	431	367
Siirtosaamiset	461	18	120
<i>IV Rahat ja pankkisaamiset</i>	3 123	2 005	2 602
VASTAAVAA YHTEENSÄ	85 202	78 828	71 195

VASTATTAVAA	31.12.2017 1 000 €	31.12.2016 1 000 €	31.12.2015 1 000 €
OMA PÄÄOMA	58 358	56 470	52 682
I Peruspääoma	27 947	27 947	27 947
II Edellisten tilikausien ylijäämä	28 523	24 734	23 617
III Tilikauden yli-/alijäämä	1 888	3 788	1 118
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 729	1 546	1 524
Valtion toimeksiannot	32	17	13
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 672	1 514	1 495
Muut toimeksiantojen pääomat	25	15	16
VIERAS PÄÄOMA	25 115	20 812	16 989
I Pitkäaikainen	16 969	12 958	10 163
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	16 716	12 682	8 999
Lainat julkisyhteisöiltä	253	276	1 164
II Lyhytaikainen	8 146	7 854	6 826
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 966	1 317	1 054
Lainat julkisyhteisöiltä	23	21	46
Saadut ennakot	129	202	203
Ostovelat	2 804	2 953	2 088
Muut velat	384	421	446
Siirtovelat	2 840	2 940	2 989
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	85 202	78 828	71 195

TASEEN TUNNUSLUVUT

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta:

	2017	2016	2015
Omavaraisuusaste, %:	68,6 %	71,8 %	74,2 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %:	39,7 %	33,5 %	27,7 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	30 411	28 523	24 734
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	3 410	3 160	2 720
Lainakanta 31.12, 1 000 €	18 958	14 296	11 263
Lainat 31.12. €/asukas	2 126	1 584	1 239
Lainasaamiset, 1 000 €	616	632	587
Asukasmäärä	8 919	9 027	9 093

Omavaraisuusaste, %:

= 100 * (Oma pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %:

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon kunnan käyttötuloista (toimintatuotot, verotulot ja valtionosuudet) tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= [Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)] / Asukasmäärä.

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän.

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Lainat euroa / asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätös-
vuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk –lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

4.4. Kokonaistulot ja –menot

Kokonaistulojen ja –menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat.

Kokonaistulo- ja –meno -käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Kunnan kokonaistulot ja -menot

TULOT	milj. €
<i>Toiminta</i>	
Toimintatuotot	9,728
Verotulot	27,197
Valtionosuudet	25,967
Korkotuotot	0,001
Muut rahoitustuotot	0,124
Tulorahoituksen korjauserät	
Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutusvoitot	-0,055
<i>Investoinnit</i>	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,040
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,126
<i>Rahoitustoiminta</i>	
Antolainasaamisten vähennykset	0,015
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6,000
Kokonaistulot yhteensä	69,144

MENOT	milj. €
<i>Toiminta</i>	
Toimintakulut	57,779
Korkokulut	0,085
Muut rahoituskulut	0,020
Satunnaiset kulut	0,202
<i>Investoinnit</i>	
Investointimenot	8,006
<i>Rahoitustoiminta</i>	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	<u>1,338</u>
Kokonaismenot yhteensä	67,429

5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS**5.1. Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä**

Kuntalain mukaan kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Myös kunnan määräysvallassa olevat säätiöt kuuluvat kuntakonserniin. Kunnan tytäryhteisö on yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta.

Kuntakonsernin taloudelliseen asemaan saattaa olennaisesti vaikuttaa myös osakeyhtiö, yhdistys, muu yhteisö tai säätiö, jossa konserniyhteisöllä yksin tai yhdessä muiden samaan konserniin kuuluvien kohdeyritysten kanssa on merkittävä omistusosuus ja huomattava vaikutusvalta (osakkuusyhteisö). Huomattava vaikutusvalta on silloin, jos konserniyhteisöllä on vähintään viidesosa ja enintään puolet osakkeiden, jäsenosuuksien tai yritysosuuksien tuottamasta äänimäärästä mainitussa yrityksessä.

Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt

Yhdistelty konsernitilinpäätökseen (kpl)

Tytäryhteisöt:

Yhtiöt	
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt:	6
- Ktö Oy Somerasunnot	1
- Ktö Oy Jukolantie	1
- Ktö Oy Someron Törmä	1
- As Oy Someron Aurinkopuisto	1
- Ktö Oy Someron Lamminniemi	1
- Ktö Oy Lamminniemen Satumaa	1
Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt:	3
- Someron Lämpö Oy	1
- Someron Vesihuolto Oy	1
- Someron Talkkari Oy	1
Muut yhtiöt	1
- Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy	1
Kuntayhtymät:	6
- V-S sairaanhoitopiirin ky	1
- V-S erityishuoltopiirin ky	1
- Forssan seudun hyvinvointiky	1
- Lounais-Hämeen ammatillisen koulutuksen ky	1
- Salon seudun koulutusky	1
- Varsinais-Suomen Liitto	1
Yhteensä	16

5.2. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Valtuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Hallitus vastaa kunnan toiminnan omistajaohjauksesta. Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa konserniohjauksesta eli omistajaohjauksen toteuttamisesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä valtuuston päätösten mukaisesti. Hallintosäännön mukaan kaupungin konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja.

Konsernijohto seuraa säännöllisesti tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuutta. Kaupunginhallitus vastaa omistajaohjauksen toteuttamisesta ja organisoii konsernijohtamisen ja konsernivalvonnan, antaa valtuustolle puolivuositin raportin yhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta ja taloudellisen aseman kehityksestä sekä arvion tulevasta kehityksestä ja riskeistä. Kaupunginhallitus (tai tarvittaessa kaupunginjohtaja) nimeää kaupungin ehdokkaat tytäryhteisöjen hallituksiin sekä nimeää yhtiökokousedustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet.

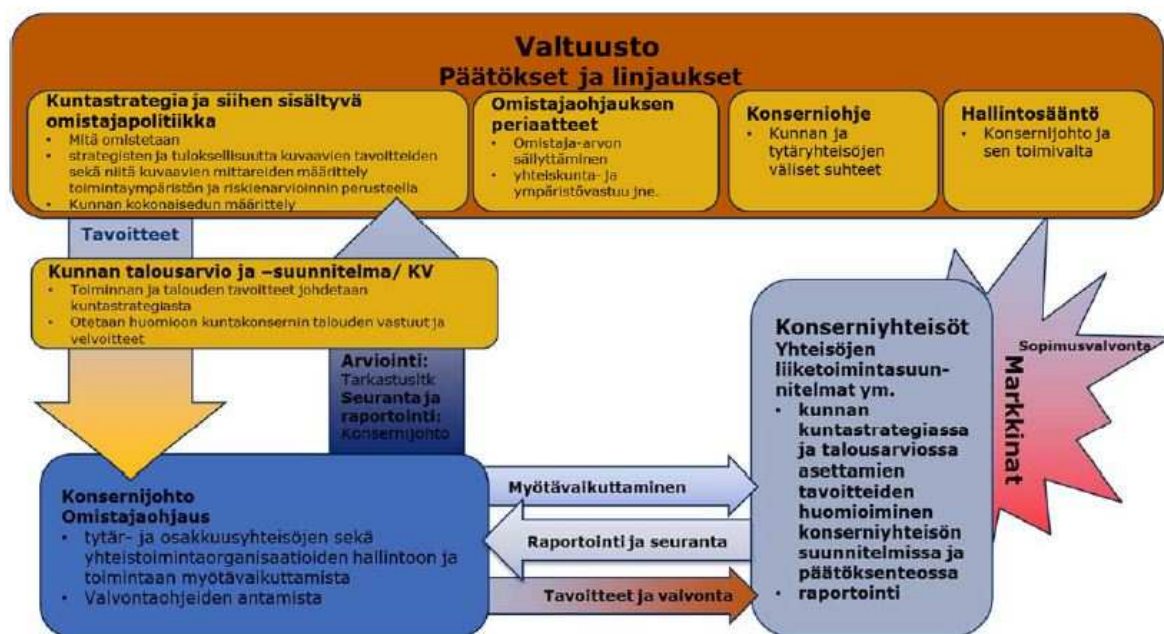
Kaupunginjohtaja johtaa kaupunginhallituksen alaisena kaupungin konsernipolitiikkaa, seuraa kaupungin omistajapolitiikan toteutumista, seuraa konserniohjeiden toimivuutta ja raportoi tarvittaessa kaupunginhallitukselle. Toimialajohtaja seuraa toimialallaan kaupungin omistajapolitiikan toteutumista ja konserniohjeiden toimivuutta sekä raportoi tarvittaessa kaupunginjohtajalle. Kaupunginjohtajalla on läsnäolo ja puheoikeus tytäryhteisöjen (lukuun ottamatta kuntayhtymiä) hallitusten kokouksissa.

Tytäryhteisöt raportoivat toiminnastaan kaksi kertaa vuodessa. Raportointikaudet ovat 1.1. – 30.6. ja 1.7. – 31.12. Tytäryhteisö toimittaa yhtiökokouksen esityslistat ja pöytäkirjajäljennökset kaupunginhallitukselle. Lisäksi kaupunginhallitus voi kutsua tytäryhteisön johdon edustajan raportoimaan kokoukseensa katsomanaan ajankohtana. Tytäryhteisö toimittaa

vuosittain tulos- ja rahoitussuunnitelmat, toimintatavoitteet, investointiohjelman ja toimintakertomuksen kaupunginhallitukselle.

Kuntayhtymät toimittavat hallituksen ja valtuuston esityslistat ja pöytäkirjajäljennökset kaupunginhallitukselle.

Päivitetty konserniohje on valmisteilla ja se on tarkoitus hyväksyä kevään 2018 aikana.

Kuvio 1. Konserniohjaus kuntakonsernissa

5.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Someron kaupunkikonserniin kuuluu 10 tytäryhteisöä ja 6 kuntayhtymää.

Kaupunki omistaa kokonaisuudessaan kaukolämpöä tuottavan Someron Lämpö Oy:n, Ktö Oy Someron Törmän, Ktö Oy Somerasunnot, Ktö Oy Someron Lamminniemen, Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy:n ja Lamminniemen Satumaan. Lähes kokonaisuudessaan omistetaan Someron Vesihuolto Oy. Kaupunki on ostanut viime vuosina yksityisten omistamia Vesihuollon osakkeita. Puuttuvia osakkeita on enää 4 kpl.

Ktö Oy Jukolantiestä kaupunki omistaa 90,6 % ja Someron Talkkari Oy:stä suoraan 43,1 % ja välillisesti Someron Lämpö Oy:n kautta 15,5 %.

As Oy Someron Aurinkopuiston 7 asunnosta kaupunki omistaa 4 eli 57,1 %.

5.4. Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Merkittävimmät lähiajan konserniin/tytäryhteisöihin kohdistuvat toiminnalliset ja taloudelliset muutokset kohdistuvat vesihuoltoon ja sote-palveluihin.

Someran Vesihuolto Oy:n haasteena on keskustaajaman jätevesienkäsittelyn kehittäminen siten, että Kirkkojärveen kohdistuvat Akustinpuiston pumppaamon ohijuoksutukset saadaan poistettua. Tämä edellyttää käytännössä sekaviemäroinnin (hulevedet ja varsinaiset jätevedet) purkamista ja/tai puhdistamojärjestelmän kokonaisehittämistä. Selvitystyötä menetelmistä tehdään parhaillaan Vesihuolto Oy:ssä. Tarvittavat toimenpiteet vaativat huomattavasti

resursseja sekä kaupungilta (hulevedet) että Vesihuolto Oy:ltä (jätevedet). Kaupunki päätti vuoden 2017 lopulla kaupungin ylläpitämän hulevesiverkoston toimialueella rakennettuja kiinteistöjä koskevan hulevesimaksun käyttöönotosta. Lisäksi vuoden 2018 alkupuolella on päätetty jätevedenpuhdistamojen siirrosta Vesihuolto Oy:lle, mikä selkeyttää jätevedenpuhdistusjärjestelmän kokonaiskehittämisedellytyksiä.

Sote- ja maakuntauudistus puolestaan aiheuttaa lakiluonnosten perusteella tarpeen saattaa Kiinteistö Oy Someron Lamminniemen omistama kiinteistö Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy:n omistukseen, jotta myös kiinteistö siirtyisi maakunnallisen soten omistukseen. Lisäksi on selvitetty mm. mahdollisuuksia siirtää Katajakoti Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy:lle sekä Tervaskannon myyntiä yksityiselle toimijalle, joka rakentaisi nykyisen Tervaskannon korvaajaksi uuden nykyaikaisen tehostetun palveluasumisen yksikön.

Pidemmällä tähtäimellä uudistuksen riskinä on, että kuntien omistamat sotekiinteistöt jäävät vajaakäytölle sen jälkeen, kun maakunnan maksama kolmen vuoden ”vuokratakuu-aika” on kulunut umpeen.

Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Someron Vesihuolto Oy

- 1. Myytävän veden hinta pidetään valtakunnallista keskihintaa alemmalla tasolla ja jäteveden korkeintaan 10 % yli VVY:n keskihinnan niin, että kokonaishinta on +/- 5 % valtakunnan keskihinnasta.***

Tavoite toteutui.

- 2. Viemärilaitoksen talouden tasapainottaminen niin, että yhtiö saavuttaa nollatuloksen seuraavan kahden vuoden aikana myös jätevesitoimintojen osalta.***

Tavoite ei toteutunut.

Taloutta ei saada tasapainoon muuta kuin merkittävillä taksankorotuksilla, mikäli halutaan samanaikaisesti panostaa viemäriverkoston saneeraamiseen ja täten merkittävästi vähentää vuotovesiä.

- 3. Riskienhallintasuunnitelman päivittäinen ja toteuttaminen tarvittavilta osin.***

Tavoite ei toteutunut.

SSP (Sanitation Safety Plan) eli viemäriverkoston riskienhallinta toteutettiin. WSP (Water Safety Plan) on edelleen toteuttamatta, työ tilattu Pöyryltä ja aloitus kesäkuun 2018 aikana. Varautumissuunnitelma tuli lain mukaan olla tehtynä vuoden 2016 loppuun mennessä. Suunnitelma on parasta aikaa tekeillä ja yhdessä wsp:n kanssa valmistuu 2018 kesäkuun loppuun mennessä.

- 4. Tehdään yhteistyössä kaupungin kanssa suunnitelma jätevesi- ja hulevesijärjestelmien kehittämisestä ja kunnostamisesta.***

Suunnitelman pitkäaikaisena tavoitteena on puhdistamolle tulevan hulevesimäärän puoltaminen vuoteen 2025 mennessä.

Tavoite ei toteutunut.

Suunnitelmaa työstetään edelleen.

- 5. Maksaa omistajilleen osinkoa 25 % tuloksesta.***

Tavoite toteutui. Yhtiö tekee ylijäämäisen tilinpäätöksen.

Someron Lämpö Oy

1. *Raskaan polttoöljyn käyttö loppuu 1.1.2018. Muutoksen hoitaminen hallitusti.*

Tavoite ei toteutunut.

Raskasta polttoöljyä on edelleen useampi kymmenen tonnia meijerin kattilassa. Säiden takia öljyä ei ole voitu polttaa pois.

2. *Tuotetaan kaukolämpöä asiakkaille edullisesti (= alle valtakunnan keskihinnan) ja pidetään yhtiön kassavirta positiivisena.*

Valtakunnan keskihinta 72 €/MWh (alv 24 %) vuonna 2016

Someron energiamaksu 65 €/MWh (alv 24 %) vuonna 2017

Tavoite toteutui.

3. *Verkostoa laajennetaan kaupungin maankäytön kehittämissuunnitelmien mukaisille alueille ja saneerataan niin, että öljyn käyttö voidaan minimoida.*

Verkostoa ei laajennettu, koska ei ole alueita mihin voitaisiin taloudellisesti kannattavasti laajentaa.

4. *Maksaa omistajalleen osinkoa 25 % tilikauden tuloksesta.*

Tavoite toteutui. Yhtiö tekee ylijäämäisen tilinpäätöksen.

Someron Talkkari Oy

1. *Hankkia uusia asiakkaita laajentamalla palveluiden tarjontaa myös paikallisille yrityksille ja yhteisöille.*

Uusia asiakkaita ei ole saatu hankittua. Kilpailu on kovaa ja taloyhtiöt eivät helposti vaihda kiinteistöhuolto-yhtiötä. Palveluja on kuitenkin markkinoitu ja luotu paljon uusia kontakteja.

2. *Luoda tehokkaammat kohdekortit hoidettavista kohteista, jotta pystytään parantamaan toiminnan laatua ja kehittämään palveluita.*

Kohdekortteja on tehty muutamiin kiinteistöihin ja niiden käyttö aloitettiin. Työ on kesken, koska kaupunki vaihtoi palvelupyyntöohjelmiston toimittajaa.

3. *Muuttaa mobiilisovellukset tehokkaammiksi ja helppokäyttöisemmiksi.*

Mobiilisovellukset ovat toimivia ja helppokäyttöisiä. Niiden avulla kaikki työpyynnöt ja työt saadaan kirjattua kännykän kautta. Ohjelmat ovat tehokkaita ja hyviä.

4. *Maksaa omistajilleen osinkoa 25 % tilikauden tuloksesta.*

Osinkoa on maksettu 25 % voitosta.

Kiinteistö Oy Somerasunnot (159 asuntoa, 1 liikehuoneisto sekä 1.1.2016 alkaen kaupungilta siirtyneet 64 asuntoa), **Kiinteistö Oy Someron Törmä** (8 asuntoa) ja **Kiinteistö Oy Jukolantie** (8 liikehuoneistoa). Kaupunki on hoitanut em. taloyhtiöiden isännöintitehtävät (hallinnolliset, taloudelliset ja toiminnalliset tehtävät) sekä vuokravalvonta- ja perintätehtävät.

Ktö Oy Somerasunnot

1. PT –suunnitelman toteuttaminen.

Tavoite ei toteutunut, koska suunnitelmaan valmistellaan muutoksia, kuten kiinteistö-kannan purkua.

Ktö Oy Someron Törmä

1. Kattaa vuokratuotoilla taloyhtiön menot.

Tavoite toteutui.

2. PT –suunnitelman toteuttaminen.

Tavoite toteutui. Suunnitelman mukaiset korjaukset on tehty.

Ktö Oy Jukolantie

1. Talouden vakaana pitäminen.

Tavoite on osittain toteutunut. Ilmastoinnin korjaukset ja puhdistukset heikensivät vakautta vuonna 2017.

2. Hyväksytyt PT-suunnitelman noudattaminen ja päivittäminen.

Tavoite on toteutunut.

3. Energiatehokkuuden parantaminen.

Tavoite on osittain toteutunut.

Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy

1. Tilat ovat tehokkaassa ja kaupungin kannalta tarkoituksenmukaisessa käytössä.

Mittari: Käyttöaste.

Tavoite toteutunut.

Käyttöasteet 31.12.2017: Katajakoti 100 %, hoito-osasto 100 %, 500-käytävä 80 %.

2. Hyvä työtyytyväisyys. Toteutetaan työtyytyväisyyskysely syksyllä 2017.

Mittari: Työtyytyväisyyskyselyn tulokset

Tavoite toteutunut. Työtyytyväisyyskysely toteutettu 2/2017. Koko talon keskiarvot seuraavia (asteikolla 1-4):

- Minä ja työni 3,0
- Toimiva yhteistyö ja työpaikan henki 2,9
- Työkyky 3,2
- Johtaminen 3,0

3. Sairauspoissaolojen väheneminen. Tavoitteena alle 10 sairauspoissaolopäivää/työntekijä.

Mittari: Sairauspoissaolojen määrä.

Tavoite ei toteutunut. Sairauspoissaoloja 11,3 pv/työntekijä.

4. Laadukas toiminta. Ei vakavia poikkeamia ulkoisessa auditoinnissa keväällä 2017. Tyytyväiset yhteistyökumppanit (asukkaat, asiakkaat, omaiset, kunnat).

Mittari: Poikkeamien määrä ja tyytyväisyyskyselyt.

Tavoite toteutunut. Ulkoisessa auditoinnissa (5/2017) ei ainuttakaan poikkeamaa. Asiakastyytyväisyyskysely toteutettu 4/2017, NPS 17,5 ja omaistyytyväisyyskysely toteutettu 5/2017, NPS 70.

5. Maksaa osinkona omistajalle 25 % voitosta käytettäväksi vanhustenhuollon kehittämiseen.

Tavoite toteutuu.

Tunnuslukuja

	Tavoite	Toteutuma
Liiketulos	0,50 %	7,14 %
Omavaraisuusaste	>40 %	55,87 %
QR	>1,0	2,16
Henkilöstökulut liikevaihdosta	<74 %	70,96 %

Kiinteistö Oy Someron Lamminniemi

1. Kiinteistön ylläpidon ja pitkäaikaissuunnitelman päivittäminen ja laatiminen.

Mittari: Suunnitelman mukainen kiinteistön kunnan ylläpitäminen ja vuosibudjetissa pysyminen.

Tavoite toteutunut osittain. Alustavaa suunnitelmaa tehty vuosille 2017-2019, jonka mukaan työt aloitettu.

2. Kiinteistön juoksevien kulujen sekä vaadittavien korjaustöiden kattaminen hoitovastiketuloilla.

Mittari: Tulojen/menojen seuranta, jotta pystytään turvaamaan maksuvalmiudet.

Tavoite toteutunut. (Perusparannuksiin otettu lainaa)

3. Kiinteistön piha-alueiden viihtyisyyden ja kunnan ylläpitäminen.

Mittari: Kuntoarviossa esitetyt poikkeamat ja niiden korjausaikataulutukset sekä kiinteistön yllättävien muutos-/korjaustöiden havainnointi ja tarvittavat korjaustyöt.

Tavoite toteutunut. Korjaustöitä tehty sekä tullaan tekemään suunnitelman mukaisesti.

Kiinteistö Oy Lamminniemen Satumaa

1. Kiinteistö Oy Lamminniemen Satumaan tilanteen säilyminen muuttumattomana.

Tavoite on toteutunut.

5.5. Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA (1000 €)

	2017	2016	2015
Toimintatuotot	35 112	34 211	30 419
Toimintakulut	-81 890	-81 991	-78 206
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	4	1	3
TOIMINTAKATE	-46 774	-47 780	-47 783
Verotulot	27 127	26 315	27 224
Valtionosuudet	27 902	28 143	27 017
Rahoitustuotot ja -kulut:			
Korkotuotot	18	19	25
Muut rahoitustuotot	71	291	74
Korkokulut	-264	-227	-321
Muut rahoituskulut	-24	-18	-29
VUOSIKATE	8 056	6 742	6 208
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-5 448	-5 385	-4 839
Omistuksen eliminointierot	0	0	0
Arvonalentumiset	-163	-12	-2
Satunnaiset erät	-151	1 577	3
Tilikauden tulos	2 295	2 922	1 370
Tilinpäätössiirot	0	-200	-136
Tilikauden verot	-126	-154	-123
Laskennalliset verot	20	25	64
Vähemmistöosuudet	0	1	-6
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 189	2 595	1 169

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2017	2016	2015
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	42,9	41,7	38,9
Vuosikate/Poistot, %	143,6	125,2	128,3
Vuosikate, euroa/asukas	903 €	747 €	683 €
Asukasmäärä	8 919	9 027	9 093

Konsernituloslaskelman tunnusluvut lasketaan samoin kuin vastaavat kunnan tuloslaskelman tunnusluvut.

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA (1 000 €)

	2017	2016	2015
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	8 056	6 742	6 208
Satunnaiset erät	-151	1 577	3
Tilikauden verot	-126	-154	-123
Tulorahoituksen korjauserät	45	-166	81
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-9 123	-11 193	-7 039
Rahoitusosuudet investointimenoihin	66	132	36
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	187	210	190
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 046	-2 853	-644
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	0	-166	0
Antolainasaamisten vähennykset	10	10	187
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 588	5 276	357
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 042	-2 895	-1 993
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	321
Oman pääoman muutokset	-16	56	0
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	169	-5	686
Vaihto-omaisuuden muutos	40	-50	-4
Saamisten muutokset	-701	-277	1 381
Korottomien velkojen muutokset	-38	1 053	-275
Rahoituksen rahavirta	3 010	3 001	660
Rahavarojen muutos	1 964	149	16
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	8 990	7 026	6 241
Rahavarat 01.01.	7 026	6 877	6 225
	1 964	149	16

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2017	2016	2015
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, (1000 €)	-12 015	-14 518	-17 232
Investointien tulorahoitus, %	89	61	73
Lainanhoitokate	2,5	2,2	2,1
Kassan riittävyys, pv	35	27	25

KONSERNITASE

VASTAAVAA	31.12.2017 1 000 €	31.12.2016 1 000 €	31.12.2015 1 000 €
A. PYSYVÄT VASTAAVAT	95 616	92 256	86 164
I Aineettomat hyödykkeet	645	675	505
Aineettomat oikeudet	494	502	265
Muut pitkävaikutteiset menot	142	164	231
Ennakkomaksut	9	9	9
II Aineelliset hyödykkeet	92 472	89 078	83 005
Maa- ja vesialueet	7 248	7 077	6 963
Rakennukset	59 601	62 184	62 498
Kiinteät rakenteet ja laitteet	9 184	10 177	8 963
Koneet ja kalusto	2 059	2 260	2 394
Muut aineelliset hyödykkeet	80	79	29
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	14 300	7 301	2 158
III Sijoitukset	2 500	2 503	2 654
Osakkuusyhteisöosuudet	26	30	25
Muut osakkeet ja osuudet	1 920	1 909	2 056
Muut lainasaamiset	517	527	537
Muut saamiset	36	36	36
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	692	645	567
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	15 263	12 566	11 228
I Vaihto-omaisuus	519	559	497
II Saamiset	5 754	4 981	4 490
Pitkäaikaiset saamiset	323	211	8
Lyhytaikaiset saamiset	5 431	4 770	4 482
III Rahoitusarvopaperit	1 383	963	912
IV Rahat ja pankkisaamiset	7 608	6 063	5 330
VASTAAVAA YHTEENSÄ	111 571	105 467	97 959

VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
	1 000 €	1 000 €	1 000 €
A OMA PÄÄOMA	65 145	62 910	59 460
Peruspääoma	27 947	27 947	27 947
Arvonkorotusrahasto	52	52	52
Muut omat rahastot	3 252	3 247	2 984
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	31 705	29 069	27 309
Tilikauden yli-/alijäämä	2 189	2 595	1 169
B VÄHEMMISTÖOSUUDET	230	245	170
C POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	0	0	699
Poistoero	0	0	238
Vapaaehtoiset varaukset	0	0	461
D PAKOLLISET VARAUKSET	720	608	637
Eläkevaraukset	4	4	4
Muut pakolliset varaukset	716	604	633
E TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 921	1 705	1 632
F VIERAS PÄÄOMA	43 556	39 999	35 360
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	27 642	24 585	21 903
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	1 646	1 618	1 486
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	3 364	2 740	2 371
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	10 904	11 056	9 600
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	111 571	105 467	97 959

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

	2017	2016	2015
Omavaraisuusaste, %	58,7	60,0	61,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	48,1	44,8	41,6
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	33 894	31 664	28 477
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	3 800	3 508	3 132
Konsernin lainat, €/asukas	3 476	3 027	2 670
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 €	31 006	27 324	24 275
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 €	517	527	537
Asukasmäärä	8 919	9 027	9 093

Omavaraisuusaste, %

= 100 * (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Omavaraisuus-% mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämään sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n ylittävää omavaraisuutta. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta.

5.6. Konsernin henkilöstömäärä 31.12.

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen palveluksessa olevien henkilöiden lukumäärä.

	2017	2016	2015
Kaupunki (vakinaiset) *	467	470	483
Someron Talkkari Oy	7	6	6
Someron Lämpö Oy	3,5	3,5	3,5
Someron Vesihuolto Oy	7,5	6,5	6,5
Ktö Oy Someron Lamminniemi ja Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy	73	64	
Kiinteistösaakeyhtiöt (Somerasunnot, Törmä ja Jukolantie)	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
Yhteensä	559	551	500

*) Kaupungin henkilöstömäärässä on käytetty pelkästään vakainaisten määrää.

6. HALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTA KOSKEVISTA TOIMENPITEISTÄ

Someron kaupungin ylijäämä tilivuodelta 2017 oli 1 887 866 euroa. Vuosikate oli 5 133 134 euroa ja poistoja kirjattiin 2 900 872,06 euroa. Lisäksi kirjattiin 142 108 euron arvonalennus rakennuksesta, jossa sijaitsivat kotihoidon ja sosiaalitoimiston tilat. Varsinaisesta toiminnasta syntynyttä ylijäämää oli näin ollen 2 090 154 euroa. Lopulliseen tilikauden tulokseen vaikutti satunnaisesti menoksi kirjattu 202 288 euroa ns. ”raaka-puukartellin” oikeudenkäyntimenoja, jotka maksettiin metsäyhtiöille.

Vuoden 2017 alkuperäisessä talousarviossa vuosikate oli 660 400 euroa. Talousarvioon tehtyjen lisämäärärahakirjausten jälkeen vuosikatteeksi muodostui – 408 870 euroa. Tilinpäätöksessä vuosikate oli kuitenkin 5 133 133 euroa. Lainaa nostettiin vuoden aikana 6 milj. euroa. Korjoja maksettiin 84 959 euroa ja lainojen lyhennyksiä 1 338 371 euroa.

Kaiken kaikkiaan taseessa oli vuoden lopussa kertynyttä ylijäämää 30,4 milj. euroa. Tällä varaudutaan mm. taloussuunnitelman 2018 – 2020 yhteensä 6,8 milj. euron alijäämien kattamiseen.

Vuoden 2017 ylijäämä 1 887 866 euroa siirretään tilikauden yli-/alijäämätillille.

7. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

7.1. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimielin: Keskusvaalilautakunta

Tehtäväalue: Vaalit

Toiminta-ajatus

Keskusvaalilautakunta vastaa vaalien järjestämisestä kunnassa. Sen päätehtävänä on valtiollisissa vaaleissa suorittaa vaalien toimittamiseksi tarpeelliset valmistelutoimenpiteet, järjestää ennakoäänestys ja siihen tarvittava henkilökunta, tarkastaa ennakoäänestysasiakirjat, suorittaa vaalilautakuntien ja vaalitoimitsijoiden koulutus ja järjestää alustava äänten laskenta.

Kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunnan tehtävänä on edellä mainittujen lisäksi ehdokashakemusten käsittely, ehdokaslistojen yhdistelmän laadinta, vaalien tuloslaskennan suorittaminen ja vaalien tuloksen vahvistaminen.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0	144	-144
Toimintakulut	-21 320		-21 320	-20 114	1 206
Toimintakate	-21 320		-21 320	-19 970	1 350
Sisäiset kulut	-50		-50	-575	525-

Vuonna 2017 järjestettiin kuntavaalit. Ennakoäänestys oli kotimaassa 29.3. – 4.4.2017 ja varsinainen vaalipäivä oli 9.4.2017. Vuoden 2017 kuntavaalit olivat ensimmäiset uuden kuntalain (410/2015) 15 §:n mukaiset vaalit. Vaaleissa valittavien valtuustojen toimikausi alkoi 1.6.2017 ja kestää vuoden 2021 toukokuun loppuun.

Äänioikeutettuja vaaleissa oli 7 417 henkeä. Äänestysprosentti oli 60,3 %. Hyväksytyjä ääniä oli 4 451 ja hylättyjä 22.

Toimielin: Tarkastuslautakunta

Tehtäväalue: Tilintarkastus

Toiminta-ajatus

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on järjestää hallinnon ja talouden tarkastus sekä huolehtia kuntakonsernin hallinnon ja talouden yhteensovittamisesta. Tarkastuslautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kaupungissa ja konsernissa toteutuneet, ja laatii arviointikertomuksen.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0	21	-21
Toimintakulut	-15 490		-15 490	-18 245	-2 755
Toimintakate	-15 490		-15 490	-18 224	-2 734
Sisäiset kulut	-400		-400	-612	-212

Kaupunginvaltuusto valitsi tarkastuslautakunnan esityksestä BDO Audiator Oy:n tilintarkastusyhteisöksi vuosiksi 2017 - 2018. Tarkastuspäiviä on arvioitu tarvittavan vuodessa 19. Tilintarkastus jakaantuu ajallisesti kahdelle vuodelle päättyen toukokuussa annettavaan arviointikertomukseen.

Tarkastuslautakunnalle on uudessa kuntalaissa säädetty täysin uusi tehtävä eli kuntalian 84 §:ssä mainittujen sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisen valvonta sekä ilmoitusten käsittely ja vienti valtuustolle tiedoksi. Tiettyjen kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on ilmoitettava julkisesti sidonnaisuuksistaan. Säännöstä sovelletaan 1.6.2017 alkaen. Sidonnaisuusrekisteri julkaistaan kunnan tietoverkossa.

Tarkastuslautakunta hankki käyttöönsä tätä varten suunnitellun verkkopalvelun (Sidonnaisuusrekisteri.fi). Ilmoitusvelvollinen on itse vastuussa sidonnaisuusilmoituksen tekemisestä sekä ilmoitettava viivytyksettä sidonnaisuuksissa tapahtuvat muutokset.

Rekisterin ylläpitomaksu on 1 600 euroa/vuosi, jota ei ollut budjetoitu vuonna 2017.

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden aikana 7 kertaa.

Toimielin: Kaupunginhallitus

Tehtäväalue: Yleishallinto

Toiminta-ajatus

Kaupunginhallitus johtaa ja ohjaa kaupungin hallintoa sekä vastaa kaupungin kehittämisestä kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden ja päämäärien saavuttamiseksi.

Tavoitteet:

1. *Konsernirakenteen kehittäminen siten, että se tukee Someron kaupungin toiminnallista ja taloudellista asemaa sote- ja maakuntauudistuksessa.*

Toimintamahdollisuuksia on selvitetty aktiivisesti. Käynnissä on mm. valtuuston periaatepäätöksen pohjalta tehostetun palveluasumisen tuotantorakennemuutoksen selvittäminen (Tervaskanto), minkä lisäksi kaupunginhallitus on tehnyt valmistelupäätöksen Koy Someron Lamminniemen siirrosta Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy:lle.

2. *Kaupungin vetovoimaisuuden lisääminen; tonttimyynnin aloittaminen Ruunalan uudella yritysalueella ja Valimontien uudella asuntoalueella sekä asemakaavoituksen käynnistys yhdellä uudella/laajennettavalla pientaloalueella.*

Ruunalan kaava on hyväksytty ja tonttihinnoitteluperiaatteet hyväksytty valtuustossa. Myös Valimontien kaava ja tonttihinnoitteluperiaatteet on hyväksytty. Kummankin alueen osalta kunnallistekniikan odotetaan valmistuvan alkusykyksi 2018. Aktiivinen myynti alkaa aikataulun varmistuttua. Jaatilantien länsipuoliselle ns. Mäkelän alueelle on tehty kaavoituksen aloittamispäätös osana kaavoituskatsausta keväällä 2017.

3. *Kaupungin omistuksien realisointi kiinteistö- ja toimitilastrategian pohjalta.*

Ollilan koulu on myyty kaupunginvaltuuston 6.11.2017 tekemällä päätöksellä.

Sote-kiinteistöjen osalta tilanne on kuten mainittu kohdassa 1, minkä lisäksi Rauhankallion lakkautuspäätös antanee mahdollisuuden aloittaa kohteen realisointi vuosina 2018 – 2019.

Lahja ja Arvo Oksasen testamenttiin liittyvä omaisuus on kokonaisuudessaan realisoitu kesäkuun 2017 loppuun mennessä tehdyillä päätöksillä.

4. Hallintosäätöuudistus (käyttöön 1.6.2017)

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt uuden hallintosäännön 15.5.2017 § 20 ja se on otettu käyttöön 1.6.2017.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	46 950		49 950	123 439	-76 489
Toimintakulut	-1 346 110		-1 346 110	-1 235 759	110 351
Toimintakate	-1 299 160		-1 299 160	-1 112 321	186 839
Sisäiset tuotot	373 100		373 100	372 995	105
Sisäiset kulut	-158 000		-158 000	-127 938	30 062
Sumupoistot	-50 500		-50 500	-49 985	515

Toiminta:

Tehtävälueen keskeisimmät suoritteet:

	2017	2016
Tulomuutto (kuntien välinen siirtolaisuus)	332	344
Nettomuutto (kuntien välinen siirtolaisuus)	-11	5

Yleishallinto:

Yleishallinnon tehtävälueen menot alittivat budjetoidun n. 110 000 euroa. Tuloissa oli ylitystä n. 76 500 euroa. Tuloja kertyi 123 439 euroa, josta käyttöomaisuuden myyntivoittoja n. 23 000 euroa ja vuosien 2013 - 2016 arvonnäisäveronpalautuksia n. 84 000 euroa.

Työllistäminen

Palkkatuella työllistettyjen henkilöiden palkkaamiseen tarkoitetut määrärahat on jaettu kaupunginhallituksen ja perusturvalautakunnan alaisuuteen. Perusturvan määrärahat ovat kuntouttavassa työtoiminnassa ja kaupungin muihin yksiköihin palkattavien henkilöiden määrärahat ovat kaupunginhallituksen alaisuudessa. Kaupunginhallituksen talousarvioon oli varattu työllisyysmäärärahoihin yhteensä 76 200 euroa. Määräraha oli tarkoitettu lähinnä muualle kuin kuntouttavaan työtoimintaan palkattujen palkkatuettujen henkilöiden palkkaamiseen. Määrärahaa ei käytetty.

Lisäksi kaupunki palkkasi kesäksi 3-5 viikon ajaksi 38 nuorta eri kohteisiin. Kustannukset olivat yhteensä 36 000 euroa. Hakijoita oli kaikkiaan 134.

Yrityksille kaupunki maksoi tukea yhteensä 10 200 euroa. Yhdestä työntekijästä tuki oli 300 euroa. Yksi yrittäjä sai tukea enintään kahteen kesätyöntekijään. Työllistettäviä nuoria oli yhteensä 34.

Joukkoliikenne

Kaupunki osallistuu seutulipusta aiheutuviin kustannuksiin. Seutulippumatkoja tehtiin vuoden aikana 1 943 kpl ja lippuja myytiin 75 kpl. Kaupunki maksoi seutulippukustannuksia yhteensä 2 889 euroa (alv 0 %). Valtiolta saatiin tukea 1 589 euroa. Valtionavustusta haetaan etukä-

teen talousarvioon budjetoidun määrän perusteella. Avustusprosentti oli 50 % arvonlisäverollisesta summasta.

Lisäksi kaupunki on osallistunut kahden reitin joukkoliikennepalvelujen kustannuksiin (Somero – Forssa – Somero sekä Somero – Koski TI – Marttila – Turku). yhteensä n. 11 400 eurolla.

Velkaneuvonta

Salon mielenterveysseura tuottaa Salon ja Someron velkaneuvontapalvelut, jotka koostuvat yksityishenkilöille ja pienyrittäjille tarkoitetusta lakisääteisestä velkajärjestelystä, Takuu-Säätiön kautta haettavasta järjestelyluotosta sekä erilaisesta talousneuvonnasta. Eri vaihtoehtojen löytäminen velallisille riippuu mm. velallisen maksukyvyistä, velkojen määrästä ja asiakkaan sosiaalisesta tilanteesta. Toiminta perustuu talous- ja velkaneuvonnasta annettuun lakiin.

Käyntejä velkaneuvonnassa	17 kpl
Puheluja	29 kpl
Sähköpostiviestejä	2 kpl
Toimenpiteet yhteensä 2017	48 kpl
Yhteensä 2016	58 kpl
Yhteensä 2015	72 kpl
Yhteensä 2014	31 kpl
Yhteensä 2013	106 kpl

Valtioneuvosto teki vuoden 2017 aikana päätöksen siitä, että velkaneuvonta siirtyy Kuluttajavirastolta Oikeusministeriön alaisuuteen ja samalla palvelu siirtyy kunnilta vuoden 2019 alusta oikeusaputoimistojen tehtäväksi.

Tehtäväalue: Henkilöstöhallinto

Toiminta-ajatus

Henkilöstöhallinnon tehtäviin kuuluu huolehtia siitä, että koko organisaatiossa noudatetaan yhdenmukaista henkilöstöpolitiikkaa sekä luoda ja kehittää yhdessä esimiesten kanssa henkilöstövoimavarojen tarkoituksenmukaista kohdentamista ja toimii esimiesten tukena esimiestyössä.

Tavoitteet

- 1. Sähköisen HR -järjestelmän käyttöönotto henkilöstöhallinnon työaikaresurssien vapauttamiseksi, henkilöstösuunnittelun ja päätöksenteon tietopohjan parantamiseksi, raportoinnin helpottamiseksi sekä henkilöstöä koskevan tiedon systemaattiseksi tallentamiseksi ja sitä kautta jatkuvuuden turvaamiseksi.***

Käyttöönotto ei toteutunut vuonna 2017: HR-järjestelmähankinnan tarjouskilpailu on valmisteltu, mutta kilpailutusta ei ole vielä käynnistetty, koska käynnissä on asiaan vaikuttava kuntayhteistyömahdollisuuksien selvitys niiden lähikuntien kanssa, joille palkkahallinnon uudistaminen sote- ja maakuntauudistus huomioiden on myös ajankohtaista (Vuoden 2018 alussa Somero ja Forssan seudun kunnat, Kosken ja Marttilan jättäytyttyä tässä vaiheessa pois selvitystyöstä.)

2. Maakunta- ja soteuudistukseen valmistautuminen ja tarvittavien sopeuttamistoimien suunnitteleminen yhteistyössä toimialojen ja konsernin kanssa. (Ml. selvitys konsernin yhteisestä tukipalveluyksiköstä.)

Valmistautumistyö on käynnissä maakunnallisen selvitystyön mukaisessa aikataulussa. Uudistuksen pohjana olevan lainsäädäntöä on valmistelu siltä pohjalta, että uudistus astuisi voimaan 1.1.2020. Eräistä konserniyksiköistä on osoitettu alustavaa kiinnostusta yhteiseen tukipalveluyksikköön, mutta asia kytkeytyy myös edellä kohdassa 1 mainitun selvityksen tuloksiin.

3. Tehokkaampi puuttuminen sairauspoissaoloihin.

Esimiestäpaamisessa on työstetty ryhmissä keinoja sairauspoissaolojen vähentämiseen ja jaettu yksittäisissä yksiköissä hyväksi todettuja käytäntöjä muiden esimiesten kanssa. Uusia ideoita olivat esimerkiksi työnkierto-järjestelmän kehittäminen, liikkumiseen kannustava palkkiojärjestelmä, matalampi kynnys korvaavan työn mahdollisuuden selvittämiseen ja henkilöstön taidot sisältävän osaamispankin luominen. Yksittäisiin runsaisiin sairauspoissaoloihin on puututtu aiempaa varhaisemmassa vaiheessa, ja sairauspoissaolot ovat johtaneet viime kädessä työsuhteen päättämiseen. Vastaava työterveyshoitaja Tuomisto-Lundbergin mukaan esimiehet ovat olleet herkemmin yhteydessä työterveyshuoltoon ongelmatilanteissa. Varsinaisten kolmikantaneuvottelujen lisäksi on kokoonnuttu kevyemmässä kokoonpanossa, jossa työterveyshuollon edustajana on ollut ainoastaan työterveyshoitaja.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	2 050		2 050	18 129	-16 079
Toimintakulut	-130 170		-130 170	-128 925	1 245
Toimintakate	-128 120		-128 120	-110 795	17 325-
Sisäiset kulut	-2 500		-2 500	-2 570	-70

Tuloihin on kirjattu Työttömyysvakuutusrahaston maksama koulutuskorvaus 16 029 euroa vuodelta 2016.

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet:

	2017	2016
Sairauspoissaolotyöpäiviä/työntekijä	10,7	9,4
Sairauspoissaolopäivän hinta, €/tpv	115	110
Sairauspoissaolojen palkkakustannukset sivukuluineen (1000 €)	945	840

Henkilöstöhallinnon tehtäväalueeseen kuuluvat HEVI-ryhmä (henkilöstön yhteistyöryhmä), työsuojelujaos, yhteistyötoimikunta, tyhy-toiminta sekä muu henkilöstöhallinto.

HEVI -ryhmä järjesti kaupungin henkilöstölle retken Eerikkilään 4.2.2017 (osallistujia 11). Someron 150-vuotiskesäjuhla järjestettiin Ämyrillä 25.8.2017. Osallistujia oli 187.

Henkilökunnan **tyhy-toimintaan** oli varattu 50 000 euroa. Kaikkiaan rahaa käytettiin 39 300 euroa. Eri työyksiköt järjestivät keskenänsä tyhy-toimintapäivän. Ohjelmassa oli erilaisia liikuntamuotoja mm., retkeilyä, mökkeilyä, luontopolkua, kahvakuulaa ja muuten mukavaa yhdessäoloa. Suosittuja olivat myös teatteri, musikaali, messut ja museokohteet yhdistettynä ruokailuun. Kaikkiaan yksiköiden tyhy-päivään osallistui 341 henkilöä.

Henkilöstöllä oli mahdollisuus käyttää myös ePassia. Etu oli 55 euroa/henkilö. Tätä mahdollisuutta hyödynsi 332 eri työntekijää ja käyttökertoja oli 551 kpl. Yhteensä passin käyttökus-

tannukset olivat 16 400 euroa. Sporttietua käytettiin 13 800 euroa ja kulttuurietua 2 600 euroa. Suosituin palveluntuottaja oli Someron Liikunta ry, jonka palvelujen osuus oli 60 % käyttökertoista. Toiseksi eniten käytettiin Someron Sykkeen palveluja 7 % ja kolmanneksi H&L Fit Oy:n palveluja 6 %.

Toimielin Elinkeinolautakunta (1.6.2017 asti)

Elinkeinolautakunnan toiminta päättyi 1.6.2017 ja tehtävät siirtyivät kaupunginhallituksen alaisuuteen.

Tehtäväalue Elinkeinoelämän kehittäminen

Toiminta-ajatus

Elinkeinotoimen tehtäviin kuuluvat elinkeinoelämän kehittäminen, yritysneuvonta sekä kaupungin markkinointi.

Tavoitteet

1. Tuetaan yrityksiä ja edistetään yrittäjyyttä monipuolisesti

Mittari 1: Yritysneuvonnan lukumäärät tilastoidaan neuvonnan kohdentamiseksi

Mittari 2: Edistetään kiertotalouden mahdollisuuksia järjestämällä infotilaisuus SEUTU -ohjelmasta. Infotilaisuuteen saadaan mukaan viisi kiertotaloudesta kiinnostunutta elinkeinotoimijaa.

Tavoite on toteutunut.

Yritysneuvontakerrat ja niihin liittyvät toimenpiteet on kirjattu jokaisen kerran jälkeen ylös.

Vuoden aikana järjestettiin SEUTU-ohjelmaan liittyviä tilaisuuksia yhteensä neljä kappaletta ja niihin osallistui kymmeniä somerolaisia yrityksiä.

2. Elinkeinoelämän kehitystä ja myönteistä yritysilmapiiriä lisäävä sidosryhmäyhteistyö

- **järjestämällä yrittäjähdistysten ja kaupungin elinkeinotoimen välisiä säännöllisiä tapaamisia (n. kuusi kertaa vuodessa)**
- **järjestämällä Yrittäjänpäivän seminaari, työllistämisseminaari, SEUTU-ohjelman infotilaisuus ja kaksi infotilaisuutta uuden yrityksen perustamiseen liittyen**
- **järjestämällä elinkeinotoimen ja maaseutuyksikön yhteisiä palaverieja ajankohtaisista aiheista kuusi kertaa vuodessa elinkeinotoimen ja maaseutuyksikön yhteistyön lisäämiseksi.**
- **Luomalla vaihtoehto yritysvaikutusten arviointimenettelyksi vuonna 2017 alkavalle uudelle valtuustokaudelle.**

Mittarit: Em. asioiden toteutuminen ja Suomen Yrittäjät ry:n teettämän Yritysten ilmapiirimittauksen tulokset (kaupunki kannustaa yhdessä yrittäjähdistysten kanssa somerolaisia yrityksiä vastaamaan kyselyyn) sekä muut täydentävät ilmapiiriselvitykset.

Tavoite on toteutunut.

- järjestettiin säännöllisiä tapaamisia yrittäjähdistysten kanssa
- järjestettiin Yrittäjänpäivän seminaari, työllistämisen info, SEUTU-ohjelmaan liittyviä tilaisuuksia ja kaksi infotilaisuutta uuden yrityksen perustamiseen liittyen
- järjestettiin säännöllisesti tapaamisia maaseutuyksikön kanssa

- luotiin yritysvaikutusten arviointimenettely

Yritysten ilmapiiritutkimuksiin on kannustettu vastaamaan eri tilaisuuksien yhteydessä. Suomen Yrittäjät eivät ole julkaisseet uutta kuntakohtaista yritysilmapiiritutkimusta (viimeisin keväältä 2016).

2. Aktiivista ja näkyvää markkinointia

- **Panostamalla Ruunalan ja Harjun yritysalueiden sekä Valimontien uuden asuinalueen tonttien markkinointiin luomalla niille omat materiaalit (mm. tienvarsimainokset, havainnekuvat) sekä toteuttamalla oma markkinointikampanja.**
- **Selvittämällä kaupungin strategian mukainen työllistämis- ja rakentamisperusteisen tonttihinnoittelun käyttöönottoehtoja.**
- **Tekemällä Someron matkailumarkkinointimateriaaleista englanninkieliset versiot matkailun kansainvälistämiseksi.**

Mittari: Em. asioiden toteutuminen ja neuvonta- ja aktivointitoimenpiteiden piirissä olevien yritysten määrän kasvu.

Tavoite on toteutunut.

- Ruunalan ja Harjun yritysalueita on vuoden aikana markkinoitu aktiivisesti ja monipuolisesti. Myös Valimontien uusi asuinalue on ollut esillä tontti- ja asukasmarkkinoinnissa.
- Luotiin malli työllistämis- ja rakentamisperusteisesta tonttihinnoittelusta
- Someron matkailumateriaalit löytyvät nyt myös englanninkielisinä

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	39 800	31 770	71 570	67 565	4 005
Toimintakulut	-268 940	35 300	-304 240	-285 623	18 617
Toimintakate	-229 140		-232 670	-218 058	14 612
Sisäiset kulut	-108 400		-108 400	-83 062	25 338

Toiminta:

Somero on toiminut aktiivisesti SEUTU-ohjelmatyössä. Ohjelman sisältö on laajentunut merkittävästi työskentelyn aikana. Somero on ollut mukana kiertotalouden lisäksi monissa muissakin teemoissa.

SEUTU-ohjelman kautta järjestettiin valtakunnallinen kiertotalousfoorumi Forssassa, jonne elinkeinotoimi kannusti somerolaisia yrittäjiä osallistumaan. Elinkeinotoimi kartoitti alkuvuoden aikana Somerolla toimivia betonialan yrityksiä kysymällä niiden betonijätteen määrästä ja siihen liittyvistä kiertotalousmahdollisuuksista.

Somero on toiminut SEUTU-ohjelman matkailupilotissa, jonka puitteissa järjestettiin työpaja somerolaisille matkailualan yrittäjille. Työpajan ja pilotin kautta työstettyä raporttia, Someron matkailun vahvuuksia ja uusia tuoteaihoita on esitelty eri tilaisuuksissa ja puheenvuoroissa.

SEUTU-ohjelma on työstänyt Tulevaisuuden yritysalue –pilotia, jossa Somero on ollut mukana Ruunalan uuden yritysalueen kanssa. Pilotissa tuotetussa raportissa on työstetty Ruunalan uuden yritysalueen profiloimista sekä asetettu kehittämistavoitteita. Tavoitteena on raportin pohjalta kehittää Ruunalaa vastaamaan tulevien vuosien elinkeinoelämän toiveita ja saamaan alueelle yritystoimijoita. Lisäksi alkuvuonna 2018 tullaan toteuttamaan työpaja Ruunalan alueen kehittämiseksi yhteisvoimin elinkeinopoliittisen työryhmän ja yritysalueisiin syventyneen asiantuntijaryhmän kanssa.

Meriteollisuuden alihankintaverkoston laajentaminen on noussut yhdeksi SEUTU-ohjelman teemaksi. Asiaan liittyen on pyritty luomaan kontakteja meriteollisuuden toimijoiden ja somerolaisten yritysten välille. Joulukuussa toteutettiin somerolaisille yrityksille suunnattu kartoitus, jonka tavoitteena oli selvittää somerolaiset jo meriteollisuuden parissa toimivat tai meriteollisuuden pariin haluavat yritykset. Meriteollisuuden mahdollisuuksista kiinnostuneet yrittäjät tavataan alkuvuonna 2018 heidän tarkempien mahdollisuuksiensa ja tavoitteidensa selvittämiseksi.

Uusi elinkeinopoliittinen työryhmä ja sitä edeltänyt yrittäjähdistysten tapaamiset ovat työstäneet kokouksissaan SEUTU-ohjelman teemoja. SEUTU-ohjelmaa on esitelty myös maaseutuyksikölle ja kaupungissa toimiville viljelijöille.

Elinkeinotoimi on infonnut säännöllisesti kaupungissa toimivia yrittäjiä ja sidosryhmiä SEUTU-ohjelman teemoista myös sähköisten kanavien ja Somero-lehden kautta.

Elinkeinotoimi on tavannut yrittäjähdistysten edustajia ja maaseutuyksikköä erillisissä kokouksissa syyskauteen asti. Yrittäjähdistysten ja maaseutuyksikön tapaamiset on elinkeinopoliittisen työryhmän perustamisen jälkeen keskitetty osaksi työryhmän kokouksia. Yrittäjähdistysten ja maaseutuyksikön edustajat ovat mukana elinkeinopoliittisessa työryhmässä.

Yrittäjänpäivän seminaari järjestettiin syyskuussa, jolloin elinkeinotoimi, Yrityssalo, johtamisasiantuntija Hannu Simström ja pääpuhujana toiminut Juhani ”Tami” Tamminen pitivät seminaaripuheenvuorot somerolaisille yrittäjille.

Työllistämisseminaari järjestettiin helmikuussa, jolloin elinkeinotoimi järjesti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa työkokeilua, palkkatuettua työtä sekä kaupungin työllistämistoimia ja –tukia käsittelevän yrittäjille suunnatun tilaisuuden.

Uuden yrityksen perustamiseen liittyvä info järjestettiin maaliskuussa yhteistyössä Yrityssalon kanssa. Toinen vastaava info järjestettiin joulukuussa yrittäjille suunnatun joulupuurotilaisuuden yhteydessä.

Yritysvaikutusten arviointimenettelystä on valmisteltu Somerolle sopiva vaihtoehto. Elinkeinopoliittinen työryhmä käsitteli asiaa joulukuun kokouksessaan ja teki esityksen kaupunginhallitukselle. Kaupunginhallitus päätti asiasta 18.12.2017 kokouksessaan.

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Yritysneuvontakerrat	152	80	171
Yrityskoulutustilaisuudet	4	3	4
Yritysverkostotapaamiset	25	10	25
Mittarit			
Neuvonta- ja aktivointitoimenpiteiden piirissä olleiden yritysten määrä	490	100	521
Yritysten investointi- ja kehittämistukihankkeet	15	13	*)5
Yritysmäärän nettomuutos	14	21	18
(Yritysten kokonaismäärä)	(1107)	(1128)	(1124)
Asukasmäärä: nettomuutos vuositasolla	+5	+70	-11
Työttömyysaste	12,3	11,0	9,5

Toimielin **Maaseutulautakunta (1.6.2017 asti)**

Maaseutulautakunnan toiminta päättyi 1.6.2017 ja tehtävät siirtyivät kaupunginhallituksen alaisuuteen.

Tehtäväalue: Maataloustoimi

Toiminta-ajatus:

Maataloustoimen keskeisenä tehtävänä on huolehtia maaseutuyrittäjien EU- ja kansallisten tukien, sekä muita maaseutuelinkeinoja koskevien hallintotehtävien toteutumisesta Someron maaseutuyksikön alueella. Palvelupisteiden tehtävänä on maatalousyrittäjien ja muiden sidosryhmien palveleminen mm. maataloustukiin sekä sato-, hirvi- ja petoeläinvahinkoihin ja hukkakauraan liittyvissä asioissa.

Tehtäviin kuuluu myös keväisin ja syksyisin pidettävän Ruokava -tapahtuman järjestäminen.

Tavoitteet:

1. Sähköisten maataloustukihakemusten lisääminen.

Mittari: Sähköisten hakemusten määrä.

Sähköisiä hakemuksia (kpl)

	2017		2016	
Somero	381	90 %	379	87 %
Forssa	122	95 %	122	92 %
Tammela	180	92 %	180	90 %

Tukea hakeneiden tilojen lkm

Somero	424	435
Forssa	129	132
Tammela	196	1999
Yhteensä	749	766

2. Kyläyhteisöjen omaehtoisten kehittämistoimenpiteiden aktivointi ja tukeminen.

Mittari: Kannustinkäytännön luominen ja käyttöönotto.

Kyläyhteisöjen kehittämistä rahaa maksettiin viidelle yhdistykselle yhteensä 5 000 euroa.

2017	2016	2015
5 kpl	5 kpl	3 kpl

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	140 300		140 300	165 928	25 628
Toimintakulut	-347 240		-347 240	-327 676	19 564
Toimintakate	-206 940		-206 940	-161 747	45 193
Sisäiset kulut	-13 900		-13 900	-15 207	-1 307

Toiminta:

Kansallisia/EU:n rahoittamia peltoalaan tai eläinmääriin perustuvia maataloustukia maksettiin Someron yhteistoiminta-alueella (Somero, Forssa, Tammela) yhteensä 27,5 milj. euroa (28,8 milj. euroa vuonna 2016).

Hukkakauravalvontatarkastuksia tehtiin Somerolla 29 kpl, Forssassa 9 kpl ja Tammelassa 16 kpl.

Ruokava –tapahtuman järjestäjänä toimi Someron Esa ry ja tapahtuma järjestettiin keväällä 8.4. sekä syksyllä 2.-3.12.2017.

Erlaisia avustuksia maksettiin somerolaisille tiloille 7 805 euroa.

Tehtäväalue: Lomatoimi

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0		0
Toimintakulut	-4 000		-4 000	-3 843	157
Toimintakate	-4 000		-4 000	-3 843	157
Sisäiset kulut	-2 600		-2 600	-3 067	-467

Toimintakuluihin on kirjattu lomatoimen toimistotilojen yhtiövastike.

Tehtäväalue: Maa- ja metsätilat**Toiminta-ajatus**

Kaupungin metsien hoitaminen asiantuntevasti niin, että se on tehokasta ja taloudellista, ottaen huomioon metsien moninaiskäyttömuodot, luonnonsuojelu ja työllisyysnäkökohdat.

Tavoite:**1. Kaupungin omistamien metsien tehokas ja taloudellinen hoito.**

Kaupungin metsien käsittelyssä puuntuotanto on etusijalla, kuten talousmetsissä yleensä. Metsien käsittelyssä noudatetaan kestävyysperiaatetta siten, että tulevaisuuden hakkuumahdollisuudet turvataan. Tämä edellyttää taimikoiden hoitamista, metsien harventamista ja hakkuukypsien metsien uudistamista. Nuorten, ensiharvennusvaiheessa olevien kasvatusmetsien runsaus on ongelmallista. Näiden metsien hakkuissa korjuukustannukset ovat korkeat, eikä hakkuutuloja juurikaan kerry. Riittävän aikaisin tehtävät ensiharvennukset ovat kuitenkin välttämättömiä, jotta kasvatappioilta vältyttäisiin ja metsien puusto järeytyisi.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	469 000		469 000	502 013	-33 013
Toimintakulut	-164 500		-164 500	-211 768	-47 268
Toimintakate	304 500		304 500	290 245	-14 255

Maa- ja metsätilojen osalta on muistettava, että hakkuukausi ei ole kalenterivuosi vaan elokuusta heinäkuun loppuun, jolloin tulot/menot voivat jakaantua kahdelle vuodelle.

Someron kaupunki omistaa peltoa 79,15 ha. Pellot on vuokrattu ja voimassa olevia vuokrasopimuksia on 9 kpl.

Kaupunki omistaa metsää 1739 hehtaaria, joka sijaitsee noin viidellätoista tilalla. Kaupunki ostaa metsäalueiden hoitoon, hoidon suunnitteluun ja puunmyyntiin liittyvät palvelut Metsänhoitoyhdistys Salometsältä, johon Someron metsänhoitoyhdistys liittyi vuoden 2004 alussa. Metsien hoito ja käsittely perustuu vuoden 2010 metsäsuunnitelmaan.

Toiminta:

Hakkuukaudella 2016 – 2017 puuta myytiin seuraavasti: kuusitukki 5097 m³, mäntytukki 813,3 m³, koivutukki 364,5 m³, kuusikuitua 2081,0 m³, mäntykuitu 1019m³, koivukuitu 1257,5 m³, laho 224,2 m³ ja haapakuitu 224,2m³. Kaikki yhteensä 11 534,0 m³. Hankintakaupan osuus oli 2368 m³ ja pystykaupan 9165 m³. Puuta myytiin Versowoodille, Stora Ensolle ja Westakselle.

Hankintakaupasta kertyi hakkuutuloja ilman kuluja n. 78 000 euroa ja pystykaupasta 451 000 euroa

Hakkuista oli ensiharvennusta 13,3 ha, muuta harvennusta 30,0 ha ja uudistushakkuita 38,1 ha.

Metsänhoitotöitä tehtiin seuraavasti: kuusen istutus 31,6 ha, männyn istutus 6,1 ha, koivun istutus 1,6 ha, mätästys 22,4 ha, äestys 16,9 ha sekä taimikonhoitoa 2,4 ha ja ennakkoraivausta noin 33,1 ha.

Hakkuukautta 2017 - 2018 koskevat leimikot sijaitsevat tiloilla Loitti, Yli-Teeri, Metsä-lahti, Metsä-Mäyrämäki, Paakkala, Metsämaa ja Marjakorpi. Hakkuista ensiharvennuksia on 15,6 ha, muuta harvennusta 8,6 ha ja uudistamishakkuita 38,3 ha. Arvioitu hakkuumäärä on 10900 m³, josta 9300 m³ pystykaupalla ja 1600 m³ hankintakaupalla. Pystykaupan arvo on noin 450 000 euroa, hankintakaupan noin 50 000 euroa. Pystykaupan osti Luvian saha, hankintatukit Westas ja hankintakuidut Metsä Group.

Metsien moninaiskäyttö ja luonnonsuojelu on mahdollista ainakin jossain määrin yhteen sovittaa puuntuotannon kanssa talousmetsienkin käsittelyssä. Kaupungin metsätiloilla on alueita, joissa puuntuotannolliset tavoitteet eivät ole ensisijaiset. Iso-Valkeen lähialueilla metsien käsittelyssä noudatetaan erityistä varovaisuutta. Osa kyseisestä metsätilasta kuuluu Natura- verkostoon ja metsänkäsittelyä on rajoitettu myös tämän takia. Painiojärven sijaitsevassa Holmansaaressa 11 ha:n metsäalue on ollut pitkään ilman hakkuita ja alue on rauhoitettu kaupungin hakemuksesta luonnonsuojelualueeksi vuonna 2000.

Kaupungin metsien työllistävä vaikutus on suhteellisen suuri. Puun myyminen osittain hankintakaupoilla työllistää metsänhoitoyhdistyksen palveluksessa olevia metsureita ja paikallisia urakoitsijoita. Metsureita työllistävät myös metsänviljely- ja taimikonhoitotyöt. Puutavaran ajossa kaupungin metsistä johtuva työllisyysvaikutus on huomattava ja lisäksi ajoittain työllistetään hakkuu- ja muokkauskoneita.

Koneellistuminen lisääntyy metsissäkin, mutta kaikkia metsissä tehtäviä töitä ei voida tulevaisuudessakaan koneellistaa. Työvoimapula saattaa joidenkin vuosien kuluttua muodostua ongelmaksi ammattitaitoisen työvoiman jatkuvasti vähentyessä.

Toimielin: Perusturvalautakunta

Tehtäväalue: Perusturvatoimen hallinto ja huolto

Toiminta-ajatus

Perusturvan hallinnon tehtävänä on johtaa toimialan palveluiden tuottamista laadukkaasti ja taloudellisesti Someron kaupungin linjausten mukaisesti.

Tavoitteet:

Hallinto

- 1. Talousseurannan ja toiminnan taloudellisten reunaehtojen tiedostaminen perusturvassa. Tulosityksiköiden vastuunalaisten esimiesten toteuttama talousseuranta ja säännöllinen raportointi oman tulosityksikkönsä käyttömenojen kehityksestä perusturvajohtajalle 6 kertaa vuodessa.**

Mittari: Raportointikertojen määrä.

Tavoite on toteutunut.

- 2. Organisaation sisäisen tiedonkulun parantaminen. Tiedotuksessa jatketaan perusturvatoimen kuukausikatsauksen käyttöä (11 kpl/vuosi). Lisäksi järjestetään koko henkilöstölle avoimia tilaisuuksia, joissa esitellään perusturvatoimen eri toimintoja.**

Mittari: Julkaisukertojen määrä.

Tavoite toteutunut osittain. Lyhyitä infotilaisuuksia tarpeen mukaan (yli 11 kpl)

- 3. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja alennetaan 1.1.2017 alkaen 15 %:lla, pois lukien peruuttamattomien käyntien sakkomaksut sekä lastensuojelun kuukausimaksut, jotka pidetään vuoden 2016 tasolla.**

Tavoite on toteutunut.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	65 300		65 300	94 674	-29 374
Toimintakulut	-1 197 760		-1 197 760	-880 899	316 861
Toimintakate	-1 132 460		-1 132 460	-786 226	346 234
Sisäiset tuotot	174 200		174 200	147 300	26 900
Sisäiset kulut	-71 150		-71 150	-106 507	-35 357

Toiminta:

Perusturvalautakunta kokoontui vuonna 2017 yhteensä 11 kertaa. Pöytäkirjan pykälää kertyi 140 kappaletta. Lautakunta käsitteli 6 oikaisuvaatimusta, joista kolme koski vammaispalvelupäätöstä, yksi palveluasumista, yksi asiakasmaksua ja yksi matkakorvausten maksamista.

Varahenkilöstön käytön toteutuminen

2017			2016			2015		
Yksikkö	Työpv		Yksikkö	Työpv		Yksikkö	Työpv	
Kotihoito	252	24 %	Kotihoito	222	22 %	Kotihoito	280	27 %
Poliklinikka	106	10 %	Poliklinikka	81	8 %	Poliklinikka	112	11 %
Osasto	199	18 %	Osasto	248	24 %	Osasto	255	25 %
Tervaskanto	318	29 %	Tervaskanto	326	32 %	Tervaskanto	291	28 %
Rauhankallio	42	4 %	Rauhankallio	39	4 %	Rauhankallio	18	3 %
Tuulentupa	68	6 %	Tuulentupa	67	6 %	Tuulentupa	38	4 %
Päiväkoti	15	1 %	Päiväkoti	43	4 %	Päiväkoti	18	2 %
Mäntykoti	89	8 %						
YHTEENSÄ	1090	100 %	YHTEENSÄ	1026	100 %	YHTEENSÄ	1022	100 %
saatu äkilliseen	195		saatu äkilliseen	168		saatu äkilliseen	210	
ei saatu	120		ei saatu	96		ei saatu	104	
iv, varattu	27		iv, varattu	39		iv, varattu	25	
Ilman varausta	38		Ilman varausta	33		Ilman varausta	45	
Iltavuorot	18		Iltavuorot	18		Iltavuorot	28	
Viikonloput	5		Viikonloput	7		Viikonloput	19	

Tehtäväalue: Ympäristöterveydenhuolto

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0	1 338	-1 338
Toimintakulut	-373 000		-373 000	-350 746	22 254
Toimintakate	-373 000		-373 000	-349 408	23 592
Sisäiset kulut	0		0	-63	-63

Ympäristöterveydenhuollon palvelut Someron kaupunki tuottaa ostopalveluna Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymältä, joka maksaa Somerolla olevista tiloista vuokraa. Vuokratulo sisältyy tilahallinnon tuloihin.

Tehtäväalue: Kansanterveystyö

Toiminta-ajatus

Terveyskeskuksen perustehtävänä on tukea alueensa väestön terveyttä, ehkäistä sairauksien syntyä ja järjestää sairauksien tutkimus ja hoito tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tavoitteet:

- 1. Laaditaan mittarit joilla voidaan seurata somerolaisen väestön terveystyöskäytymistä. Sovitaan avoterveydenhuollon ja terveysneuvonnan vastaanottokäynnit, joiden yhteydessä kartoitetaan tupakointi, alkoholinkäyttö, ylipaino ja masennus. Tehdään puolivuositain ja suunnitelma jatkotoimenpiteistä seurantamittareista saatujen tulosten perusteella. Vastuuhenkilöinä; johtava lääkäri, vastaanoton osastonhoitaja sekä terveysneuvonnan vastaava terveydenhoitaja.**

Mittari: Mittarit käytössä/ei käytössä.

Mittarit eivät ole käytössä tällä hetkellä. Käytettävissä olevat mittarit todettiin toimimattomiksi. (Mittareiden käyttöä kokeiltu, mutta tilastointipohjaan ei voitu kirjata kaikkea mitattavaa tietoa terveystyöskäytännöistä.)

Säännönmukaisempaa seuranta tehtiin vain tupakoinnin osalta, sovittujen vastaanottojen ja tarkastusten yhteydessä. Muun terveystyöskäytännön seuranta oli satunnaista, koska asianmukaisia raportointimittareita ei silloiseen ATK-ohjelmistoon saatu.

2. Hoitosuunnitelmien laadinta (sairaanhoidon vastaanotto)

Mittari: Hoitosuunnitelman kattavuus 100 %:a yli kuusi kertaa vuodessa käyvien asiakkaiden kohdalla.
On laadittu/ei ole laadittu.

Osin toteutunut, tosin hoitosuunnitelman sisältöä edelleen kehitettävä. Hoitosuunnitelma on laadittu yli 20 kertaa vuodessa käyville, joita v.2017 oli 89. Suunnitelmaa täydessä laajuudessa kaikille yli kuusi kertaa käyville ei saatu, koska em. potilaita oli 1400.

3. Terveellisiin ravintotottumuksiin ja ennaltaehkäisevään hoito-otteeseen ohjaavat vierailukäynnit kouluissa, kehitysvammaisten asumisyksiköissä/työpisteessä sekä pitkäaikaishoidon yksiköissä. (suun terveydenhuolto)

Mittari: Käyntimäärä

Käyntejä oli vuoden aikana 11.

Vierailukäynnit kouluissa, pitkäaikaishoidon yksiköissä sekä kehitysvammaisten asumisyksikössä ja työpisteessä ovat toteutuneet suunnitelmien mukaan. Hoitosuunnitelmien mukaisilla yksilöllisillä käynneillä hammashoitolassa keskityttiin potilaiden suun sairauksien ennaltaehkäisyyn ja omahoidon opetukseen. Kehitysvammaisten asumisyksiköissä suuhygienistit opastivat hoitohenkilökuntaa asukkaiden omahoidon avustamisessa ja tukemisessa.

4. Esimiesosaamisen kehittäminen

Mittari: *Esimiestyön kehittämissuunnitelma laadittu.*

Tavoite on toteutunut.

Henkilöstölle tehdyn kyselyn mukaan on tavoitteet asetettu ja suunnitelmat niiden toteuttamiseksi laadittu.

5. Asiakasosallisuuden lisääminen palvelun kehittämisessä.

Mittari: Asiakastytyväisyys tehty/ei tehty

Asiakastytyväisyyskysely tehty touko-elokuun aikana.

Loppuvuonna otettiin käyttöön pysyvästi Roidu-asiakaspalautejärjestelmä, joka tehostaa asiakaskokemuksen mittaamista ja seuranta.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	903 500		905 500	1 037 401	-133 901
Toimintakulut	-5 001 750		-5 001 750	-4 604 940	396 810
Toimintakate	-4 098 250		-4 098 250	-3 567 539	530 711
Sisäiset tuotot	102 900		102 900	139 638	-36 738
Sisäiset kulut	-782 400		-782 400	-804 537	-22 137
Sumupoistot	-136 200		-136 200	-121 300	14 900

Toiminta:

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet

	2017	2016	2015
Sairaanhoidon vastaanotto/käynnit			
<i>Lääkärikäynnit ja kontaktit yhteensä</i>	22 131	20 770	23 897
Lääkärikäynnit	18 014	17 933	
Peruuttamattomat poisjäännit	31	31	
Muut kontaktit	4 086	2 806	
<i>Hoitajakäynnit ja kontaktit yhteensä</i>	17 916	17 612	20 485
Käynnit	8 508	7 794	
Peruuttamattomat poisjäännit	9	4	
Avustavat suoritteet	3 912	3 656	
Muut kontaktit	5 487	6 158	
Neuvola/käynnit			6 532
Kouluterveydenhuolto yht.	2 616	2 427	2 493
Lastenneuvola	1 980	1 831	1 841
Muu terveydenhuolto	28	74	162
Perhetyö	569	442	
Perhesuunnittelu/ehkäisy	429	891	783
Opiskelijaterveydenhuolto	232	171	125
Hoitajakäynnit	195	138	
Lääkärikäynnit	37	33	
Äitiysneuvola	1267	908	911
Seulonnat ja muut	230	174	217
Suun terveydenhuolto/käynnit	11 017		9 870
Hammaslääkärikäynnit	7 829	7 376	7 280
Peruuttamattomat poisjäännit	384	358	389
Muut kontaktit	106	50	43
Suuhygienisti- ja hammashoitajakäynnit	2 507	2 729	2 590
Peruuttamattomat poisjäännit	143	118	116
Muut kontaktit	49	132	83
Mielenterveystyö/käynnit			1 554
Hoitajakäynnit	2 308	2 809	
Peruuttamattomat poisjäännit	0	98	
Muut kontaktit	0	460	
Lääkärikäynnit	29	13	
Muut kontaktit	0	8	
Työterveyshuolto			
Yrittäjien/työnantajien lukumäärä, kpl	360	350	
Asiakkaiden lkm	1 600	1 600	

Terveysneuvonta

Vuonna 2017 *lastenneuvolan* toiminta on ollut aiemman mukaista. Lapsia syntyi 64 eli kolme vähemmän kuin edellisenä vuonna. Koko Suomessa syntyvyys on vähentynyt. Laajat terveystarkastukset toteutuvat hyvin ja perheet käyvät hyvällä osallistumisprosentilla neuvolassa. Tarkastuksista pois jäävien kohdalta on pyritty selvittämään poisjäännin syy. Lapsiperheille on saatu järjestymään tukea sekä kehityksellisiin että kasvatuksellisiin pulmiin lapsiperhepsykologilta. Neuvolan perhetyöntekijä on vakiinnuttanut paikkansa neuvolan työyhteisössä. Perhetyöntekijän toiminta on matalankynnyksen toimintaa. Perheet ovat aktiivisesti käyttä-

neet perhetyöntekijän palveluita. Lastenneuvolan lääkäriresurssia on saatu vahvistettua viime syksystä. Siitä lähtien osan Someron lastenneuvolan lääkäripäivistä on hoitanut lapsiin erikoistuva lääkäri Turusta. Hän on käynyt kaksi kertaa kuussa. Syyskuun alusta valtakunnalliseen rokotusohjelmaan lisättiin vesirokkorokote.

Äitiysneuvolassa toteutuivat asetuksen mukaiset tarkastukset. Tällä hetkellä lähes kaikki isyydentunnustamiset hoituvat äitiysneuvolassa terveydenhoitajien tekemänä. Laajaa terveystarkastusta on toteutettu raskauden ensimmäisellä käynnillä ja/tai muuna aikana raskauden kuluessa. Perhevalmennusta on järjestetty ensimmäistä lasta odottaville neuvolan tiloissa. Valmennusohjelmaa on muokattu paremmin tähän päivään kohdentuvaiseksi. Osallistumisprosentti on valtakunnallisesti ollut laskusuuntainen ja tämä on meilläkin havaittavissa. Perhevalmennukseen kutsutuista noin puolet osallistuu.

Ehkäisy- ja perhesuunnitteluneuvolan palveluita ovat somerolaiset käyttäneet totutusti. Joukkopaseulontoihin osallistuminen on ollut aktiivista, noin 75 %:n luokkaa. Yläkoulun 9-luokkalaiset ovat tutustuneet pienissä ryhmissä ehkäisy- ja perhesuunnitteluneuvolan toimintaan; tutustuminen sisältyi terveystiedon opintoihin. Koululaisryhmiä neuvolassa kävi kaikkiaan 10. Puhelimitse annetaan yhä enemmän neuvontaa ja opastetaan mm. gynekologisissa vaivoissa. Vaihdevuosi-ikäisten neuvontakäynnit ja tarkastukset ovat lisääntyneet.

Kouluterveydenhuollossa terveystarkastukset on tehty jokaiselle vuosiluokalle. Laajat terveystarkastukset toteutuvat 1.-, 5.- ja 8. - luokkalaisille. 8-luokkalaiset saavat tarkastuksesta Nuorison terveystodistuksen. Alakoulun puolella suurin osa asetuksen mukaisista laajoista terveystarkastuksista on kirjautunut laajoina tarkastuksina, eli vanhemmat ovat melko aktiivisesti osallistuneet tarkastuksiin. Yläkoulussa noin puolet oppilaiden vanhemmista osallistuu lapsensa tarkastukseen, joten tarkastukset jäävät kirjautumatta laajoina. Erikoissairaanhoidon psykiatrinen sairaanhoitaja pitää yläkoululla vastaanottoa kerran viikossa. Tämän lisäksi kouluterveydenhoitajat tekevät tiivistä yhteistyötä koulupsykologin, koulukuraattorin sekä lapsiperhepsykologin kanssa.

Kausi-influenssa rokotuksia on haettu ennätysmääräisesti. Kaudella 2016 - 2017 influenssarokotuksia annettiin 2503. Kutsuntatarkastuksiin tuleville lähetettiin kotiin valmis vastaanottoaika, joka on ollut toimiva käytäntö. Terveystarkastus järjestetään niin, että he pääsevät samana päivänä sekä terveydenhoitajalle että lääkärille. Aikuisten ja matkailijoiden rokotusvastaanotto ja terveysneuvonta on ollut keskitettynä lastenneuvolaan. Näiden lisäksi asiakkaita käy ajanvarauksella puhalluskokeissa ja kuulotutkimuksissa.

Vuonna 2017 jatkettiin 75 -vuotiaiden terveystarkastuksia osana vanhusneuvolatoimintaa. Kaikille vuoden 2017 aikana 75 -vuotta täyttävälle lähetettiin kutsu terveystarkastukseen. Kutsuja lähetettiin 72, joista terveystarkastuksessa kävi 25. Vuonna 2017 myös omaishoitajille tarjottiin mahdollisuutta osallistua terveystarkastukseen. Vain muutama omaishoitaja kävi tarkastuksessa.

Työterveyshuolto

Työterveyshuolto tarjoaa sopimuksen tehneiden yritysten työntekijöille, sopimuksen tehneille yrittäjille ja maatalousyrittäjille laadukkaita työterveyspalveluja, joiden sisältö sovitaan asiakasyritysten kanssa yksilöllisesti työterveyshuoltosopimusta laadittaessa. Tehtävissä noudatetaan hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteita. Lakisääteiseen työterveyshuoltoon kuuluvat työpaikkaselvitykset (työolojen selvittäminen, suositusten antaminen ja seuranta), tietojen antaminen ja ohjaus, suojaintarpeen ja ensiapuvalmiuden arviointi, terveystarkastukset ja työkyvyn arvioinnit.

Haasteet ja epävarmuustekijät

Sote: mahdollinen yhtiöittämisvelvoite

Työterveyslääkärin resurssin puute ja lääkärirekrytöinnin vaikeus. Tavoitteena oli saada työterveyshuollon resurssia lisää työterveyshuoltoon. Työterveyslääkärin resurssia on lisääntynyt jonkin verran.

Vastaanotto

Sairaanhoitajien työpanosta on lisätty vastaanotossa ja puhelinpalvelussa. Näin on voitu toteuttaa terveydenhuollon ammattihenkilön tekemä hoidon tarpeen arvio jo heti ensimmäisen yhteydenoton aikana.

Laboratorio

Tehtyjä tutkimusanalyyskejä: 94 960
Tutkimuksista 81,6 % tehty itse.

Röntgen

Natiivitutkimuksia tehty 2 064.

Toukokuusta lähtien rtg toiminut 5 pv/viikko.

Radiologien lausuntoja ja magneetti- ja UÄ-tutkimuksia tehty Forssassa 2 554 kpl. Yhteistyö Forssan päivystyksen, kuvantamisyksikön ja sairaala-apteekin kanssa on sujunut hyvin.

Suun terveydenhuolto

Hammashoitolassa työskenteli vuoden 2017 lopussa 5 hammaslääkärinä, 2 suuhygienistiä sekä 6 hammashoitajaa. Viides hammaslääkäri työskenteli hoitolassa 6,5 kuukautta suorittamassa hammaslääkäriopintojen loppuvaiheen syventävää käytännön palvelua. Lisäksi eläkkeellä oleva hammaslääkäri työskenteli hammashoitolassa lähes viikoittain tekemässä pääsääntöisesti suukirurgiaa sekä päivystystä. Toimintojen turvaamiseksi sairauslomilla palkattiin hoitohenkilökuntaa lyhyiksi ajanjaksoiksi tai yksittäisiksi päiviksi pitkin vuotta.

Kokonaishoitoon tuli edellisten vuosien tapaan runsaasti uusia potilaita. Hoidossa kävi v. 2017 yhteensä 3652 eri henkilöä, jolle hoitokäyntejä kertyi yhteensä 11018. Kiireellisen hoidon tarve väheni edellisvuosista 942 käyntiin; potilaista 26 oli ulkopaikkakuntalaisia. Alle 18-vuotiaat kutsuttiin tutkimukseen ja ennaltaehkäiseville käynneille yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaan valtakunnallisia asetuksia noudattaen. Aikuiset hakeutuivat kokonaishoitoon itse yksilöllisen hoitosuunnitelmansa mukaisesti. Peruuttamattomia poisjääntejä oli 531 kpl, joista suurin osa oli koululaisten lyhyitä tutkimus- tai kontrollikäyntejä. Yli 15-vuotiailta perittiin käyttämättömästä hoitoajasta asetuksen mukainen maksu.

Oikomishoidon erikoishammaslääkäri kävi edelleen konsultoimassa, tekemässä hoitosuunnitelmat sekä hoitamassa erikoishammaslääkäritasoisia asiakkaita 1-2 kertaa kuukaudessa. Oikomishoitoon pääsi valtakunnallisten kriteerien mukaisesti. Oikomishoidossa oli tilastojen mukaan 317 asiakasta (uusina 55, valmiita 47, keskeytettyjä 6). Oikomishoidon käyntejä oli hammaslääkäreillä, suuhygienistillä ja hammashoitajalla yhteensä 1176 kpl.

Kiireellinen hoito annettiin virka-aikana omassa hammashoitolassa. Ilta-, arkipyhä- ja viikonloppupäivystys jatkui Tyksin organisoimana alueellisena toimintana. Hammashoitolan henkilökunta osallistui päivystykseen seitsemänä päivänä kaupungin asukasluvun mukaisesti jyvitetynä.

Suuhygienistit ovat käyneet sopimuksen mukaan vuodeosastolla ja ympärivuorokautisen hoidon yksiköissä tekemässä hoidon tarpeen arviointeja sekä opastamassa asukkaita ja heidän hoitajiaan suun päivittäisessä hoidossa. Suuhygienistit ovat myös pitäneet äitiysvalmennustunteja sekä pyydettyä osallistuneet eri kohderyhmille suunnattuihin tilaisuuksiin, myös ilta-aikaan.

Tehtäväalue: Erikoissairaanhoito

Toiminta-ajatus

Somerolaisten tarpeiden mukaisen erikoissairaanhoidon palveluiden hankkiminen tiiviissä yhteistyössä perusterveydenhuollon kanssa

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0		0
Toimintakulut	-13 010 000		-13 010 000	-12 268 326	741 674
Toimintakate	-13 010 000		-13 010 000	-12 268 326	741 674

Erikoissairaanhoidon kustannukset ovat vuosittain kasvaneet. Vuoden 2017 osalta kustannuksissa kuitenkin näkyy laskua.

Avokäynnit (kpl)	2017	2016	2015
TYKS (sis. Salo, Loimaa ja Vakka-Suomi)	15 244	14 218	13 311
Psykiatrian erikoisala (Halikon sairaala)	2 297	2 243	1 789
Muut sairaalat (Turunmaa)	71	68	43
Ensihoidon ja päivystyksen liikelaitos	1 397	1 329	1 300
V-S shp yhteensä	19 009	17 858	16 443
Forssan sairaala			
Röntgentutkimukset		2 081	1 871
Kiireellinen ensiapu ja avohoito	883	677	731
Erikoissairaanhoido	1 650	1 491	1 490
Hoitojaksot (kpl)			
TYKS (sis. Salo, Loimaa ja Vakka-Suomi)	1 239	1 358	1 422
Psykiatrian erikoisala (Halikon sairaala)	41	50	45
Muut sairaalat (Turunmaa, Vakka-Suomi)	3	1	
V-S shp yhteensä	1 283	1 409	1 467

Avokäynnit (1000 €)	2017	2016	2015
TYKS (sis. Salo, Loimaa ja Vakka-Suomi)	4 592	4 266	3 922
Psykiatrian erikoisala (Halikon sairaala)	440	504	419
Muut sairaalat (Turunmaan sairaala)	22	29	11
Ensihoidon ja päivystyksen liikelaitos	681	675	682
V-S shp yhteensä	5 736	5 474	5 034
Forssan sairaala	691	709	688
Vuodeosastohoitopäivät (euroa)			
TYKS (sis. Salo, Loimaa ja Vakka-Suomi)	4 718	5 260	5 571
Psykiatrian erikoisala (Halikon sairaala)	363	454	385
Muut sairaalat (Turunmaa, Vakka-Suomi)	18	1	0
V-S shp yhteensä	5 099	5 716	5 956

Tehtäväalue: Sosiaalityö

Toiminta-ajatus

Ylläpitää ja edistää yksilöiden, perheiden sekä yhteisöjen toimintakykyä ja sosiaalista turvallisuutta sekä parantaa asiakkaiden elämänhallintaa erilaisin sosiaalityön keinoin. Sosiaalityön keinoja ovat lasten ja aikuisten turvallisten ihmissuhteiden tukeminen, suotuisiin kasvuoloihin vaikuttaminen ja asiakkaiden omien voimavarojen ja itsenäisyyden tukeminen. Sosiaalityön päämääränä on yksilön ja yhteisön tukeminen niin sosiaalisia ongelmia ennakoivassa kuin korjaavassakin mielessä.

Tavoitteet

- 1. Painopisteen vakauttaminen ennaltaehkäiseviin palveluihin (varhaisen puuttumisen toiminnan tehostaminen, jolloin lastensuojelun ns. raskaiden toimenpiteiden osuuden laskusuunta jatkuu).***

Mittari: Talousseuranta (kustannusten ja suoritettujen kasvuun hidastuminen)

Tavoite on toteutunut. Lastensuojelussa kuitenkin näkynee vuonna 2018 kustannusten kasvua.

2. Työttömien aktivointitoimenpiteiden kehittäminen.

Mittari: Kuntouttavassa työtoiminnassa vähintään 120 asiakasta.

Tavoite on toteutumassa.

3. Työttömien terveydenhuollon toimintamallin luominen ja terveystarkastusten säännönmukaistaminen sekä vakiinnuttaminen.

Mittari: Toimintamalli valmis ja terveystarkastukset aloitettu.

Tavoite on toteutumassa.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	533 300		533 300	720 954	-187 654
Toimintakulut	-4 281 230		-4 281 230	-4 177 450	103 780
Toimintakate	-3 747 930		-3 747 930	-3 456 496	291 434
Sisäiset tuotot	44 100		44 100	61 642	-17 542
Sisäiset kulut	-174 600		-174 600	-163 595	11 005
Sumupoistot	-5 500		-5 500	-5 581	-81

Toiminta:

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet

	2017	2016	2015
Lastensuojelun sijoitukset (voim.olevat)	12		
Lastensuojelun sijoitukset vuoden aikana	18	25	18
Lastensuojeluilmoitukset	199	181	182
Sos.huoltolain mukaiset yhteydenotot	53		
Isyyden tunnustaminen	32	24	34
Elatussopimukset	85	93	103
Huoltosopimukset	73	49	70
Toimeentulotuki/taloudet	182	317	237
joista pitkäaikaisia (yli 6 kk)	9	75	106
Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat	133	131	101
Sakkomaksut (hlöä)	987		

Kuntouttavan työtoiminta

Maksetut sakkomaksut

Kk	Euroa	Hlöä
1/2017	40 928	112
2/2017	30 511	98
3/2017	38 526	92
4/2017	28 669	82
5/2017	28 181	76
6/2017	25 840	81
7/2017	29 626	82
8/2017	30 758	80
9/2017	26 979	73
10/2017	26 705	77
11/2017	29 105	66
12/2017	21 137	68
Yht.	356 970	987

Sakkomaksuja maksettiin n. 356 970 euroa eli 57 396 euroa vähemmän kuin vuonna 2016 (414 366 euroa).

Tehtäväalue: Vanhustyö

Toiminta-ajatus

Turvata kunnan järjestämisvastuulle kuuluvat ikäihmisten palvelut laadukkaasti ja kustannus-
tehokkaasti.

Tavoitteet

Vanhustyön yhteinen tavoite

1. Ikäihmisten kotona asumisen tukeminen.

Mittari: Kotona asuvien yli 80 -vuotiaiden suhteellinen määrä ei laske.

Ajantasainen tilastotieto ei käytettävissä.

2. Tasapuolisuuden kokemuksen ja työhyvinvoinnin lisääminen työvuorosuunnitelussa.

Mittari: Autonominen ja ergonominen työvuorosuunnittelu, toimintatapojen vakiinnuttaminen.

Tavoite on toteutunut.

3. Palveluasumisen kehittäminen.

Mittari: Palveluasumisen vakiinnuttaminen palvelukenttään.

Tavoite on toteutumassa.

4. Vanhustyön kehittäminen asiakastyytyväisyyskyselyjen tulosten perusteella.

Mittari: Asiakastyytyväisyyskyselyjen tulosten perusteella laadittu kehittämisohjelma.

Tavoite on toteutumassa, asumispalveluiden asiakastyytyväisyyskyselyn tuloksia hyödyntämällä

Kotihoito

5. Haja-asutusalueiden palvelutarpeen jatkokartoittaminen.

Mittari: Jatkokartoitus tehty.

Tavoite on toteutumassa.

6. Ilta- ja viikonlopputyön tarpeen jatkokartoitus

Mittari: Jatkokartoitus tehty.

Tavoite on toteutumassa.

7. Kuntouttavan päivätoiminnan aloittaminen palvelutalo Tervaskannossa.

Mittari: Toiminta alkanut/ei alkanut.

Tavoite ei toteudu, palvelun osto.

8. Omaishoidettavien päivätoiminnan kehittäminen.

Mittari: Omaishoidettavien oma päivätoimintaryhmä alkanut/ei alkanut.

Tavoite on toteutumassa.

Terveyskeskuksen osasto

9. Hoitojaksojen lyheneminen

Mittari: Hoitojaksojen pituus 2017.

Tavoite on toteutunut.

Tehostettu palveluasuminen

10. Palveluasumisen toimintakulttuurin vakiinnuttaminen yhtenäiseksi vähintään neljä kertaa vuodessa järjestettävien yksiköiden henkilöstön yhteisten kehittämispalaverien pohjalta

Mittari: Arvio toimintakulttuurin yhtenäisyydestä.

Tavoite on toteutumassa.

11. Hoidon ja palvelun suunnittelun kirjaamisen parantaminen.

Mittari: Hoito- ja hoivahenkilöstö koulutettu Efficahoitokertomuksen käyttämiseen (nyk. Lifecare). Palveluasumisen yksiköiden ajantasaiset hoitosuunnitelmat laadittuina yhteisen työkalun avulla.

Tavoite on toteutumassa.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	3 018 800		3 018 800	3 478 051	-459 251
Toimintakulut	-9 670 500	50 000	-9 720 500	-9 471 229	249 271
Toimintakate	-6 651 700		-6 701 700	-5 993 178	708 522
Sisäiset tuotot					
Sisäiset kulut	-2 779 700		-2 779 700	-2 871 304	-91 604
Sumupoistot	-35 200		-35 200	-34 847	353

Toiminta:

Kotihoito

Kotihoidon palvelujen pääpaino on kotona asuvien, pääasiassa iäkkäiden, säännöllistä (päivittäistä ja viikoittaista) hoitoa tarvitsevien palvelujen tuottaminen. Kotihoidolta voi saada

myös tilapäistä hoitoa. Somerolla toimivien yksityisten palveluntuottajien puutteessa, kotihoito hoiti pääasiassa myös kaikki nämä asiakkaat vuonna 2017.

Tukipalveluna kotihoito tuottaa ateriapalvelua. Pääasiallisesti ateriakuljetukset hoitaa Ecotelolan työpajatoiminta. Mikäli asiakas tarvitsee ruuan viennin yhteydessä hoidollisia toimia tai asuu haja-asutusalueella, kotihoidon hoitajat kuljettavat ateriat.

Kotihoidon vastuulla on myös yli 65-vuotiaiden omaishoidon tuen koordinointi. Asiakas- ja käyntimäärät kasvavat väestön ikääntyessä vuosittain, alla olevissa taulukoissa on koottuna asiakas- ja käyntimäärien kehitys viime vuosilta. Tilapäisen hoidon asiakasmäärissä on mukana yli 65-vuotiaat omaishoidettavat, koska käytössä oleva potilastietojärjestelmä vaatii palvelun avaamista ohjelmassa, jotta asiakkaalle päästään tekemään tarvittavat suunnitelmat ja päätökset. Näillä asiakkailla ei siis ole jatkuvaa palvelua, tästä syystä lukumäärä tilapäistä hoitoa saavista ei ole täysin luotettava.

Palvelujen jakautuminen

Palvelu	2017	2016	2015
Säännöllinen hoito	350	355	368
Tilapäinen hoito	9	12	21

Käynnit palveluittain

	2017	2016	2015
Säännöllinen hoito	143 105	125 770	115 578
Tilapäinen hoito	1 229	2 529	4 178
Ateriapalvelu	160	163	153
MT-yksikkö/kontaktit	2 298	2 735	

Yli 65 –vuotiaiden omaishoidon tuki

Maksuluokka	2017	2016	2015
Maksuluokka I	24	27	26
Maksuluokka II	53	49	40
Erityismaksuluokka			1

Vuoden 2017 aikana kotihoidon oma päivätoiminta lopetettiin asianmukaisten tilojen puutteessa ja resurssien vapauttamiseksi hoitotyöhön kentälle. Someron kaupunki osti päivätoimintapalvelun Lamminniemen hyvinvointikeskus Oy:ltä.

Kotihoidon Optimoinnin käyttöä on kehitetty edelleen. Optimointia, eli seuraavan päivän asiakaskäyntien suunnittelua tekee yksi lähihoitaja jokaisena arkipäivänä, koko työpäivän ajan. Kaksi lähihoitajaa vuorottelee tässä tehtävässä tasapuolisesti, yhdessä sopimansa rytmityksen mukaan. Tällä toiminnalla on vapautettu tiimivastaavien työaika sairaanhoitotyöhön ja tiimin vetämiseen. Optimoinnin keskittäminen on parantanut tiedonkulkua ja asiakasturvallisuutta, koska hoidossa/käynneissä tapahtuvat muutokset tulevat nyt keskitetysti yhdelle henkilölle ja optimoinnin työllistat pysyvät reaaliajassa. Valitettavasti optimointiohjelman käyttö vaatii edelleen runsaasti manuaalista työtä, koska asiakkaiden määrä, palvelutarve ja päivittäiset resurssit, eivät riitä optimaalisen työsuunnittelun toteuttamiseen.

Palvelujen saatavuus haja-asutusalueilla on parantunut, mutta ei ole vielä kattavaa. Someron kaupungin maantieteellinen laajuus aiheuttaa sen, että jos asiakas tarvitsee käynnin esimerkiksi myöhään illalla, on kotihoidon työntekijöiden työvuoroja pidennettävä, koska matka-aikaa asiakkaille saattaa käyntiä kohden kertyä yli tunti. Arkipäivien haja-asutusalueiden kotikäyntejä on hajautettu useammalle työntekijälle, jotta asiakkaat saisivat käyntinsä palvelutarpeen mukaisesti, ettei esimerkiksi aamukäyntiä tarvitsisi odottaa kohtuuttoman pitkään.

Vuonna 2017 kotihoidossa lisättiin kahdeksas työntekijä iltavuoroon ja kolmastoista työntekijä viikonloppujen ja pyhien aamuvuoroon. Tällä vastataan asiakkaiden palvelujen tarpeen lisääntymiseen ja hoidon vaatavuuden lisääntymiseen. Edellä mainitusta syystä iltaja viikonlopputyön määrä kasvoi, neljän viikon jakson aikana hoitajilla on vähintään 2 viikonloppua

töitä ja yli 6 iltavuoroota. Kotihoidon kotihoitoon siirtyi osastolta kahden työntekijän työpanos ja yksi hoitajan tehtävä muutettiin palveluohjaajan tehtäväksi.

Autonominen – ja ergonominen työvuorosuunnittelu toimii pääsääntöisesti hyvin ja siihen ollaan tyytyväisiä. Työntekijät suunnittelevat työvuoronsa yhdessä sovitun rytmityksen mukaan, kotihoidon esimies vastaa yhdessä sovittujen pelisääntöjen noudattamisesta ja ergonomian toteutumisesta. Esimies vastaa suunnitelman julkaisusta ajallaan ja muokkaa välttämättömät muutokset suunnitelmaan. Autonominen työvuorosuunnittelu on käytössä kaikilla työntekijöillä, lyhytaikaisia sijaisia lukuun ottamatta. Vuoden 2017 aikana käytännöt suunnittelun käytössä ovat vakiintuneet ja autonomiaa pystytään toteuttamaan yleensä varsin pienin hienosäädöin.

Asiakastytyväisyyskyselyä on toteutettu vuoden 2017 aikana Roidu-kyselyn avulla. Asiakastytyväisyyskyselyn tuloksia ei ole vielä käytettävissä.

Terveyskeskuksen osasto

Terveyskeskusosastoille tuli jatkohoitoon potilaita pääsääntöisesti VSSHP:n Salon sairaalasta, Tyks:stä, Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän sairaalasta, sekä Someron omasta päiväystyksestä.

Jonopäiviä oli 119 (vuonna 2016: 128 ja vuonna 2015: 209). Siirtoviivemaksuja kerryttäviä päiviä oli 14 kuten edellisenäkin vuonna (vuonna 2015 päiviä oli 20).

Vuonna 2017 osastohoitopaikkoja vähennettiin 18 kappaletta, alakerran osaston toimintamuutoksen myötä. Siitä huolimatta jonopäivien määrää onnistuttiin jälleen vähentämään ja siirtoviivepäivien määrä pysyi ennallaan.

Potilaiden osastojaksojen pituudet vaihtelivat 1-2 päivästä useisiin kuukausiin. Keskimääräinen lyhytaikaishoidon hoitajakson pituus oli 13,1 vrk.

Osastojaksot vuosina 2016-2017

Hoitomuoto	Hoitajaksojen lkm		Keskimääräinen hoitajaksojen nettohoitopvt		Potilaiden lkm	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Intervallihoido	224	220	7,65	7,52	59	49
Lyhytaikaishoido	596	589	13,10	14,22	357	341
Pitkäaikaishoido	31	45	42,03	127,91	30	38
Päivä/yöhoito	12	12	6,92	1,42	12	9
Tehostettu palveluasuminen/ Mäntykoti			283,47		14	
Yhteensä	878	933	17,27	18,8	398	381

Pitkäaikaispäätösten määrä on vähentynyt Mäntykodin muututtua tehostetun palveluasumisen paikaksi. Keskimääräinen lyhytaikaisen hoidon määrä on saatu nousemaan tehostuneen kotiutusprosessin myötä. Kotiutusprosessin kehittäminen jatkuu vuonna 2018.

Tehostetun palveluasumisen paikan sai vuonna 2017 32 henkilöä. Keskimääräinen odotusaika tehostettuun palveluasumiseen oli 66 vuorokautta. Myönteisiä tehta-päätöksiä tehtiin 43 kappaletta, kielteisiä päätöksiä 15 kappaletta. Osastolla myönteisen päätöksen saaneita henkilöitä odotti keskimäärin 2 henkilöä.

Terveyskeskuksen osasto 1:n toiminta muuttui helmikuussa 2017 tehostetuksi palveluasumiseksi. Mäntykodissa on 12 vakituista asukaspaikkaa, sekä kuusi (6) viikoittain vaihtuvaa intervallipaikkaa. Someron kaikki intervalliasiakkaat hoidetaan Mäntykodissa. Mäntykodin hoitajamitoitus laskettiin toiminnanmuutoksen myötä 0,7:stä 0,63:en.

Mäntykodissa omahoitajamallia alettiin kehittää vuoden aikana. Kehitystyö jatkuu vuonna 2018. Vuonna 2017 henkilökuntaa osallistui omahoitaja-järjestelmän luomiseen tähtääviin

koulutuksiin ja kehittämistehtävä on meneillään yhteistyössä Tervaskannon henkilökunnan kanssa. Yhteistyöpalavereja tehostetun palveluasumisen toiminnan yhtenäistämiseksi on edelleen järjestetty yhdessä Katajakodin ja Tervaskannon kanssa.

Palvelutalo Tervaskanto

Palvelutalo Tervaskanto tarjoaa ympärivuorokautista tehostettua palveluasumista, johon asukkaat valitaan SAS-ryhmässä.

Perusturvan toimitilastrategian mukaan Tervaskannon ensimmäiseen kerrokseen piti sijoittaa kaksi kotihoidon tiimiä, päivätoiminta ja mielenterveysyksikkö. Tähkä- ja Varpukodin 15 asukasta siirtyivät suunnitellusti huhtikuussa Katajakotiin. Sisäilmaongelmien takia alakerran tiloja ei voitu ottaa käyttöön. Syyskuussa osa alakerran tiloista suljettiin käytöstä ja tilojen käyttöä jouduttiin muuttamaan. Aukkaiden muuton myötä Tervaskannon asukaspaikkojen määrä väheni ja on nyt 46. Hoitajien vakanssit vähenivät seitsemällä ja vakanssien määrä on nyt 27. Mitoitus on 0,58.

Tervaskannon tilanteessa oli kaksi vaihtoehtoa; joko kaupunki tekee tarvittavat investoinnit Tervaskannon korjaamiseksi tai Tervaskannon myynti ulkopuoliselle hoivapalvelujen tarjoajalle.

Asiasta pidettiin henkilökunnalle, asukkaille ja omaisille tiedotustilaisuus lokakuussa. Erilaiset toimintavaihtoehdot olivat alustavassa keskustelussa syksyn 2017 valtuustoseminaarissa. Kaupunginvaltuusto teki 6.11.2017 mm. teknisen – ja perusturvalautakunnan selvitysten perusteella periaatepäätöksen, että ensisijaisena tavoitteena on Tervaskannon myynti.

Autonominen ja ergonominen työvuorosuunnittelu on otettu käyttöön ja se on lisännyt työhyvinvointia. Henkilökunnan tyhy-reissu toteutettiin lokakuussa. Syksyllä aloitettu omahoitajuuden kehittämisprojekti jatkuu edelleen vuodelle 2018. Hoidossa huomioidaan asukkaan tavat ja tottumukset sekä hänen on mahdollista kalustaa huoneensa kodikkaaksi.

Kirjaamisessa siirryttiin Lifecare-järjestelmään ja hoitosuunnitelmat tehdään samalla ohjelmalla kaikissa yksiköissä. Asiakaspalautetta kerättiin asukkailta ja omaisilta syksyllä ja keskiarvo asteikolla 1-10 oli 8,3.

Rauhankallio

Somerniemellä sijaitseva Rauhankallion ryhmäkoti on tarjonnut 11 tehostetun palveluasumisen paikkaa. Hoitajia on 7 ja mitoitus on 0,64. AVI:n ohjeistuksen mukaisesti kouluttamattomat hoitoapulaiset eivät enää työskentele yksin missään työvuorossa.

Rauhankalliossa on siirrytty muiden yksiköiden tapaan käyttämään autonomista ja ergonomista työvuorosuunnittelua. Lifecare kirjaamisjärjestelmä sekä yhtenäinen hoitosuunnitelmien teko on käytössä. Rauhankallion henkilökunta on osallistunut omahoitajajärjestelmän kehittämisen koulutuksiin. Asumisympäristö Rauhankalliossa on kodinomainen, vaikka tilojen ahtauden takia asukkaiden ei ole mahdollista juurikaan tuoda sinne omia huonekalujaan.

Asiakaspalautetta kerättiin syksyllä asukkailta ja omaisilta. Arviointiasteikolla 1-10 tulokseksi saatiin keskiarvo 8,87.

Rauhankallion lakkauttamisasia on ollut perusturvalautakunnan käsittelyssä kahdesti, kerran kaupunginhallituksessa sekä kaupunginvaltuustossa. Lakkauttamisen taustalla on ryhmäkodin soveltumattomuus tehostetun palveluasumisen toimintaan. 6.11.2017 kaupunginvaltuusto päätti, että Rauhankallion ryhmäkoti lakkautetaan vuoden 2018 aikana, sen jälkeen, kun asukkaille on löytynyt palvelutarpeita vastaavat asumispaikat Somerolta. Omaisille on lähetetty joulukuussa kutsut lakkauttamista koskevaan tiedotustilaisuuteen.

Tehtäväalue: Kehitysvammatyö**Toiminta-ajatus**

Vammaispalvelujen tehtävänä on järjestää vammaispalvelulain ja kehitysvammalain mukaiset palvelut ja tukitoimet. Vammaispalvelulain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä.

Tavoitteet:

- 1. Vammaispalvelulain mukaisten palveluiden ja tukitoimien järjestämisessä erityinen huomio harkinnanvaraisten tukitoimien tarpeellisuuden arvioimiseen.**

Mittari: Kustannukset 2016 - 2017

Tavoite ei toteutunut. Lakisääteisissä palveluissa kustannukset ovat kasvaneet merkittävästi (asumispalvelut, lakisääteinen oikeus myönnettyyn palveluun)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	201 200		201 200	243 548	-42 348
Toimintakulut	-1 459 200		-1 459 200	-1 805 712	-346 512
Toimintakate	-1 258 000		-1 258 000	-1 562 165	-304 165
Sisäiset tuotot	1 500		1 500	6 787	-5 287
Sisäiset kulut	-292 900		-292 900	-308 656	-15 756
Sumupoistot	-4 400		-4 400	-4 392	8

Toiminta:

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet

Suoritteet	2017	2016	2015
Vammaispalvelu			
Kuljetuspalveluasiakkaat (kpl)	218	218	137
Henkilökohtaisen avun saajat (päätös kpl)	33	35	27
Henkilökohtaisen avun avustukset (1000 €)	540	338	338
Kuljetusavustukset (1000 €)	393	312	258
Asiakaspalveluiden ostot muilta (1000 €)	18	66	19
Vammaisten perhehoito (kpl)	1	1	1
Omaishoidontuki, alle 65-vuotiaat (kpl)	25	28	27
Kehitysvammahuolto			
Autetun asumisen paikat, ryhmäkoti (kpl)	14	14	14
Ohjatun asumisen asiakkaat (kpl)	17	16	15
Toimintakeskus, asiakasmäärä	46	47	43
Muu kehitysvammatyö			
As.palvelujen ostot kuntayhtymiltä (1000 €)	726	574	405
As.palvelujen ostot muilta (1000 €)	166	151	183

Toimielin: Sivistyslautakunta

Toiminta-ajatus

Sivistystoimen yhteisenä tavoitteena on tarjota laadukkaita palveluita kuntalaisille. Oman toiminnan jatkuva sekä suunnitelmallinen kehittäminen ja tehostaminen ovat keskeisiä toimintaperiaatteita. Sivistystoimen kaikissa yksiköissä henkilökunnan pätevyysaste on korkea.

Tehtäväalue: Sivistystoimen hallinto

Tavoitteet

1. Kuntakesu eli kehittämissuunnitelma (varhaiskasvatus, perusopetus ja lukio)

- jatketaan vuonna 2016 alkanutta valmistelua
- mm. Kaupunkistrategiaan 2025 vastaaminen sivistystoimialalla varhaiskasvatus osana sivistystoimea
- johtamisen/esimiestyön kehittäminen
- yksiköiden välisen yhteistyön tiivistäminen

Mittari: Kuntakesu valmis loppuvuonna 2017.

Tavoite toteutui. Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion opetuksenjärjestäjän kehittämissuunnitelma eli Kuntakesu valmistui vuonna 2017 ja hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 23.1.2018. Osana valmisteluprosessia esimiehille järjestettiin johtamiskoulutusta ja kehittämistyön ohjausta professori Jukka Alavan johdolla. Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion huoltajille toteutettiin asiakastytyväisyyskysely marras-joulukuussa 2017.

2. Digitalisaatioon vastaaminen varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa

- tvt-strategian käyttöönotto

Mittari: Yksiköiden toimintakertomukset, laitemäärät/oppilas
Täydennyskoulutustilaisuuksiin osallistuminen

Tavoite toteutui. Pedagoginen tv-tiimi, esimiehet ja tietohallinto jatkoivat vuonna 2016 aloitetun opetustoimen tvt-strategian valmistelua ja strategia saatiin valmiiksi huhtikuussa 2017. Sivistyslautakunta hyväksyi asiakirjan 18.4.2017. Ulkopuolisena asiantuntijana toimi Ilona It. Esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion kaikki opettajat osallistuivat vähintään yhteen tvt-koulutuspäivään vuoden aikana. Kyseisille opettajille järjestettiin yhteinen tv-vesokoulutuspäivä 28.10.2017. Sivistystoimessa oli käynnissä vuoden aikana kolme (3) tvt-hanketta. Hankkeet mahdollistivat muun muassa monipuolisen täydennyskoulutustarjonnan.

Investointirahalla ja hankerahoituksella pystyttiin laitekantaa kasvattamaan merkittävästi. Vuoden aikana pystyttiin saavuttamaan alakoulujen osalta Opetushallituksen laitekan-tasuositus 0,5 laitetta/oppilas. Yläkoulun suositusta 1 laite/oppilas ei vielä saavutettu.

3. Kiiruun koulurakennukseen/oppimiskeskukseen liittyvä valmistelu (yläkoulu, lukio, Somero-opisto, nuorisotoimi)

- toimintakulttuuri sekä kalustesuunnitteluun ja kilpailutukseen osallistuminen

Mittari: Kalustekilpailutus valmis keväällä 2017.

Tavoite toteutui. Kalustekilpailutus ja kahdeksan (8) opetusvälinehankintakilpailutusta valmisteltiin vuoden 2017 aikana. Hankinnoissa tehtiin yhteistyötä JuHa Consulting Oy:n kanssa. Lisäksi valmistauduttiin uuden koulukeskuksen toimintakulttuurin luomiseen mm.

yhteisellä henkilöstöiltapäivätapahtumalla (yläkoulu, lukio, nuorisotoimi, Somero-opisto, oppilashuolto, ruoka- ja siivoushuolto). Lisäksi järjestettiin taidekilpailu.

4. Liikuntapalveluiden järjestämismallin valmistelu.

- liikuntapalveluiden järjestämismallista päätetään viimeistään alkuvuonna 2017, jonka myötä valmistellaan uusi toimintamalli alkamaan vuoden 2018 alusta

Mittari: Liikuntapalveluiden järjestämismalli voidaan ottaa käyttöön 1.1.2018.

Tavoite ei toteutunut. Tekninen toimi selvittää parhaillaan uimahallin kiinteistö- ja alashuoltotekniikan hoitamisen mallia.

5. Koulukuljetusten optimointi siten, että koulumatka-ajat ovat kohtuullisia

Mittari: Enintään noin 2 h/päivä.

Tavoite ei toteutunut. Valtuuston asettamaa aikatavoitetta ei ole mahdollista saavuttaa kaikkien haja-asutusalueella asuvien oppilaiden osalta koskien kuitenkin ainoastaan muutamaa oppilasta. Perusopetuslain 32 §:n asettamat velvoitteet koulumatkan kestosta odotuksineen täytettiin (alle 13-vuotiailla 2,5h/päivä ja yli 13-vuotiailla 3h/päivä).

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	100		100	2 571	-2 471
Toimintakulut	-276 460		-276 460	-243 895	32 565
Toimintakate	-276 360		-276 360	-241 324	35 036
Sisäiset kulut	-29 900		-29 900	-29 920	-20

Toiminta

Isoimmassa roolissa vuoden aikana hallinnossa oli uuteen Kiiruun koulukeskukseen liittyvä valmistelutyö. Rakennushanketta varten perustettu Kiiruun koulukeskuksen toimintakulttuuri-työryhmä kokoontui säännöllisesti vuoden aikana. Kalustehankintojen kilpailutus valmisteltiin ja hankintaprosessi saatettiin päätökseen yhdessä JuHa Consulting Oy:n kanssa. Kalusteiden lisäksi opetusvälinehankintoja valmisteltiin yhteistyössä hankinta-asiantuntijan kanssa yhteensä kahdeksan (8) hankintaa vuoden aikana.

Uuden Kiiruun koulukeskuksen taidehankintoja varten järjestettiin taidekilpailu. Taidekilpailun tavoitteena oli hankkia uuteen koulukeskukseen taideteoksia, jotka lisäävät viihtyvyyttä ja yhteisöllisyyttä sekä herättävät ajatuksia rakennuksen käyttäjissä. Kaksivaiheisella taidekilpailulla haettiin 1-2 teosta. Taidekilpailua varten luotiin kilpailuohjelma kilpailusääntöineen. Taidekilpailusta vastasivat taidekilpailutyöryhmä, taidekilpailuraati ja sivistyslautakunta. Sivistysjohtaja toimi puheenjohtajana. Taiteilija-asiantuntijoina taidekilpailuraatiin osallistuivat kuvataiteilijat Oona Tikkaaja ja Seppo Manninen. Taiteen edistämiskeskus myönsi taidekilpailulle valtionavustusta 30 000 €. Toteutettavaksi valittiin taiteilijoiden Tommi Toijan ja Antti Laitisen teokset. Taidekilpailun palkitsemistilaisuus ja kilpailun näyttelyn avajaiset pidettiin joulukuussa 2017.

Vuoden 2017 aikana valmisteltiin opetuksen järjestäjän kehittämissuunnitelmaa eli Kuntakesua, opetustoimen tieto- ja viestintäteknologistrategia ja kulttuuristrategia (kts. kulttuuri-toimi).

Someron sivistystoimialalla laadittiin vuoden aikana ensimmäinen paikallinen opetuksen järjestäjän kehittämissuunnitelma eli Kuntakesu kattaen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen,

perusopetuksen ja lukiokoulutuksen. Kehittämissuunnitelmaprosessin aikana työn ohjaajana ja esimiesten johtamiskouluttajana toimi professori Jukka Alava. Työryhmään osallistui sivistysjohtaja, varhaiskasvatuksen esimiehet, koulujen ja lukion rehtorit/koulunjohtajat sekä vararehtorit/-koulunjohtajat. Kehittämisajatuksia käsiteltiin kaikissa yksiköissä henkilöstön kanssa ja sivistyslautakunnan kanssa iltakouluissa keväällä 2017 ja syksyllä 2017. Lisäksi yksiköissä kuultiin lasten/oppilaiden/opiskelijoiden näkemyksiä. Työryhmä teki myös asiakastytyväisyyskyselyn huoltajille marras-joulukuussa 2017, jonka pohjalta kehittämissuunnitelma jalostui. Someron Kuntakeskus ohjaa strategista ja pedagogista johtamista sekä arjen kehittämistyötä yksiköissä sekä organisaatiossa. Suunnitelma on jaettu neljään kehitettävään osa-alueeseen: oppilaiden oppiminen, henkilöstön osaaminen, kestävä hyvinvointi ja johtaminen.

Asiakastytyväisyyskyselyn tulokset osoittivat vastanneiden vanhempien olevan varsin tyytyväisiä Someron varhaiskasvatus-, esiopetus-, perusopetus- ja lukiopalveluihin. Kyselystä nousi vahvasti esille erityisesti korkea arvostus kasvatus- ja opetushenkilöstön työtä kohtaan. Yhteistyö varhaiskasvatuksen yksiköiden, koulujen ja lukion sekä huoltajien välillä on sujuvaa ja viestintä koettiin hyvin toimivaksi. Huoltajilla oli myös varsin kattava tietämys mistä lapselle/nuorelle saa apua, mikäli lapsella/nuorella ilmenee haasteita hyvinvoinnissa. Kehittämistä toivottiin yksiköiden toimitilojen ja pihaympäristöjen suhteen sekä varhaiskasvatus-/ koulupäivän liikunnallistamiseen. Huolta kannettiin ryhmäkoosta.

Digitaalisaation vastaaminen varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa olivat keskeisiä tavoitteita sivistystoimialalla vuonna 2017. Opetustoimessa vuonna 2016 aloitettu tv-t strategian työstäminen saatettiin loppuun ja hyväksyttiin sivistyslautakunnassa helmikuussa 2017. Tv-t strategia valmisteltiin pedagogisessa tv-t tiimissä yhdessä opetustoimen esimiesten ja tietohallinnon kanssa. Ulkopuolisena asiantuntijana prosessissa oli Ilona It. Tv-t strategian jalkauttamiseksi järjestettiin esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion henkilöstön yhteinen tv-t koulutuspäivä 28.10.2017. Valtuuston myöntämän investointimäärärahan ja tv-t hankerahoituksen avulla pystyttiin varhaiskasvatuksen ja opetustoimen laitekantaa lisäämään yksiköissä. Yksiköihin hankitut laitteet ovat aktiivisessa käytössä. Käyttöönottoa ovat edistäneet muu muassa henkilöstön vahva tv-t osaaminen, opetushenkilöstön aktiivinen osallistuminen tv-t koulutuksiin sekä pedagogisen tiimin tarjoama tuki. Opetushenkilöstö osallistui aktiivisesti Osuma-hankkeen ja muiden oman organisaation hankkeiden avulla tarjottuihin tv-t koulutuksissa.

Varhaiskasvatuksessa valmisteltiin sähköisen järjestelmän käyttöönottoa. Sähköinen järjestelmä otettiin käyttöön loppusyksystä.

Sivistystoimessa oli käynnissä vuonna 2017 yhteensä 12 hanketta. Hankkeista viisi (5) oli käynnissä perusopetuksessa, yksi (1) etsivässä nuorisotyössä, neljä (4) kirjastossa, yksi (1) varhaiskasvatuksessa ja yksi (1) vastuualueiden yhteinen hanke. Hankkeiden avulla pystyttiin merkittävästi edistämään esim. tieto- ja viestintäteknologian opetuskäyttöä sekä tarjoamaan henkilöstölle laadukasta täydennyskoulutusta.

Syksyllä käynnistettiin sivistystoimen johdolla paikallinen LAPE-hanke (lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma). Hankkeen tavoitteena on tehdä muutosta kohti lapsi- ja perhelähtöisiä palveluita sekä lapsen oikeuksia vahvistavaa toimintakulttuuria lasten, nuorten ja perheiden hyväksi sekä heidän omien voimavarojensa vahvistamiseksi. LAPE-ohjausryhmä ja –työryhmä vastaa hankkeen sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelusta sivistysjohtajan johdolla. Paikalliset kehittämiskohteet muotoutuvat vuoden 2018 aikana. LAPE-työryhmän toiminta on paikallisesti tärkeää palveluiden kehittämisen ohella soteuudistukseen valmistautumisessa. Tätä kautta voidaan vahvistaa paikallisia hyviä käytänteitä ja tehostaa kehittämistä vaativia osa-alueita ennen maakuntauudistusta.

Tehtäväalue: Peruskoulutus

Toiminta-ajatus

Antaa laadukasta perusopetusta.

Tavoitteet:

1. Uuden opetussuunnitelman jalkauttaminen

- uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2016
- painopistealueena tieto- ja viestintäteknologia sekä yrittäjyyskasvatus
- koulupäivän liikunnallistaminen

Mittari: Koulujen toimintakertomukset.

Tavoite toteutui. Opetussuunnitelman mukaisen toimintakulttuurin luominen oli keskiössä alakouluissa. Yläkoululla uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön 7.luokalla. Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäyttöön panostettiin (kts. kohta 2.) Yrittäjyyskasvatus toteutui mm. Pikkuyrittäjätoiminnan ja Yrityskylä-vierailujen merkeissä. Koulupäivän liikunnallistamiseksi käynnistettiin Liikkuva koulu –hanke elokuussa 2017. Koko opetushenkilöstö osallistui mm. tieto- ja viestintäteknologiaa sekä alakoulun henkilöstö myös koulupäivän liikunnallistamista koskeviin täydennyskoulutuksiin.

2. Opetuksen digitalisaatio

- tvt-strategian käyttöönotto kouluissa
- kaupungin pedagogisen tv-tiimin toimintamallin vahvistaminen
- koulutuksien järjestäminen henkilöstölle
- sähköisten oppimateriaalien käyttöönotto opetuksessa

Mittari: Koulujen toimintakertomukset

Tavoite toteutui. Pedagogisen tv-tiimin toimintamallia vahvistettiin, ja vuoden aikana tiimiläisten asiantuntemusta hyödynnettiin kouluissa sekä varhaiskasvatuksessa. Pedagoginen tv-tiimi, esimiehet ja tietohallinto jatkoivat vuonna 2016 aloitetun opetustoimen tvt-strategian valmistelua ja strategia saatiin valmiiksi huhtikuussa 2017. Sivistyslautakunta hyväksyi asiakirjan 18.4.2017. Ulkopuolisena asiantuntijana toimi Ilona It. Perusopetuksen kaikki opettajat osallistuivat vähintään yhteen kokonaiseen tvt-koulutuspäivään vuoden aikana. Yhteinen vesopäivä järjestettiin 28.10.2017, jossa esiteltiin muun muassa tvt-strategian toteuttamisen pedagogisia malleja. Hankkeet (3) mahdollistivat muun muassa monipuolisen täydennyskoulutustarjonnan. Investointirahalla ja hankerahoituksella pystyttiin laitekantaa kasvattamaan merkittävästi.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	591 100		591 100	752 014	-160 914
Toimintakulut	-6 062 850	90 000	-6 152 850	-6 029 122	123 728
Toimintakate	-5 471 750		-5 561 750	-5 277 108	284 642
Sisäiset kulut	-2 093 900		-2 093 900	-2 159 332	-65 432
Sumupoistot	-38 000		-38 000	-36 359	1 641

Toiminta:

Perusopetuksen uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2016. Yläkoululla opetussuunnitelma otetaan käyttöön vaiheittain, ja vuonna 2017 opetussuunnitelma astui voimaan 7.-luokkalaisilla. Perusopetuksen opetussuunnitelmien käyttöönotto ja uudenlaisen opetussuunnitelman mukaisen toimintakulttuurin luominen olivat keskiössä. Erityisesti panostettiin paikallisen painopisteen, tieto- ja viestintäteknologian (tvt), hyödyntämiseen opetuksessa. Opetustoimen pedagoginen tv-tiimi jatkoi toimintaansa ja kehitti toimintamallia. Tiimi tarjosi opetushenkilöstölle pedagogista tv-tukea esimerkiksi täsmäkoulutuksiin.

Opetustoimessa vuonna 2016 aloitettu tv-strategian työstäminen saatettiin loppuun ja hyväksyttiin sivistyslautakunnassa helmikuussa 2017. Tv-strategia valmisteltiin pedagogisessa tv-tiimissä yhdessä opetustoimen esimiesten ja tietohallinnon kanssa. Ulkopuolisena asiantuntijana prosessissa oli Ilona It. Tv-strategian jalkauttamiseksi käytäntöön järjestettiin opetushenkilöstön yhteinen koulutuspäivä 28.10.2017.

Valtuuston myöntämän investointimäärärahan ja tv-hankerahoituksen avulla pystyttiin laitekantaa lisäämään yksiköissä. Vuoden sisällä saavutettiin laitekannassa alakoululla osalta Opetushallituksen suositus 0,5 laitetta/oppilas. Yläkoulun osalta tavoitteeseen 1 laite/oppilas ei vielä päästy. Yksiköihin hankitut laitteet ovat olleet aktiivisessa käytössä. Käyttöönottoa ovat edistäneet muu muassa henkilöstön vahva tv-osaaminen, opetushenkilöstön aktiivinen osallistuminen tv-koulutuksiin sekä pedagogisen tiimin tarjoama tuki. Opetushenkilöstö osallistui aktiivisesti Osuma-hankkeen ja muiden oman organisaation hankkeiden avulla tarjottuihin tv-koulutuksiin.

Yläkoulu osallistui uuden Kiiruun koulukeskuksen valmistelutyöhön aktiivisesti koko vuoden ajan. Rehtori oli mukana rakennushankkeen ohjausryhmässä sekä sivistystoimen rakennushankkeen toimintakulttuurityöryhmässä. Vuonna 2017 toteutettiin muun muassa kalustehankintakilpailutus ja kahdeksan opetusvälinekilpailutusta yhdessä JuHa Consulting Oy:n, sivistystoimen hallinnon, lukion kanssa ja Somero-opiston kanssa. Henkilöstö osallistui rakennuksessa työskentelevän henkilöstön yhteiseen henkilöstöiltapäivään marraskuussa 2017.

Syksyllä 2017 käynnistyi Liikkuva koulu –hanke kaikilla Someron alakouluilla. Hankkeen myötä koulupäivien liikunnallistamista on kehitetty. Koulut ovat saaneet uusia liikuntavälineitä, koulujen pihoihin on perustettu liikuntavälineiden lainauspisteitä, välitunneille on koulutettu välituntiliikuttajia, liikuntakerhoja on perustettu kouluilla jne. Lisäksi on osallistuttu Liikkuva koulu -verkostotoimintaan. Hankkeen tiimoilta kaikissa alakouluissa henkilöstö osallistui Liikkuva koulu –työpajailtapäivään sekä toiminnallisen oppimisen koulutukseen.

Perusopetuksen oppilasmäärä laski -18 oppilasta edellisvuodesta. 1. luokkalaisten määrä nousi + 11 oppilasta. Yläkoulun oppilasmäärä laski -7 oppilasta.

Tehtäväalue: Toisen asteen koulutus

Toiminta-ajatus

Someron lukiossa annetaan laadukasta opetusta.

Tavoitteet:**1. Uuden opetussuunnitelman jalkauttaminen**

Mittari: Lukion toimintakertomus, uusien kurssien suorittaminen, esim. teemaopinnot

Tavoite on toteutunut.

Uusi opetussuunnitelma on otettu käyttöön ensimmäisen ja toisen vuosiluokan opetuksessa. Se on tuonut mukanaan uuden opetuksen mukaisia muutoksia opetukseen. Osaksi on vielä tehtävää ja opeteltavaa. Opiskelijat ovat aloittaneet teemaopintoja, mutta vielä ei ole valmiita suorituksia.

2. Opiskelijoiden ja opettajien tv-taitojen parantaminen sekä opetuskäytön lisääminen.

Mittari: Lukion toimintakertomus, (tv-strategian käyttöönotto)

Tavoite on toteutunut.

Opiskelijoiden ja opettajien tv-taidot ovat lisääntyneet. Ensimmäisen vuoden opiskelijoille pakollisen TVT1-kurssin myötä, jonka on nyt suorittanut vajaa 2/3 lukion opiskelijoista, lukio-opinnoissa ja ylioppilaskirjoituksissa tarvittavien tv-taitojen osaaminen on parantunut opiskelijoiden keskuudessa huomattavasti. Ensimmäisen ja toisen luokan opiskelijoilla on kaikilla omat kannettavat tietokoneet, joita he ovat kuluneen vuoden aikana päässeet myös aktiivisesti käyttämään. Erilaisia ohjelmia ja oppimisalustoja käytetään päivittäin. Ensimmäisen ja toisen vuosiluokan opiskelijat ovat tehneet lähes kaikki kokeensa sähköisesti. Kolmannen vuosikurssin opiskelijat ovat tehneet sähköisesti kirjoitettavien aineidensa kokeita sähköisesti.

Opettajat ovat käyttäneet osan VESO-koulutuksistaan tv-koulutuksiin. Opetuksessa ja kurssikokeissa sekä ylioppilaskirjoituksissa käytettävien ohjelmien ja laitteiden käytön yhä parempaa hallintaa on lukion sisällä harjoiteltu useissa erillisissä tilaisuuksissa sekä tv-tukihenkilöiden jatkuvassa ohjauksessa.

3. Yrittäjyyskasvatus

Mittari: Tapahtumat.

Tavoite on toteutunut.

Yrittäjyys yhdessä työelämän kanssa on uudessa opetussuunnitelmassa mainittu yhdeksi keskeisistä aihekokonaisuuksista, jotka on määritelty oppiainerajat ylittäviksi teemoiksi ja laaja-alaisiksi osaamisalueiksi. Tätä kautta yrittäjyysaihekokonaisuus on kuluneen vuoden aikana laajentunut koskemaan yhä useamman kurssin ja opiskelijan opetusta opetussuunnitelman käyttöönoton edetessä. Yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa on lukiokurssien puitteissa toteutettu mm. Säästöpankin ja Someron osakesäästäjien kanssa järjestetyn osakesijoituskilpailun muodossa, jonka tarkoitus on ollut herätellä opiskelijoiden kiinnostusta säästämiseen, sijoittamiseen ja talouteen ylipäätään.

Yrittäjyyskasvatus on tullut yhä kiinteämmäksi osaksi jokaisen opiskelijan opintoja myös uuden opetussuunnitelman pakollisen OP2 kurssin myötä, joka käsittelee jatko-opintojen lisäksi juuri työelämää, työnhakua ja yrittäjyyttä.

OP1 kurssiin kuuluu pakollisena osana TET-harjoittelu, joka on Someron lukiossa tällä hetkellä toteutettu Duunivarjo- ja Amazing race -päivinä. Duunivarjo-päivänä opiskelijat varjostavat heitä kiinnostavan työn tekijää. Näin opiskelijat pystyvät tutustumaan sellaisiin ammatteihin, joihin perinteisessä työelämään tutustumisessa ei pääsisi tutustumaan (esim. pankinjohtaja, lääkäri).

Keväällä 2017 toteutettiin opinto-ohjaajien koordinoimana Suomi 100-vuotta juhluvuoden kunniaksi teemailtapäivä: Suomalainen työ. Teemailtapäivässä lukion toisen vuoden opiskelijat ja yläkoulun 8-luokkalaiset tutustuivat suomalaisen työn menneisyyteen, nykypäivään ja tulevaisuuteen. Yhteistyössä olivat mukana myös Someron kaupungin elinkeinoimi, Somero seura, Turun ammattikorkeakoulu sekä somerolaisia yrittäjiä.

Yrittäjyyskurssilla opiskelijoilla on ollut mahdollisuus perustaa oikealla rahalla toimiva yritys Nuori yrittäjyys ry:n Vuosi yrittäjänä ohjelman puitteissa. Nuori yrittäjyys ry:n kautta koulumme on myös verkostoitunut osaksi laajempaa maakunnallista ja kansallista koko-

naisuutta. Nuori yrittäjyys ry toimii yhteistyössä YES-verkoston kanssa ja sen eri ohjelmiin osallistuu lukuisia kouluja eri puolilta maata aina alakouluista korkeakouluihin. Ohjelman puitteissa opiskelijat ovat meillä perustaneet yrityksiä, harjoitelleet yrittäjänä toimimista ja eteen tulevien ongelmien ratkaisua sekä ottaneet osaa ohjelman kilpailuihin. Yrittäjyyskurssilla on myös tehty yritysvierailuja paikallisiin yrityksiin, joihin opiskelijat ovat muutoinkin olleet yhteydessä kurssin kuluessa mm. sponsorointiin liittyen.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio-muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	11 100		11 100	18 538	-7 438
Toimintakulut	-969 450	-44 000	-925 450	-865 919	59 531
Toimintakate	-958 350		-914 350	-847 381	66 969
Sisäiset kulut	-294 900		-294 900	-330 829	-35 929
Sumupoistot	-11 700		-11 700	-11 637	63

Toiminta:

Tavoitteena oli uuden opetussuunnitelman käyttöönotto ja sen myötä opiskelijoiden ja opettajien tv-taitojen ja yrittäjyyskasvatuksen lisääminen. Uusi opetussuunnitelma on otettu käyttöön lukion ensimmäisen ja toisen vuosiluokan opetuksessa. Tv:n käytöstä opetuksessa on tullut jokapäiväistä. Valmistaakseen opiskelijoita sähköistyvään opiskeluun ja ylioppilaskirjoituksiin opettajat osallistuivat mm. Osuma-hankkeen koulutuksiin. Opiskelijoita tutustutettiin erilaisten sähköisten oppimisalustojen käyttöön. Lisääntyneet opettajien tv-taidot näkyvät oppituntien lisäksi myös kokeissa. 1. ja 2. vuosiluokan opiskelijat ovat tehneet suurimman osan kokeista sähköisesti. Erityisesti on panostettu niihin aineisiin, jotka kirjoitetaan sähköisesti. Ensimmäisen vuoden opiskelijoille pakollisen TVT1-kurssin myötä, jonka on nyt suorittanut vajaa 2/3 lukion opiskelijoista, lukio-opinnoissa ja ylioppilaskirjoituksissa tarvittavien TVT-taitojen osaaminen on parantunut opiskelijoiden keskuudessa huomattavasti.

Someron kaupungin opetuksen yksi painopistealue on yrittäjyys. Uusi opetussuunnitelma huomioi yrittäjyyskasvatuksen vanhaa opetussuunnitelmaa paremmin. Yrittäjyys yhdessä työelämän kanssa on uudessa opetussuunnitelmassa mainittu yhdeksi keskeisistä aihekokonaisuuksista, jotka on määritelty oppiainerajat ylittäviksi teemoiksi ja laaja-alaisiksi osaamisalueiksi. Tätä kautta yrittäjyysaihekokonaisuus on kuluneen vuoden aikana laajentunut koskemaan yhä useamman kurssin ja opiskelijan opetusta opetussuunnitelman käyttöönoton edetessä. Yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa on lukiokurssien puitteissa toteutettu mm. Säästöpankin ja Someron osakesäästäjien kanssa järjestetyn osakesijoituskilpailun muodossa, jonka tarkoitus on ollut herätellä opiskelijoiden kiinnostusta säästämiseen, sijoittamiseen ja talouteen ylipäätään.

Yrittäjyyskasvatus on tullut yhä kiinteämmäksi osaksi jokaisen opiskelijan opintoja myös uuden opetussuunnitelman pakollisen OP2 kurssin myötä, joka käsittelee jatko-opintojen lisäksi juuri työelämää, työnhakua ja yrittäjyyttä.

OP1 kurssiin kuuluu pakollisena osana TET-harjoittelu, joka on Somerolla tällä hetkellä toteutettu Duunivarjo- ja Amazing race -päivinä. Duunivarjo-päivänä opiskelijat varjostavat heitä kiinnostavan työn tekijää. Näin opiskelijat pystyvät tutustumaan sellaisiin ammattihenkilöihin, joihin perinteisessä työelämässä tutustumisessa ei pääsisi tutustumaan (esim. pankinjohtaja, lääkäri).

Keväällä 2017 toteutettiin opinto-ohjaajien koordinoimana Suomi 100 -vuotta juhluvuoden kunniaksi teemailtapäivä: "Suomalainen työ". Teemailtapäivässä lukion toisen vuoden opiskelijat ja yläkoulun 8-luokkalaisten tutustuivat suomalaisen työn menneisyyteen, nykypäivään

ja tulevaisuuteen. Yhteistyössä olivat mukana myös Someron kaupungin elinkeinotoimi, Somero-seura, Turun ammattikorkeakoulu sekä somerolaisia yrittäjiä.

Yrittäjyyskurssilla opiskelijoilla on ollut mahdollisuus perustaa oikealla rahalla toimiva yritys Nuori yrittäjyys ry:n Vuosi yrittäjänä ohjelman puitteissa. Nuori yrittäjyys ry:n kautta lukio on myös verkostoitunut osaksi laajempaa maakunnallista ja kansallista kokonaisuutta. Nuori yrittäjyys ry toimii yhteistyössä YES-verkoston kanssa ja sen eri ohjelmiin osallistuu lukuisia kouluja eri puolilta maata aina alakouluista korkeakouluihin. Ohjelman puitteissa opiskelijat ovat perustaneet yrityksiä, harjoitelleet yrittäjänä toimimista ja eteen tulevien ongelmien ratkaisua sekä ottaneet osaa ohjelman kilpailuihin. Yrittäjyyskurssilla on myös tehty yritysvierailuja paikallisiin yrityksiin, joihin opiskelijat ovat muutoinkin olleet yhteydessä kurssin kuluessa mm. sponsorointiin liittyen.

Someron lukion tunnettu karonkkaperinne jatkui, ja karonkka toteutettiin helmikuussa 2017 äidinkielenopettajan, musiikinopettajan ja kuvataideopettajan toimesta. Kuvataideopettaja osallistui myös taidekilpailun työryhmään.

Lukio osallistui uuden Kiiruun koulukeskuksen valmistelutyöhön aktiivisesti koko vuoden ajan. Rehtori oli mukana rakennushankkeen ohjausryhmässä sekä sivistystoimen rakennushankkeen toimintakulttuuryöryhmässä. Vuonna 2017 toteutettiin muun muassa kalustehankintakilpailutus ja kahdeksan opetusvälinekilpailutusta yhdessä JuHa Consulting Oy:n, sivistystoimen hallinnon, lukion kanssa ja Somero-opiston kanssa. Henkilöstö osallistui rakennuksessa työskentelevän henkilöstön yhteiseen henkilöstöiltapäivään marraskuussa 2017.

Lukion aloitti 54 opiskelijaa. Yhteensä lukiossa oli 145 opiskelijaa (+ 3 opiskelijaa). Lukion uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön 2. luokkalaisilla (+ 1. luokkalaisilla).

Tehtäväalue: Vapaa sivistystyö (Somero-opisto)

Toiminta-ajatus

Somero-opistossa järjestetään lähipalveluna monipuolista vapaan sivistystyön lain mukaista toimintaa, avointa yliopisto-opetusta ja taiteen perusopetusta sekä tuotetaan elämänpituisen oppimisen mahdollistavia palveluita paikallisen (Somero ja Koski TI) historian ja kulttuurin lähtökohdista tulevaisuuteen suunnaten.

Tavoitteet:

1. *Lapsille suunnattujen motorisia valmiuksia tukevien kurssien kehittäminen ja järjestäminen*

Mittari: Järjestetään vähintään kolme kurssia / 100 tuntia opetusta.

Tavoite on toteutunut.

2. *Lisätään ikääntyneille suunnattua terveyttä ja hyvinvointia edistävää koulutusta sekä selvitetään mahdollisuus järjestää ikääntyneille suunnattuja kursseja päivisin Lamminniemen hyvinvointikeskuksessa ja uuden Kiiruun koulun liikuntasalissa.*

Mittari: Järjestetään vähintään kuusi ikääntyneille suunnattua kuntosali / hyvinvointi-kurssia (vuonna 2016 järjestetään neljä kurssia).
Ratkaisu ikääntyneille suunnattujen liikunnan päiväkurssien järjestämispaikoista tehty.

Toteutunut osittain.

Kuntosalikirssitarjontaa ei ole pystytty lisäämään Somerolla, koska Lamminiemen hyvinvointikeskuksen kuntosalia ja juhlasalia ei saatu käyttöön päivisin.

Vuoden aikana luovuttiin kuntosalikirssien järjestämisestä Somerolla, ja Someron Liikunta ry otti ne vastuulleen sekä lisäsi tarjontaa. Koskella kuntosalikursseja järjestetään edelleen ja siellä tarjontaa on lisätty. Uuden Kiiruun koulukeskuksen liikuntasalin päiväkäytöstä järjestettiin neuvottelu, jonka perusteella koulun liikuntasalia ei voida käyttää päivisin.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	94 000		94 000	107 632	-13 632
Toimintakulut	-370 200		-370 200	-346 612	23 588
Toimintakate	-276 200		-276 200	-238 980	37 220
Sisäiset tuotot				758	-758
Sisäiset kulut	-55 400		-55 400	-65 316	-9 916

Toiminta

Vuosille 2014–2020 laaditussa kehittämissuunnitelmassa on painopistealueiksi määritelty terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, taiteen perusopetus, ammatillinen täydennyskoulutus sekä yhteistyön kehittäminen. Toiminnan keskeisiä kohderyhmiä ovat ikääntyvät, lapset ja nuoret sekä erityisryhmät.

Toimintakertomusvuonna opistossa järjestettiin opetusta 240 kurssilla ja luennolla yhteensä 5154 opetustuntia. Kurssien yhteenlaskettu osallistujamäärä oli 3712 henkilöä. Opetustunteina laskettuna opetusta järjestettiin lähes 12 % enemmän kuin vuonna 2016. Kasvusta huolimatta toimintakulut pienenevät edellisestä vuodesta 6 %. Noin 20 % opetuksesta järjestettiin Koskella ja loput Somerolla. Koskella järjestetyn opetuksen osuus kasvoi edellisestä vuodesta noin kaksi prosenttiyksikköä.

Vuoden aikana järjestettiin 11 luentoa, joille osallistui yhteensä 647 henkilöä. Luentotarjonta sisälsi muun muassa Somero 150 ja Suomi 100 -teemoihin liittyviä luentoja, joista suosituimmille osallistui yli sata kuulijaa. Lisäksi tarjonnassa oli yhdeksän Jyväskylän kesäyliopiston ikääntyvien yliopiston verkkoluentoa, joista seitsemän välitettiin sekä Somerolle että Koskelle. Päiväaikaan välitetyille verkkoluennolle osallistui 226 henkilöä. Visuaalisen taiteen perusopetukseen osallistui 74 lasta ja nuorta. Opetusta annettiin koko laajuudessaan yhteensä 307 opetustuntia.

Opetushallitus myönsi kertomusvuonna Somero-opistolle 2500 euron opintoteliavustuksen työttömien, maahanmuuttajien ja ikääntyneiden kurssimaksujen alentamiseen. Avustusta jaettiin kurssimaksualennusten muodossa kohderymiin kuuluville.

Rehtori ja koulutuskoordinaattori ovat mukana kaupunginjohtajan nimeämässä työllisyyden edistämisen ohjausryhmässä sekä sivistysjohtajan nimeämässä rakenteilla olevan uuden Kiiruun koulun toimintakulttuuriryhmässä. Opisto osallistui muun muassa kalustekilpailutuksen valmisteluun ja opetusvälineiden hankintakilpailutuksiin. Lisäksi suunnitteluopettaja oli mukana valmistelemassa uuden Kiiruun koulukeskuksen taidekilpailua sekä taidekilpailutyöryhmässä että kilpailuraadissa. Hän vastasi myös taidekilpailun näyttelyn toteuttamisesta.

Tarkempaa tietoa Somero-opiston toiminnasta on luettavissa erikseen julkaistavassa toimintakertomuksessa.

Tehtäväalue: Kirjastotoimi**Toiminta-ajatus**

Yleisten kirjastojen kirjasto- ja tietopalvelujen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Kirjastotoiminnassa tavoitteena on edistää myös virtuaalisten ja vuorovai-
kutteisten verkkopalvelujen ja niiden sivistyksellisten sisältöjen kehittymistä.

Tavoitteet:**1. Laadukas kirjastotoiminta**

Mittari: Valtakunnalliset vertailuluvut

Tavoite on toteutunut.

Someron kirjaston keskeiset tunnusluvut ovat olleet pitkään valtakunnallista keskitasoa paremmat. Tämänhetkisen valtakunnallisen trendin mukaisesti lainaaminen Someron kirjastosta on vähentynyt jonkin verran. Sen sijaan kävijämäärät ja esimerkiksi tapahtumien ja käyttäjäkoulutusten määrä on kasvanut.

Valtakunnalliset vertailutilastot vuodelta 2017 julkistetaan maaliskuussa. Pelkästään Someroa koskevien tilastojen valossa näyttää ilmeiseltä, että Someron kirjasto on säilynyt laadukkaana ja kuntalaisten ahkerasti käyttämänä palveluna myös tänä vuonna. Alla olevassa taulukossa vuoden 2017 vertailulukujen laskemiseen käytetty asukasluku on 9026 (Tilastokeskus 12/2016).

	Tp	Tp	Tp
Suoritteet	2017	2016	2015
Kokoelman koko (1000 kpl)	102	106	105
Lainaukset (1000 kpl)	144	154	154
Fyysiset käynnit (1000 kpl)	130	118	120
Verkkokäynnit (1000 kpl)	26	23	21
Oheistoiminnot kpl (käyttäjäkoulutukset, näyttelyt, tapahtumat)	213	150	139
Mittarit			
Hankinta/(asukasluku/1000)	530	528	526
Lainaus/asukas	16	17	17
Käynnit/asukas	14	13	13
Lainan hinta (toimintakulut/lainaus)	4,4	4,3	4,3
Taloudellisuus (=henkilöstökulut+ aineistokulut/(käynnit+lainaus))	1,6	1,7	1,5

2. Kouluyhteistyön kehittäminen

- Kirjasto tarjoaa jokaiselle perusopetuksen luokka-asteelle sekä varhaiskasvatukselle kullekin ikäryhmälle sopivaksi räätälöityä ohjelmaa. Uusi OPS otetaan huomioon ohjelman suunnittelussa. Opettajille suunnattua tiedotusta kirjaston tarjonnasta tehostetaan.

Mittari: Tarjottu ja toteutunut ohjelma

Tavoite on toteutunut.

Koululaisryhmien vierailut kirjastossa ovat lisääntyneet selvästi vuoden 2017 aikana. Kirjasto tarjoaa jokaiselle perusopetuksen luokka-asteelle sekä varhaiskasvatukselle kullekin ikäryhmälle sopivaksi räätälöityä ohjelmaa. Ohjelman suunnittelussa otetaan huomioon luokka-astekohtaiset monialaiset teemakokonaisuudet. Alakoulujen opettajakokouksissa vieraileminen on otettu kirjaston jokasyksyiseen ohjelmaan.

3. Kirjaston verkkopalvelun uudistaminen

- Käytössä oleva verkkokirjasto ei vastaa verkkopalveluihin kohdistuvia nopeasti muuttuvia vaatimuksia ja sekä kirjaston henkilökunta että asiakkaat ovat tyytymättömiä siihen. Nykyaikaisempi, laadukkaampi, toimintavarmempi ja edullisempi vaihtoehto on Kansalliskirjaston kehittämä Finna.

Mittari: Finna-verkkokirjaston käyttöönoton toteutuminen: oman Finna-näkymän suunnittelu ja käyttöönotto, tiedottaminen sekä henkilökunnan ja asiakkaiden perehdytys.

Tavoite on toteutunut suunnitelman mukaan.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	12 000		12 000	17 016	-5 016
Toimintakulut	-476 490		-476 490	-474 957	1 533
Toimintakate	-464 490		-464 490	-457 941	6 549
Sisäiset kulut	-230 000		230 000	-228 772	1 228

Toiminta:

Kirjasto on Somerolla paikkakuntalaisten arvostama ja ahkerasti käyttämä palvelu. Kirjaston muuttuvat käyttötavat näkyvät vuoden 2017 tilastoissa kävijämäärien kasvuna, fyysisen aineiston lainojen vähenemisenä, e-aineiston käytön kasvuna sekä kirjastossa järjestettyjen tapahtumien ja koulutusten lisääntymisenä.

Vuoden 2017 aikana kirjaston kokoelman ajantasaisuuteen panostettiin lisäämällä poistoja ja hankkimalla asiakkaiden käyttöön uudentyyppisiä e-aineistoja (e-sanomalehtiä, -äänikirjoja ja -musiikkia). Hankintamäärät onnistuttiin pitämään lähellä edellisten vuosien tasoa ja kokoelman uusiutuminen saatiin lähelle valtakunnallista kahdeksan prosentin suositusta.

Sivistyslautakunta päätti marraskuussa, että Someron kirjasto jatkaa edelleen itsenäisenä eikä liity Vaski-kirjastoyhteistyöhön. Askel tiiviimmän valtakunnallisen yhteistyön suuntaan oli Kansalliskirjaston hallinnoiman Finna-verkkokirjaston käyttöönotto elokuussa.

Vuoden aikana kirjastossa oli käynnissä kolme AVI:n rahoittamaa kehittämishanketta. Niiden tavoitteisiin kuuluivat mm. e-aineistojen käyttöön liittyvien aineellisten ja tiedollisten esteiden poistaminen, ihmisten sosiaalista piiriä laajentavien ja erilaisten ihmisten hyväksyntää lisäävien tapahtumien järjestäminen sekä kirjastoautopalvelun tunnettuuden parantaminen. Eroon e-esteistä -hankkeen rahoituksella kirjaston lehtisaliin perustettiin pysyvä e-lukupiste.

Suomi 100 ja Somero 150 -juhlavuodet näkyivät kirjaston toiminnassa varsinkin tapahtumien määrässä ja teemoissa. Perinteisten kirjallisuus- ja kulttuuritapahtumien lisäksi mainittakoon erikseen kaikille Somerolaisille suunnattu tulevaisuustyöpaja, ensimmäistä kertaa järjestetyt virtuaaliset kirjailijavierailut sekä maksuton atk-neuvonta, jolle on varsinkin ikäihmisten parissa selvä tarve. Senioreille suunnattuna säännöllisenä toimintana jatkoi muistikammari. Kaikille avoimet tapahtumat ja atk-neuvonta keräsivät yhteensä 2518 kävijää. Taide- ja muita näyttelyitä oli vuoden aikana yhteensä 15.

Vuonna 2017 kirjastossa jatkettiin tiivistä yhteistyötä Someron koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa. Lasten ja nuorten osastolla järjestettiin yhteensä 85 käyttäjäkoulutusta (kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetus sekä kirjavinkkaus), joissa oli yhteensä 1421 kävijää. Uutena kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetusmenetelmänä otettiin käyttöön QR-koodi-suunnistukset.

Koulujen ja varhaiskasvatuksen lisäksi kirjaston muita yhteistyökumppaneita olivat mm. Someron kulttuuri ry, Someron elinkeinotoimi, Someron liikunta ry, Somero-opisto, Eläkeliiton Someron osasto, Someron lautapelikerho, Salon muistiyhdistys sekä Varsinais-Suomen muut kirjastot.

Tehtäväalue: Vapaa-aikatoimi

Toiminta-ajatus:

Liikuntatoimi: Jokaisella somerolaisella on mahdollisuus liikkua ja harrastaa parhaassa liikuntaympäristössä.

Nuorisotoimi: Nuorisotyö tarjoaa somerolaisille nuorille laadukkaita ja monipuolisia vapaa-ajanpalveluja.

Kulttuuritoimi: Edistää kulttuuriharrastusta ja tuottaa kulttuuripalveluja toiminta-alueellaan yhteistyössä jäsenyhdistystensä sekä alueen muiden toimijoiden kanssa.

Tavoitteet:

Liikuntatoimi (Someron Liikunta ry.)

1. Terveyttä edistävän liikunnan lisääminen

Mittarit: Ohjattujen liikuntaryhmien kävijämäärät, liikunnan terveysvaikutuksista ja paikallisista liikuntamahdollisuuksista tiedottaminen.

Tavoite on toteutunut.

Ohjattua ryhmäliikuntatoimintaa eri kohderyhmille pystyttiin lisäämään liikunnanohjaajaresurssia lisäämällä. Ryhmäliikuntatarjontaa laajennettiin niin vesiliikunnan kuin kuivamaan ryhmien osalta.

Kaksi kertaa vuodessa ilmestyvässä Liikuntalehdessä kerrotaan kattavasti eri liikuntamahdollisuuksista paikkakunnalla. Lisäksi tapahtumista ilmoitetaan paikallislehdessä ja lisääntyvästi Liikunta ry:n nettisivuilla ja sosiaalisen median kanavissa.

2. Luontoliikunnan ja ulkoliikunnan olosuhteiden parantaminen

Mittarit: Opasteiden ja reittimerkintöjen uusiminen, ulkoliikuntatapahtumien järjestäminen.

Tavoite on toteutunut osittain.

Ulkoliikuntatapahtumia järjestettiin vuoden aikana useita. Havuharjun rannassa, järven jäällä, järjestettiin helmikuussa talviliikuntapäivä. Heinäkuun alussa urheiluseuroilla oli Someron 150-vuotisjuhlallisuuksiin liittyen oma teemapäivä, Liikkeen Ääni. Urheilukentän ja Kiiruun puiston alueella järjestettyyn teemapäivään osallistui satoja somerolaisia. Elokuussa Ämyrin maastossa järjestettiin Juhli Luontoa –polkujuoksutapahtuma ja lokakuussa osallistuttiin valtakunnalliseen iäkkäiden ulkoilupäivään oman tapahtuman puitteissa.

Opasteiden ja reittimerkintöjen uusimiseen oli suunniteltu erillisen hankkeen käynnistämistä, mutta henkilöstöresurssit eivät riittäneet hankkeen käynnistämiseen.

3. Liikuntasalien käyttövuorojen uudelleen organisoiminen

Mittarit: Salivuorojen korkea käyttöaste urheiluseurojen tarpeet huomioiden

Tavoite on toteutunut.

Vuoden 2017 aikana käyttövuorot olivat vielä edellisten vuosien kaltaiset, koska Kiiruun koulun liikuntasali ei ollut vielä käytössä. Käyttövuorojen uudelleensuunnittelu kuitenkin käynnistyi yhdessä seurojen kanssa.

4. Liikuntakerhojen organisoiminen lapsille ja nuorille yhteistyössä seurojen kanssa

Mittarit: Liikuntakerhojen määrä.

Tavoite on toteutunut.

Nuorten Liikuntakerhot yhteistyössä Liikunta ry:n, nuorisotoimen ja Someron 4H-yhdistyksen kanssa saivat jatkoa. Nuorisohjaajan ja vertaisohjaajan tukena liikuntakerhon vaihtuvana lajiohjaajana kävi eri lajien asiantuntijoita urheiluseuroista.

Liikkuva Koulu –hankkeen myötä alakoulujen liikuntakerhotoiminta käynnistyi ensisijaisesti opettajien vetämänä. Liikunta ry:n liikunnanohjaajaresurssia päästään hyödyntämään kevään 2018 aikana. Hankkeen myötä suunnitellut Liikuntareput toteutettiin kiertoon alakoulujen 1.-2. luokan oppilaille.

5. Liikuntapalveluiden järjestämismallin suunnittelu (kts. sivistystoimen hallinto)

Mittari: Uusi järjestämismalli voidaan ottaa käyttöön 1.1.2018.

Tavoite ei toteutunut.

Liikuntapalvelujen järjestämismallin suunnittelu ja uuden hoitosopimuksen valmistelutyö jatkuu vuoden 2018 aikana ja uusi järjestämismalli on tarkoitus ottaa käyttöön 1.1.2019.

Nuorisotoimi

1. Kehittämissuunnitelman jalkauttaminen

- oman toiminnan jatkuva suunnitelmallinen tehostaminen ja kehittäminen
- kehittämissuunnitelman käytäntöön panto
- markkinoinnin kehittäminen (nettisivujen ylläpito, nuorille suunnattujen markkinointiväylien ajan tasalla pitäminen)

Mittari: Kysely nuorille syksyllä 2017, mitä verrataan syksyn 2016 kyselyyn

Tavoite on toteutunut.

Toimintaa on suunniteltu ja kehitetty jakamalla vastuita, etsimällä ja kokeilemalla uusia käytäntöjä sekä tutustumalla lähikuntien toimintaan niin yhteistyö- kuin kehittämismielessä. Kehittämissuunnitelma on käytäntöön pantu niiltä osin kuin se resurssien puitteissa on mahdollista. Markkinointia on kehitetty päivittämällä Someron kaupungin sivuilla nuorisotoimen osuutta, tehostamalla some-markkinointi mm. liittymällä Instagrammiin sekä uudelleen aikatauluttamalla markkinointia, jotta olemme ajoissa liikkeellä. Nuorille järjestettiin kyselyn nuorisotoimen palveluista keväällä 2017. Vastaajia oli yhteensä 23 (v. 2016 10 nuorta). Otanta jää vielä tilastollisesti heikoksi.

2. Talotyön kehittäminen yhdessä nuorten kanssa

- nuorison tavoittaminen oikeiden foorumien kautta
- tutustuminen vastaavan kokoisen kunnan talotoimintaan
- talotoiminnan suunnittelu/kehittäminen

Mittari: Kävijämäärän kasvu talotoiminnassa (käyttäjälisterojen pito)

Tavoite on toteutunut.

Tehostettiin some-markkinointia siten, että otettiin käyttöön nuorten paljon käyttämä Instagrammi. Tutustuttiin lähikuntien nuorisotiloihin ja raportoitiin tästä esimiehelle ja sivistyslautakunalle. Talotoiminnan kävijämäärä kasvoi syksyllä 4:stä 19:sta, mikä johtuu talotoiminnan kehittämisestä ja markkinoinnin lisäämisestä.

3. *Etsivän nuorisotyön kehittäminen*

Mittari: Toimenpiteiden piirissä olevien suhteellinen määrä.

Etsivä nuorisotyö tavoitti ja oli yhteydessä yhteensä 37 nuoreen vuoden aikana (alle 29-vuotiaita). Vuonna 2016 vastaava määrä oli 35.

Kulttuuritoimi (Someron Kulttuuriyhdistys ry.)

1. *Yhteistoiminnan lisääminen*

- Pitkäkestoisen yhteistyön lisääminen

Mittari: Jäsenyhdistysten välisten yhteistyötapahtumien/-hankkeiden määrä

Tavoite toteutui. Yhteistoimintaa oli runsaasti yhdistysten sekä kaupungin eri toimijoiden kanssa. Hyvänä esimerkkinä Juhlakavalkadi, jossa oli noin 20 eri toimijaa.

2. *Kulttuurin tavoitettavuus*

- Kulttuuriummikojen tutustuttaminen kulttuuriin

Mittari: Uudet kävijät retkillä tai tapahtumissa

Tavoite on toteutunut. Juhlavuoden ilmaistapahtumat tavoittivat paljon uusia kävijöitä.

3. *Kulttuuristrategian jalkauttaminen*

- Tehdään tarvittavat toimenpiteet ensimmäisten tavoitteiden saavuttamiseksi

Mittari: Toimintakertomus.

Tavoite toteutui. Kulttuuristrategia valmisteltiin ja hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 23.5.2017. Kulttuuristrategia on käsitelty yhdistyksissä ja sen vaikutus tulee näkymään vuoden 2018 alusta eteenpäin. Vuoden 2018 kaupungin kulttuuritoimea koskevat talousarvion toiminnalliset tavoitteet määriteltiin kulttuuristrategian mukaisesti. Talousarvio hyväksyttiin valtuustossa 11.12.2017

4. *Suomi 100 v ja Somero 150 v – juhlatilaisuuksien suunnittelu*

- yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Mittari: Tilaisuuksien määrä.

Tavoite on toteutunut.

Juhlavuosien tapahtumia oli yli 30, joissa järjestäjänä olivat Someron Kulttuurin jäsenyhdistykset ja Someron Kulttuuri yhteistyössä

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	280 500		280 500	294 027	-13 527
Toimintakulut	-1 131 030		-1 131 030	-1 112 564	18 466
Toimintakate	-850 530		-850 530	-818 537	31 993
Sisäiset kulut	-947 600		-947 600	-929 665	17 935

Toiminta:**Liikuntatoimi (Someron Liikunta ry)**

Someron Liikunta ry:n vuosi 2017 sujui edellisvuosien tavoin tasapainoisesti. Uimahalli Loiskeen kokonaiskävijämäärä oli 77 996. Kasvua edelliseen vuoteen oli 0,2 %. Päiväkohtaiseksi keskiarvoksi muodostui näin ollen 252 kävijää/päivä. Uimahalli oli avoinna yleisölle 309 päivänä vuoden aikana. Huoltokatko pidettiin 10.7. - 13.8.2017.

Kuntosalin kävijämäärä laski 27 % vuoteen 2016 verrattuna ollen 13 514 kävijää. Kuntosali oli edellisen vuoden tapaan avoinna käyttäjilleen ympäri vuoden uimahallin aukioloaikojen mukaisesti. Uimahallin kesähuollon aikana kuntosalin aukioloaikoja kavennettiin 5 viikon ajaksi. Kuntosalin kävijämäärien laskentatavassa on hyvä huomioida, että kävijälaskenta suoritetaan ainoastaan suoraan kuntosalille menevistä asiakkaista. Enenevässä määrin kuntosalia käyttävät uimahallin asiakkaat, joiden kulku takaoven kautta kuntosalille jää kirjautumatta kävijämäärälaskentaan.

Ohjattujen liikuntaryhmien lukumäärä ja siten myös kävijämäärät ohjatuissa ryhmäliikuntapalveluissa nousivat vuoden 2017 aikana ja tämä näkyi myös kyseisen sektorin liikevaihdon kasvuna.

Kaupungin ja Liikunta ry:n välinen määräaikainen uimahallin hoitosopimus on voimassa 31.12.2018 asti. Vuonna 2016 selvityksen alla oli hankintalain tulkinta ja sen vaikutukset Liikunta ry:n ja kaupungin välisen liikuntapalvelujen ostosopimuksen jatkamiseen. Asian selvitystyöt jatkuivat vuonna 2017. Uuden hoitosopimuksen valmistelut on tarkoitus saada päätökseen vuoden 2018 aikana.

Nuorisotoimi:

Nuorisotoimessa toteutettiin toimintoja vuonna 2016 hyväksytyin nuorisotoimen kehittämissuunnitelman pohjalta. Talotoimintaa kehitettiin lisäämällä toimintaa ja mainontaa suunnitelmallisesti. Kävijämäärät moninkertaistuivat syksyn aikana. Jukolasta toimistotilat jouduttiin siirtämään väliaikaisesti henkilöstön oireilun vuoksi Evertintielle ja talotoiminnan tilat lukion väistötilaan, soluun, kunnes päästään muuttamaan uuteen Kiiruun koulukeskukseen.

Kirkonmäen koulun kodu-kerhossa kävi vuoden aikana 13 lasta. Pelinkehitysryhmässä oli 7 osallistujaa syksyllä 2017. Joensuun koulun pienryhmässä tehtiin animaatioprojekteja sekä erinäisiä yhteistyökuvioita eri luokkien kanssa.

Pienluokan ryhmät olivat käynnissä koko vuoden. ZempPARI toimi sekä keväällä että syksyllä. Toiminta sai julkisuutta jonkin verran, ja mallia ollaan ottamassa käyttöön mm. Vantaalla. ZempPARI-toiminnasta aloitettiin myös tekemään opinnäytetyötä tutkien sen vaikuttavuutta. Matalan kynnyksen liikuntakerho toimi myös kevään ja syksyn säännöllisesti. Kävijöitä oli 4-10/kerta.

Seiskaleirit jatkuivat totuttuun tapaan yhteistyössä seurakunnan ja koulun kanssa. Lisäksi oli mukana yrittäjyyskasvatuksessa sekä ennaltaehkäisevässä päihdetyössä yhteistyössä monen eri toimitahon kanssa. Nuorisotoimi osallistui myös yläkoulun ja lukion tukipalveluihin.

Loma-ajan toiminnot koostuivat retkistä ja tapahtumista. Uutena aloitettiin mm. Kiiruun puistossa puistodisko, josta on tarkoitus tulla jokavuotinen jossain muodossa. Suomi 100-hankeeseen osallistuttiin järjestämällä nuorten konsertti, jonne nimekäs esiintyjä veti satapäisen osallistujajoukon.

Syksyllä tehtiin lähikuntien nuorisotoimiin tutustumiskierroksia, joiden tarkoituksena oli lisätä keskinäistä yhteistyötä ja löytää hyviä käytänteitä omaan toimintaan.

Nuorisovaltuuston kanssa tehtiin uusi toimintaohje, jonka kaupunginhallitus hyväksyi.

Etsivän työ on pääosin yksilöohjausta ja verkostoyhteistyötä. Nuorilla on erilaisia ongelmia, joihin ratkaisuja etsitään yhdessä ja moniammatillisesti. Yhteistyötä kehitettiin Forssan ammattiopiston kanssa tiiviimmäksi, jotta koulupudokkaita ei tulisi. Myös järjestöjen kanssa tehtiin yhteistyötä. Haasteena on nuorten polutus palveluiden piiriin, koska Somerolla ei ole tarjolla palveluita (esim. nuorten työpaja). Mielenterveysongelmat korostuvat asiakkaiden arjen haasteina. Toiminta tavoitti ja etsivä oli yhteydessä yhteensä 37 nuoreen vuoden aikana (+2 nuorta v. 2016).

Uuteen koulukeskukseen siirtymistä valmisteltiin. Henkilöstö osallistui rakennuksessa työskentelevän henkilöstön yhteiseen henkilöstöiltapäivään marraskuussa 2017.

Kulttuuritoimi (Someron kulttuuriyhdistys ry)

Someron Kulttuuri ry:n suurimmat projektit vuonna 2017 olivat Someron kulttuuristrategian tekeminen sekä Suomi 100 Juhlakavalkadi. Lisäksi oltiin vahvasti mukana Somero 150 - ja Badding 70 –juhlavuoden tapahtumissa.

Kulttuurituottaja vastasi pääosin kaupungin kulttuuristrategian valmistelusta. Kulttuuristrategia 2017- 2025 on Someron ensimmäinen kulttuurin kehittämissuunnitelma, mikä linjaa tulevien vuosien kehittämiskohteet. Strategisena painopisteenä ovat alueellinen tasapuolisuus, monikulttuurisuus, saavutettavuus, kulttuuriperintö ja somerolaisuus, hyvinvointitaidet sekä tulevaisuuteen suuntaava kulttuurityö.

Lisäksi kulttuurituottaja oli mukana valmistelemassa uuden Kiiruun koulukeskuksen taidekilpailua sekä taidekilpailutyöryhmässä että kilpailuraadissa.

Kulttuurituottajan sijainen vaihtui loppusyksyllä.

Tehtäväalue: Varhaiskasvatus

Toiminta-ajatus

Lakisääteisten varhaiskasvatuspalveluiden tarjoaminen asiakaslähtöisesti ja kustannustehokkaasti.

Tavoitteet:

1. Uuden varhaiskasvatussuunnitelman valmistuminen ja käyttöönotto

- Uusi kaupungintason varhaiskasvatussuunnitelman valmistelu ja käyttöönotto

Mittari: Uusi varhaiskasvatussuunnitelma käytössä syksystä 2017 alkaen.

Tavoite on toteutunut.

Uusi varhaiskasvatussuunnitelma on valmistunut keväällä 2017 ja on otettu käyttöön syksyllä. Suunnitelman käyttöönottoon on järjestetty syksyn 2017 aikana koulutuksia, joihin panostetaan edelleen vuoden 2018 aikana

2. Sähköisten palveluiden kehittäminen.

- Mobiilitallennuksen käyttöönotto koko varhaiskasvatuksessa
- Sähköisten lomakkeiden kehittäminen

Mittari: Mobiilitallennus käytössä syksystä 2017 alkaen.
Sähköisiä lomakkeita käytössä syksystä 2017.

Tavoite ei toteutunut.

Prosessin eteneminen vei ennakoitua enemmän aikaa, mutta mobiilitalennus käytössä tammikuun lopussa 2018. Sähköisiä lomakkeita käytössä niin ikään tammikuun 2018 lopusta lähtien.

3. Varhaiskasvatukselle testamentattujen varojen suunnittelu ja käyttö.

- Pitkän aikavälin suunnitelma testamentilla saatujen varojen käytöstä.

Mittari: Suunnitelma valmiina keväällä 2017 ja varojen käyttöönotto syksyllä 2017.

Tavoite ei toteutunut.

Sivistyslautakunta päätti 22.11.2016 pitämässään kokouksessa, että testamentin suunnitteluun liittyvää asiaa siirretään siihen asti kunnes omaisuuden realisointi on edennyt. Keväällä 2017 omaisuus realisoitiin. Syksyllä 2017 sivistyslautakunta käsitteli asiaa ja päätti, että testamentti –työryhmä kokoontuu uudelleen käsittelemään asiaa ja laatimaan käyttösuunnitelman, kun uudet sähköiset järjestelmät on saatettu käyttöön keväällä 2018.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	561 300		561 300	532 319	28 981
Toimintakulut	-3 636 210	139 000	-3 775 210	-3 732 097	43 113
Toimintakate	-3 074 910		-3 213 910	-3 199 777	14 133
Sisäiset tuotot	15 000		15 000	4 976	10 024
Sisäiset kulut	-876 600		-876 600	-895 102	-18 502

Toiminta:

Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista ja laki varhaiskasvatuslain 13 §:n muuttamisesta tulivat voimaan 1.3.2017. Uuden lain mukaan kokopäiväinen ja osapäiväinen varhaiskasvatus määriteltiin uudelleen kokoaikaiseksi ja osa-aikaiseksi varhaiskasvatukseksi. Kokoaikaisuus määriteltiin vähintään 35 tuntia viikossa ja osa-aikaisuus alle 35 tuntia viikossa tarjottavaksi varhaiskasvatukseksi. Someron varhaiskasvatuksessa toteutettiin asiakasmaksulain edellyttämät välttämättömät muutokset 1.3.2017 alkaen. Asiakasmaksujen rakenteellinen muutos toteutettiin Somerolla 1.8.2017 alkaen siten, että varhaiskasvatusaika määriteltiin keskimääräisellä viikoittaisella varhaiskasvatusajalla ja luovuttiin käytössä olleesta kuukausittaisesta toimintapäiväperusteisesta asiakasmaksujen määrittelystä.

Opetushallitus päätti syksyllä 2016 uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Someron paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa työstettiin syksyn 2016 ja kevään 2017 ajan yhteistyössä koko varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Someron uusi varhaiskasvatussuunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 23.5.2017 (§ 55) ja otettiin käyttöön 1.8.2017. Syksyllä 2016 käyttöönotetun esiopetuksen opetussuunnitelman toimintakulttuuria syvennettiin vuoden 2017 aikana mm. koulutusten avulla.

Sivistyslautakunta (18.4.2017, § 46) esitti ja kaupunginhallitus (27.4.2017, § 80) päätti palkata toisen kiertävän hoitajan varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuspaikkojen edelleen lisääntyvän kysynnän vuoksi syksyllä 2017 perustettiin 21-paikkainen Tervapääskyn päiväkotitoiminta Sairaالاتielle. Varhaiskasvatuksen sähköisen järjestelmän hankinnasta tehtiin päätös vuoden aikana ja käyttöönotoksi määrittyi vuodenvaihe 2018.

Esiopetuksen toimintasuunnitelma luvuvuodelle 2018 - 2019 vahvistettiin 14.11.2017 pidetyssä sivistyslautakunnan kokouksessa.

Vuoden 2017 alussa varhaiskasvatuksen piirissä oli kaikkiaan 306 lasta, joista esiopetuksessa oli 78 ja perhepäivähoidossa 67 lasta. Esiopetukseen osallistuvasta 78 lapsesta 28 lasta osallistui maksuttomaan esiopetukseen. Täydentävää päivähoitoa esiopetuksen lisäksi tarvitsi

50 esiopetukseen osallistuvista lapsista. Lisäksi tammikuussa oli varhaiskasvatuksen puolella 3 koululaista iltapäivähoidossa.

Vuoden 2017 lopussa lapsia oli kaikkiaan 305, joista maksuttomaan esiopetukseen osallistuvia lapsia oli 31. Esiopetuksen lisäksi täydentävään päivähoitoon osallistuneita lapsia oli kaikkiaan 66. Vuorohoitoryhmässä oli vuoden lopussa 15 lasta (2016, 21 lasta). Lisäksi päivähoitoyksikön (jossa vuorohoitoryhmä sijaitsee) siirtyi muista ryhmistä vuoden aikana päivittäin vuorohoitoryhmään jatkamaan hoitopäivää päivähoidon tarpeen mukaisesti. Vuorohoito tarjosi lisäksi tilapäistä varahoitoa perhepäivähoidossa olevalle lapselle lasten hoitoajoista johtuen. Vuoden lopussa vuorohoitoon osallistuvista lapsista 5 oli alle 3-vuotiaita (v. 2016, 7).

Tilastojen mukaan (Sotkanet) vuonna 2016 kunnan kustantamassa päivähoitossa Somerolla 1-2 vuotiaista lapsista on ollut 39,4 % (v. 2015, 38,8%) vastaavan ikäisestä väestöstä. Päivähoitossa olevia 3-5 -vuotiaita on ollut 69 % (2015, 62,2%) vastaavanikäisestä väestöstä. Läsnaolopäiviä päiväkotien kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa kertyi kaikkiaan 26187 (v. 2016, 25603) ja osa-aikaisessa varhaiskasvatuksessa 8693 (v. 2016 7391). Esiopetukseen osallistui syksyllä 97 lasta eli noin 100 % (v. 2016, 78) esiopetukseen oikeutettujen määrää. Esiopetuksen läsnaolopäiviä kertyi yhteensä 15709 (v. 2016, 12827).

Perhepäivähoidossa oli vuoden lopussa 58 lasta. Tämän lisäksi Lamminniemen varahoitoyksikössä oli 6 lasta. Perhepäivähoidon kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa läsnaolopäiviä kertyi yhteensä 7873 päivää (v. 2016, 8724) ja osa-aikaisessa varhaiskasvatuksessa läsnaolopäiviä kertyi 4 päivää (v. 2016, 2pv). Perhepäivähoitajia oli vuoden lopussa kaikkiaan 17 (v. 2016, 18). Perhepäivähoidon varahoitoyksikössä, Lamminniemessä, läsnaolopäiviä oli kaikkiaan 2626 päivää (v. 2016, 2269 pv.)

Lasten kotihoidon tukea maksettiin vuoden lopussa 151 lapsesta (v. 2016, 139 lapsesta) ja yksityisen hoidon tukea neljästä lapsesta (v. 2016, 2 lapsesta). Lisäksi osittaista/joustavaa tukea maksettiin 16 lapsesta (v. 2016, 21 lapsesta). Kuntalisää sai joulukuun lopussa 61 perhettä (v. 2016, 59 perhettä), joista tukeen oikeutettuja lapsia oli 114 (v. 2016, 107).

Ostopalveluna vuoden aikana oli kaikkiaan 10 paikkaa (kevällä 5 ja syksyllä 5).

Varhaiskasvatuksen toimintatuotot jäivät jonkin verran alle arvioitun eli noin 29 000 euroa. Pääosin toimintatuotot muodostuvat asiakasmaksuista, joita oli arvioitu kertyvän 485 000 euroa. Asiakasmaksutuottoja vuoden aikana kertyi 422 497 euroa eli tuottoa kertyi 62 503 euroa arvioitua vähemmän. Asiakasmaksut määräytyvät perheen koon ja tulojen sekä lapsen varhaiskasvatuksessa vietetyn ajan perusteella. Talousarvion laadinnassa otettiin huomioon opetus- ja kulttuuriministeriön keväällä 2016 antama tiedote asiakasmaksujen noususta syksystä 2016 alkaen. Syksyllä 2016 hallitus kuitenkin peruutti eduskunnalle antamansa esityksen asiakasmaksujen korottamisesta. Maaliskuussa 2017 varhaiskasvatuksen asiakasmaksut laskivat erityisesti pienituloisten kahden ja kolmen hengen perheiden kohdalla. Toimintatuottoja ovat kerryttäneet myös muille kunnille myydyt varhaiskasvatuspalvelut, josta tuottoa oli arvioitu kertyvän 61 600 euroa. Muille kunnille myydyistä palveluista kertyi 65 754 euroa eli lähes arvioitu määrä.

Toimintakuluista merkittävin osuus koostuu henkilöstökuluista, johon oli varattu 2 821 380 euroa. Henkilöstökuluihin meni 2 830 678 euroa.

Palveluiden ostoihin muodostuvat pääosin sisäisistä ravitsemuspalveluista, matkustus ja kuljetuspalveluista sekä myös muilta kunnilta ostetuista päivähoitopaikoista. Palveluiden ostoon oli talousarviossa varattu 193 450 euroa, joihin kuitenkin kului vuoden aikana 240 682 euroa.

Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin oli varattu 48 280 euroa ja tämä ylittyi 15 570 eurolla lähinnä siksi, että kalustoa tarvittiin lisää uutta perustettavaa yksikköä, Tervapääskyä, varten. Aineet, tarvikkeet ja tavarat koostuvat lähinnä varhaiskasvatussyksiköiden tarvikkehankinnoista ja luetteloitavasta irtaimistosta.

Lasten kotihoidon tukeen oli varattu 695 100 euroa, josta kuntalisän osuus oli 147 000 euroa ja yksityisen hoidon tuen osuus 8 100 euroa. Kotihoidon tukeen kului vuoden aikana yhteensä 569 432 euroa.

Päiväkodit

Leivonpesän päiväkot

Leivonpesän päiväkodissa on toiminut kuusi päiväkotiryhmää, joista yksi ryhmä, Metsätien esiopetusryhmä, on tarkoitettu lakisääteiseen maksuttomaan esiopetukseen osallistuville lapsille. Vuoden lopussa päiväkodin kuudessa lapsiryhmässä oli lapsia yhteensä 112 lasta (v. 2016, 110 lasta)

Leivonpesän päiväkodin lapsista esiopetuksen piiriin kuuluu 45 lasta (v.2016, 45 lasta). Heistä neljä lasta oli pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Päiväkodin lapset jakautuivat joulukuun lopulla seuraavasti: alle 3-vuotiaita oli 2 lasta hoidossa, 3-5-v. oli 68 lasta ja 6-v. 42 lasta.

Leivonpesän päiväkodissa kertyi varhaiskasvatuksen läsnäolopäiviä seuraavasti:

- kokoaikaisessa, 10727 pv (v.2016, 8161 pv)
- osa-aikaisessa, 3015 pv. (v.2016, 4180 pv)
- esiopetuksessa 7783 pv (v.2016 vastaava luku 8481 pv)

Leivonpesän päiväkodin henkilöstöhallinnosta ja taloudesta vastaa päiväkodin johtaja.

Leppäkertun päiväkot

Leppäkertun päiväkot toimii Somerniemen alueella. Päiväkodissa oli vuoden lopussa päivähoidossa ja esiopetuksessa yhteensä 20 lasta (v.2016, 21 lasta). Esiopetuksessa heistä oli 7 lasta (v. 2016, 5 lasta), joista viisi lasta tarvitsi lisäksi täydentävää päivähoitoa esiopetuksen lisäksi.

Leppäkertun päiväkodissa kertyi varhaiskasvatuksen läsnäolopäiviä:

- kokoaikaisessa, 2668 pv (v. 2016, 3093 pv)
- osa-aikaisessa, 834 pv (v.2016, 408 pv)
- esiopetuksessa 1115 pv (v.2016, 551 pv).

Leppäkertun hallinnosta vastaa päiväkodin johtaja.

Sammalniityn päiväkot

Sammalniityn päiväkot toimii Pitkäjärven alueella. Päiväkodissa oli vuoden lopussa lapsia kaikkiaan 22 (v. 2016, 25), joista esiopetuksessa 4 lasta (v. 2016, 11). Esiopetuksessa olevista lapsista kahdella oli myös täydentävän päivähoidon tarve.

Sammalniityn päiväkodissa kertyi varhaiskasvatuksen läsnäolopäiviä seuraavasti:

- kokoaikaisessa, 2259 pv (v.2016, 2145 pv)
- osa-aikaisessa 756 pv (v.2016, 941 pv)
- esiopetuksessa 1321 pv (v.2016, 1417 pv)

Sammalniityn hallinnosta vastaa päiväkodin johtaja.

Tuulihatun päiväkot

Tuulihatun päiväkodissa on neljä ryhmää, joista yksi on vuorohoitoryhmä. Päiväkodin ryhmissä oli vuoden lopulla yhteensä 69 lasta (2016, 76lasta), heistä vuorohoitoryhmässä oli 21 lasta (v.2016, 17lasta). Päiväkodin Olkihattujen ryhmän aukioloaika on syksystä 2017 laajentunut (6-18), jotta on voitu tarjota laajennettua varhaiskasvatusta sitä tarvitseville kun ei kuitenkaan ole ollut varsinaista vuorohoidon tarvetta.

Vuorohoidon lasten lukumäärä on vaihdellut vuoden aikana 15 - 27 lapsen välillä. Lapsista 5 oli vuoden lopussa alle 3-vuotiaita (v. 2016 lopussa 7 alle 3-vuotiaita).

Vuorohoidossa olevien lasten määrä on lisääntymässä vuoden 2018 alussa.

Päiväkodissa on ollut 27 esiopetukseen osallistuvaa lasta (v. 2016, 17), joista täydentävää päivähoitoa on tarvinnut 26 lasta (v.2016, 16) ja joista 5 on ollut pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä.

Tuulihatun päiväkodissa varhaiskasvatuksen läsnäolopäiviä kertyi:

- kokoaikaisessa, 10171 pv (v. 2016, 12204 pv)
- osa-aikaisessa, 3313 (v. 2016, 1862 pv)
- esiopetuksessa 4268 pv (v. 2016, 2378 pv).

Tervapääskyn päiväkot

Tervapääskyn päiväkot on perustettu määräaikaisena syksyllä 2017 alkaen. Päiväkodissa toimii yksi ryhmä ja lapsia on ryhmässä ollut 19, joista esiopetuksessa on ollut 14 lasta. Täydentävää päivähoitoa on esiopetuksessa olevista lapsista tarvinnut 10 lasta.

Läsnäolopäiviä päiväkodissa kertyi seuraavasti:

- kokoaikaisessa, 362 pv
- osa-aikaisessa 775 pv
- esiopetuksessa 1024 pv

Varhaiserityiskasvatus

Varhaiskasvatuksen henkilöstörakenteeseen kuuluu kaksi varhaiskasvatuksen erityisopettajan vakanssia.

Esiopetuslukuja yhteensä

Kaikkien yksiköiden esiopetuksen läsnäolopäivien lukumäärä oli yhteensä 15709 pv (v.2016, 12827 pv). Varhaiskasvatuksen järjestämään esiopetukseen osallistui syksyllä 97 lasta eli noin 100 % (v. 2016, 78 lasta) ikäluokasta.

Esiopetuskuljetuksien piirissä oli syksyllä 2017, 27 lasta (v. 2016, 25 lasta).

Perhepäivähoito

Perhepäivähoidossa päivähoitoa tarjotaan lapselle hoitajan omassa kodissa. Vuoden lopussa kotona työtä tekeviä hoitajia oli 17 (v.2016, 18), joista kaksi oli virkavapaalla

Perhepäivähoidossa oli vuoden lopussa hoidossa 58 lasta hoitajien kotona (v.2016, 67 lasta), ja lisäksi 5 lasta oli hoidossa perhepäivähoidon varahoitoyksikössä, Lamminniemessä, (v. 2016, 7 lasta). Perhepäivähoidossa lapsista alle 3-vuotiaita oli 30 (v.2016, 36).

Perhepäivähoidossa varhaiskasvatuksen läsnäolopäiviä kertyi seuraavasti:

- kokoaikaisessa, 7873 pv (v.2016, 8724 pv)
- osa-aikaisessa, 4 pv (v.2016, 2 pv).

Lamminniemen päiväkot

Perhepäivähoidon varahoitoyksikkönä on toiminut 21-paikkainen Lamminniemen päiväkot.

Lasten päivittäinen määrä varahoitoyksikössä vaihtelee riippuen perhepäivähoitajien lomista ja tasausvapaista. Varahoitokotiin sijoitetaan lapsia myös perhepäivähoitajien virkavapaiden aikana. Lasten määrät vaihtelevat päivätasolla paljon ja suurin osa varahoitoon tulevista on

alle kolmevuotiaita. Vuoden lopussa päiväkodissa oli vakituisesti hoidossa 5 lasta (2016, 7 lasta).

Lamminniemen päiväkodissa varhaiskasvatuksen läsnäolopäiviä oli vuonna 2017 yhteensä 2626 pv (v.2016, 2269 pv).

Lasten kotihoidon tuki ja kuntalisä

Lasten kotihoidon tukea maksettiin vuoden lopussa 151 lapsesta (2016, 139 lasta) ja yksityisen hoidon tukea 4 lapsesta (v. 2016, 2 lasta). Lisäksi osittaista/joustavaa tukea maksettiin 61 lapsesta (v. 2016, 21 lasta).

Kuntalisää sai joulukuun 2017 lopussa 61 (2016, 59) perhettä, joissa tukeen oikeutettuja lapsia oli 114 (2016, 107).

Kuntalisän vertailu

31.12.	Tuen piirissä olevia perheitä	Tukeen oikeutettuja lapsia
2006	71	129
2007	63	122
2008	55	110
2009	67	138
2010	55	107
2011	49	89
2012	67	115
2013	62	100
2014	78	130
2015	71	124
2016	59	107
2017	61	114

Toimielin: Tekninen lautakunta

Tehtäväalue: Tekninen hallinto

Toiminta-ajatus:

Teknisen hallinnon tehtävänä on hallinnollisten palvelujen tuottaminen teknisen toimen palvelujen ja asiakaspalvelun toiminnan varmistamiseksi.

Tavoitteet:

1. *Otetaan käyttöön poikkeamien hallinnan työkalu.*

Tavoite osittain toteutunut. Kaupungissa ollaan ottamassa käyttöön WPro. Se on tekninen työkalu/työturvallisuusjärjestelmä, joka sisältää seuraavat osa-alueet:

- vaaratapahtumien ilmoittaminen, käsittely ja tilastointi
- vaaratapahtumatietojen siirto tapaturmailmoitukselle ja välitys sähköisesti vakuutusyhtiöön
- vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi
- työpaikkaselvitysten kirjaus ja tulostus

Vastaavantyyppinen työkalu (HaiPro) on käytössä perusturvan puolella. Se on potilas-/asiakasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien raportointimenettely ja työkalu.

2. Kaikessa toiminnassa ja toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon kaupungin ilmasto-ohjelman tavoitteet.

Tavoite on toteutunut. Mm. toimialapalavereissa käydään lävitse ilmasto-ohjelman tavoitteita ja kirjataan tehdyt toimenpiteet.

Tietohallinto:

3. Jatketaan asiakaspalvelukyselyjä ja dokumentoidaan tulokset

Tavoite on toteutunut.

4. Kehitetään sähköisiä asiointi- ja hakemuspalveluja (esim. asuntohakemukset)

Tavoite on toteutunut. Nykyisellään on jo olemassa sähköisesti täytettävä asuntohakemuslomake (PDF-lomake), vastaava on yleisesti käytössä muissa kaupungeissa ja kunnissa.

Perusterveydenhuollon puolella on selvitetty sähköisten palveluiden kehittämistä mm. laboratorion ja hammashoitolan ajanvaraustoimintojen tekstiviestilähetystä. Myös sähköinen ajanvaraus on mahdollista toteuttaa. Investoinneissa on varauduttu em. toiminnallisuksien käyttöönottoon.

5. Kehitetään sähköistä kokousportaalia tuomalla myös vuotta vanhemmat pöytäkirjat käytettäväksi.

Tavoite on toteutunut. Portaaliin on kehitetty Pöytäkirja-Arkisto –toiminnallisuus, joka vastaa tavoitteeseen. Pöytäkirjoja ei ole mahdollista siirtää Portaali-Arkistoon automaattisesti, vaan Pöytäkirja-Arkistoon on annettu tallennusoikeudet toimielimien listojen tekijöille, jotka normaalisti tallentavat toimielimien käyttämät asiakirjat portaaliin. Lautakuntia on kehoitettu hyödyntämään tätä ominaisuutta.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	5 100		5 100	16 927	-11 827
Toimintakulut	-1 489 230		-1 489 230	-1 299 047	190 183
Toimintakate	-1 484 130		-1 484 130	-1 282 120	202 010
Sisäiset tuotot	894 100		894 100	998 292	-104 192
Sisäiset kulut	-56 300		-56 300	-51 079	5 221

Toiminta

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet

Työasemien lkm lautakunnittain	TA 2017	Tot 2017	Tot 2016
Kaupunginhallitus	13	13	13
Maaseutulautakunta	5	5	5
Elinkeinolautakunta	2	2	2
Perusturvalautakunta	165	165	165
Sivistyslautakunta	136	136	136
Tekninen lautakunta	28	28	28
Ympäristölautakunta	12	12	12
Yhteensä	361	361	361
Kustannus/työasema (€/kk)			
Kaupunginhallitus	155	167	155
Maaseutulautakunta	135	147	135

Elinkeinlautakunta	156	168	156
Perusturvalautakunta	230	265	226
Sivistyslautakunta	196	192	180
Tekninen lautakunta	208	223	210
Ympäristölautakunta	215	232	220

Tehtäväalue: Tilahallinto

Toiminta-ajatus

Tilahallinnon toiminta-ajatuksena on järjestää kaupungin toimielinten käyttöön tarkoituksenmukaiset ja hyvätasoiset toimitilat tontteineen kilpailukykyiseen hintaan ja huolehtia kaupungin rakennusomaisuuden arvon säilyvyydestä ja tuottavuudesta.

Ruokapalvelujen tarkoituksena on tarjota asiakasryhmille ravitsevaa ja mieltuisaa ruokaa sekä edistää asiakkaiden hyvinvointia. Päiväkodeissa ja kouluissa ruokakasvatus on olennainen osa oppimista. Raaka-aineiden hankinnassa etusija on turvallisilla, kotimaisella ja lähialueella tuotetuilla elintarvikkeilla.

Siivouspalvelun toiminta-ajatuksena on luoda omalta osaltaan toimintaedellytykset kaupungin tiloissa työskenteleville ja toimiville asiakkaille. Siivouspalvelut ylläpitävät ja parantavat tilojen puhtaus- ja hygieniatasoa vaikuttaen terveyteen, hyvinvointiin sekä toimintaympäristön viihtyvyyteen.

Tavoitteet:

Kiinteistöjen kunnossapito

- Kiinteistöjen kuntoa ylläpidetään suunnitelmallisella korjaus- ja huoltotoiminnalla ja kiinteistöjen arvoa ja kehittymistä seurataan mm. järjestämällä kiinteistössä vähintään yhden (1) kerran vuodessa kiinteistökatselemus yhteistyössä käyttäjien kanssa.***

Mittari: Käsitellään toimialojen kanssa hyödykemenojen sisältöä, sekä pohditaan menetelmiä toimialakohtaisesti hyödykemenojen pienentämiseen.

Tavoite on toteutunut. Kohdekohtaisia kierroksi tehdään päiväkotien sekä koulujen osalta, joissa käydään kohteiden epäkohtia ja korjaustarpeita lävitse. Tilahallinto kerää kohdekohtaiset kulutustiedot koontina ja antaa tiedoksi toimialoille, joista jokainen voi tarkastella omien kohteidensa kulutustietoja.

Kohdekohtaisen kulutustiedon kerääminen ja sen toimittaminen toimialoille kohdekohtaisesti on edelleen kesken. Kulutustietojen kerääminen on osoittautunut joidenkin kohteiden osalta haasteellisemmaksi, koska tiedot eivät olleet täysin kohdistettavissa kohteittain. Kulutustietojen kerääminen oli myös osa kiinteistöhoitosopimuksia sekä kiinteistöjen huoltokirjoja. Tekninen lautakunta kilpailuttaa kevään 2018 aikana kiinteistöhuollon, sekä sitä ennen käytössään olevan huoltokirjan, jonka edellytetään olevan käytöltään sellainen, että kulutustiedot saadaan automaattisesti reaaliajassa jokaisen käyttäjän tietoon.

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet:

Toteutunut	TA 2017	Tot. 2017	Tot 2016
Kiinteistöjen kerrosalaneliöt	69 272 m ²	69 272 m ²	59 604 m ²
Kiinteistöjen hyödykemenot (€)			
Puhtaanapito- ja pesulapalvelut	181 000	168 166	179 283
Lämpö	597 000	577 135	606 176

Sähkö	513 500	516 881	541 889
Vesi	70 300	45 922	49 272
Yhteensä	1 361 800	1 308 104	1 376 620
	23,95 €/m²	18,88 €/m²	23,10 €/m²

Kiinteistöjen kunnossapitomenot (€)

Palkat	138 560	128 426	151 335
Rakennusten ja alueiden rakentamis- ja kunn.pitopalv.	902 600	555 813	575 751
Rakennusmateriaali	150 000	127 944	139 002
Yhteensä	1 191 160	812 183	866 088
	20,25 €/m²	11,72 €/m²	14,63 €/m²

2. Huoltokirjan käyttöä parannetaan.

Mittari: Kaikki kunnossapidon toimenpiteet kirjataan huoltokirjaan.

Tavoite toteutunut osittain. Palveluntuottajien eli huoltoyhtiöiden vastuuta kohteissa tehtyjen toimintojen kirjaamisen osalta on painotettu, että kaikki tapahtumat tulee olla nähtävillä huoltokirjassa. Tilanne on parantunut, mutta tavoitteena huoltokirjan osalta on, että tuleva huoltokirjapäivitys vielä selkeyttää tapahtumien kirjaamista ja huollon tehokkuutta.

3. Kiinteistöille tehtyjen kuntokartoitusten pohjalta laaditaan kiinteistöstrategia.

Mittari: PTS laaditaan toimitiloille.

Tavoite ei toteutunut. Kiinteistöjen huoltokirjojen purkutyö on edelleen kesken ja joidenkin kohteiden osalta odotetaan "soteen" liittyviä ratkaisuja. Kiinteistöjen huoltokirjojen käsittely on pääosin toteutettu ja näiden pohjalta on laadittu sekä suunniteltu normaaleja kunnostustarpeita. PT- suunnitteluun paneudutaan 2018 päivitettävän huoltokirjaversioon yhteydessä. Kiinteistöstrategian työstäminen aloitetaan 2018 toimitilastrategian pohjalta.

4. Luovutaan määrätietoisesti kaupungin kannalta tarpeettomista kiinteistöistä myymällä niitä, käyttämällä maanvaihdoissa ja viime kädessä purkamalla niitä.

Mittari: Listataan ja arvotetaan kaikki kaupungin kiinteistöt ja osakehuoneistot sekä myydään tarpeettomat (kiinteistöstrategian pohjalta).

Tavoite on toteutunut. Ollilan koulu myytiin. Lisäksi käynnistyvän kiinteistöstrategian ja kiinteistöjen salkutuksen pohjalta tullaan ottamaan laajemmin kantaa ko. tavoitteeseen ja sen toteuttamiseen.

5. Kiinteistöstrategiaan laaditaan energiatehokkuussuunnitelma (osa-alueina: kiinteistöjen energiakäyttö (lämpö, sähkö, vesi), laitesähkö ja muu energiankäyttö (koneet). Tavoitteena on energian kokonaiskulutuksen vähentäminen 25 % vuoteen 2018 mennessä vuoden 2012 tasoon verrattuna.

Tavoite ei toteutunut. Toteutumaa ei ole määritelty voimakkaasti muuttuneiden sekä edelleen muuttuvien tilatarpeiden johdosta. Tavoitteen saavuttamiseksi kuitenkin tehdään toimenpiteitä ja kohteiden energiataloudellisuus otetaan aina selkeämmin keskusteluun remontointien ja tehtävien korjaustoimien yhteydessä.

Siivouspalvelut

6. Seurataan siivouksen suoritteiden arvoja.

Tavoite on toteutunut.

	2017		2016
	€/m ² /vuosi	€/m ² /kk	€/m ² /kk
Koulut	20,92	1,74	1,82
Päiväkodit	38,49	3,21	3,16
Terveyskeskus	62,45	*)5,20	5,54
Kaupungintalo	15,20	1,27	

*)sis. ruokahuolto

7. Tehdään asiakastyytyväisyyskysely

Tavoite on toteutunut.

Siivouspalveluiden laatu

Vastaajien määrä: 95

	5	4	3	2	1	Yht.	K-a
Tilojen yleinen siisteys	31	27	16	20	1	95	3,71
Henkilökunnan ammattitaito	43	32	17	2	0	94	4,23
Sovittujen asioiden hoitaminen	44	30	14	3	0	91	4,26
Henkilökunnan ystävällisyys	56	23	6	7	0	92	4,39
Yleisarvio puhdistuspalvelusta kokonaisuutena	26	31	22	14	0	93	3,74
Yhteensä	200	143	75	46	1	465	4,07

Siivouspalvelukyselyyn vastasi 95 henkilöä, tulos oli 4,07 (4,12 v. 2016). Paras mahdollinen tulos olisi ollut 5.

Ruokahuolto

7. Vähennetään jäteruoan määrää.

Tavoite ei toteutunut. Jäteruoan seuranta on tehty syksyllä 1 viikon ajalta.

	2017	2016
Koulut	10,42 %	9,30 %
Päiväkodit	11,35 %	13,33 %
Terveyskeskus /Tervaskanto	22,88 %	15,25 %
(Aamupala 21 %, lounas 26,36 %, päivällinen 21,28 %)		

8. Lähiruokapäiviä neljä kertaa kuukaudessa, 1.8.2017 alkaen 5 päivää kuukaudessa.

Tavoite on toteutunut.

	TA 2017	Tot 2017
Lähiruokapäivät kpl/kk	4	4
1.8.2017 alkaen	5	5

9. Seurataan ruokahuollon suoritteiden arvoja ja erikseen lähiruokapäivien suoritteiden arvoja.

Henkilömuutosten vuoksi suoritteiden arvoja ei ole vielä saatu laskettua.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	1 239 800		1 239 800	1 385 106	-145 306
Toimintakulut	-6 488 730	-37 000	-6 451 730	-6 086 489	365 241
Toimintakate	-5 248 930		-5 211 930	-4 701 382	510 548
Sisäiset tuotot	7 702 000		7 702 000	7 782 118	-80 118
Sisäiset kulut	-221 800		-221 800	-223 179	-1 379
Sumupoistot	-1 628 000		-1 628 000	-1 758 053	-130 053

Tehtäväalue: Liikennealueet ja yleiset alueet

Toiminta-ajatus

Huolehditaan katuverkoston rakenteellisesta kunnosta, talvi- ja kesäkunnossapidosta ja pyritään siten parantamaan liikenneturvallisuutta.

Puistoalueilla tarjotaan kaupungin asukkaille mahdollisuuksia ulkoiluun ja lisätään viihtyvyyttä asuinalueilla.

Leikkipaikoilla lisätään puistojen käyttöastetta ja tarjotaan kasvaville lapsille virikkeitä fyysiseen aktiviteettiin.

Tori tarjoaa paikan paikallisten tapahtumien pitopaikkana sekä toimii säännöllisenä myyntipaikkana pientuottajille.

Muut yleiset alueet (esim. matonpesupaikat, pulkkamäet) tarjoavat kuntalaisille mahdollisuuden omatoimiseen aktiviteettiin.

Tavoitteet:

Katujen kunnossapito

1. Huolehditaan katuverkostosta, sen rakenteellisesta kunnosta sekä liikenneturvallisuudesta ja selvitetään katuverkoston rakenteellinen kunto.

Tavoite on toteutunut. Katujen ja kevyenliikenteen väylien kuntoluokitus on tehty. Kaava-ten/rumpujen inventointi/luokitus on tehty ja sen perusteella laadittu kunnostettavien rumpujen listaus. Rumpujen kunnostus on aloitettu (nyt keskeytetty talvesta johtuen).

Liukastumiseen (13.12.2016) liittyvä korvaus on maksettu.

2. Seurataan katujen kunnossapitomenoja

	TA 2017	Tot. 2017	Tot. 2016
Katujen kunnossapitomenot, €	283 370	279 523	221 433
Kunnossapidettävät kaava-tiet 56 km	5 060 €/km	4 991 €/km	3 954 €/km

3. Kehitetään kevyenliikenteen väylästä (investointisuunnitelman mukaan).

Tavoite on toteutunut. Jänistien ja Raadelmantien kevyenliikenteen väylät ovat valmiit. Turuntien kevyenliikenteen väylän suunnitelmat ovat valmistuneet. Kevyenliikenteen väylien kuntokartoitus on tehty.

Puistot ja leikkipaikat

4. Huolehditaan kaikkien puistojen siisteydestä, sekä leikkipaikkojen turvallisuusasiat huomioidaan (leikkikenttien turvatarkastukset).

Tavoite on toteutunut. Leikkipaikkojen turvallisuustarkastukset: vuositarkastus suoritettu, silmämääräinen tarkastus n. 2 viikon välein kesäisin ja talvisin n.3-4 viikon välein.

	TA 2017	Tot. 2017	Tot. 2016
Puistojen ylläpitokustann.	159 560 €	143 760 €	157944 €
Puistoja 29 ha	5 202 €/ha	4 957 €/ha	5 446 €/ha

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	34 100		34 100	53 289	-19 189
Toimintakulut	-597 980		-597 980	-532 817	65 164
Toimintakate	-563 880		-563 880	-479 528	84 352
Sisäiset kulut	-32 100		-32 100	-35 214	-3 114
Sumupoistot	-984 700		-984 700	-1 015 107	-30 407

Tehtäväalue: Viemärlaitos

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	1 800		1 800	1 760	40
Toimintakulut	-9 000		-9 000	0	9 000
Toimintakate	-7 200		-7 200	1 760	8 960
Sisäiset kulut	-2 500		-2 500	-2 676	-176
Sumupoistot	-3 000		-3 000	-2 939	61

Poistoihin kirjattu Harjun teollisuusalueen viemärinverkon poisto.

Tehtäväalue: Suojelutoimi

Toiminta-ajatus

Alueellisen pelastustoimen järjestäminen yhteistyössä Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen kanssa.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	8 000		8 000	18 180	-10 180
Toimintakulut	-653 000		-653 000	-642 445	10 555
Toimintakate	-645 000		-645 000	-624 266	20 734

Tuloksi kirjattu vuoden 2016 maksuosuuksien palautus.

Kuntien lopulliset aluepelastuslaitoksen kustannukset jaetaan osakaskunnille maakunnan kuntien talousarviovuoden alun asukasluvun suhteessa.

Toimielin: Ympäristölautakunta

Tehtäväalue: Tietoimi

Yksityistietoimen vastuulla on yksityistielain mukainen yksityisiä teitä koskevien tielautakunnan tehtävien hoito sekä kaupungin alueella sijaitsevien yksityisteiden kunnossapidon ja peruskorjausten avustaminen.

Toiminta-ajatus

Valmistella järjestäytyneiden yksityisteiden kunnossapito- ja perusparannusavustushakemukset sekä seurata yksityistieverkon kuntoa ja antaa tiekunnille ja yksityisteiden käyttäjille yksityisteihin liittyvää ohjausta ja neuvontaa.

Tavoitteet:

- 1. Järjestäytyneiden yksityisteiden kunnossapitoavustushakemukset valmistellaan päätettäväksi voimassa olevien avustusperiaatteiden mukaisesti.***

Yksityisteiden kunnossapitoavustukset maksettiin toukokuussa avustusperiaatteiden mukaisesti.

- 2. Täydellisenä jätetyt perusparannusavustushakemukset valmistellaan päätettäväksi kuuden kuukauden kuluessa siitä kun kaikki hakemuksen käsittelyssä tarvittavat asiakirjat liitteineen on jätetty kaupungille.***

Tielautakunnalla on ollut vireillä yksi tiekunnan perustamista koskeva toimitus sekä vireillä yhteensä kolme toimitushakemusta, jotka koskevat tienosan liittämistä tiekuntaan, tiekuntien yhdistämistä sekä uuden tiekunnan perustamista.

- 3. Seurataan yksityistieverkon kuntoa pääosin vuotuisin tarkastuksin sekä tarvittaessa ilmoitusten perusteella.***

Lautakunnan keskuudestaan valitsevat tarkastajat suorittivat maanmittausteknikon kanssa syyskuussa erillisen tiekuntien toimintaa koskevan tarkastuksen, joka kohdistui arvannon perusteella kahdeksaan tiekuntaan. Tarkastuksessa todettiin tarkastettu tiestö asianmukaisesti hoidetuksi ja tiekuntien toiminta ja taloudenhoito pääosin riittäväksi.

Lisäksi yksityisten teiden kuntoa on seurattu muiden tehtävien suorittamisen yhteydessä.

4. Tiekunnille ja yksityisteiden käyttäjille annetaan ohjausta ja neuvontaa ympäri vuoden.

Tiekuntia on neuvottu tiekunnilta saatujen kysymysten pohjalta sekä tiekuntien jättämien avustushakemusten käsittelyn yhteydessä.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	200		200	308	-108
Toimintakulut	-225 200		-225 200	-203 518	21 682
Toimintakate	-225 000		-225 000	-203 210	21 790
Sisäiset kulut	-700		-700	-243	457

Toiminta

Kertomusvuonna lautakunta käsitteli kokouksissaan 29 tietoiimeen liittyvää pykälää. Tiekuinti- en jättämiä kunnossapitoavustushakemuksia valmisteltiin päätettäväksi ja maksettavaksi 169 kpl. Lisäksi tiekuntien jättämiä perusparannusavustushakemuksia valmisteltiin päätettäväksi ja maksettavaksi 4 kpl. Tielautakunta on kokoontunut kerran käsittelemään uuden tiekunnan perustamista.

Tiekuntien toimintaa koskevan tarkastuksen perusteella todettiin yhden tiekunnan antaneen ristiriitaista tietoa kunnossapitoavustusten haun yhteydessä. Tästä johtuen, jouduttiin ko. tiekunnan kohdalta tekemään päätös sen avustuskelvottomuudesta kuluvan vuoden 2018 kunnossapitoavustuksen osalta.

Siirtyminen sähköiseen kunnossapitoavustusten hakuun on työllistänyt maankäytön henkilöstöä merkittävässä määrin. Toisaalta avustushakemusten käsittelyvaiheessa on säästetty aikaa edellisiin vuosiin verrattuna. Syksyllä suoritettujen tietarkastukset ovat aiemmista vuosista poiketen kattaneet koko tiekunnan toiminnan, niin tien kunnossapidon, tiekunnan asiakirjahallinnon, kuin kunnossapitohakemusten sisällönkin osalta.

Tehtäväalue: Rakennusvalvonta

Toiminta-ajatus

Rakennusvalvonnan tavoitteena on turvata hyvän ja viihtyisän rakennetun ympäristön säilyminen sekä edistää hyvää rakennustapaa ja ympäristöönsä sopivan rakennuskannan syntymistä.

Tavoitteet:

- 1. Rakennuslupahakemukset käsitellään neljän viikon aikana siitä, kun hakemus on täydellisenä liiteasiakirjoineen jätetty rakennustoimistoon ja pyydyt katselmukset suoritetaan viikon kuluessa katselmuksen tilaamisesta lukien.**

Rakennuslupahakemukset on pääsääntöisesti käsitelty neljän viikon aikana ja pyydyt katselmukset on suoritettu tavoitteen mukaisesti viikon sisällä tilaamisesta lukien.

- 2. Rakentamisen yleistä ohjausta ja neuvontaa annetaan kahtena päivänä viikossa osan päivästä.**

Toimistossa tapahtuvaa rakentamiseen liittyvää lain edellyttämää neuvontaa on annettu osan päivästä kahtena päivänä viikossa.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	81 800		81 800	46 797	35 003
Toimintakulut	-164 880		-164 880	-126 332	38 548
Toimintakate	-83 080		-83 080	-79 535	3 545
Sisäiset kulut	-25 600		-25 600	-24 947	653

Toiminta

Kertomusvuonna lautakunta käsitteli yhteensä 126 pykälää, joista 16 koski rakennusvalvontaa. Rakennuslupahakemuksia lautakunta käsitteli yhden. Poikkeamishakemuksia käsiteltiin kertomusvuonna 1 kpl.

Rakennusvalvonta käsitteli 70 rakennuslupahakemusta. Toimenpidelupahakemuksia käsiteltiin 28 kpl ja rakentamiseen johtavia ilmoituksia 92 kpl.

Uusien omakotitalon rakentamiseen johtavia rakennuslupia myönnettiin 3 ja loma-asuntojen rakennuslupia 4 kpl. Yhteensä rakennusluvilla myönnettiin lupa 5 800 kerrosneliömetrin ja 28 000 kuutiometrin uudisrakentamiseen.

Lisäksi käsiteltiin 23 kpl rakennuslupan jatkoaikahakemuksia, 1 kpl muutoslupahakemuksia sekä 14 kpl purkuilmoituksia / purkulupia.

Asuntorahaston rahoittamiin asuntojen korjaushakemuksiin ja kohteiden tarkastamiseen annettiin teknistä tukea. Väestörekisterikeskukselle on tehty rakennusnumeroihin liittyviä selvityksiä.

Rakennuslupiin liittyvissä katselmuksissa käytiin 166 kertaa, joista oli rakennuksen sijainninmerkitsemisiä 16 kpl.

Tehtäväalue: **Ympäristönsuojelu**

Toiminta-ajatus

Huolehtia ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä, ympäristön tilan seurannasta ja siihen liittyvistä selvityksistä ja tutkimuksista ja ympäristönsuojelua koskevasta tiedottamisesta, valistuksesta ja koulutuksesta.

Tavoitteet:

- 1. Ympäristölupahakemukset käsitellään rutiininomaisissa tapauksissa kolmen kuukauden kuluessa hakemusten jättämisestä.***

Kertomusvuonna käsiteltiin kaksi ympäristölupahakemusta, ja neljä maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaista yhteislupaa. Yhteisluvista kahden käsittelyaika kesti muutamalla kuukaudella yli tavoitteen, mutta muut luvat käsiteltiin suurin piirtein kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä.

- 2. Ympäristölautakunnan alainen viranhaltija on omalla työpanoksellaan mukana edistämässä ympäristönsuojeluun tehtävää toimintaa toimimalla yhteistyössä Paimionjoki-yhdistyksen, mahdollisten jätevesiosuuskuntien, Valonian, Varsinais-***

Suomen –ELY-keskuksen, järvien hoitoyhdistysten ja vastaavien sekä kaupungin oman organisaation kanssa.

Ympäristönsuojelusihteri toimi Paimionjoki-yhdistyksen hallituksen puheenjohtajana osallistuen kokousten lisäksi joihinkin yhdistyksen järjestämiin retkiin ja tilaisuuksiin. Jätehuoltoon liittyen hän osallistui yhteistyöhön Forssan jätelautakunnan ja yhteistyöalueen kuntien ympäristönsuojeluhenkilöstön kanssa

3. Toteutetaan kaupungin ilmasto-ohjelmassa ympäristönsuojelun osalle määrätyt vuotta 2017 koskevat toimenpiteet.

Ilmasto-ohjelmaa toteutetaan kaikilla toimialoilla. Ilmasto-ohjelman toteutus ympäristönsuojelun osalta ei ole edennyt kaikilta osin suunnitellusti. Valonian ja rakennusvalvonnan kanssa järjestettiin aurinkoenergiaan liittyvä yleisötilaisuus. Varsinais-Suomen Ely-keskuksen ja Turun Vesiliikelaitoksen kanssa jatkettiin yhteistyötä Paimionjoen yläosan säännöstelyn kehittämiseksi jatkamalla hanketta koskevan lupahakemuksen valmistelua.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	1 300		1 300	24 293	-22 993
Toimintakulut	-91 850		-91 850	-87 389	4 461
Toimintakate	-90 550		-90 550	-63 096	27 454
Sisäiset kulut	-11 000		-11 000	-10 290	710

Toiminta:

Kertomusvuonna lautakunta käsitteli kokouksissaan 21 ympäristöhallinnolle kuuluvaa pykälää. Lautakunta myönsi kaksi ympäristölupaa ja kolme maa-ainelain ja ympäristönsuojelulain mukaista yhteislupaa. Yhdestä yhteislupahakemuksesta tehtiin kielteinen päätös. Lautakunta valmisteli kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi ympäristönsuojeluviranomaisen taksan muutoksen ja hyväksyi ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman. Lautakunta teki kolme lupapäätöstä betoni- ja tiilijätteen hyödyntämiseen ja yhden päätöksen, joka koski ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeamista.

Forssan jätelautakunnalle annettiin lausunto jätehuoltomääräyksistä ja Etelä-Suomen aluehallintovirastolle selitys, joka liittyi ympäristölautakunnan vaatimukseen Salon veden vedenoton lopettamiseksi Hyppärän Natura-alueelta. Aluehallintovirastolle annettiin lausunto myös Salon veden uudesta vedenottohakemuksesta.

Nitraattiasetuksen mukaisia aumausilmoituksia tehtiin lautakunnalle 15 ja 17 ilmoitusta lannan levityksestä poikkeustilanteessa. Aluehallintovirasto teki Someron aluetta koskien kolme ympäristöluvan tarkistamispäätöstä. Ympäristönsuojelusihteri teki noin 80 valvonta- ja neuvontakäyntiä, jotka koskivat mm. roskaamista ja muita jätehuoltorikkeitä, maisematyöluvan tarvetta, leväseurantaa ja ympäristölupa-asioita. Osa näistä johti sovitteluihin, huomautuksiin ja muihin jatkotoimiin.

Tehtäväalue: Yhdyskuntasuunnittelu

Kaavoitus

Toiminta-ajatus:

Tuottaa toimivaa ja toteutuskelpoista yhdyskuntarakenteen suunnittelua Someron kaupungin, sekä maankäyttösopimuksiin perustuvien järjestelyin myös yksityisten maanomistajien tarpeisiin.

Tavoitteet:

- 1. Tavanomaista rakentamista koskevat ja täydellisenä jätetyt suunnittelutarveratkaisuhakemukset valmistellaan päätettäväksi kahden kuukauden kuluessa siitä kun kaikki hakemuksen käsittelyssä tarvittavat asiakirjat liitteineen on jätetty kaupungille.**

Kertomusvuonna suunnittelutarveratkaisuhakemuksia tuli vireille 2 kpl. Jälkimmäinen hakemus jätettiin vasta vuoden viimeisenä viranhoitopäivänä ja aikaisemmin jätetty hakemus oli puutteellinen. Lisäksi aikaisempi hakemusasia on hankealueeseen liittyvät ympäristötekijät huomioon ottaen erittäin poikkeuksellinen, koska siihen liittyy muun muassa luvatonta maa-ainesten ottoa.

- 2. Osayleiskaavoitus ja kaupunginhallituksen antamien kaavoitustavoitteiden toteutus.**

Kaupunginhallituksen vuosille 2015-17 hyväksymän kaavoitusohjelman yhteydessä kiireisimmiksi määrittelemät asemakaavahankkeet ovat toteutuneet, kun Ruunalan uuden yritysalueen ja Kohnamäen alueen (Valimontien laajennusalue) asemakaavat on saatettu voimaan joulukuussa 2017.

Yleiskaavoituksen kärkihanke on keskustaaajan osayleiskaavoitus. Tavanomaisesta kaavaprosessista poiketen on ennen varsinaista maankäyttö- ja rakennuslain mukaista menettelyä katsottu tarkoituksenmukaiseksi laatia koko Someron alueiden käytön kokonaisuutta tukeva strateginen suunnitelma, maankäytön kehityskuva, joka ohjaa keskustaaajan yleiskaavoituksen ohella muidenkin juridisten kaavojen ja muiden maankäytön suunnitelmien ratkaisuja. Kehityskuvatyön keskeisenä tavoitteena on tukea ja keventää keskustan osayleiskaavoituksen prosessia, osoittamalla jo etukäteen ne alueet, jotka ovat kaupungin strategian, elinkeinojen kehittämisen ja maanhankinnan kannalta tärkeitä sekä sitouttamalla alueen toimijat tehtäviin ratkaisuihin. Kehityskuvatyön osalta on saatu toistaiseksi työn vaiheistus kuvattua, minkä jälkeen on vuorossa työn kilpailuttaminen.

Mittaus- ja kiinteistötietopalvelut

Toiminta-ajatus:

Mittaus ja kiinteistötietopalveluiden tarkoituksena on tuottaa ja ylläpitää kartta- ja paikkatietoaineistoja sekä osaltaan suorittaa edellä mainittujen aineistojen sekä muiden kiinteistöihin liittyvien aineistojen jakelua.

Tavoite

3. Kaupungin omat mittaustarpeet täytetään.

Mittaustoimelle asetetut tavoitteet on kyetty pääosin täyttämään tuottamalla kaupungin tarvitsemat mittauspalvelut.

Maa-ainesvalvonta

Toiminta-ajatus

Maa-ainesvalvonnan tehtävänä on suorittaa Someron kaupungin alueella maa-ainesten ottamiseen liittyvää valvontaa sekä valmistella maa-aineslupiin liittyvät asiat ympäristölautakunnan ratkaistavaksi.

Tavoite:

4. Maa-aineslupahakemusten päätöksenteko yhdeksän kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä.

Mittari: Käsittelyaika.

Tavoite ei ole toteutunut. Lupahakemuksia oli kertomusvuoden alussa vireillä 8 kpl ja uusia lupahakemuksia tuli vuoden aikana vireille 1 kpl. Vireillä olleista lupahakemuksista kolmen sisältö muuttui niin, että niiden osalta valmisteluvastuu siirtyi ympäristönsuojelun vastuualueelle. Muiden hakemusten osalta lupakäsittelyn jatkaminen edellyttää hakijalta hakemuksensa (ottamissuunnitelmansa) täydentämistä. Näistä neljän hakemuksen osalta täydentämispyyntöä koskeva valmistelu on kesken.

5. Dokumentoidaan maa-aineslupahakemusten käsittelyvaiheet.

Tavoite on toteutunut.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	6 600		6 600	4 447	2 153
Toimintakulut	-251 130	50 000	-301 130	-204 516	96 614
Toimintakate	-244 530		-294 530	-200 069	-94 461
Sisäiset kulut	-42 000		-42 000	-40 250	1 750
Sumupoistot	-2 800		-2 800	-2 780	20

Toiminta

Kaavoitus

Kaavoitukseen liittyviä pykäläasioita valmisteltiin ympäristölautakuntaan 6 kpl sekä lisäksi kaupunginhallitukseen tai -valtuustoon 5 kpl. Kaavoitukseen liittyviä ostopalvelujen hankintapäätöksiä valmisteltiin 4 kpl. Lisäksi valmisteltiin Varsinais-Suomen ELY-keskuksessa Turussa järjestetty maankäyttö- ja rakennuslain mukainen viranomaisneuvottelu koskien Mäkelän alueen asemakaavoitusta sekä Somerolla niin ikään edellä mainitun lain mukainen ELY-keskuksen ja kunnan välinen kehityskeskustelu. Edellä mainittujen asioiden ohella annettiin kaava- ja karttaotteita sekä neuvontaa lukuisille asiakkaille sekä valmisteltiin muutakin maankäytön suunnitteluun liittyvää materiaalia niin organisaation sisäiseen kuin ulkopuoliseenkin viranomaiskäyttöön.

Mittaus- ja kiinteistöpalvelut

Maastotöiden osalta mittaus- ja kiinteistötoimea työllistivät myös mm. rakennuslupakohteiden merkintä- ja valvontamittaukset, vesihuoltoverkon tarkemittaukset sekä pienehköt kunnallistekniset työmaa- ja suunnitelmamittaukset. Lisäksi maastomittauksia tehtiin maa-ainesten oton valvonnan ja kaavoituksen sekä muihin teknisen toimen tarpeisiin.

Sisätöiden osalta työllistivät erityisesti mm. erottamattomien katualueiden lunastamiseen liittyvien asioiden valmistelu ja kaupungin edunvalvonta sekä ortoilmakuvauksen kilpailuttamisen valmistelu. Ortoilmakuvat toimivat ensisijaisesti kaavoituksen pohjakartan uudistamisen lähdetietona. Erilaisia selvityksiä laadittiin kaupungin sisäiseen käyttöön mm. kaupungin kiinteistösaantoihin, kaupungin omistuksiin sekä kiinteistönomistajille esimerkiksi osoitetietojen epäselvyyksiin liittyen. Lisäksi mittaus- ja kiinteistötoimi oli omalta osaltaan mukana kaupungin kiinteistökauppoja koskevien asioiden valmistelussa sekä vastasi kaupungin käyttämän ja seutuyhteistyönä ylläpidettävän paikkatietojärjestelmän tietosisällön täydentämisestä ja kehittämisestä.

Maankäytön vastuualueen hallinnollisiin tehtäviin sisältyen tehtiin 38 viranhaltijapäätöstä sekä osallistuttiin ympäristölautakunnan asioiden ohella lukuisiin kaupunginhallituksen ja teknisen lautakunnan alaisten asioiden valmisteluun.

Maa-ainesvalvonta

Maa-ainesten ottamiseen liittyviä asioita valmisteltiin lautakuntaan kolme kpl. Yhdessä käsiteltiin maa-ainesluvan luvanhaltijan vaihtamista ja kahdessa vuotuisia maa-aineslupakohdeiden valvontatarkastuksia. Lisäksi lautakunnan keskuudestaan valitsemat tarkastajat suorittivat maanmittausteknikon ja kartoittajan kanssa loka-marraskuussa maa-aineslupakohdeissa erillisen kaksipäiväisen tarkastuskierroksen.

Kaupungin alueella suoritettavaan maa-ainesten ottoon ja sen edellytyksiin liittyen pidettiin myös reilut parisenkymmentä neuvonta- tai neuvottelutilaisuutta maa-ainestoimijoiden ja maankäytön viranhaltijoiden kesken. Vuoden aikana maa-ainesvalvontaa on suoritettu edellä mainitun lupakohteiden tarkastuskierroksen lisäksi lähinnä saatujen ilmoitusten pohjalta. Myös omaehtoista maa-ainesvalvontaa on suoritettu vähäisessä määrin muun kenttätöiden yhteydessä. Yksittäisiä maa-ainesvalvontaan liittyviä maastokäyntejä on suoritettu vuoden aikana noin 20 kpl, joista neljä on ollut maa-ainesluvan aloituskatselmuksia. Lisäksi maa-ainesvalvonnan henkilöresurssia käytettiin toimintavuoden aikana seitsemän maa-ainesvakuutta koskevan viranhaltijapäätöksen valmisteluun sekä lukuisia kertoja teknisen toimen sisäiseen maa-ainesten ottoa koskevaan neuvontaan.

7.2. Käyttötalouden toteutuminen

Edellä esitetyistä valtuuston hyväksymien tehtäväalueiden toteutumisvertailuista ilmenevät talousarvioon varatut määrärahat, tuloarviot ja niiden toteutuminen sekä poikkeama toteutumisesta. Alkuperäinen talousarvio ja siihen hyväksytyt muutokset on esitetty erikseen. Määrärahan ylitys talousarviosta on esitetty -merkillä ja alitus ilman etumerkkiä.

Sisäiset menot ovat tilahallinnon laskuttamia sisäisiä vuokria, ateria- ja siivouspalveluiden ostoja, atk-kustannusten ja taloushallintopalvelujen jakoja sekä kopiointimenoja ja muita lautakuntien välisiä palvelujen ostoja. Sisäiset tulot taas ovat vastaavasti laskuttavan yksikön palvelujen myyntituloja.

Poistot talousarvioon verrattuna näkyvät suoraan ao. tulosalueen kohdalta. Poistojen ylitykset johtuvat uusista investoinneista, niitä ei ole perusteltu. Vain ulkoisten menojen ylitykset ja tulojen alitukset on perusteltu.

Seuraavassa on esitetty perustelut merkittävimmistä menojen ylityksistä ja tulojen alituksista valtuuston hyväksymien tehtäväalueiden (sisältää talousarvion muutokset) tasolla.

Maaseutulautakunta

Maa- ja metsätilat

Menojen ylitys n. 47 000 euroa. Vastaavasti tulot ylittyivät n. 33 000 euroa. Tulot ylittyivät, koska tukkikauppamäärä Versowoodin kanssa piti saada täyteen. Tukki- määrän määrä jäi aluksi tavoitteesta, koska kuuset olivat hyvin lahoja. Tukki- määrän saavuttaminen lisäsi myös kuidun määrää, joten kokonaiskauppamäärä myös lisääntyi.

Vastaavasti myös pinta-alojen kasvu lisäsi uudistamis- ja raivauskustannuksia ja lahokuusten korjuukustannukset nousivat arvioidusta. Myös syksyn uuden puukauppa-alueiden pohjaraivauskustannukset olivat arvioitua suuremmat.

Perusturvalautakunta

Kehitysvammatyö

Menojen ylitys 346 500 euroa. Ylitys johtuu pääasiassa asiakaspalvelujen ostosta ja henkilöstökuluista.

- Pitkäkestoinen neuropsykiatrinen palvelun osto (hinta- luokka 3) 771 €/vrk KTO:lta. Ylitystä tullut jo edellisestä vuonna 179 000 euroa. Lakisääteinen oikeus palveluun.
- Vuoden 2017 aikana on uusittu kuntoutussuunnitelmia KTO:lla enemmän kuin vuonna 2016. Kuntoutussuunnitelman hinta on 1580 €, kun asiantuntijoiden tarve on ollut suurempi.
- Omaishoidon tilapäishoito 3 vrk/kk, 359 €/vrk.

Sivistyslautakunta

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen toimintatuotot jäivät jonkin verran alle arvioidun eli noin 29 000 euroa. Pääosin toimintatuotot muodostuvat asiakasmaksuista, joita oli arvioitu kertyvän 485 000 euroa. Asiakasmaksutuottoja vuoden aikana kertyi 422 497 euroa eli tuottoa kertyi 62 503 euroa arvioitua vähemmän. Asiakasmaksut määräytyvät perheen koon ja tulojen sekä lapsen varhaiskasvatuksessa vietetyn ajan perusteella. Talousarvion laadinnassa otettiin huomioon opetus- ja kulttuuriministeriön keväällä 2016 antama tiedote asiakasmaksujen noususta syksystä 2016 alkaen. Syksyllä 2016 hallitus kuitenkin peruutti eduskunnalle antamansa esityksen asiakasmaksujen korottamisesta. Maaliskuussa 2017 varhaiskasvatuksen asiakasmaksut laskivat erityisesti pienituloisten kahden ja kolmen hengen perheiden kohdalla. Toimintatuottoja ovat kerryttäneet myös muille kunnille myydyt varhaiskasvatuspalvelut, josta tuottoa oli arvioitu kertyvän 61 600 euroa. Muille kunnille myydyistä palveluista kertyi 65 754 euroa eli lähes arvioitu määrä.

Ympäristölautakunta

Rakennusvalvonta

Tulojen alitus n. 35 000 euroa (mm. rakennusvalvontamaksujen alitus 37 000 euroa). Hinnat vaihtelevat lupatyypeittäin.

Maksutuotot	2017	2016
Talousarvio	80 900	76 900
Toteutuma	43 900	52 200
Toteutuma-%	54 %	68 %
Rakennuslupahakemuksia	70	52
Toimenpidelupahakemuksia	28	37
Rakentamiseen johtavia ilmoit.	92	161
Kerrosneliometriä	5 800	9 985
Kuutiometriä	28 000	53 889

Yhdyskuntasuunnittelu

Tulojen alitus 2 100 euroa (tot. 67,4 %).

Kaavoituksen osalta tuottoja ei ole kertynyt, koska kaavoitukseen ja kaavojen toteuttamiseen liittyviä sopimuksia yksityisten maanomistajien kanssa ei ole tehty.

Mittaus- ja kiinteistötoimen osalta ei kartoittajan (osa-aikaisuus) palveluja ole voitu tuottaa enää kaupungin ulkopuolelle.

Maa-ainesvalvonnan osalta osa tuotoista on laskutettu yhdessä ympäristöluvan kanssa, jolloin tulot ovat kirjautuneet ympäristönsuojelun tehtäväalueelle (ympäristölupa- ja maa-aineslupahakemusten yhteiskäsittely).

KÄYTTÖTALOUSHUOMIEN JA -TULOJEN TOTEUTUMINEN TOIMIELIMITTÄIN

Toimielin	2017	Ta+ muutokset	Käyttö	Ylitys/alitus+	Käyttö-%
Keskusvaalilautakunta	Tuotot	0	144	-144	
	Kulut	21 320	20 114	1 206	94,3
	Netto	-21 320	-19 970	-1 350	93,7
Tarkastuslautakunta	Tuotot	0	21	-21	
	Kulut	15 490	18 245	-2 755	117,8
	Netto	-15 490	-18 224	2 734	117,7
Kaupunginhallitus	Tuotot	49 000	141 568	-92 568	288,9
	Kulut	1 476 280	1 364 684	111 596	92,4
	Netto	-1 427 280	-1 223 116	-204 164	85,7
Elinkeinolausakunta	Tuotot	39 800		39 800	0,0
	LMR	31 770			
	Tuotot	71 570	67 565	4 005	94,4
	Kulut	268 940			
	LMR	35 300			
	Kulut	304 240	285 623	18 617	93,9
	Netto	-232 670	-218 058	-14 612	93,7
Maaseutulautakunta	Tuotot	609 300	667 942	-58 642	109,6
	Kulut	515 740	543 287	-27 547	105,3
	Netto	93 560	124 655	-31 095	133,2
Perusturvalautakunta	Tuotot	4 722 100	5 575 965	-853 865	118,1
	Kulut	34 993 440			
	LMR	50 000			
	Kulut	35 043 440	33 559 302	1 484 138	95,8
	Netto	-30 321 340	-27 983 337	-2 338 003	92,3
Sivistyslautakunta	Tuotot	1 550 100	1 724 116	-174 016	111,2
	Kulut	12 922 690			
	LMR	185 000			
	Kulut	13 107 690	12 805 165	302 525	97,7
	Netto	-11 557 590	-11 081 049	-476 541	95,9
Tekninen lautakunta	Tuotot	1 288 800	1 475 261	-186 461	114,5
	Kulut	9 237 940			
	LMR	-37 000			
	Kulut	9 200 940	8 560 798	640 142	93,0
	Netto	-7 912 140	-7 085 537	-826 603	89,6
Ympäristölausakunta	Tuotot	89 900	75 845	14 055	84,4
	Kulut	733 060			
	LMR	50 000			
	Kulut	783 060	621 754	161 306	79,4
	Netto	-693 160	-545 910	-147 251	78,8
Kaikki yhteensä	Tuotot	8 349 000			
	LMR	31 770			
	Tuotot	8 380 770	9 728 427	-1 347 657	116,1
	Kulut	60 184 900			
	LMR	283 300			
	Netto	60 468 200	57 778 972	2 689 228	95,6
	Netto	-52 087 430	-48 050 545	-4 036 885	92,2

7.3. Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Vuoden 2017 tilinpäätöksen vuosikate oli n. 5,1 milj. euroa, kun se edellisenä vuonna oli 3,1 milj. euroa. Ulkoiset toimintatuotot olivat 9,7 milj. euroa. Toimintatuottojen toteutumisprosentti oli 116. Tuotot kasvoivat edellisvuodesta n. 0,5 milj. euroa eli 5,6 %. Lisämäärärahoja toimintatuottoihin hyväksyttiin 0,03 milj. euroa. Myyntituottoja kertyi 2,5 milj. euroa ja maksutuottoja 4,1 milj. euroa. Tuet ja avustukset olivat 0,5 milj. euroa ja muut toimintatuotot 2,6 milj. euroa.

Suurimmat tulojen ylitykset ovat myyntituotoissa 0,6 milj. euroa. Tästä 0,3 milj. euroa kertyy kuntalaskutuksista (mm. lastensuojelulaskutuksista ja oppilaiden kotikuntakorvauksista). Myyntituotot muilta ylitystä on 0,2 milj. euroa, joista mm. metsänmyyntituloissa 32 500 euroa. Maksutuottojen ylitys 0,2 milj. euroa kertyy kodinhoito- ja hoitopäivämaksuista.

Tukiin ja avustuksiin on kirjattu mm. työllistettävistä saatu palkkatuki, valtionkorvaus kuntouttavaan työtoimintaan, Kelan työterveyshuollon korvaus sekä erilaisia hanketukia. Muut toimintatuotot ovat pääasiassa vuokria n. 2,1 milj. euroa, myyntivoittoja 0,06 milj. euroa ja muita sekalaisia tuottoja.

Ulkoiset toimintakulut olivat varsinaisessa talousarviossa 60,2 milj. euroa. Lisämäärärahoja myönnettiin 0,3 milj. euroa, jonka jälkeen määrärahat olivat 60,5 milj. euroa ja lopullinen toteutuma oli 57,8 milj. euroa. Laskua edelliseen vuoteen oli 0,9 milj. euroa eli 1,5 %. Menojen toteutuma oli 96 %. Alitusta talousarvioon nähden syntyi n. 2,7 milj. euroa.

Toimintakuluista henkilöstökulujen osuus oli 24,7 milj. euroa eli 43 %. Henkilöstökulujen toteutuma oli 95 % ja ne alittivat arvion n. 1,3 milj. eurolla. Varsinaiset palkkamenot olivat 19,4 milj. euroa ja niissä oli laskua edelliseen vuoteen n. 190 000 euroa eli noin 1 %. Palkkamenot alittivat arvion n. 0,75 milj. eurolla. On huomattava, että palkoista on vähennetty sairausvakuutuskorvaukset ja tapaturmakorvaukset. Näiden tulojen osuus oli vuonna 2017 396 000 euroa ja edellisenä vuonna 312 000 euroa. Henkilöstökulujen vähenemiseen vaikutti myös kiky-sopimukseen liittyvä lomarahojen leikkaus. Lomarahoja sivukuluineen maksettiin vuonna 2017 n. 350 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2016.

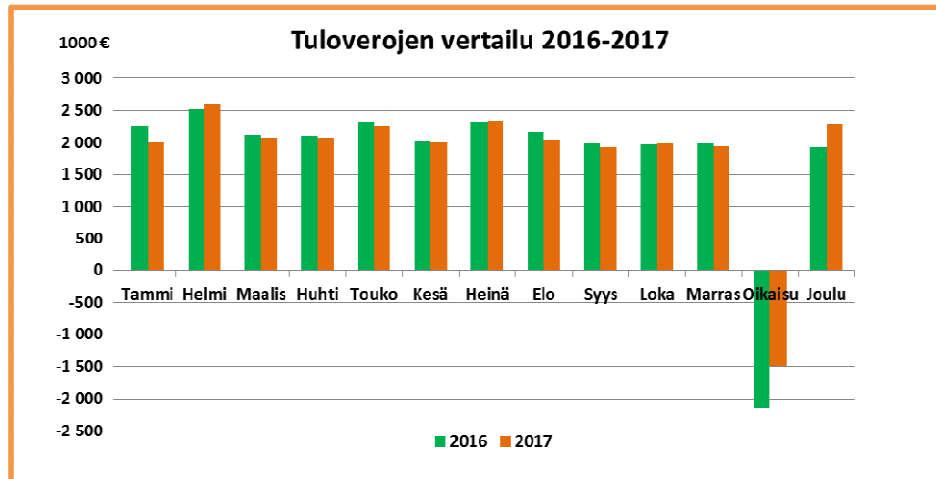
Henkilösivukulujen toteutuma oli n. 5,3 milj. euroa ja ne laskivat edelliseen vuoteen verrattuna 0,8 milj. euroa eli 13 %. Tässäkään menoryhmässä kaikki kulut eivät ole palkoista laskettavia prosenttiperusteisia sivukuluja. Esim. erikoissairaanhoidon kirjataan kaupungin vastuu lakkautettujen sairaaloiden henkilöiden eläkemenoista. Näiden määrä vuonna 2017 oli 127 700 euroa ja edellisenä vuonna 173 000 euroa. Kilpailukyky sopimukseen sisältyi myös työnantajan työeläkemaksun, työttömyysvakuutusmaksun ja sosiaaliturvamaksun asteittainen alentaminen 2017- 2020. Yhteenlaskettu sivukulujen prosentti laski 30,1 prosentista 26,9 prosenttiin. Vastaavasti korotettiin palkansaajien maksuja.

Palvelujen ostojen toteutuma oli 24,9 milj. euroa ja toteutuma 94 %. Suurimmat menot ovat asiakaspalveluiden ostot 19 milj. euroa, Matkustus- ja kuljetuspalvelut 1,1 milj. euroa, muut yhteistoimintaosuudet 1,1 milj. euroa, rakentamis- ja kunnossapitopalvelut 0,9 milj. euroa sekä ICT-palvelut 0,8 milj. euroa. Erikoissairaanhoidon oli varattu 12,8 milj. euroa ja lopullinen toteutuma oli 12,1 milj. euroa. Vuoden aikana oli jo nähtävissä, että ennakoja maksettiin enemmän kuin todellinen käyttö oli. Näin ollen ennakkojen palautusta saatiinkin 389 600 euroa. Vuoden 2016 erikoissairaanhoidon käyttö oli 13 milj. euroa. Aineet, tarvikkeet ja tavarat olivat 3,8 milj. euroa, avustukset n. 2,9 milj. euroa ja muut toimintakulut 1,4 milj. euroa, jotka ovat suurimmaksi osaksi vuokratuloja.

Talousarviossa toimintakate oli n. 51,8 milj. euroa. Lisämäärärahojen jälkeen talousarvion toimintakatteeksi tuli 52,1 milj. euroa. Tilinpäätöksessä toimintakate oli 48 milj. euroa ja se jäi n. 4 milj. euroa alle talousarvion. Vuoden 2017 toimintakate oli n. 1,4 milj. euroa edellisvuotta pienempi.

Verotuloja kertyi 27,2 milj. euroa. Kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 0,8 milj. euroa eli 3,1 %. Tuloverojen toteutuma oli 24 milj. euroa ja kasvua oli 2,1 %. Tilityksistä 22,1 milj. euroa kertyi vuodelta 2017, n. 1,4 milj. euroa vuodelta 2016 ja n. 0,4 milj. euroa aikaisemmilta

vuosilta. Marraskuun maksuunpanotilityksessä verovuoden 2016 kertyneet ansio- ja pääomatuloverojen määrät oikaistiin vastaamaan maksuunpanosuhteita. Tilityksessä perittiin takaisin n. 1,5 milj. euroa liikaa maksettua vuoden 2016 ennakoita. Takaisinperittävä määrä oli 0,6 milj. euroa edellisvuotta pienempi. Yhteisöveron tuotto oli n. 1,3 milj. euroa, joka oli n. 0,18 milj. euroa edellisvuotta suurempi. Kasvua oli 15 %. Kiinteistövero saatiin n. 1,8 milj. euroa, joka oli 0,15 milj. euroa eli 9 % edellisvuotta suurempi. Vuodelle 2017 korotettiin kiinteistöveroprosenttien ala- ja ylärajoja, jonka johdosta myös Somerolla jouduttiin kiinteistöveroprosentteja nostamaan. Kaiken kaikkiaan verotuloja kertyi n. 0,5 milj. euroa talousarviota enemmän. Lähes kaikki koostui tuloveroista. Vuoden aikana kuukausitilitykset olivat lähes poikkeuksetta edellisvuotta pienempiä. Joulukuun tilitys oli kuitenkin n. 0,4 milj. euroa edellisvuotta suurempi. Myös marraskuun pienempi maksuunpanotilitys vaikutti lopputulokseen.

Valtionosuuksia oli talousarviossa arvioitu kertyvän 25,9 milj. euroa. Lopullinen kertymä oli n. 26 milj. euroa. Ylitystä kertyi n. 0,1 milj. euroa. Edellisenä vuonna valtionosuuksia saatiin vain hieman enemmän.

Korkotuottoja ei juuri kertynyt. Muita rahoitustuottoja saatiin 0,1 milj. euroa, joista osinkotuottoja n. 95 000 euroa. Osinkotuotoista Someron Lämpö Oy maksoi 46 000 euroa, Someron Vesihuolto Oy 19 000 euroa ja Someron Talkkari Oy 1 800 euroa. Lainojen korkoja maksettiin n. 85 000 euroa.

Käyttöomaisuuden poistot olivat yhteensä 2,9 milj. euroa. Entisen kotihoidon ja sosiaalitoimiston tilat todettiin sisäilmaongelmien takia käyttökelvottomaksi, jonka johdosta rakennus tullaan purkamaan ja siitä kirjattiin 142 100 euron arvonalennus. Näiden jälkeen tehtiin vielä n. 0,2 milj. euron kirjaus satunnaisiin menoihin. Käräjäoikeuden päätöksen mukaan kaupunki tuomittiin maksamaan metsäyhtiöiden oikeudenkäyntikulua ns. raakapuukartelliasiaassa.

Someron kaupungin korvattaviksi tulleet oikeudenkäyntikulut ns. raakapuukartelliasiaassa:

Metsäliitto Osuuskunta	53 585,50 €
Stora Enso Oyj	77 971,50 €
UPM Kymmene Oyj	70 266,46 €
Yhteensä	201 823,46 €
Viivästyskorot	464,47 €
Satunnaiset kulut yht.	202 287,93

Lopulliseksi tilikauden ylijäämäksi jäi n. 1,9 milj. euroa.

TALOUSARVION TULOSLASKELMAN TOTEUTUMISVERTAILU 2017

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis. / - väh.	Talousarvio muut. jälkeen	Toteutuma	Poikkeama*
Toimintatuotot:					
Myyntituotot	5 110 700		5 110 700	6 866 271,09	-1 755 571,09
Maksutuotot	4 103 600		4 103 600	4 239 182,58	-135 582,58
Tuet ja avustukset	385 400	31 770	417 170	539 261,66	-122 091,66
Muut toimintatuotot	8 056 200		8 056 200	7 598 217,05	457 982,95
Toimintatuotot yht.	17 655 900	31 770	17 687 670	19 242 932,38	-1 555 262,38
Toimintakulut:					
Henkilöstökulut	-26 138 270	-163 500	-25 974 770	-24 710 745,18	-1 264 024,82
Palvelujen ostot	-29 297 710	462 200	-29 759 910	-29 381 421,86	-378 488,14
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 852 980	-20 000	-3 832 980	-3 815 738,48	-17 241,52
Avustukset	-2 905 900		-2 905 900	-2 935 149,95	29 249,95
Muut toimintakulut	-7 296 940	4 600	-7 301 540	-6 450 422,17	-851 117,83
Toimintakulut yht.	-69 491 800	283 300	-69 775 100	-67 293 477,64	-2 481 622,36
TOIMINTAKATE	-51 835 900	251 530	-52 087 430	-48 050 545,26	-4 036 884,74
Verotulot	26 635 000		26 635 000	27 196 954,69	-561 954,69
Valtionosuudet	25 900 000		25 900 000	25 967 439,00	-67 439,00
Rahoitustuotot ja -kulut:					
Korkotuotot	7 000		7 000	1 069,86	5 930,14
Muut rahoitustuotot	96 000		96 000	123 457,63	-27 457,63
Korkokulut	-122 000		-122 000	-84 959,24	-37 040,76
Muut rahoituskulut	-19 700		-19 700	-20 283,06	583,06
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-38 700		-38 700	19 285,19	-57 985,19
VUOSIKATE	660 400		408 870	5 133 133,62	-4 724 263,62
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 900 000		-2 900 000	-2 900 872,06	872,06
Arvonalentumiset	0		0	-142 107,63	142 107,63
Poistot ja arvonalentumiset	-2 900 000		-2 900 000	-3 042 979,69	142 979,69
Satunnaiset erät	0				
Satunnaiset kulut	0	200 000	-200 000	-202 287,93	2 287,93
Satunnaiset erät		200 000	-200 000	-202 287,93	2 287,93
TILIKAUDEN TULOS	-2 239 600		-2 691 130	1 887 866,00	-4 578 996,00
Tilikauden yli-/alijäämä	-2 239 600		-2 691 130	1 887 866,00	-4 578 996,00

*= talousarvio + talousarviomuutos – toteutuma

Tuloslaskelman toteutumisvertailu sisältää sekä ulkoiset että sisäiset erät

Verotulojen erittely (€)

Verotulot	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	TA muut. jälkeen	Toteutuma	Poikkeukset
Kunnan tulovero	23 500 000		23 500 000	24 047 043	-547 043
Yhteisövero	1 300 000		1 300 000	1 361 747	-61 747
Kiinteistövero	1 835 000		1 835 000	1 788 165	46 835
	26 635 000		26 635 000	27 196 955	--561 955

Verovuodelta maksuunpantu veroja valmistuneen verotuksen mukaan:

Verovuosi	Tulovero-%	Verotettava tulo, milj. €	Muutos-%
2011	18,50	20,9	3,3 %
2012	18,50	21,9	4,5 %
2013	19,00	22,8	4,1 %
2014	19,50	23,9	4,9 %

2015	19,50	23,8	-0,4 %
2016	19,50	23,9	0,6 %
2017	19,50		

Kiinteistöveroprosentit

Verovuosi	Yleinen	Vakit. asuinrakennus	Muu rakennus
2011	0,60 %	0,32 %	0,90 %
2012	0,60 %	0,32 %	0,90 %
2013	0,70 %	0,32 %	0,90 %
2014	0,70 %	0,32 %	0,90 %
2015	0,80 %	0,37 %	0,90 %
2016	0,80 %	0,37 %	0,90 %
2017	0,93 %	0,41 %	0,93 %

Valtionosuuksien erittely

Valtionosuudet	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muut. jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Peruspalvelujen valtionosuus, ml. tasaukset				26 266 123	
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet				-298 684	
Yhteensä	25 900 000		25 900 000	25 967 439	-67 439

7.4. Investointiosan toteutuminen

Investointimenoihin oli talousarviossa varattu 10,6milj. euroa. Lisämäärärahoja hyväksyttiin n. 0,2 milj. euroa, jolloin talousarviomäärärahoja oli yhteensä 10,8 milj. euroa. Vuoden lopussa käyttö oli 8,0 milj. euroa.

Kiinteä omaisuus ja osakkeet

Kiinteän omaisuuden ostoon oli varattu 80 000 euroa. Lisämäärärahaa hyväksyttiin 105 000 euroa. Maa-alueiden ostoon käytettiin 0,2 milj. euroa, joka koostuu kevyenliikenteenväylien lunastuskorvauksista. Kiinteän omaisuuden myyntiin oli varattu 150 000 euroa. Kaikkiaan kiinteän omaisuuden myyntituottoja kertyi maa-alueiden mynnistä 48 000 euroa ja Ollilan koulun mynnistä n. 75 000 euroa

Osakkeiden ostoon ja myyntiin oli kumpaankin varattu 100 000 euroa. Vuoden aikana ei ostettu eikä myyty osakkeita. Osakkeiden myyntituloksi on kuitenkin kirjattu 3 394 euroa, joka on Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän osakepääoman alentamisesta johtuva kirjaus (kvalt 22.6.2016). Kirjaus tehtiin osakepääomaan vasta, kun saatiin hyvinvointikuntayhtymän tasetiedot konsernitilinpäätöstä varten keväällä 2017.

Irtain omaisuus

Kalustomäärärahoihin ja atk-hankintoihin oli varattu kaikkiaan n. 0,56 milj. euroa, josta käytettiin atk-investointeihin 194 500 euroa ja kalustohankintoihin 102 200 euroa eli yhteensä n. 296 700 euroa. Kalustoon sisältyy hammashuoltoyksikkö 27 500 euroa, kotipalvelun auto 18 000 euroa, kuntouttavan työtoiminnan auto 15 000 euroa, ruohonleikkuri n. 17 000 sekä sosiaalitoimiston ja palveluasumisen kalusteita 24 700 euroa. Atk-investoinneista 116 700 euroa oli perusturvatoimen ohjelmistojen uusimista, n. 64 800

euroa sivistystoimen atk-hankintoja ja 13 000 euroa henkilöstöhallinnon ohjelman hankinnan valmistelua.

Talonrakennus ja julkinen käyttöomaisuus

Talonrakennukseen oli talousarviossa varattu 7,17 milj. euroa. Lisämäärärahaa myönnettiin 45 000 euroa. Lopulliset kustannukset olivat 7,17 milj. euroa.

Suurin investointi vuoden aikana oli Kiiruun koulukeskuksen rakentaminen, johon oli varattu 6,5 milj. euroa, mutta käyttö oli kaiken kaikkiaan 6,77 milj. euroa. Ylitystä oli 0,27 milj. euroa. Kiiruun koulukeskushankkeen taidehankintojen määrärahavarausta muutettiin kustannusarvion nousun myötä siten, että menoihin varattiin 97 500 euroa ja tuloihin Taiteen edistämiskeskuksen myöntämä valtionavustus 30 000 euroa. Menoihin on vuonna 2017 kirjattu n. 35 000 euroa ja tuloksi 30 000 euroa. Loput taidehankinnan menoista on kirjattu vuoden 2018 puolelle. Vuoden 2017 loppuun mennessä Kiiruun koulun rakentamiskustannukset olivat 13,4 milj. euroa. Vuoden 2018 talousarvioon on varattu vielä 3 milj. euroa. Koulun vastaanottotarkastus pidettiin 31.1.2018 ja oppilaat aloittivat uudessa koulussa 26.2.2018.

Sairaalatien rivitalojen peruskorjaukseen (vesikatto) oli talousarviossa varattu 165 000 euroa, Peruskorjaus vei kuitenkin rahaa vain 100 000 euroa. Aholan vesikattoremontti, sekä ikkunoiden kunnostustyöt on myös aloitettu Ekotekolan kanssa. Tähän oli varattu 120 000 euroa, josta vuoden aikana käytettiin n. 59 000 euroa. Kiinteistöjen kulunvalvontaan käytettiin n. 73 000 euroa, ja hanke jatkuu vielä vuoden 2018 aikana terveystakeskuksen kiinteistössä. Kirjaston valaistusta uusittiin 47 000 eurolla. Lisäksi Palvelutalo Tervaskannon sisäilmaongelmien selvityksiin ja edelleen eri korjaustarpeiden kartoitukseen (sekä jäävän toiminnan turvaamiseen kun alakerta tyhjennettiin Katajakotiin) käytettiin n. 28 000 euroa.

Julkisen käyttöomaisuuden rakentamiseen oli varattu 2,7 milj. euroa. Toteutuneet kustannukset olivat kuitenkin vain 0,3 milj. euroa. Kaavateitä päällystettiin 86 000 eurolla ja katuvalaistuksen uusimiseen käytettiin 57 000 euroa. Kevyen liikenteen väylien suunnitteluun ja toteutuksiin käytettiin 68 000 euroa mm. Turuntie (suunnittelu), Rantatie Jänistie ja Raadelmantie. Ruunalan ja Kohnamäen alueen kunnallistekniikan suunnitteluun käytettiin 44 000 euroa. Lisäksi hulevesiverkoston suunnitteluun ja toteutuksiin käytettiin 66 000 euroa.

	Kustannusarvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2017	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muut. jälkeen	Toteutuma 2017	Poikkeama	Kust.arviosta käytetty
TEKNINEN LAUTAKUNTA								
KULUT			438 000		438 000	211 480	226 520	
Talorakennus								
Kiirun koulu								
Tuotot			0		0	30 000	-30 000	
Kulut	16 400 000	6 592 103	6 500 000		6 500 000	6 771 647	-271 647	13 363 750
Netto						-6 741 647	-301 647	
Joensuun koulu (Keittiölaitt.)								
Kulut		33 886	35 000		35 000		35 000	
Tervaskanto/Terveyskeskus								
Kulut			50 000		50 000	13 470	36 530	
Palvelutalo Tervaskanto								
Kulut			15 000		15 000	14 751	249	
Palvelutalo Tervaskanto								
Kulut			30 000		30 000		30 000	
Ahola								
Kulut			120 000		120 000	58 702	61 298	
Sairaalaalien rivitalot								
Kulut			165 000		165 000	100 408		
Kiinteistöjen kulunvalvonta								
Kulut			120 000		120 000	73 335	46 665	
Esteettömyys korjaukset								
Kulut			35 000		35 000		35 000	
Kiinteistöjen muut korjaukset								
Kulut			100 000		100 000	87 888	12 112	

	Kustannusarvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2017	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muut. jälkeen	Toteutuma 2017	Poikkeama	Kust.arviosta käytetty
Kirjaston valaisuksen uusiminen		2 940	0	45 000	45 000	47 028	-2 028	49 968
Kulut								
Talonrakennus yht.								
Tuotot			0	0	0	30 000	-30 000	
Kulut			7 170 000	45 000	7 215 000	7 167 230	47 770	
Netto			-7 170 000		-7 215 000	-7 137 230	-77 770	
Julkinen käyttöomaisuus								
Kaavateiden kestopäällystys								
Kulut			70 000		70 000	86 447	-16 447	
Teiden rakentaminen ja peruskorj.								
Kulut			180 000		180 000	13 741	166 259	
Katuvalaistus								
Kulut			200 000		200 000	56 857	143 143	
Puistot								
Kulut			30 000		30 000		30 000	
Kevyenliikenteenväylät								
Tuotot			45 000		45 000	10 190	34 810	
Kulut			580 000		580 000	68 399	511 601	
Netto			-535 000		-535 000	-58 209	-476 791	
Keskustaajaliikenneturvall.parant.								
Kulut			100 000		100 000		100 000	
Uimarantojen peruskorjaus								
Kulut			10 000		10 000		10 000	

7.5. Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosan toteutumisessa osoitetaan miten kunnan menot on rahoitettu. Sen avulla kootaan tulorahoitus, investoinnit, anto- ja ottolainaus sekä muu rahoitustoiminta yhteen laskelmaan.

Rahoitusosa sisältää sellaisia eriä, joiden toteutumisen seuranta tapahtuu talousarvion tuloslaskelma- ja investointiosassa sekä sellaisia eriä, joiden toteutumista seurataan rahoitusosassa. Näitä viimeksi mainittuja eriä ovat mm. antolainasaamisten lisäykset ja vähennykset, lainojen lisäykset ja vähennykset sekä oman pääoman muutokset.

Rahoituslaskelman ensimmäinen luku on tuloslaskelmasta siirtyvä vuosikate 5,1 milj. euroa. Tulorahoituksen korjauserät sisältävät maa-alueiden ja rakennusten myyntivoittoja ja tappioita 53 200 euroa. Satunnainen meno siirtyy tuloslaskelmasta 202 300 euroa.

Investointeihin oli lisämäärärahoineen varattu n. 10,8 milj. euroa. Investointien käyttö oli n. 8 milj. euroa. Investointimenojen rahoitusosuuksia ovat Kiiruun koulun taidehankintoihin saatu valtionavustus 30 000 euroa sekä kevyenliikenteen väyliin saatu valtionavustus 10 190 euroa. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot ovat maa-alueiden ja rakennusten myyntituloja n. 126 000 euroa.

Antolainojen vähennyksiin on kirjattu Someron Jäähalli Oy:n antolainojen lyhennyksiä 10 000 euroa, Ktö Oy Jukolantien antolainan lyhennykset 5 496 euroa.

Vuoden 2017 talousarviossa uutta lainaa oli merkitty nostettavaksi 10 milj. euroa. Lainaa päätettiin nostaa 8 milj. euroa, mutta vuoden aikana tarvittiinkin vain 6 milj. euroa. Loppuosa 2 milj. euroa nostettiin tammikuussa 2018. Lainojen lyhennyksiin on kirjattu 1,3 milj. euroa.

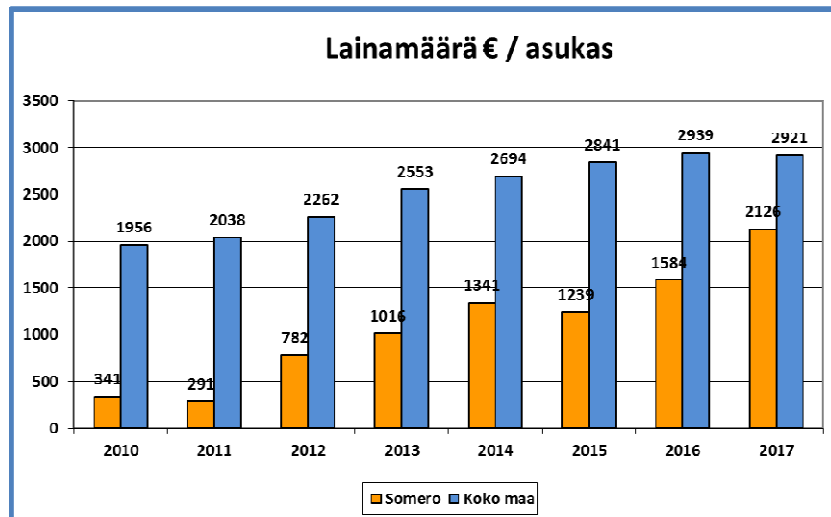
Toiminnan ja investointien rahavirran ja rahoituksen rahavirran yhdistäminen osoittaa kunnan rahavarojen muutoksen tilivuoden aikana.

Kassavarat kasvoivat vuoden aikana n. 1,1 milj. euroa. Kassavaroja oli vuoden lopussa yhteensä n. 3,1 milj. euroa.

TALOUSARVION RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2017

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis. / - väh.	Talousarvio muut. jälkeen	Toteutuma	Poikkeama*
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta:					
Vuosikate	660 400	251 530	408 870	5 133 133,62	-4 724 263,62
Satunnaiset erät	0	200 000	-200 000	-202 287,93	2 287,93
Tulorahoituksen korjauserät	0		0	-53 258,25	53 258,25
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-10 576 000	192 000	-10 768 000	-8 005 805,43	-2 762 194,57
Rahoitusosuudet inv.menoihin	45 000		45 000	40 189,61	4 810,39
Pys.vast. hyödykk. luov.tulot	250 000		250 000	125 931,11	124 068,89
Toiminta ja investoinnit, netto	-9 620 600	643 530	-10 264 130	-2 962 097,27	-7 302 032,73
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0		0	0,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	10 000		10 000	15 496,00	-5 496,00
Lainakannan muutokset					
Pitkäaik. lainojen lisäys	10 000 000		10 000 000	6 000 000,00	4 000 000,00
Pitkäaik. lainojen vähennys	-1 400 000		-1 400 000	-1 338 371,09	-61 628,91
Muut maksuvalmiuden muut.	130 000		0	-597 195,60	597 195,60
Vaikutus maksuvalmiuteen	-880 600	643 530	-1 654 130	1 117 832,04	-2 771 962,04

* = Talousarvio + talousarviomuutos - toteutuma

Koko maan lainamäärä vuoden 2017 osalta on ennakkotieto

7.5. Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

	Määrärahat (1000 €)					Tuloarviot (1000 €)				
	Alkup. talous-arvio	TA:n muu-tokset	TA muut. jälkeen	Toteu-tuma	Poikke-ama	Alkup. talous-arvio	TA:n muut.	TA muut. jälkeen	Toteu-tuma	Poikke-ama
KÄYTTÖTALOUSOSA										
Keskusvaalilautakunta	21	0	21	20	1	0	0	0	0	0
Vaalit	21		21	20	1	0		0	0	0
Tarkastuslautakunta	15	0	15	18	-3	0	0	0	0	0
Tilintarkastus	15		15	18	-3	0		0	0	0
Kaupunginhallitus	1 476	0	1 476	1 365	111	49	0	49	142	93
Yleishallinto	1 346		1 346	1 236	110	47		47	123	76
Henkilöstöhallinto	130		130	129	1	2		2	18	16
Einkeino- ja elinkeinotoimien lautakunta	269	35	304	286	18	40	32	72	68	-4
Elinkeinoelämän kehittäminen	269	35	304	286	18	40	32	72	68	-4
Maaseutuelinkeinotoimien lautakunta	516		516	543	-27	609	0	609	668	59
Maataloustoimi	347		347	328	19	140		140	166	26
Lomatoimi	4		4	4	0	0		0	0	0
Maa- ja metsätalouden lautakunta	165		165	212	-47	469		469	502	33
Perusturvalautakunta	34 994	50	35 044	33 559	1 485	4 722	0	4 722	5 576	854
Hallinto ja huolto	1 198		1 198	881	317	65		65	95	30
Ympäristöterveydenhuolto	373		373	351	22	0		0	1	1
Kansanterveyskeskus	5 002		5 002	4 605	397	904		904	1 037	133
Erikoissairaanhoidon lautakunta	13 010		13 010	12 268	742	0		0	0	0
Sosiaalitoimen lautakunta	4 281		4 281	4 177	104	533		533	721	188
Vanhustyö	9 671	50	9 721	9 471	250	3 019		3 019	3 478	459
Kehitysvammatyö	1 459		1 459	1 806	-347	201		201	244	43
Sivistyslautakunta	12 923	185	13 108	12 805	303	1 550	0	1 550	1 724	174
Sivistystoimen hallinto	276		276	244	32	0		0	3	3
Peruskoulutus	6 063	90	6 153	6 029	124	591		591	752	161
Toisen asteen koulutus	970	-44	926	866	60	11		11	19	8
Vapaa sivistystyö	370		370	347	23	94		94	108	14
Kirjastotoimi	477		477	475	2	12		12	17	5
Vapaa-aikatoimi	1 131		1 131	1 113	19	281		281	294	13
Varhaiskasvatus	3 636	139	3 775	3 732	43	561		561	532	-29
Tekninen lautakunta	9 238	-37	9 201	8 561	640	1 289	0	1 289	1 475	186
Tekninen hallinto	1 489		1 489	1 299	190	5		5	17	12
Tilahallinto	6 489	-37	6 452	6 087	366	1 240		1 240	1 385	145
Liikennealueet ja yleiset alueet	598		598	533	65	34		34	53	19
Viemärlaitos	9		9	0	9	2		2	2	0
Suojelutoimi	653		653	642	11	8		8	18	10
Ympäristö- ja kaunotöiden lautakunta	733	50	783	622	161	90	0	90	76	-14
Tieto- ja viestintätoimi	225		225	204	22	0		0	0	0
Rakennusvalvonta	165		165	126	39	82		82	47	-35
Ympäristönsuojelu	92		92	87	5	1		1	24	23
Yhdyskuntasuunnittelu	251	50	301	205	97	7		7	4	-3
KÄYTTÖTALOUSOSA YHT.	60 185	283	60 468	57 778	2 690	8 349	32	8 381	9 728	1 347
TUOSLASKELMAOSA										
Verotulot						26 635		26 635	27 197	-562
Valtionosuudet						25 900		25 900	25 967	-67
Korkotulot						7		7	1	6
Muut rahoitustulot						96		96	123	-27
Korkomenot	122		122	85	37					
Muut rahoitusmenot	20		20	20	0					
TUOSLASKELMAOSA YHT.	142	0	142	105	37	52 638	0	52 638	53 289	-651

	Määrärahat (1000 €)					Tuloarviot (1000 €)				
	Alkup. talous-arvio	TA:n muut.	TA muut. jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkup. talous-arvio	TA:n muut.	TA muut. jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
INVESTOINTIOSA										
Kaupunginhallitus	180	80	260	199	61	250	0	250	126	-124
Kiinteä omaisuus	80	105	185	199	-14	150		150	123	-28
Osakkeet	100	-25	75	0	75	100		100	3	-97
Perusturvalautakunta	123	67	190	85	105	0	0	0	0	0
Irtain omaisuus	123	67	190	85	105					0
Tekninen lautakunta	10 273	45	10 318	7 721	2 597	45	0	45	40	-5
Irtain omaisuus	438		438	212	226	0		0		0
Talorakennus:	7 170	45	7 215	7 167	48	0	0	0	30	30
Kiiruun koulu	6 500		6 500	6 772	-272				30	30
Joensuun koulu	35		35	0	35					0
Ahola	120		120	59	61					
Kirjasto	0	45	45	47	-2					
Sairaالات rivitalot	165		165	100	65					
Esteettömyyskorjaukset	35		35	0	35					
Tervaskanto/Terveyskeskus	50		50	13	37					
Palvelutalo Tervaskanto	15		15	15	0					
Palvelutalo Tervaskanto	30		30	0	30					
Kiinteistöjen kulunvalvonta	120		120	73	47					
Kiinteistöjen muut korjaukset	100		100	88	12					
Julkinen käyttöomaisuus	2 665	0	2 665	342	2 323	45	0	45	10	-35
Kaavateiden kestopäällystys	70		70	86	-16					0
Teiden rakentaminen ja peruskorj.	180		180	14	166					0
Katuvalaistus	200		200	57	143					0
Puistot	30		30	0	30					0
Kevyenliikenteenväylät	580		580	68	512	45		45	10	-35
Ruunalan teoll. alueen kunn.tekn.	480		480	19	461					0
Kohnamäen kunn.tekn.	450		450	27	423					0
Kyyrätien jatke	195		195	0	195			0		0
Uimarantojen peruskorjaus	10		10	0	10					0
Oinasjärven monitoimikenttä	0		0	5	-5					
Keskustaaj.liikenneturv.parant.	100		100	0	100					
Hulevesi	370		370	66	304					
INVESTOINTIOSA YHT.	10 576	192	10 768	8 006	2 762	295	0	295	166	-129
RAHOITUSOSA										
Satunnaiset kulut	0	200	200	202	-2	0		0		0
Tulorahoituksen korj.erät	0		0	53	-53	0		0		0
Antolainasaam. lisäykset	0		0	0	0	0		0		0
Antolainasaam. vähenn.						10		10	16	-6
Pitkäaik. lainojen väh.	1 400		1 400	1 338	62					
Pitkäaik. lainojen lisäys						10 000		10 000	6 000	4 000
Oman pääoman muutokset	0		0		0	0		0		0
Vaikutus maksuvalmiuteen	0		0	597	-597	0		0		0
RAHOITUSOSA YHT.	1 400	200	1 600	2 191	-591	10 010	0	10 010	6 016	3 995
YHTEENSÄ	72 303	675	72 978	68 080	4 898	71 292	32	71 324	69 198	4 561

8. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

TULOSLASKELMA 31.12. (ulkoiset)

	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
		€	€
Toimintatuotot:			
Myyntituotot	2 529 835,38	2 432 880,93	1 924 608,39
Maksutuotot	4 085 937,81	4 187 342,44	3 826 193,49
Tuet ja avustukset	539 261,66	508 185,91	586 537,10
Muut toimintatuotot	2 573 391,05	2 080 100,71	2 299 251,60
Toimintatuotot yht.	9 728 425,90	9 208 509,99	8 636 590,58
Toimintakulut:			
Henkilöstökulut:			
<i>Palkat ja palkkiot</i>	-19 424 734,42	-19 614 609,62	-19 429 817,44
<i>Eläkekulut</i>	-4 432 603,29	-4 781 891,83	-4 854 731,86
<i>Muut henkilösivukulut</i>	-853 407,47	-1 315 403,50	-1 184 978,57
Palvelujen ostot	-24 903 368,28	-25 048 624,92	-24 006 374,42
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 807 881,98	-3 830 758,65	-3 674 570,46
Avustukset	-2 933 978,95	-3 127 926,30	-3 119 269,75
Muut toimintakulut	-1 422 996,77	-959 216,82	-846 228,48
Toimintakulut yht.	-57 778 971,16	-58 678 431,64	-57 115 970,98
TOIMINTAKATE	-48 050 545,26	-49 469 921,65	-48 479 380,40
Verotulot	27 196 954,69	26 369 039,75	27 248 743,09
Valtionosuudet	25 967 439,00	26 002 724,00	24 761 389,00
Rahoitustuotot ja -kulut:			
Korkotuotot	1 069,86	348,00	6 912,24
Muut rahoitustuotot	123 457,63	240 589,46	158 987,31
Korkokulut	-84 959,24	-69 542,87	-121 787,95
Muut rahoituskulut	-20 283,06	-6 219,38	-12 513,38
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	19 285,19	165 175,21	31 598,22
VUOSIKATE	5 133 133,62	3 067 017,31	3 562 349,91
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 900 872,06	-2 662 634,43	-2 444 702,30
Arvonalentumiset	-142 107,63	0,00	0,00
Poistot ja arvonalentumiset	-3 042 979,69	-2 662 634,43	-2 444 702,30
Satunnaiset erät:			
Satunnaiset tuotot	0,00	3 384 108,54	0,00
Satunnaiset kulut	-202 287,93	0,00	0,00
TILIKAUDEN TULOS	1 887 866,00	3 788 491,42	1 117 647,61
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	1 887 866,00	3 788 491,42	1 117 647,61

RAHOITUSLASKELMA 31.12. (ulkoiset)

	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
		€	€
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	5 133 133,62	3 067 017,31	3 562 349,91
Satunnaiset erät	-202 287,93	3 384 108,54	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	-53 258,25	-128 642,66	-44 693,73
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-8 005 805,43	-12 478 731,63	-4 722 319,92
Rahoitusosuudet investointimenoihin	40 189,61	123 786,20	4 800,00
Pys.vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	125 931,11	1 698 710,81	156 910,55
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 962 097,27	-4 333 751,43	-1 042 953,19
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäys	0,00	-82 891,30	0,00
Antolainasaamisten vähennys	15 496,00	10 000,00	187 000,00
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 000 000,00	5 000 000,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 338 371,09	-1 966 344,59	-1 041 353,57
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	172 539,17	-2 252,30	685 596,14
Vaihto-omaisuuden muutos	739,08	1 700,68	-5 815,28
Saamisten muutos	-411 540,82	-13 474,67	1 166 843,61
Korottomien velkojen muutos	-358 933,03	789 460,17	26 782,91
Rahoituksen rahavirta	4 079 929,31	3 736 197,99	1 019 053,81
Rahavarojen muutos	1 117 832,04	-597 553,44	-23 899,38
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	3 122 539,41	2 004 707,37	2 602 260,81
Rahavarat 01.01.	2 004 707,37	2 602 260,81	2 626 160,19
	1 117 832,04	-597 553,44	-23 899,38

TASE

VASTAAVAA	31.12.2017 €	31.12.2016 €	31.12.2015 €
A. PYSYVÄT VASTAAVAT	77 639 448,41	72 804 981,14	64 609 846,99
<i>I Aineettomat hyödykkeet</i>	349 241,65	363 872,20	149 122,76
Aineettomat oikeudet	349 241,65	363 872,20	149 122,76
<i>II Aineelliset hyödykkeet</i>	63 699 232,15	58 831 243,47	54 958 121,45
Maa- ja vesialueet	6 447 447,28	6 274 843,49	6 185 885,90
Rakennukset	38 403 761,57	39 808 396,78	42 395 473,49
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 843 304,76	5 595 357,84	3 983 952,62
Koneet ja kalusto	367 851,02	400 319,55	469 879,68
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	13 636 867,52	6 752 325,81	1 922 929,76
<i>III Sijoitukset</i>	13 590 974,61	13 609 865,47	9 502 602,78
Osakkeet ja osuudet	12 819 783,03	12 823 177,89	8 788 806,50
Muut lainasaamiset	616 491,27	631 987,27	586 987,27
Muut saamiset	154 700,31	154 700,31	126 809,01
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	514 395,63	503 266,43	479 807,66
Valtion toimeksiannot	35 666,90	25 528,74	8 270,93
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	478 728,73	477 737,69	471 536,73
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	7 048 349,59	5 519 715,81	6 105 495,26
<i>I Vaihto-omaisuus</i>	10 004,78	10 743,86	12 444,54
Aineet ja tarvikkeet	10 004,78	10 743,86	12 444,54
<i>II Saamiset</i>	3 915 805,40	3 504 264,58	3 490 789,91
Pitkäaikaiset saamiset	1 569 428,00	1 700 214,00	1 831 000,00
Muut saamiset	1 569 428,00	1 700 214,00	1 831 000,00
Lyhytaikaiset saamiset	2 346 377,40	1 804 050,58	1 659 789,91
Myntisaamiset	1 478 449,29	1 355 475,78	1 172 915,06
Muut saamiset	406 784,52	430 885,51	367 243,58
Siirtosaamiset	461 143,59	17 689,29	119 631,27
<i>IV Rahat ja pankkisaamiset</i>	3 122 539,41	2 004 707,37	2 602 260,81
VASTAAVAA YHTEENSÄ	85 202 193,63	78 827 963,38	71 195 149,91

VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
	€	€	€
A OMA PÄÄOMA	58 357 671,35	56 469 805,35	52 681 313,93
<i>I Peruspääoma</i>	<i>27 946 987,54</i>	<i>27 946 987,54</i>	<i>27 946 987,54</i>
<i>IV Edellisten tilikausien ylijäämä</i>	<i>28 522 817,81</i>	<i>24 734 326,39</i>	<i>23 616 678,78</i>
<i>V Tilikauden yli-/alijäämä</i>	<i>1 887 866,00</i>	<i>3 788 491,42</i>	<i>1 117 647,61</i>
B TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 729 421,55	1 545 753,18	1 524 546,71
Valtion toimeksiannot	32 052,62	16 672,89	13 515,62
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 672 103,25	1 514 395,86	1 495 171,13
Muut toimeksiantojen pääomat	25 265,68	14 684,43	15 859,96
C VIERAS PÄÄOMA	25 115 100,73	20 812 404,85	16 989 289,27
<i>I Pitkäaikainen</i>	<i>16 968 841,79</i>	<i>12 958 118,42</i>	<i>10 163 018,47</i>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	16 715 872,02	12 681 978,30	8 998 965,58
Lainat julkisyhteisöiltä	252 969,77	276 140,12	1 164 052,89
<i>II Lyhytaikainen</i>	<i>8 146 258,94</i>	<i>7 854 286,43</i>	<i>6 826 270,80</i>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 966 106,28	1 316 987,28	1 053 830,28
Lainat julkisyhteisöiltä	23 169,84	21 383,30	45 984,84
Saadut ennakot	129 397,38	202 060,49	203 091,04
Ostovelat	2 803 543,20	2 952 949,78	2 088 208,28
Muut velat	384 081,93	420 647,98	446 217,20
Siirtovelat	2 839 960,31	2 940 257,60	2 988 939,16
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	85 202 193,63	78 827 963,38	71 195 149,91

Konsernilaskelmat

KONSERNITULOSLASKELMA (ulkoiset)

	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
	€	€	€
Toimintatuotot	35 112 027	34 210 587	30 419 195
Toimintakulut	-81 889 752	-81 991 267	-78 206 003
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	3 989	1 157	3 482
TOIMINTAKATE	-46 773 736	-47 779 523	-47 783 325
Verotulot	27 126 902	26 314 982	27 224 285
Valtionosuudet	27 902 440	28 142 979	27 017 320
Rahoitustuotot ja -kulut:			
Korkotuotot	17 960	18 540	25 334
Muut rahoitustuotot	70 732	290 542	74 450
Korkokulut	-264 320	-227 012	-321 101
Muut rahoituskulut	-24 236	-18 091	-28 638
VUOSIKATE	8 055 742	6 742 417	6 208 326
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-5 447 844	-5 385 090	-4 838 508
Omistuksen eliminointierot	0	0	0
Arvonalentumiset	-162 713	-11 735	-2 285
Satunnaiset erät	-150 560	1 576 539	2 588
Tilikauden tulos	2 294 625	2 922 131	1 370 121
Tilinpäätössirrot		-200 000	-18
Tilikauden verot	-125 583	-153 506	-122 975
Laskennalliset verot	19 552	25 229	37 407
Vähemmistöosuudet	372	1 282	-6 333
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 188 966	2 595 136	1 278 202

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA (ulkoiset)

	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
	€	€	€
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	8 055 742	6 742 417	6 208 326
Satunnaiset erät	-150 560	1 576 539	2 588
Tilikauden verot	-125 583	-153 506	-122 975
Tulorahoituksen korjauserät	44 591	-166 396	80 944
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-9 122 898	-11 193 432	-7 039 025
Rahoitusosuudet investointimenoihin	66 069	131 724	36 247
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	187 070	210 019	189 855
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 045 568	-2 852 635	-644 040
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	0	-165 783	0
Antolainasaamisten vähennykset	10 000	10 000	187 000
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 587 677	5 275 550	356 904
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 041 626	-2 895 384	-1 993 206
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	321 429
Oman pääoman muutokset	-16 035	55 642	-77
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	168 677	-5 194	685 866
Vaihto-omaisuuden muutos	40 600	-50 179	-3 816
Saamisten muutokset	-700 990	-276 883	1 381 039
Korottomien velkojen muutokset	-38 154	1 053 392	-275 015
Rahoituksen rahavirta	3 010 150	3 001 161	660 122
Rahavarojen muutos	1 964 582	148 526	16 082
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	8 990 225	7 025 643	6 241 106
Rahavarat 01.01.	7 025 643	6 877 118	6 225 024
	1 964 582	148 526	16 082

KONSERNITASE

	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
VASTAAVAA	€	€	€
PYSYVÄT VASTAAVAT	95 616 781,87	92 255 740,57	86 164 277,08
<i>Aineettomat hyödykkeet</i>	645 188,50	674 741,33	505 208,06
Aineettomat oikeudet	494 387,99	501 667,05	265 472,88
Muut pitkävaikutteiset menot	141 485,63	163 992,65	231 105,04
Ennakkomaksut	9 314,88	9 081,63	8 630,14
<i>Aineelliset hyödykkeet</i>	92 471 904,43	89 078 270,12	83 005 012,00
Maa- ja vesialueet	7 248 008,01	7 077 009,44	6 962 885,93
Rakennukset	59 600 658,82	62 184 115,41	62 497 870,07
Kiinteät rakenteet ja laitteet	9 183 565,58	10 176 793,67	8 962 506,48
Koneet ja kalusto	2 058 879,97	2 260 369,94	2 394 302,22
Muut aineelliset hyödykkeet	80 316,09	78 530,98	29 478,01
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	14 300 475,96	7 301 450,68	2 157 969,29
<i>Sijoitukset</i>	2 499 688,94	2 502 729,12	2 654 057,02
Osakkuusyhteisöosuudet	25 702,62	30 136,56	24 704,19
Muut osakkeet ja osuudet	1 920 355,62	1 909 157,11	2 055 917,37
Muut lainasaamiset	517 371,83	527 371,83	537 371,83
Muut saamiset	36 258,87	36 063,62	36 063,63
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	692 082,23	645 357,64	567 047,68
Valtion toimeksiannot	105 270,03	52 417,04	14 544,55
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	500 941,38	503 125,56	489 406,54
Muut toimeksiantojen varat	85 870,82	89 815,04	63 096,59
VAIHTUVAT VASTAAVAT	15 262 669,43	12 566 083,61	11 227 657,00
<i>Vaihto-omaisuus</i>	518 601,69	559 202,18	496 632,17
Aineet ja tarvikkeet	387 920,67	426 874,57	368 843,91
Keskeneräiset tuotteet	10 040,33	14 013,44	6 230,35
Valmiit tuotteet			
Muu vaihto-omaisuus	120 639,88	118 314,17	121 556,30
Ennakkomaksut	0,81	0,00	1,61
<i>Saamiset</i>	5 753 842,55	4 981 237,98	4 489 497,56
<i>Pitkäaikaiset saamiset</i>	323 373,56	211 298,65	7 640,79
Lainasaamiset	392,50	0,00	0,00
Muut saamiset	3 985,88	4 435,21	5 174,41
Siirtosaamiset	318 995,18	206 863,44	2 466,38
<i>Lyhytaikaiset saamiset</i>	5 430 468,99	4 769 939,33	4 481 856,77
Myyntisaamiset	3 075 121,86	2 895 545,43	2 559 859,72
Lainasaamiset	750 040,58	694 213,96	592 272,05
Laskennalliset verosaamiset	19 551,57	51 451,20	63 884,51
Muut saamiset	772 789,02	717 950,34	683 359,28
Siirtosaamiset	812 965,96	410 778,40	582 481,21
<i>Rahoitusarvopaperit</i>	1 382 708,76	963 071,08	911 728,61
Osakkeet ja osuudet	1 382 708,76	963 063,11	731 728,61
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	0,00	7,97	180 000,00
<i>Rahat ja pankkisaamiset</i>	7 607 516,43	6 062 572,37	5 329 798,66
VASTAAVAA YHTEENSÄ	111 571 533,53	105 467 181,82	97 958 981,76

VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
	€	€	€
OMA PÄÄOMA	65 144 964	62 909 927	60 054 156
Peruspääoma	27 946 988	27 946 988	27 946 988
Arvonkorotusrahasto	51 885	51 885	51 885
Muut omat rahastot	3 251 724	3 246 649	2 984 292
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	31 705 401	29 069 270	27 792 789
Tilikauden yli-/alijäämä	2 188 966	2 595 136	1 278 202
VÄHEMMISTÖOSUDET	229 797	244 991	170 126
PAKOLLISET VARAUKSET	720 441	607 871	637 407
Eläkevaraukset	4 110	4 110	4 110
Muut pakolliset varaukset	716 331	603 762	633 297
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 920 739	1 705 337	1 632 182
Valtion toimeksiannot	101 912	43 574	19 879
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 702 953	1 556 272	1 532 673
Muut toimeksiantojen pääomat	115 873	105 491	79 630
VIERAS PÄÄOMA	43 555 593	39 999 056	35 465 111
<i>Pitkäaikainen</i>	<i>29 287 786</i>	<i>26 202 952</i>	<i>23 388 966</i>
<i>Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma</i>	<i>27 641 541</i>	<i>24 584 700</i>	<i>21 903 293</i>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	26 222 850	22 824 828	19 826 844
Lainat julkisyhteisöiltä	1 416 881	1 758 063	2 074 639
Lainat muilta luotonantajilta	1 810	1 810	1 810
<i>Pitkäaikainen koroton vieras pääoma</i>	<i>1 646 245</i>	<i>1 618 252</i>	<i>1 485 673</i>
Saadut ennakot	9 623	10 805	9 203
Muut velat	1 636 622	1 607 446	1 476 470
<i>Lyhytaikainen</i>	<i>14 267 807</i>	<i>13 796 104</i>	<i>12 076 145</i>
<i>Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma</i>	<i>3 364 253</i>	<i>2 739 813</i>	<i>2 371 259</i>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 157 097	2 525 800	2 224 628
Lainat julkisyhteisöiltä	207 156	214 014	146 631
<i>Lyhytaikainen koroton vieras pääoma</i>	<i>10 903 554</i>	<i>11 056 290</i>	<i>9 704 886</i>
Saadut ennakot	199 592	266 477	257 421
Ostovelat	3 780 606	3 968 656	3 083 544
Muut velat	1 030 176	1 086 442	1 100 994
Siirtovelat	5 781 072	5 603 281	5 157 715
Laskennalliset verovelat	112 107	131 434	105 211
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	111 571 534	105 467 182	97 958 982

9. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

9.1. Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Liitetiedot on numeroitu Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista antaman yleisohjeen mukaisesti. Mikäli yleisohjeen mukaiseen liitetietoon ei tule mitään tietoja ei kyseistä liitetietoa esitetä. Kaupungilla ei ole ilmoitettavaa seuraavien liitetietojen osalta: 2, 3, 10, 16, 17, 26, 28, 31, 35, 36, 37, 46

1) Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenuon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa *Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet*. Vuoden 2017 tilinpäätöksessä on lisäksi huomioitu perusturvan kiinteistöön (ent. sosiaalitoimisto/kotihoitotoimisto) tehty arvonalentuminen 142 107,63 euroa.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien osakkeet on merkitty taseessa hankintamenuon.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuuden arvostus

Kaupunginviraston toimistotarvikevarasto on merkitty taseeseen hankintahinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuus

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenuon vähennykseksi.

9.2. Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

4) Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikauden satunnaisten tuottojen vertailussa edelliseen tilikauteen tulee ottaa huomioon, että kaupunki on vuonna 2016 myynyt 7 rivitaloa (+osassa tontti) tytäryhteisölleen Ktö oy Some-

rasunnoille 1,5 milj. euron tasearvosta. Vastineeksi kaupunki merkitsi osakkeita 2,3 milj. euron arvosta. Taseen vastattavista Somerasunnoille siirtyi myös ko. rivitaloihin liittyneet lainat 0,86 milj. euroa, joka merkittiin rahoituslaskelmassa lainojen lyhennykseksi.

Lisäksi vertailukelpoisuuteen vaikuttaa Someron seudun kuntokotiyhdistyksen purkautumisesta johtunut yhdistyksen varojen ja velkojen siirto kaupungille 1.11.2016. Kaupungin taseen sijoituksiin (osakkeisiin) merkittiin yhteensä 1,67 milj. euron lisäys.

5) Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut

Tilikauden muihin toimintatuottoihin sisältyy AVL:n 191 §:n perusteella verovirastolta takautuvasti saatuja arvonlisäveropalautuksia vuosilta 2013 – 2016 yhteensä 83 690 euroa.

9.3. Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt sekä kuntayhtymät, joissa kaupunki on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuuksien erottamisessa.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Ktö Oy Somerasuntojen ja Ktö Oy Jukolantien rakennusten poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa *Edellisten tilikausien yli- tai alijäämän* oikaisuksi.

9.4. Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6) Toimintatuotot tehtäväalueittain:

	Konserni		Kaupunki	
		2016	2017	2016
Yleishallinto	353 044	279 787	209 298	153 707
Sosiaali- ja terveystalvet	26 293 040	25 443 210	5 575 965	5 314 973
Opetus- ja kulttuuripalvelut	2 348 385	2 115 020	1 724 116	1 563 995
Yhdyskuntapalvelut	2 895 799	2 896 104	76 423	71 855
Muut palvelut *	3 221 759	3 476 466	2 142 626	2 103 980
*) josta tilojen ym. vuokratuotot			*) 1 058 560	*) 860 151
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	<i>35 112 027</i>	<i>34 210 587</i>	<i>9 728 426</i>	<i>9 208 510</i>

7) Verotulojen erittely

	2017	2016
Kunnan tulovero	24 047 043	23 546 453
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 361 747	1 183 922
Kiinteistövero	1 788 165	1 638 665
<i>Verotulot yhteensä</i>	<i>27 196 955</i>	<i>26 369 040</i>

8) Valtionosuuksien erittely

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	26 266 123	26 626 085	26 266 123	26 626 085
<i>Siiitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus</i>	<i>6 804 326</i>	<i>6 456 504</i>	<i>6 804 326</i>	<i>6 456 504</i>
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet.	-298 684	-623 361	-298 684	-623 361
Yksikköhintarahotus	1 935 001	2 140 255		
<i>Valtionosuudet yhteensä</i>	<i>27 902 440</i>	<i>28 142 979</i>	<i>25 967 439</i>	<i>26 002 724</i>

9) Palvelujen ostojen erittely

	2017	2016
Asiakaspalvelujen ostot	19 056 672	19 402 608
Muiden palvelujen ostot	5 846 696	5 646 017
<i>Palvelujen ostot yhteensä</i>	<i>24 903 368</i>	<i>25 048 625</i>

11) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

Käyttöomaisuuslaji	Poisto- menetelmä	Poistoaika (vuotta)
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	Tasapoisto	3
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5
Liiketarvo	Tasapoisto	5
Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	Tasapoisto	3
Muut	Tasapoisto	3

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet	Ei poistoaikaa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	40
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	30
Talousrakennukset	Tasapoisto	20
Vapaa-ajanrakennukset	Tasapoisto	30
Asuinrakennukset	Tasapoisto	40
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	Menojäännöspoisto	15 %/20 v
Sillat, laiturit ja uimalat	Menojäännöspoisto	25 %/10 v
Muut maa- ja vesirakenteet	Menojäännöspoisto	20 %/30 v
Viemäriverkko	Menojäännöspoisto	10 %/40 v
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	Menojäännöspoisto	20 %/20 v
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	Menojäännöspoisto	22 %/10 v
Muut putki- ja kaapeliverkot	Menojäännöspoisto	20 %/20 v
Sähkö-, vesi- yms. laitojen laitos- koneet ja laitteet	Menojäännöspoisto	25 %/20 v
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	Menojäännöspoisto	20 %/20 v
Liikenteen ohjauslaitteet	Menojäännöspoisto	25 %/10 v
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Menojäännöspoisto	25 %/10 v
Koneet ja kalusto		
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	Tasapoisto	8
Muut kuljetusvälineet	Tasapoisto	5
Muut liikkuvat työkoneet	Tasapoisto	5
Muut raskaat koneet	Tasapoisto	10
Muut kevyet koneet	Tasapoisto	5
Sairaala-, terveydenhuolto yms. laitteet	Tasapoisto	5
Atk-laitteet	Tasapoisto	5
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	5
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto	
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoaikaa	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa	

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa
---------------------	----------------

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuudesta vuosina 2016 – 2020:

	TP 2016	TP 2017	Taloussuunnitelma		
			2018	2019	2020
Poistonalaiset investoinnit	8 327 103	7 806 332	7 797 000	4 801 000	4 415 000
Rahoitusosuudet	123 786	40 190	0	228 000	457 000
Investointien omahankintameno	8 203 317	7 766 142	7 797 000	4 573 000	3 958 000
Suunnitelman mukaiset poistot	2 662 634	2 900 872	3 153 000	3 500 000	3 600 000
Viiden vuoden keskiarvo:					
Suunnitelman mukaiset poistot		3 163 301			
Poistonalaisten investointien omahankintameno		6 459 492			
Ero		- 3 296 191			
Poikkeama-%		-51 %			

Jos eroa verrataan suunnitelman mukaisiin poistoihin:	-104%
Jos eroa verrataan investointeihin:	-51 %
Eli sumupoistot ovat investoinneista:	49 %

Selvitys poikkeaman syistä:

Someron kaupunki on hyvästä taloudellisesta tilanteesta johtuen voinut toteuttaa normaalia suurempia investointeja jo useita vuosia. Vuosien 2016 – 2018 suurin rakentamiskohde on Kiiruun koulu (16,4 milj. euroa).

12) Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Eläkevastuu (ky)1.1.	4 110	4 110		
Lisäykset	0	0		
Vähennykset	0	0		
Eläkevastuu (ky) 31.12.	4 110	4 110		
Potilasvahinkovakuutus (ky) 1.1.	603 762	633 297		
Lisäykset	112 569			
Vähennykset	0	-29 536		
Potilasvahinkovakuutus (ky) 31.12.	716 331	603 762		

13) Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja –tappiot (Tulorahoituksen korjauserät)

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	22 952	49 962	22 952	49 962
Rakennusten luovutusvoitot	45 563	82 887	32 236	78 681
Osakkeiden luovutusvoitot	3 055	5 770		0
Muut luovutusvoitot	40	3 518		0
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	<i>71 610</i>	<i>142 137</i>	<i>55 188</i>	<i>128 643</i>
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	1 930		1 930	
Rakennusten luovutustappiot	2 713			
Osakkeiden luovutustappiot				
Muut luovutustappiot		6 980		
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	<i>4 643</i>	<i>6 980</i>	<i>1 930</i>	<i>0</i>

14) Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
<i>Satunnaiset tuotot</i>				
Vuokravitalojen myynti Ktö Oy Somerasunnoille				1 712 988
Kuntokotiyhdistyksen purkautuminen ja osakkeiden siirto kaupungille		1 671 121		1 671 121
Varainsiirtoveron palautus	59 867			
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	<i>59 867</i>	<i>1 671 121</i>		<i>3 384 109</i>
<i>Satunnaiset kulut</i>				
Varainsiirtovero Ktö oy Somerasunnot		94 582		
Oikeudenkäyntikulut ("Raakapuu")	202 288		202 288	
Muut kulut	8 139			
<i>Satunnaiset kulut yhteensä</i>	<i>210 427</i>	<i>94 582</i>	<i>202 288</i>	

15) Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	2017	2016
Osinkotuotot		
Someron Lämpö Oy:ltä	46 440	20 640
Someron Vesihuolto Oy:ltä	19 340	8 439
Someron Talkkari	1 850	2 350
Muilta	27 533	24 893
<i>Osinkotuotot yhteensä</i>	<i>95 163</i>	<i>56 322</i>
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä		
Lounais-Hämeen ammatillisen koulu- tuksen ky		14 687
<i>Peruspääoman korot yhteensä</i>	<i>0</i>	<i>14 687</i>

9.5. Tasetta koskevat liitetiedot**Taseen vastaavia koskevat liitetiedot****18) Arvonkorotukset**

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	7 077 010	6 966 310	6 274 843	6 185 886
Arvonkorotukset	3 952	55 648	0	0
Arvonkorotusten purku		0	0	0
Arvo 31.12.	7 248 008	7 077 010	6 447 447	6 274 843
Rakennukset				
Arvo 1.1.	62 184 116	64 410 754	39 808 397	42 395 473
Arvonkorotusten purku		0	0	0
Arvo 31.12.	59 600 659	62 184 116	38 403 762	39 808 397
<i>Arvonkorotukset yhteensä 31.12.</i>	<i>3 952</i>	<i>55 648</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

19) Pysyvät vastaavat

Aineettomat hyödykkeet	Aineettomat oikeudet
Poistamaton hankintameno 1.1.	363 872
Lisäykset tilikauden aikana	194 545
Rahoitusosuudet tilikaudella	0
Vähennykset tilikauden aikana	0
Siirrot erien välillä	-34 175
Tilikauden poisto	-175 001
Poistamaton hankintameno 31.12.	349 242

Aineelliset hyödykkeet	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rak. ja laitteet	Koneet ja kalusto	Enn.maksut ja kesk.er. hankinnat
Poistamaton hankintameno 1.1.	6 274 843	39 808 397	5 595 358	400 320	6 752 326
Lisäykset tilikauden aikana	199 473	7 167 230	342 362	102 196	
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	-30 000	-10 190		
Vähennykset tilikauden aikana	-26 869	-42 409	0		
Siirrot erien välillä	0	-6 779 958	-70 409		6 884 541
Tilikauden poisto	0	-1 577 390	-1 013 816	-134 664	0
Arvonalennukset	0	-142 108	0		
Poistamaton hankintameno 31.12.	6 447 447	38 403 762	4 843 305	367 851	13 636 867

Maa- ja vesialueiden erittely	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	182 478	149 455	212 056	179 032
Muut maa- ja vesialueet	7 065 530	6 927 555	6 235 391	6 095 811
<i>Maa- ja vesialueet yhteensä</i>	7 248 008	7 077 010	6 447 447	6 274 843

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet	Tytäryhteisöt	Ky-osuudet	Muut osakkuudet ja osuudet
Hankintameno 1.1.	6 303 255	4 674 539	1 845 384
Lisäykset	0	0	0
Vähennykset	0	-3 395	0
Siirrot erien välillä	0	0	0
Hankintameno 31.12.	6 303 255	4 671 145	1 845 384

Muut lainasaamiset	Tytäryhteisöt	Muut yhteisöt
Hankintameno 1.1.	104 615	527 372
Lisäykset	0	0
Vähennykset	-5 496	-10 000
Siirrot erien välillä	0	0
Hankintameno 31.12.	99 119	517 372

Muut saamiset tytäryhteisöiltä	
Hankintameno 1.1.	154 700
Vähennykset	0
Siirrot erien välillä	0
Hankintameno 31.12.	154 700

20 - 22) Omistukset muissa yhteisöissä

	Koti- paikka	Kaup. omistus- osuus	Kons. omistus- osuus	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				Omasta pää- omasta	Vieraasta pää- omasta	Tilikauden voitosta / tappiosta
Tytäryhteisöt						
Someron Lämpö Oy	Somero	100 %	100 %	3 064	5 112	89
Someron Vesihuolto	Somero	99,9 %	99,9 %	4 376	2 706	66
Someron Talkkari Oy	Somero	43,1 %	58,6 %	140	22	5
Ktö Oy Somerasunnot	Somero	100 %	100 %	2 466	3 085	33
Ktö Oy Jukolantie	Somero	90,6 %	90,6 %	1 023	122	-49
Ktö Oy Someron Törmä	Somero	100 %	100 %	21	173	-2
As Oy Aurinkopuisto	Somero	57,1 %	57,1 %	88	203	-
Ktö Oy Someron Lamminniemi	Somero	100 %	100 %	1 473	98	-3
Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy	Somero	100 %	100 %	485	582	252
Ktö Oy Lamminniemen Satumaa	Somero	100 %	100 %	2	132	-
Kuntayhtymät						
V-S sairaanhoitopiirin ky	Turku	2,2 %	2,2 %	3 999	7 738	31
V-S erityishuoltopiirin ky	Paimio	3,01 %	3,01 %	42	706	60
Forssan seudun hyvin- vointiky	Forssa	0,23 %	0,23 %	47	38	2
Lounais-Hämeen amm. koulutuksen ky	Forssa	15,7 %	15,7 %	2 808	376	54
Salon seudun koulutusky	Salo	1,54 %	1,54 %	455	188	4
V-S Liitto	Turku	1,83 %	1,83 %	20	26	-

23) Pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset

Saamisten erittely	2017		2016	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä Myyntisaamiset Muut saamiset	1 569 428	53 362	1 700 214	61 947
Saamiset kuntayhtymiltä Myyntisaamiset Muut saamiset Siirtosaamiset		10 040		9 261
Saamiset yhteensä	1 569 428	63 402	1 700 214	71 208

24) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
<i>Pitkäaikaiset siirtosaamiset</i>				
T3 sairaalan inv.meno Kuntarahoitukselle	316 011	204 517		
Vuokraennakko	2 516	2 226		
Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä	318 527	206 743		
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset</i>				
Tulojäämät				
Vakuutusmaksusaamiset	71 567	20 741	71 528	17 689
Kelan korvaus työterveyshuollosta	41 645	66 212		
EU-tuet ja avustukset	19 090	9 098		
Jäsenkunnilta/ky:iltä	489 489	76 928	389 615	
Valtionosuussaaamiset	46 470	67 890		
Muut tulojäämät	144 703	169 909		
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	812 965	410 778	461 143	17 689

Taseen ulkopuoliset tilit

Someron Säästöpankissa on avattu koulujen nimellä olevia tilejä (Kiiruun koulu, Someron Lukion oppilaskunta, Stipendirahasto Lukio ja Kiiruun koulun oppilaskunta)
Tileillä on rahaa yhteensä

	2017	2016
Someron Säästöpankki	9 220	6 737
	9 220	6 737

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot**25) Oman pääoman erittely**

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Peruspääoma 1.1.	27 947	27 947	27 947	27 947
Lisäykset	0	0	0	0
Vähennykset	0	0	0	0
Peruspääoma 31.12.	27 947	27 947	27 947	27 947
Arvonkorotusrahasto 1.1.	52	52	0	0
Lisäykset	0	0	0	0
Vähennykset	0	0	0	0
Arvonkorotusrahasto 31.12.	52	52	0	0

Muut omat rahastot 1.1.	3 247	2 984	0	0
Siirrot rahastoon	2	224	0	0
Siirrot rahastosta	0	0	0	0
Muut omat rahastot 31.12.	3 252	3 247	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	31 664	29 071	28 523	24 734
Siirto rahastoon/rahastosta	-28	-31	0	0
Edellisen tilikauden oikaisut	0	0	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	31 705	29 069	28 523	24 734
Tilikauden ylijäämä 31.12.	2 189	2 595	1 888	3 788
<i>Oma pääoma yhteensä (1000 €)</i>	65 145	62 910	58 358	56 469

27) Pitkäaikaiset velat

Erittely veloista, jotka erääntyvät maksettavaksi myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua. Vuoden 2017 tilinpäätöksessä olevat velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät 1.1.2023 tai sen jälkeen.

Pitkäaikaiset velat	2017	2016
Lainat julkisyhteisöiltä	159 803	*) 184 640
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 851 447	6 935 812
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	9 011 250	7 048 932

Luku korjattu ()*

Valtiokonttori tarkistaa Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti aravalainan vuosimaksua kunkin kalenterivuoden maaliskuun 1. päivästä lukien. Vuosimaksun tarkistus koskee kaikkia niitä lainoja, joiden ensimmäinen vuosimaksu on tullut voimaan 1.3.2000 tai aikaisemmin.

Pitkäaikaisen vuokra-asumisen perusparannuslainat ovat ns. vuosimaksulainoja, joilla ei ole etukäteen määrättyä kiinteää korko- ja lyhennyssuunnitelmaa. Tästä johtuen valtion lainojen lyhennykset on arvioitu.

29) Pakolliset varaukset

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Muut pakolliset varaukset	4 110	4 110	0	0
Potilasvahinkovakuutusvastuu (ky)	716 331	603 762		
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	720 441	607 871	0	0

30) Pitkä- ja lyhytaikaiset velat

	2017		2016	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Vieras pääoma				
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0	318 443	0	295 596
Velat kuntayhtymille				
Ostovelat	0	171 438	0	413 655
<i>Velat yhteensä</i>	0	489 881	0	709 251

32) Muut velat

Muiden pitkäaikaisten velkojen erittely	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Muut velat				
Liittymismaksut (palautuskelpoiset)	1 504 513	1 473 703	0	0
Muut velat	132 109	133 744	0	0
<i>Muut pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	1 636 622	1 607 447	0	0

33) Siirtovelat

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Korkojaksotus	26 883	36 121	9 146	8 627
Lomapalkkajaksotus	4 766 055	4 232 657	2 768 464	2 676 617
Työnantajan vakuutusmaksut	75 057	284 249	36 831	243 061
Muut menoajämät	913 076	1 050 255	25 519	11 953
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>5 781 072</i>	<i>5 603 282</i>	<i>2 839 960</i>	<i>2 940 258</i>

9.6. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot**34) Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin**

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2016	2015
Lainat julkisyhteisöiltä	0	347 677	0	0
Lainat rahoituslaitoksilta	266 250	169 750	0	0
<i>Annetut kiinnitykset yhteensä</i>	<i>266 250</i>	<i>517 427</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

38) Leasingvastuut

Leasingvastuiden yhteismäärä	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	253 232	205 363	10 823	7 543
Myöhemmin maksettavat	430 116	370 025	27 490	34 486
<i>Leasingvastuut yhteensä</i>	<i>683 348</i>	<i>575 388</i>	<i>38 313</i>	<i>42 029</i>

39-40) Vastuusitoumukset

<i>Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta: (jäljellä oleva pääoma)</i>	Kaupunki	
	2017	2016
Kiinteistö Oy Somerasunnot	1 617 017	1 731 090
Kiinteistö Oy Someron Törmä	0	149 840
Someron Lämpö Oy	3 596 428	3 917 857
As Oy Someron Aurinkopuisto	0	371 442
	<i>5 213 445</i>	<i>6 170 229</i>
	Konserni	
	2017	2016
Medbit Oy (V-S shp)	330 000	330 000
<i>Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta yhteensä</i>	<i>5 543 445</i>	<i>6 500 229</i>

<i>Takaukset muiden puolesta (jäljellä oleva pääoma)</i>	Kaupunki	
	2017	2016
Someron Ratsastajat ry	60 217	68 177
Someron Vanhaintuki	442 989	461 657
Somero-Seura ry	44 334	49 630
	<i>547 540</i>	<i>579 464</i>
	Konserni	
	2017	2016
Ktö Oy Malminselkä (V-S erityishuolto.)	7 689	8 225
<i>Takaukset muiden puolesta yhteensä</i>	<i>555 229</i>	<i>587 689</i>

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista 31.12.

	2017	2016
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	50 534 589	43 846 241
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastoista 31.12.	33 399	32 728

41) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Järjestelyn luonne ja liiketoiminnallinen peruste	Kaupunki	
	2017	2016
Arvonlisäveron palautusvastuu ⁽¹⁾	6 547 948	5 755 594
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	312 113	356 699

Järjestelyn luonne ja liiketoiminnallinen peruste	Konserni	
	2017	2016
Sopimusvastuut 31.12.		
– V-S shp:n potilasvakuutusmaksuvastuu	184 018	216 137
– V-S shp:n kiinnitys vuokraoikeuden vakuudeksi	96 258	148
– V-S erityishuoltopiirin ky:n vuokravastuut	399 290	446 940
– Salon seudun koulutusky:n vuokravastuut	4 027	5 535
– V-S Liiton vuokravastuu	9 254	6 964
– FSHKY:n vuokravastuu	1 041	1 222
<i>Sopimusvastuut yhteensä</i>	<i>693 888</i>	<i>676 946</i>
Johdannaissopimukset (V-S shp ja Salon seudun koulutusky)		
– Koronvaihtosopimus		
Jäljellä oleva nimellispääoma	2 599 795	2 601 335
Markkina-arvo	-267 560	376 583
Arvonlisäveron palautusvastuut ⁽¹⁾	6 901 042	6 125 164
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu ⁽²⁾	312 113	356 699

- 1) Arvonlisäverolain mukaan uudisrakentamis- tai perusparantamismenoista vähennyksenä tai palautuksena käsiteltävien arvonlisäveroon on liittynyt 1.1.2008 alkaen kymmenen vuoden oikaisuvelvollisuus, jos kiinteistön tai sen osan käyttötarkoitus muuttuu palautukseen tai vähennykseen oikeuttamattomaksi.
- 2) Perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Vastuu voimassa 15 vuotta.

9.7. Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot**42) Henkilöstön lukumäärä 31.12. toimialoittain**

Henkilöstön lukumäärä 31.12.	2017		2016	
	Vakin.	Määräaik.	Vakin.	Määräaik.
Hallinto- ja taloustoimi	17	3	17	2
Perusturvatyö	209	81	210	81
Sivistystyö	177	38	174	41
Tekninen toimi	63	12	69	12
Yhteensä	466	134	470	136
Joista osa-aikaisia	53	20	72	24

Henkilöstön lukumäärä lasketaan Kunnallisen työmarkkinalaitoksen henkilöstöraporttisuosituksen mukaan. Henkilöstön lukumäärä sisältää kaikki päätoimisissa palvelussuhteissa 31.12. olleet vakinaiset, määräaikaiset ja työllistetyt henkilöt. Määräaikaisiin sisältyvät myös sijaiset.

43) Henkilöstökulut

Henkilöstökulut	2017	2016
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	24 710 745	25 711 905
Henkilöstökuluja aktivoitu taseeseen (inv.)	29 671	20 949
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	24 740 416	25 732 854

44) Luottamushenkilön palkkioista perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetyt luottamushenkilömaksut

Luottamushenkilömaksut	2017	2016
Someron Keskusta ry	3 772	3 900
Someron Kokoomus ry	1 722	1 313
Härkätien Kokoomus ry	103	118
Someron Työväenyhdistys ry	2 854	2 919
Someron Vasemmistoliitto ry	166	132
Someron Perussuomalaiset ry	269	365
Salon Seudun Vihreät	57	
<i>Yhteensä</i>	8 943	8 747

45) Tilintarkastajan palkkiot

BDO Auditor Oy	2017	2016
Tilintarkastuspalkkiot	13 010	12 195
Muut palkkiot	752	335
<i>Palkkiot yhteensä</i>	13 762	12 530

47) Muut liitetiedot**Merkittävimpien perintönä tai testamentilla saatujen varojen käyttö**

1. Lahja Oksanen (kuollut 2015) ja Arvo Oksanen (kuollut 2000) testamenttasivat koko omaisuutensa "Someron kaupungin päivähoidon lasten hyväksi". Omaisuus koostuu lähinnä pankkitalletuksista ja kiinteästä omaisuudesta. Kiinteistöjen arvo perukirjassa on n. 200 000 euroa. Rahavaroja kaupunki sai n. 230 000 euroa. Varoista on maksettu vuoden 2016 aikana vielä kiinteistöjen ylläpitomenoja ja irtaimiston huutokauppailmoitukset. Irtaimistoa on myyty huutokaupalla yhteensä n. 9 100 eurolla. Lisäksi varoista on maksettu väliaikaisen ryhmäperhepäivähoitoyksikön tilakustannuksia n. 3 200 euroa.

Sivistyslautakunta päätti kokouksessaan 22.11.2016 § 94, että testamenttiasian käsittelyä jatketaan kunnes omaisuuden realisointi on edennyt. Kiinteistöt on realisoitu vuonna 2017 ja niistä on saatu 231 100 euroa. Omaisuuden myynnistä saatavat varat kohdennetaan kokonaisuudessaan varhaiskasvatukseen käyttöön. Tilillä oli varoja vuoden lopussa n. 460 000 euroa.

Varojen käytön suunnitteluun on perustettu työryhmä, johon kuuluu varhaiskasvatuksen esimiehet, yksi työntekijä jokaisesta päiväkodista, kaksi työntekijää Tuulihatun ja Leivonpesän päiväkodeista sekä perhepäivähoidosta kaksi edustajaa sekä sivistyslautakunnan edustaja. Sivistysjohtaja toimii puheenjohtajana. Työryhmä on koonnut henkilökunnan, lasten ja vanhempien ideoita testamenttivarojen käytöstä. Suunnittelua jatketaan kevätkaudella 2018, kun sähköiset järjestelmät on otettu käyttöön varhaiskasvatuksessa.

Kaupunki teki vuonna 2010 valtiokonttorille anomuksen perillisittä kuolleen yläasteen lehtori Marja-Liisa Mäkelän omaisuuden luovuttamisesta kaupungille. Varoja oli käytävissä kaikkiaan n. 340 000 euroa. Kaupunki ilmoitti hakemuksessaan käyttävänsä

omaisuuden stipendirahastojen perustamiseen, lapsille ja nuorille tarkoitetun ohjatun musiikki- ja teatteriharrastuksen järjestämiseen, bänditilan hankkimiseen nuorille, kulttuuritapahtumien järjestämiseen sekä vanhusten kuntouttavan päivätoiminnan käynnistämiseen. Kaupunginhallitus päätti 25.2.2013 käyttää 100 000 euroa stipendirahaston perustamiseen. Loppuosan käytöstä tehdään erilliset päätökset. Rahastoa on käytetty n. 8 500 euroa lukion infotaulun ja ylläpitojärjestelmän hankintaan. Käyttövaroja oli vuoden 2017 lopussa n.230 300 euroa.

Käyttövarojen käytön suunnittelu on sisällytetty sivistystoimialan talousarvion 2018 toiminnallisiin tavoitteisiin kulttuuritoimessa ja nuorisotoimessa.

3. Valtioneuvosto on luovuttanut Someron kaupungille Matti Sallisen valtiolle mennyttä omaisuutta käytettäväksi ennaltaehkäisevään lastensuojelutyöhön. Varoilla palkattiin neuvolaan perhetyöntekijä ja perhepalveluihin lapsiperheiden kodinhoitaja. Rahaa oli käytettävissä vuoden lopussa n. 444 000 euroa.

Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista ja tosittelajeista

Päiväkirja

Pääkirja

ALKUS	Alkusaldot	OMAKSM	Ostoreskontran maksu
EXCEL1	Excel-muistiot	OMAKSU	Ostoreskontran maksu
KASSA2	Kassatositteet	OSTOT	Ostolaskut
KOKI	Vuokrareskontra	PALKAT	Palkat
KOMTOS	Käyttöomaisuustositteet	PANKKI	Pankin tiliotteet
LMR	Myyntilaskut/Proe	SISRON	Sisäiset laskut Rondo
MAMAKS	Manuaalimaksut	SISROP	Sis.laskut2 Rondo
MATKAT	Matkalaskut/populus	SOSTYÖ	Sosiaalityö/kp
MRAHA	Määrärahat	VIITES	Viitesuoritukset
MRHYV	HyvityskuititProe		
MUISTI	Muistiot		

10. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS

Somero, 9. huhtikuuta 2018

KAUPUNGINHALLITUS

Tero Pirttilä
Puheenjohtaja

Pia Maavirta
I varapuheenjohtaja

Riitta Lehtinen
II varapuheenjohtaja

Pauli Eino
jäsen

Hannu Kesäniemi
jäsen

Kari Ahlbom
jäsen

Riitta Ryhtä
jäsen

Ismo Valve
jäsen

Jutta Varjus
jäsen

Sami Suikkanen
kaupunginjohtaja

Edellä oleva tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpitoalan mukaisesti. Suoritettua tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Somerolla, 29.toukokuuta 2018

BDO Audiator Oy
Tilintarkastusyhteisö

Hannu Laurila
JHTT -tilintarkastaja

Tilinpäätös

2017

SISÄLLYSLUETTELO

1. KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS VUOTEEN 2017	2
2. KAUPUNGIN HALLINTO	3
2.1. Kaupunginvaltuusto 2017 - 2021	3
2.2. Kaupunginhallitus 12.6.2017-31.5.2019	5
2.3. Toimielimet 12.6.2017 – 31.5.2021.....	5
3. TALOUDELLINEN KEHITYS.....	7
3.1. Yleinen taloudellinen kehitys.....	7
3.2. Oman talousalueen kehitys.....	8
3.3. Olennaiset toiminnan ja talouden muutokset	9
3.4. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	9
3.5. Kaupungin henkilöstö 31.12.....	11
3.6. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttamista seikoista.....	11
3.7. Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä	14
4. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	15
4.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen	15
4.2. Toiminnan rahoitus.....	16
4.3. Rahoitusasema ja sen muutokset	20
4.4. Kokonaistulot ja –menot.....	22
5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS.....	23
5.1. Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä.....	23
5.2. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	24
5.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	25
5.4. Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	25
5.5. Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	30
5.6. Konsernin henkilöstömäärä 31.12.....	34
6. HALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTA KOSKEVISTA TOIMENPITEISTÄ	34
7. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	35
7.1. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	35
7.2. Käyttötalouden toteutuminen.....	93
7.3. Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	97
7.4. Investointiosan toteutuminen	100
7.5. Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta.....	108
8. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	110
9. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	118
9.1. Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	118
9.2. Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot.....	118
9.3. Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	119
9.4. Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	120
9.5. Tasetta koskevat liitetiedot.....	123
9.6. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	127
9.7. Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot.....	128
Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista ja tositelajeista	130
10. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS	131

1. KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS VUOTEEN 2017

Someron kaupunki juhli viime vuonna 150-vuotispäiväänsä, sillä paikallinen kunnallishallinto saavutti tuon rajapyykin 29.12.2017. Merkkipaalua huomioitiin monin eri tavoin pitkin vuotta ja kyseessä olikin varmasti yksi kaikkien aikojen aktiivisimmista tapahtumavuosista – juhlistettiin samana vuonna lisäksi satavuotiasta Suomea ja Baddingin 70-vuotismuistoa. Mennyt vuosi olikin tässä mielessä eräänlainen yhteisövoiman näytös parhaasta päästä. Kulttuurin eri ilmentymien lisäksi somerolaisia yhdisti laajasti myös mm. Laitalainen Joulu – hyväntekeväisyysstempaus.

Juhlavuositeema huomioiden kaupungin hallinnon näkökulmasta on erityisen hienoa, että vuosi päättyi jopa erinomaisissa tilinpäätösmerkeissä. Talouden keskeisistä tunnusluvusta yli viiden miljoonan euron vuosikate ja vajaan kahden miljoonan euron positiivinen tulos todella antavat aihetta tyytyväisyyteen. Kaupungin toimintakulut saatiin käännettyä laskusuuntaan ja myös verotuloissa saavutettiin ensin vaisusti edenneen vuosikertymän jälkeen lopulta kasvua. Toimintakulujen alenemisen suurimmat yksittäiset selittäjät löytyvät erikoissairaanhoidon poikkeuksellisesti alentuneista kustannukset sekä ns. Kiky-sopimuksen vaikutuksista henkilöstökuluihin.

Someron tulevaisuutta rakennettiin monelta kantilta vuonna 2017. Palvelutuotantoympäristön yksi kaikkien aikojen merkittävimmistä investoinneista, Kiiruun uuden oppimiskeskuksen rakentaminen, eteni loppusuoralle asti ja tätä tekstiä kirjoitettaessa sen hulpeissa tiloissa on jo ehditty opiskella muutama viikko. Lisäksi tulevaisuuden toivoihin luetaan mm. Ruunalan uuden yritysalueen ja Kohnamäen asuntoalueen valmistuneet kaavat sekä Jaatilassa aloitettu uuden asuntoalueen kaavahanke.

Valtakunnallinen sote- ja maakuntauudistus eteni jo tutuksi tulleeseen tapansa. Toteutusajankohdaksi asetettiin vuoden 2020 alku. Someron kaupunki jatkoi valmistautumista uudistukseen tekemällä toiminta- ja valmistelulinjauksia erityisesti vanhuspalvelurakentteensa liittyen. Näihin kuuluvat suunnitellut Lamminniemen konserniyhtiömuutokset, Rauhankallion ryhmäkodin lakkauttamispäätös ja valmistelupäätös Tervaskannon mahdollisesta myymisestä/korvaamisesta yksityisen tahon tekemällä uudisrakennuksella. Näiden hankkeiden lopullisesta toteutuksesta päätetään vuonna 2018.

Viime vuosien myönteisistä tilinpäätöksistä huolimatta on hyvä pitää mielessä, että suuret investoinnit kaupungin tulevaisuuteen ovat merkinneet myös lainakannan huomattavaa nousua. Asukaskohtainen laina onkin kasvanut muutamassa vuodessa noin tuhannella eurolla. Toisaalta lainamäärä on saatu pidettyä kaupungin omia muutaman vuoden takaisia ennusteita selvästi alhaisempana ja kuntavertailussa Someron asema tässäkin on kohtuullinen. Tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa on, että tehdyt investoinnit saadaan tuottamaan niiltä odotettua hyvinvoinnin kasvua.

Tulevaisuuteen vaikuttavia päätöksiä tehdään Someron kaupungissa jatkuvasti ja päätöksentekoon liittyy myös eräs viime vuoden suurista muutoksista, eli siirtyminen kesäkuussa uuteen valtuustokausiryhtiin ja uusien toimielinten aikaan. Alkaneen kauden päätöksenteon yleisvirettä voi perustellusti luonnehtia eteenpäin katsovaksi ja rakentavaksi, mikä ennustanee Somerolle valoisaa tulevaisuutta.

Somerolla 20.3.2018

Sami Suikkanen
kaupunginjohtaja

2. KAUPUNGIN HALLINTO

2.1. Kaupunginvaltuusto 2017 - 2021

Kuntavaaleissa valittiin valtuustot toimikaudelle 1.6.2017 – 31.5.2021.

Kaupunginvaltuuston jäsenmäärä on 35. Valtuuston kokoonpano

1.1. – 31.5.2017

KESK	16
KOK	7
SDP	6
PS	4
VAS	1
VIHR	1

1.6.-31.12.2017

KESK	17
KOK	7
SDP	6
PS	2
VAS	2
VIHR	1

Someron kaupungin valtuustoryhmät ja jäsenet vuonna 2017:

Suomen Keskustan valtuustoryhmä

1.1. – 31.5.2017

Ahlbom Kari
Gustafsson Riikka
Kesäniemi Hannu
Koivu Arto
Koivuniemi Ilkka
Kurvinen Jani
Lehtimäki Jarno
Mikkola Niina
Pirttilä Tero
Pöri Taru
Roto Matias
Ryhtä Riitta
Salo Juha
Tuomisto Heikki
Virtanen Mikko
Älli Mikko

1.6.-31.12.2017

Ahlbom Kari
Kesäniemi Hannu
Koivuniemi Ilkka
Kurvinen Jani
Kyyrä Jaana
Lehtimäki Jarno
Merelle Jody
Pirttilä Tero
Pöri Taru
Roto Matias
Rouhiainen Mirja
Ryhtä Riitta
Saarinen Maija
Salo Juha
Tuomisto Heikki
Virtanen Mikko
Älli Mikko

Kansallisen kokoomuksen valtuustoryhmä

1.1. – 31.5.2017

Fonsell-Laurila Kati
Ilmonen Timo
Laurén Leena
Manni Eero
Munter Hanna
Mäki-Teeri Markku
Vasama-Kakko Kaisa

1.6. – 31.12.2017

Eino Pauli
Fonsell-Laurila Kati
Maavirta Pia
Mäki-Teeri Markku
Seppälä Henry
Varjus Jutta
Wiskari Juha

Sosialidemokraattinen valtuustoryhmä**1.1. – 31.5.2017**

Elo Jouko
 Kotti Antti
 Kujansuu Antti
 Lehtinen Riitta
 Leppälä Sirkka-Liisa 11.5.2017 asti (kuollut)
 Linnainmaa Pihla
 Ruuhilehto Taina 15.5.2017 alkaen

1.6.-31.12.2017

Hakamäki Raila
 Kaivo Juhani
 Kotti Antti
 Lehtinen Riitta
 Ruuhilehto Taina
 Valve Ismo

Perussuomalaisten valtuustoryhmä**1.1. – 31.5.2017**

Kurki Kirsti
 Nurmi Janne
 Eloranta Heli

1.6. – 31.12.2017

Kurki Kirsti
 Mäkinen Matias

Somero 2025**1.1 - 31.5.2017**

Härkönen Matti

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä**1.1. – 31.5.2017**

Lehtinen Heikki

1.6. – 31.12.2017

Lehtinen Heikki
 Lehtilä Jukka

Vihreät**1.1. – 31.5.2017**

Kyyrä Juha-Matti

1.6. – 31.12.2017

Kauriinoja Katariina

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajat 1.1.-12.6.2017

Puheenjohtaja Kurvinen Jani (KESK)

1. varapuheenjohtaja Leppälä Sirkka-Liisa (SDP) 11.5.2017 asti (kuollut)
2. varapuheenjohtaja Manni Eero (KOK)
3. varapuheenjohtaja Mikkola Niina (KESK)

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajat 12.6. 2017 – 31.12.2017

Puheenjohtaja Kurvinen Jani (KESK)

1. varapuheenjohtaja Koivuniemi Ilkka (KESK)
2. varapuheenjohtaja Hakamäki Raila (SDP) (11.9.2017 alkaen)
2. varapuheenjohtaja Lehtinen Riitta (SDP) (11.9.2017 asti)
3. varapuheenjohtaja Mäkinen Matias (PS)

Kaupunginvaltuuston kokoukset:

Kaupunginvaltuusto kokoontui 7 kertaa vuoden 2017 aikana.

**2.2. Kaupunginhallitus
jäsenet 1.1. – 12.6.2017**

KESK Koivuniemi Ilkka
KESK Kyyrä Jaana
KESK Pirttilä Tero
KESK Pöri Taru
KOK Fonsell-Laurila Kati
KOK Mäki-Teeri Markku
SDP Lindström Jonna
SDP Lehtinen Riitta
PS Nurmi Janne

**12.6.2017-31.5.2019
jäsenet 12.6. – 31.12.2017**

KESK Kesäniemi Hannu
KESK Pirttilä Tero
KESK Pöri Taru
KESK Ryhtä Riitta
KOK Eino Pauli
KOK Maavirta Pia
KOK Varjus Jutta
SDP Ruuhilehto Taina (11.9.2017 asti)
SDP Lehtinen Riitta (11.9.2017 alkaen)
SDP Valve Ismo

Kaupunginhallituksen puheenjohtajat 1.1. – 12.6.2017

Puheenjohtaja Fonsell-Laurila Kati (KOK)
1. varapuheenjohtaja Pirttilä Tero (KESK)
2. varapuheenjohtaja Lehtinen Riitta SDP

Kaupunginhallituksen puheenjohtajat 12.6. – 31.12.2017

Puheenjohtaja Pirttilä Tero (KESK)
1. varapuheenjohtaja Maavirta Pia (KOK)
2. varapuheenjohtaja Ruuhilehto Taina (SDP) (11.9.2017 asti)
2. varapuheenjohtaja Lehtinen Riitta (SDP) (11.9.2017 alkaen)

Esittelijä:

Kaupunginjohtaja Sami Suikkanen

Kaupunginhallituksen kokoukset:

Kaupunginhallitus kokoontui 18 kertaa vuoden 2017 aikana.

**2.3. Toimielimet
jäsenet 1.1. – 12.6.2017****Keskusvaalilautakunta (5 jäsentä)**

Majuri Inkeri (pj)
Timperi Hannu (vpj.)
Sintonen Arto
Vesterinen Aarne
Yli-Rekola Eeva

Tarkastuslautakunta (5 jäsentä)

Roto Matias (pj.)
Laurén Leena (vpj.)
Heinonen Terttu
Moisander Visa
Ruuhilehto Taina

**12.6.2017 – 31.5.2021
jäsenet 12.6. - 31.12.2017****Keskusvaalilautakunta (5 jäsentä)**

Majuri Inkeri (pj)
Kyyrä Juha-Matti (vpj)
Kulmala Eero
Pyykkö Leena
Timperi Hannu

Tarkastuslautakunta (5 jäsentä)

Kaivo Juhani (pj)
Roto Matias (vpj)
Haho Eevi
Hinttala Irma
Mäkinen Jaakko

Elinkeinlautakunta (9 jäsentä)

Munter Hanna (pj)
 Ryhtä Riitta (vpj)
 Aalto Arto
 Eeva Laura
 Ilmonen Timo
 Kotti Minna
 Kujansuu Antti
 Kurki Kirsti
 Lehtinen Heikki

Maaseutulautakunta (7 jäsentä)

Tuominen Paavo (pj)
 Näykki Lasse (vpj)
 Haho Eevi
 Koskinen Olli
 Kujansuu Antti
 Pelto-Lampola Raili
 Saksa Heli

Perusturvalautakunta (11 jäsentä)

Kotti Antti (pj)
 Rouhiainen Mirja (vpj)
 Ahlbom Kari
 Friskopf Christer
 Kallio Anja
 Karvonen Raimo
 Latva-Äijö Jaana
 Laurén Leena
 Linden Ari
 Mäkinen Jaakko
 Sorva Irma

Sivistyslautakunta (11 jäsentä)

Koivu Arto (pj)
 Vasama-Kakko Kaisa (vpj.)
 Joosela Sonja
 Kaivonen Johanna
 Kyyrä Juha-Matti
 Laine Outi
 Lehtimäki Jarno
 Näykki Lasse
 Ojala-Sirro Irina
 Palander Lassi
 Saarinen Maija

Tekninen lautakunta (9 jäsentä)

Elo Jouko (pj.)
 Salo Juha (vpj.)
 Eloranta Heli
 Ilmonen Timo

Perusturvalautakunta (11 jäsentä)

Kotti Antti (pj)
 Rouhiainen Mirja (vpj)
 Aarnisaari Mirva
 Ahlbom Kari
 Joensuu Sari
 Järvinen Jarkko (6.11.2017 alkaen)
 Koivuniemi Ilkka (11.9.2017 alkaen)
 Kotti Minna
 Kurkikangas Tuomo
 Merelle Jody
 Lauren Leena
 Rönkkö Raimo (6.11.2017 asti)
 Sevón Jaska (11.9.2017 asti)

Sivistyslautakunta (11 jäsentä)

Fonsell-Laurila Kati (pj.)
 Kyyrä Jaana (vpj.)
 Gustafsson Erkki
 Hakamäki Raila
 Hyytiäinen Petteri
 Iivonen Tarja
 Norrby Jani
 Ojala-Sirro Irina
 Saarinen Maija
 Sundberg Kenneth
 Wiskari Juha

Tekninen lautakunta (9 jäsentä)

Salo Juha (pj.)
 Känkänen Harri (vpj.)
 Kankaanpää Sirkku
 Laine Outi

Kankaanpää Sirkku
Lindström Jonna
Tapio Maria
Teräväinen Anne
Älli Mikko

Lehtinen Heikki
Lehtinen Riitta
Seppälä Henri
Teräväinen Anne
Älli Mikko

Ympäristölautakunta (9 jäsentä)

Kesäniemi Hannu (pj.)
Korpihuhta Ulla (vpj.)
Kurki Kirsti
Munter Hanna
Nuoritalo Totti
Ojala Sinikka
Rajala Sanna
Veikkola Heikki
Virtanen Mikko

Ympäristölautakunta (9 jäsentä)

Virtanen Mikko (pj.)
Korpihuhta Ulla (vpj.)
Hakala Antti
Kaivonen Johanna
Kauriinoja Katariina
Kulmanen Inkeri
Moisander Visa
Nuoritalo Totti
Rajala Sanna

Tilivelvolliset

Kuntalain mukaan tilivelvollisia ovat kaupunginhallituksen, lautakuntien, johtokuntien ja toimikuntien jäsenet, kunnanjohtaja, konsernihallinnon johtajat sekä toimielinten alaisten tehtäväalueiden johtavat viranhaltijat (yleensä esittelijät).

Toimielimet ja niiden esittelijät:

Kaupunginhallitus:	Kaupunginjohtaja Sami Suikkanen
Elinkeinolautakunta:	Kehittämisasiantuntija Juuso Alatalo
Maaseutulautakunta:	Maaseutuasiamies Mari Pentti-Tuomisto
Perusturvalautakunta:	Perusturvajohtaja Taru Nordlund
Sivistyslautakunta:	Sivistysjohtaja Minna Mäkelä-Rönholm
Tekninen lautakunta:	Tekninen johtaja Marko Mäkinen
Ympäristölautakunta:	Rakennustarkastaja Petri Vastamäki
	Ympäristönsuojelusihteeri Timo Klemelä
	Maankäyttöinsinööri Jyrki Virtanen

3. TALOUDELLINEN KEHITYS

3.1. Yleinen taloudellinen kehitys

Kansantalouden tilinpidon mukaan Suomen bruttokansantuote kasvoi 2,7 prosenttia vuonna 2017. Kasvuun vaikuttivat erityisesti viennin ja investointien lisääntyminen. Toimialoista niin teollisuus, rakentaminen kuin palvelutkin kasvoivat.

Työttömiä oli vuoden 2017 joulukuussa 227 000, mikä oli 20 000 enemmän kuin vuosi sitten. Työttömyysaste oli joulukuussa 8,4 % eli 0,6 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Vuonna 2017 työttömyysaste oli keskimäärin 8,6 %, kun se vuonna 2016 oli 8,8 %.

Vuoden 2017 keskimääräinen inflaatio oli 0,7 %. Joulukuussa kuluttajahintoja nosti edelliseen vuoteen verrattuna eniten ajoneuvoveron, savukkeiden, sähkön ja vuokrien kallistuminen. Kuluttajahintojen nousua vuoden takaisesta hillitsi mm. omakotitalokiinteistöjen halpeneminen sekä asuntolainojen korkojen lasku. Vuoden 2017 keskimääräinen ansiotason nousu edelliseen vuoteen verrattuna oli ennakkotietojen mukaan 0,2 % ja reaali-ansiot laskivat 1 %.

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2017 tilinpäätösarviot osoittavat kuntatalouden vahvistuneen, mutta ennako-odotukset eivät kuitenkaan täysin toteutuneet. Kuntasektorin toimintakulut laskivat mm. kilpailukyky sopimukseen liittyvien toimien, perustoimeentulotuen Kela-siirron ja kuntien omien säästötoimien vuoksi.

Verotulot kasvoivat arviolta n. 2 % eli 450 milj. euroa. Samanaikaisesti valtionosuudet kuitenkin laskivat 3,3, % eli 300 milj. euroa. Tilikauden tulos oli negatiivinen 60 kunnassa, joista kaikki ovat alle 100 000 asukkaan kuntia. (*Kuntaliitto tiedottaa 7.2.2018*).

Tilastokeskuksen keräämien tilinpäätösarviotietojen mukaan Manner-Suomen kuntien toimintakulut ilman sisäisiä eriä vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 2,1 %. Ulkoisissa toimintatuotoissa vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 5,9 %.

Manner-Suomen kuntien yhteenlaskettu vuosikate oli 3,2 mrd. euroa. Kasvua vuoteen 2016 verrattuna oli 18,9 %. Vuonna 2017 kaikkiaan 7 kuntaa arvioi vuosikatteen jäävän negatiiviseksi, kun sitä edellisenä vuonna negatiivisia kuntia oli 14. Asukasta kohti laskettu vuosikate oli tilinpäätösarvioiden mukaan 585 euroa, kun se edellisenä vuonna oli 492 euroa.

Manner-Suomen kuntien yhteenlaskettu lainakanta oli vuoden 2017 lopussa 16 miljardia euroa. Lainakanta pieneni vuoden aikana 0,6 %. Asukasta kohden laskettu lainamäärä oli 2 921 euroa ja vuotta aiemmin 2 939 euroa. Investointeihin kunnat käyttivät rahaa 0,6 % edellistä vuotta vähemmän.

3.2. Oman talousalueen kehitys

Varsinais-Suomen työ- ja elinkeinotoimistossa oli joulukuun lopussa 24 900 työtöntä työnhakijaa, joista lomautettuna oli 1 500. Joulukuun aikana työttömien määrä yleensä kasvaa - nyt 2 400 henkilöllä. Työttömyyden laajeneminen johtui pääasiassa joulukuulle ominaisista tekijöistä: oppilaitoksista valmistuneiden nuorten tulosta työmarkkinoille ja määräaikaisten työsuhteiden päättymisestä. Vuotta aiemmasta määrä väheni 6 000 henkilöllä eli 20 prosentilla, kun koko maassa työttömien määrä väheni 18 prosenttia. Vastaavasti lomautettujen määrä väheni 1 100 henkilöllä (-42 %) Varsinais-Suomessa.

Joulukuussa työttömien määrä väheni viime vuodesta kaikissa Varsinais-Suomen seutukunnissa. Työttömyysaste oli korkein Salon seutukunnassa (13,6 %) ja Salon kaupungissa (14,2 %). Pienin työttömyysaste oli Vakka-Suomessa (7 %) ja kunnista Paimiossa (5,7 %).

Joulukuun lopussa alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 3 000, mikä on 27 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyyden kasvu oli pitkään voimakkainta 25 - 34 -vuotiaiden ryhmässä, mutta vuoden 2016 maaliskuussa tapahtunut käänne laskusuuntaan jatkuu edelleen vahvana. Työttömien määrä alenee tasaisesti n. 20 prosentin vauhtia alle 50-vuotiaiden ikäluokissa. Hitainta aleneminen on yli 60-vuotiaiden ikäryhmissä.

Koulutusasteittain tarkasteltuna työttömyys väheni vuotta aiemmasta alemmalla (-16 %) ja ylemmällä korkeakouluasteella (-17 %). Ammattiryhmittäin tarkasteltuna työttömyys väheni kaikissa ammattiryhmissä. Varsinais-Suomessa työttömyyden aleneminen, varsinkin metalliteollisuudessa on jatkunut jo pian kolme vuotta. Rakennusala työttömyys on vähentynyt toissa syksystä saakka. Palvelualoillakin tilanne on piristynyt ja heijastuu myös naisten työllisyyteen.

Joulukuun lopussa oli avoimia työpaikkoja tarjolla alueen työ- ja elinkeinotoimistossa 3 000 kappaletta eli 34 % enemmän kuin vuosi sitten.

Somerolla työttömiä työnhakijoita oli joulukuun lopussa 366 henkeä (489 12/2016), joista alle 25-vuotiaita 38 (58), yli 50-vuotiaita 161 (232) ja yli vuoden työttömänä olleita 117 (160). Työttömistä miehiä oli 190 (240) ja naisia 176 (249). Avoimia työpaikkoja oli Somerolla vuoden lopussa 20 (27). Työttömyysaste oli Somerolla 9,5 % (12,3 %).

Salon väestömäärä oli vuoden vaihteessa 52 984 (53 550) henkilöä. Väestö väheni edellisvuodesta n. 560:llä. Salon tulomuutto oli 1 884 ja lähtömuutto 2 110 henkilöä. Somerolla tulomuutto oli 332 ja lähtömuutto 343 henkilöä. Syntyneitä oli 64 (66) ja kuolleita 156 (133). Somerolla väkimäärä väheni 108 (-66) henkilöllä. Väestömäärä oli vuoden lopussa 8 919 (9 027) henkeä.

* suluissa vuoden 2016 vastaava tieto

3.3. Olennaiset toiminnan ja talouden muutokset

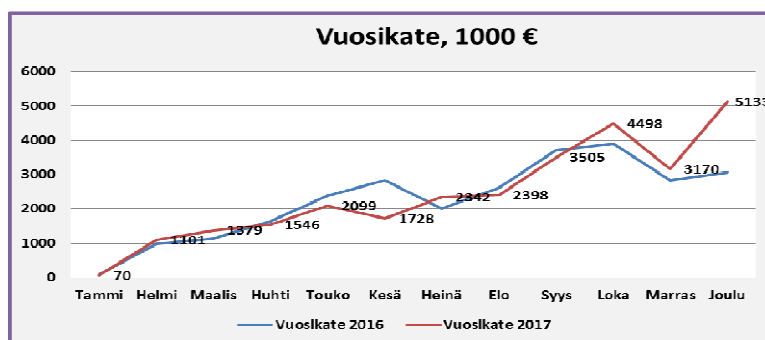
Vuoden 2017 tilinpäätös oli tuloksen kannalta edellisvuosia huomattavasti parempi. Syksyllä vuosikate oli vielä viimevuotista alempi. Lokakuussa tilanne parani, mutta marraskuussa vuosikate taas laski lähelle poistoja. Tilinpäätöksessä vuosikate oli kuitenkin 5,1 milj. euroa ja poistot 2,9 milj. euroa. Tilikauden ylijäämäksi muodostui lopulta 1,9 milj. euroa. Hyvään lopputulokseen vaikuttivat toimintakulujen jääminen n. 2,7 milj. euroa alle budjetoidun ja toimintatuottojen arvioitua suurempi kertymä 1,3 milj. euroa. Menojen laskuun vaikuttivat mm. lomarahojen leikkaus, jonka suuruus oli n.0,35 milj. euroa ja sairaanhoitopiirin ennakoiden palautus n. 0,4 milj. euroa. Tilikauden tulokseen pienentävästi vaikuttivat sisäilmaongelmien takia suljetun sosiaalitoimiston/ kotihoitotoimiston 142 000 euron arvonalennuksen kirjaaminen ja ns. raakapuukartellin oikeudenkäyntikulujen maksaminen ja satunnaisesti menoksi kirjaaminen 202 300 euroa.

Toimintakulut (ulkoiset) olivat 57,8 milj. euroa. Vastaavat menot vuonna 2016 olivat 58,7 milj. euroa. Näin ollen toimintakulut laskivat edellisestä vuodesta 0,9 milj. euroa eli 1,5 %.

Verotuloja kertyi kaikkiaan 27,2 milj. euroa, joka oli 0,56 milj. euroa arvioitua suurempi. Kasvua edelliseen vuoteen oli 0,8 milj. euroa eli 3,1 %. Tuloveroarvio oli 23,5 milj. euroa ja veroa kertyi 24 milj. euroa. Yhteisöverokertymä oli 1,36 milj. euroa ja kiinteistöverokertymä 1,8 milj. euroa.

Valtionosuuksia ennakoitiin saatavan 25,9 milj. euroa. Lopullinen kertymä oli vain hieman suurempi. Valtionosuudet laskivat edellisestä vuodesta 35 300 euroa.

Vuoden aikana nostettiin uutta lainaa 6 milj. euroa.

3.4. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Someron kaupungin taloudellinen tilanne on edelleen pysynyt hyvänä. Vuosikate oli 5,1 milj. euroa, mikä oli huomattavasti odotettua parempi. Tilikauden ylijäämää kertyi n. 1,9 milj. euroa ja taseessa on ylijäämiä kaikkiaan n. 30,4 milj. euroa.

Viime vuosien hyvistä tuloksista huolimatta lähivuodet tulevat koettelemaan kuntataloutta. Valtionosuus uudistus vähentää Someron kaupungin valtionosuuksia vuoden 2014 valtionosuuksiin verrattuna täysimääräisesti voimaan tultuaan 248 euroa asukasta kohti eli yhteen-

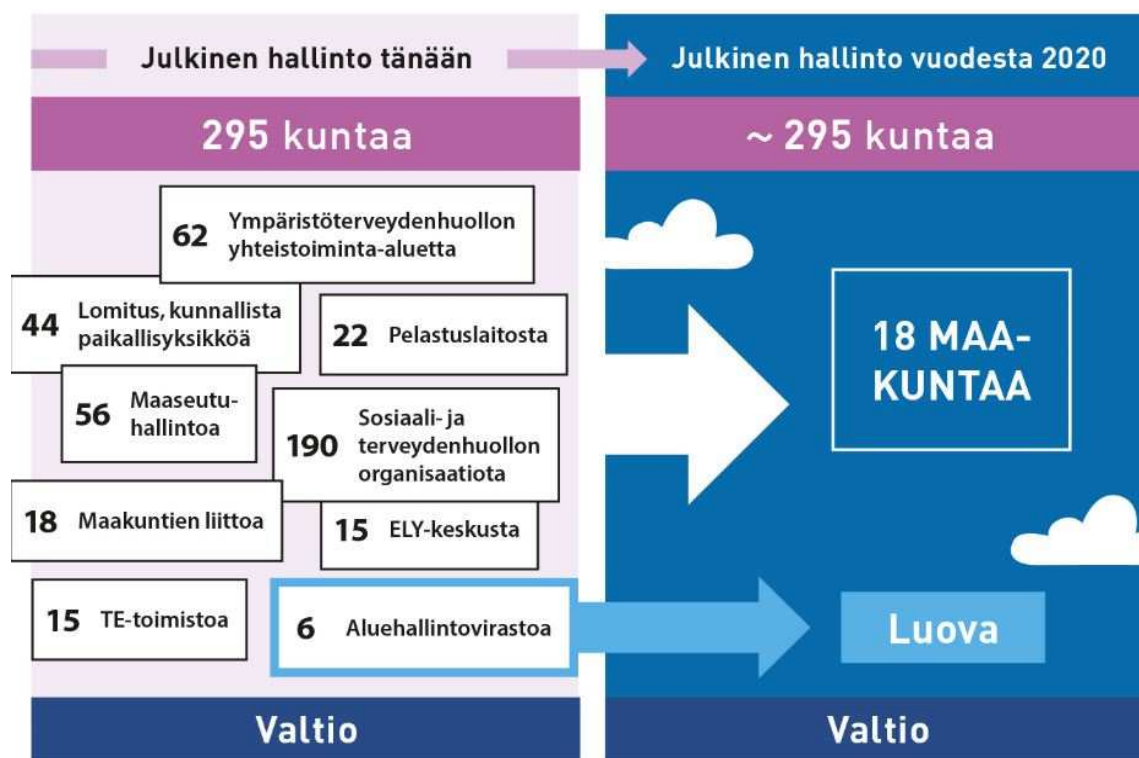
sä n. 2,3 milj. euroa. Sen laskennallisen vaikutuksen tuloveroprosenttiin arvioitiin olevan n. 2 prosenttiyksikköä. Reaalisesti valtionosuudet eivät kuitenkaan ole laskeneet uudistuksen ennakkolaskelmien mukaisesti, vaan ne ovat Somerolla absoluuttisesti jopa nousseet vuodesta 2015. Vasta vuoden 2018 talousarviossa laskua on n. 0,7 milj. euroa vuoden 2017 tilinpäätökseen verrattuna. Kaupunki nostikin tuloveroprosenttia 0,5 %:lla vuodelle 2018.

Suunnitelmavuosien 2018 – 2020 investointimenot ovat tuntuvasti vuosien 2016 - 2017 investointimenoja pienemmät. Lainanotto kuitenkin tulee jatkumaan ja asukaskohtaisen lainamäärän arvioidaan nousevan 3 500 euron tasolle suunnitelmakauden lopussa. Suuri velkamäärä kasvattaa myös korkokustannuksia, vaikka korot toistaiseksi ovatkin olleet alhaiset.

Työttömien määrä ja työttömyysaste ovat edelleen korkealla, vaikka merkkejä paremmasta yleisestä talouskehityksestä on jo näkyvissä.

Valtakunnallisen sote- ja maakuntauudistuksen vaikutukset mm. kuntien talouteen ja sote-omaisuuden kohtaloon uudistuksessa eivät ole vielä varmistuneet. Viimeisimpien tietojen mukaan kunnilta siirretään kunnallisveroa 11,71 %-yksikköä maakuntien sotetehtävien rahoitukseen.

Maakuntien tehtävät ja uusi sote-rakenne 1.1.2020.

(Kuva: alueuudistus.fi/uudistuksen yleisesittely)

3.5. Kaupungin henkilöstö 31.12.

	2017	2016
Vakinaiset	466	470
Määräaikaiset (sis. työllistetyt ja sijaiset)	134	136
Koko henkilöstö yhteensä	600	606

Määräaikaisissa on mukana myös sairausloman- ja vuosiloman sijaiset, jolloin luvuissa on mukana sekä vakinainen että sijainen.

Kaupunki laatii vuosittain erillisen henkilöstöraportin, jossa on tarkemmat selvitykset henkilöstömuutoksista, sairauspoissaoloista ym.

Henkilöstökustannukset:

	2017	2016	2015
Palkat	19 820 700	19 926 518	19 741 374
Henkilösivukulut	5 286 011	6 097 295	6 039 710
Henkilöstökorvaukset	<u>-395 966</u>	<u>-311 908</u>	<u>-311 557</u>
Henkilöstökulut yhteensä	24 710 745	25 711 905	25 469 527
Henkilöstökulujen muutos	-3,9 %	+0,9 %	-0,3 %
Sisältää työllisyysvaroin palkattujen henkilöstökuluja:	209 745	136 175	243 515
Valtion palkkatuki	94 848	56 932	102 757
Tuen osuus henkilöstökuluista	45 %	42 %	42 %

3.6. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttamista seikoista

Oikeudenkäynnit ja mahdolliset vahingonkorvaukset:

1. Varsinais-Suomen kärjäoikeus käsitteli Rakennusliike Kerroskivi Oy:n kannetta sekä Someron kaupungin vastakannetta uimahallin vuonna 2010 puretusta urakkasopimuksesta siten, että se antoi tuomion 29.8.2014. Kaupungin vaatimusten määrä oli n. 1,9 milj. euroa ja Kerroskivi Oy:n vaatimus n. 3,3 milj. euroa. Tuomiolauselman mukaan Someron kaupunki veloitettiin suorittamaan Rakennusliike Kerroskivi Oy:lle 847 044,71 euroa korkolain mukaisine viivästyskorkeineen. Rakennusliike Kerroskivi Oy veloitettiin suorittamaan Someron kaupungille 1 706 145 euroa korkolain mukaisine viivästyskorkeineen sekä oikeudenkäyntikulujen korvauksena 121 224,68 euroa viivästyskorkeineen.

Kerroskivi valitti tuomiosta Turun hovioikeuteen. 18.12.2015 antamassaan tuomiossa hovioikeus muutti kärjäoikeuden tuomiota siten, että yhden korvauskohdan osalta kärjäoikeuden määräämän 38 961 euron sijasta Kerroskivi tuomittiin korvaamaan kaupungille ainoastaan 15 000 euroa (korkeineen). Lisäksi Kerroskivi veloitettiin korvaamaan kaupungin hovioikeusvaikeudenkäyntikuluja kaupungille 85 812,18 euroa (sis. alv 24 %). Kerroskivi haki korkeimmalta oikeudelta helmikuussa 2016 valituslupaa hovioikeuden tuomioon, mutta ei sitä saanut, joten hovioikeuden ratkaisu tuli lainvoimaiseksi. Kerroskivi hakeutui tuomion jälkeen konkurssiin, jonka pesänjako on alkanut syksyllä 2016 ja on kesken.

Hovioikeuden päätöksen perusteella kaupungin tekemän ulosottohakemuksen yhteydessä Nordic Guarantee väitti, että sen (Kerroskiven puolesta) myöntämä työajan ja takuunajan 665 000 euron vakuus on vanhentunut maaliskuussa 2015. Kaupunki teki asian johdosta ensin korvausvaatimuksen Asianajotoimisto Heikkilä & Co:lle ja Asianajotoimisto Esko Tamminen Oy:lle toukokuussa 2016, sekä omalle vakuutusyhtiölleen hallinnon vastuuvakuutukseen perustuvan vahinkoilmoituksen kesäkuussa 2016. Asianajotoimistot kiistivät vastuunsa. Tämän jälkeen kaupunki teki Nordic Guaranteeen toiminnasta valituksen/selvityspyynnön Finanssivalvonnalle helmikuussa 2017. Finanssivalvonta antoi asiasta oman lausuntonsa marraskuussa 2017, ja osittain sen pohjalta kaupunki päätti 5.3.2018 nostaa kanteen Nordic Guaranteea vastaan Helsingin kärjäoikeudessa mm. sillä perusteella, että Nordic Guaranteeen antamaan vakuussitoumukseen tulee soveltaa vakuutussopimuslakia, jolloin saatava ei ole vanhentunut, ja että vaikka ko. lakia ei sovellettaisiakaan, ei saatava ole sitoumuksen ehtojen mukaan vanhentunut.

Kaupungin sisäisten vastuukysymysten osalta kaupunginhallitus totesi vuoden 2013 tilinpäätöksessä, että sisäinen valvonta ei ole onnistunut oikeusprosessiin liittyvässä päätöksenteossa, ja että kaupunginhallitus tulee käsittelemään asiaa erikseen keväällä 2014. Kaupunginhallitus hyväksyi 23.6.2014 § 140 omalta osaltaan jälkikäteen kaupungin edunvalvonnan kannalta tarkoituksenmukaisena toimenpiteenä vastakanteen jättämisen 23.4.2013 Varsinais-Suomen kärjäoikeuteen. Valtuusto päätti vuoden 2015 tilinpäätöstä käsitellessään olla myöntämättä vastuuvapautta tilikaudelta 1.1. – 31.12.2015 tekniselle johtajalle ja 30.4.2015 asti kaupungin palveluksessa olleelle tilakeskuksen päällikölle uimahallin vakuuden vanhentumisen osalta. Tähän liittyen kaupunki on toimittanut em. viranhaltijoille ehdollisen korvausvaatimuksen, jonka mukaan mikäli kaupungin pyrkimys periä sitoumuksen mukaista saatavaa Nordic Guaranteeelta epäonnistuu, vaatii kaupunki valtuuston em. päätöksen ja siihen liitetyn kaupunginhallituksen lausunnon perusteella 9.3.2015 virassa olleilta tekniseltä johtajalta ja tilakeskuksen päälliköltä (toistaiseksi) yhteisvastuullisesti vahingonkorvausta aiheutuneen vahingon määrästä 665 000 €. Tässä tapauksessa korvausta on mahdollista saada kaupungin hallinnon vastuuvakuutuksen kautta 500 000 €.

2. Markkinaoikeus on antanut päätöksen eräiden metsäyhtiöiden kilpailunrajoituslain vastaista menettelyä koskevassa asiassa. Markkinaoikeus on katsonut, että Metsäliitto Osuuskunta, Stora Enso Oyj ja UPM Kymmene Oyj ovat syyllistyneet vuosina 1997 – 2004 kilpailunrajoituslain vastaiseen menettelyyn (raakapuun hankintakartelli). Kartellin tarkoituksena oli keskinäisen kilpailun rajoittaminen ja yhteisen raakapuhinnan hallinta, josta on aiheutunut puunmyyjille vahinkoa. Yleisten arvioiden mukaan kartellin aiheuttama vahinko oli n. 30 % käypään markkinahintaan verrattuna.

Kuntaliitto antoi asiasta yleiskirjeen, jossa se kehotti kuntia arvioimaan, onko niiden pantava vireille vahingonkorvauskanne metsäyhtiöitä kohtaan ja tekemään yhteistyötä korvauskanteiden ja vahinkojen selvittämiseksi. Kaupunginhallitus päätti 5.9.2011 käynnistää selvitystoimenpiteet mahdollisen oikeudenkäynnin valmistelemiseksi ja antaa asiassa toimeksiannon Asianajotoimisto Krogerus Oy:lle. Someron kaupungin myynnit kartelliyhtiöille ovat yhteensä n. 1,3 milj. euroa, josta kuitupuun osuus on 0,8 milj. euroa. Kaupunginhallitus päätti alkuselvitykseen nojautuen 21.11.2011, että raakapuukartellia koskeva asia viedään saadun selvityksen perusteella oikeudenkäyntivaiheeseen, mikäli 20 mukanaolijan ehto täyttyy.

Kuntaryhmä muodostui 36 kunnasta ja yhteinen kannekirjelmä jätettiin kärjäoikeudelle 20.12.2011 ja vastaajayhtiöt vastasivat kanteeseen 31.5.2012. Kantajat täydensivät kanteita vuonna 2013. Osa vastaajista tarjosi kunnille mahdollisuutta luopua kanteesta syksyllä 2014 ilman oikeudenkäyntikuluja koskevia vastavaateita. Tässä vaiheessa oikeudenkäynnin arvioitavissa olevat riskit olivat arviolta hyvin samankaltaiset kuin prosessia aloitettaessakin ja kuten merkittävä pääosa kunnista, Somerokaan ei luopunut kanteesta.

Vuoden 2016 alussa kuntakohtaisia vaatimusmääriä tarkennettiin oikeuden aiemmin antamiin vanhentumisratkaisuihin perustuen, jolloin Someron vaatimusmääräksi täsmentyi

161 610,13 €. Asian pääkäsittely alkoi Helsingin kärjäoikeudessa syksyllä 2016 ja jatkui vuonna 2017. Vastaajat esittivät seuraavat kuntakohtaiset korvausvaatimukset (kohdistuvat kaikkien vastaajien osalta myös Somerolle), joiden laskentatapa kyseenalaistettiin voimakkaasti kantajien puolelta:

- UPM: 70.266,46 €/kantajakunta
- Stora Enso: 77.971,50 €/kantajakunta
- Metsäliitto: 53.585,50 €/kantajakunta

Someron kaupungin puolesta esitettiin vastaajille yhteisvastuullisesti oikeudenkäyntikulukorvausvaatimuksena 105.234,93 euroa (alv 0 %) korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkeineen kuukauden kuluttua kärjäoikeuden ratkaisun antamisesta lukien. Helsingin kärjäoikeus hylkäsi 31.10.2017 antamassaan tuomiossa Someron kaupungin ja 31 muun kunnan vaatimukset sekä velvoitti nämä korvaamaan metsäyhtiöiden oikeudenkäyntikulut. Kuntien maksettavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen määrä oli yhteensä 6.210.647,20 euroa, josta Someron kaupungin osuus 201.823,50 euroa. Kaupunginhallitus päätti 19.2.2018 valittaa tuomiosta hovioikeuteen, mutta samalla esittää vastaajille sovintoa, jonka mukaisesti kaupunki (kuten suuri määrä muitakin kuntia) peruuttaa valituksensa, mikäli vastaajat luopuvat kantajien oikeudenkäyntikulujen korvausvaatimuksesta. (Someron kaupunki maksoi sille tuomitut kustannukset jo vuoden 2017 lopussa viivästyskorkeiden välttämiseksi, joten Someron osalta sovinto edellyttää vastaajilta em. korvausten palauttamista.) Maaliskuussa 2018 UPM Kymmene on ilmoittanut hyväksyvänsä omalta osaltaan sovintoehdotuksen, mikäli kaikki kunnat ovat siinä mukana.

3. Kasilinja Oy on tehnyt valituksen Markkinaoikeuteen koskien koulukuljetusten suorahankintoja Pitkäjärven ja Somerniemen reiteille keväällä 2017. Kasilinja Oy vaati päätöksen kumoamista, koska suorahankinnalle ei ole ollut perustetta. Sivistyslautakunta on käsitellyt asiaa 10.1.2017 ja todennut, että koulukuljetusten hankintapäätös 22.11.2016 on ollut yksittäinen koulukuljetusten pienhankinta, joka vastaa myös suorahankinnan kriteereitä. Pienhankinnaksi luokitellaan hankinta, joka arvoltaan alittaa kansallisen kynnyсарvon 30 000 euroa (vuonna 2016). Hankinnan kokonaiskustannus on 29 699 euroa (alv 0 %). Hankintalakia sovelletaan vain EU-kynnyсарvot ja kansalliset kynnyсарvot ylittäviin hankintoihin. Kaupunki tulkitsi, että tieto reittiliikenteen lopettamisesta tuli äkillisesti ennalta-arvaamattomista ja ulkopuolisista syistä. Päätöstä tehtäessä kuultiin hankinta- ja liikennöntiasiantuntijoita. Varsinais-Suomen ELY-keskus ilmoitti 24.10.2018 päivityssä tiedotteessaan Someron kaupungille, että ELY-keskus on vastaanottanut Oy Pohjolan Liikenne Ab:n reittiliikenneluvan muutoshakemuksen. Hakemuksessa esitettiin vuoron Somero-Pitkäjärvi-Somero aamuvuoron lakkautusta 9.1.2017 alkaen. Lisäksi Oy Pohjolan Liikenne Ab esitti Uudenmaan ELY-keskukselle reitin Somero-Helsinki-Somero –reitit iltapäiväkuljetuksen, klo 15.05, lakkauttamista. ELY-keskuksen ilmoitusten jälkeen reittien kuljetusten hankintamenettelyä ei voitu välittömästi aloittaa, koska kyseessä oli ELY-keskuksen myöntämän reittiliikenneluvan mukaan reittiliikenteenä hoidettu kuljetus.

Markkinaoikeus on antanut asiassa päätöksen 6.11.2017. Markkinaoikeus hylkäsi Kasilinjan valituksen. Päätöksessä todetaan, että hankinnan tekeminen suorahankintana on poikkeus hankintalainsäädännön mukaiseen hankintojen kilpailuttamisveloitteeseen. Lisäksi markkinaoikeus katsoo, että vaikka tilanne koulukuljetusten puuttumisesta on syntynyt hankintayksikön ulkopuolisista ja ennalta-arvaamattomista syistä, eivät nämä syyt ole johtaneet hankintalaissa tarkoitettuun äärimmäiseen kiireeseen. Markkinaoikeus velvoitti Someron kaupungin korvaamaan Kasilinja Oy:n oikeudenkäyntikulut 5 817 euroa viivästyskorkeineen.

4. Perusturvan puolella iso riski on erään toisen kunnan riitauttama lastensuojelun sijaishuollon kustannuksia koskeva asia. Sijaishuollon kustannukset ovat siis tällä hetkellä toisen kunnan vastattavia. Mikäli oikeusprosessissa tulisi toisenlainen lopputulema, tulisi Someron maksettavaksi usean vuoden sijaishuollon kustannuksia.

3.7. Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan.

Sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus. Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan toteuttamisesta. Sisäinen valvonta ja vastuut on määritelty hallintosäännössä hallitukselle, lautakunnille, toimialajohtajille ja esimiehille.

Sisäistä valvontaa koskevaa ohjeistusta annetaan vuosittain talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa, jotka hallitus hyväksyy vuoden alussa.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 29.9.2014 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Sisäisen valvonnan päivitetty ohje on hyväksytty kaupunginhallituksessa 14.12.2015 ja se on tullut voimaan 1.1.2016.

Sisäisen valvonnan ohjeen mukaan toimielimet ja tilivelvolliset seuraavat talousarvion toteutumista suoritetuilla kirjanpidon kyselyillä ja tulostetuilla raporteilla. Kaupunginhallitukselle raportoidaan talousarvion toteutumisesta neljännesvuosittain ja maksuvalmiudesta pääsääntöisesti kerran kuukaudessa. Lautakunnille raportoidaan kahden kuukauden välein talousarvion toteutumisesta. Valtuustolle raportoidaan tavoitteiden toteutumisesta puoli-vuosittain ja talousarvion toteutumisesta neljännesvuosittain.

Vakuutukset on kilpailutettu viimeksi vuonna 2008. Kaupungin vakuuttamispolitiikan mukaan kiinteistöissä sovelletaan vakuutustekijöinä ensivastuuperiaatetta vakuutusmäärien perusteessa euromääriin ja asuintaloissa täysarvovakuutuksia perustuen kuutiotilavuuteen pääsääntöisenä vakuuttamistapana. Kaupunki tulee kilpailuttamaan vakuutukset vuoden 2018 aikana.

Päivitetty hankintaohje on tullut voimaan 23.8.2010. Kaupungin hankinnat on kilpailutettu ohjeen mukaan ja ilmoitukset on julkaistu sähköisessä ilmoituskanavassa (HILMA).

Someron kaupungin konserniohje on otettu käyttöön 1.1.2011 alkaen. Tytäryhteisöt raportoivat toiminnastaan kaksi kertaa vuodessa. Raportti annetaan kaupunginhallitukselle ja tekniselle lautakunnalle. Uudistettu konserniohje on tarkoitus hyväksyä keväällä 2018.

Uusi hallintosääntö on tullut voimaan 1.6.2017.

Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on järjestetty esimiehille koulutusta vuonna 2014. Kouluttajana toimi BDO Consulting. Kaupungissa otettiin käyttöön riskienkartoituslomake, jossa kartoitetaan henkilöriskit, omaisuusriskit, toiminnan riskit ja johtamisjärjestelmään/päätöksentekoon liittyvät riskit. Lisäksi tulee selvittää todettujen riskien osalta tarpeelliset/suunnitellut toimenpiteet. Asiaa on käyty lävitse säännöllisin väliajoin esimiespalavereissa. Lomake päivitetään vähintään vuosittain. Lomakkeen tietoja käytetään pohjana mm. talousarvion perustelutekstissä.

Loppuvuodesta 2016 ja alkuvuonna 2017 Qvalia Oy tarkasti kaupungin ostolaskuja tilikausilta 2013 – 2016. Tavoitteena oli tarkastaa ostolaskuja ja löytää kirjauksia, joista ei oltu haettu esim. alv:n palautusta, arvonlisäverosumma on kirjattu väärin tai lasku maksettu kahteen kertaan. Lisäksi tavoitteena oli korjata sellaiset kirjaukset, joissa alv oli kirjaushetkellä vallinneen oikeuskäytännön mukaan vähennyskelvoton, mutta jossa oikaisu jälkikäteen tarkasteltuna olisi mahdollista. Tarkastettavan aineiston koko oli n. 18 000 kpl/vuosi. Tarkastuksen seurauksena kaupunki haki ja sai verottajalta alv:n palautuksia yhteensä n. 100 000 euroa, josta vuonna 2017 saatiin n. 84 000 euroa. Kaupungin alv:n palautukset olivat vas-

taavalta ajalta 12,4 milj. euroa. Löydetyistä kirjausvirheistä on informoitu laskujen käsitteittä.

Riskienhallinta poikkeusoloissa on otettu huomioon valmisteltaessa Someron kaupungin valmiussuunnitelman yleistä osaa. Tämä perustuu Valmiuslakiin, jonka mukaan kuntien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa.

4. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

4.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelman tehtävänä on osoittaa, riittääkö tuottoina kertynyt tulo-rahoitus palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen.

Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen välitulos arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyyttä lyhyellä aikavälillä.

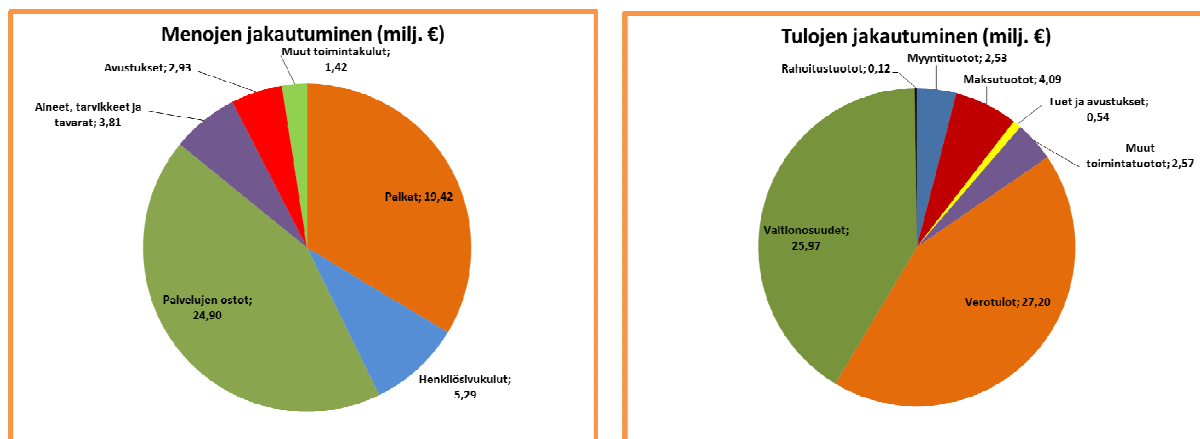
Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa. Tilikauden tulokseen saattaa olennaisesti vaikuttaa satunnaiset tuotot ja kulut, mistä syystä tulo-rahoituksen riittävyyden arviointia ei voida määritellä sen perusteella.

TULOSLASKELMA (ulkoiset erät)

	2017	2016	2015
	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	9 728	9 208	8 637
Toimintakulut	-57 779	-58 678	-57 116
Toimintakate	-48 050	-49 470	-48 479
Verotulot	27 197	26 369	27 249
Valtionosuudet	25 967	26 003	24 761
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	1	0	7
Muut rahoitustuotot	123	241	159
Korkokulut	-85	-70	-122
Muut rahoituskulut	-20	-6	-13
Vuosikate	5 133	3 067	3 562
Poistot ja arvonalentumiset	-3 043	-2 663	-2 445
Satunnaiset erät	-202	3 384	0
Tilikauden tulos	1 888	3 788	1 117
Tilikauden yli-/ alijäämä	1 888	3 788	1 117

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2017	2016	2015
Toimintatuotot/Toimintakulut %	16,8 %	15,7 %	15,1 %
Vuosikate/Poistot, %	168,7 %	115,2 %	145,7 %
Vuosikate, euroa/asukas	576 €	340 €	392 €
Asukasmäärä	8 919	9 027	9 093

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista:
 $= 100 * \text{Toimintatuotot} / \text{Toimintakulut}$

Tunnusluku osoittaa, että 16,8 % toiminnan menoista saadaan katetuksi palvelusuoritteiden myynti- ja maksutuloilla sekä muilla varsinaisen toiminnan tuloilla.

Kunnan toimintojen organisointi, kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta sekä oppilaitosten ylläpitäminen vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät kunta-kohtaisia eroja.

Vuosikate prosenttia poistoista
 $= 100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoa valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko. Tulorahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonalaiset investoinnit.

Vuosikate euroa /asukas:
 $= \text{Vuosikate} / \text{asukasmäärä tilikauden lopussa}$

Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kunta-kohtaisia eroja selittävät toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus. Erityisesti silloin, kun kunnan talouden tasapainoa ja liikkumavaraa verrataan muihin kuntiin, on otettava huomioon myös erot veroprosenteissa. Riittävä tulorahoitus voi kahdessa vertailukunnassa olla saavutettu erilaisella verorasitteella kuntalaisiin.

4.2. Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelmalla osoitetaan kuinka paljon kunnan toiminnan ja sen investointien rahavirta on ylijäämäinen tai alijäämäinen. Rahoituksen rahavirralla osoitetaan, miten alijäämäisen toiminnan rahavirta on rahoituksellisesti katettu tai miten ylijäämä on käytetty rahoitus-aseman ja investointien muuttamiseen.

Toiminnan rahavirta osoittaa, missä määrin kunta on pystynyt tilikauden aikana toiminnan (käyttötalouden) avulla saamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, uusien

investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun ulkopuolisiin rahoituslähteisiin turvautumatta.

Investointien rahavirta osoittaa sen rahavarojen käytön, jonka kunta on käyttänyt palvelutuotannon edellytyksien järjestämiseen ja tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä.

Toiminnan ja investointien rahavirta on jo itsessään tunnusluku, jonka positiivinen (yliäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Rahoituksen rahavirta osoittaa antolaina- ja muiden saamisten, toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden sekä oman ja vieraan pääoman muutokset tilikauden aikana.

Antolainauksen muutoksina esitetään kunnan myöntämien lainojen lisäykset ja vähennykset. Myös kunnan maksamat palautuskelpoiset liittymismaksut näkyvät tässä erässä.

Lainakannan muutoksista ilmenee, paljonko kunta on tilivuoden aikana ottanut uutta lainaa tai lyhentänyt niitä.

Oman pääoman muutoksina otetaan huomioon edellisten tilikausien olennaisten virheiden omaan pääomaan tehdyt oikaisut, jotka vaikuttavat rahavirtaan.

Muut maksuvalmiuden muutokset –kohtaan on laskettu toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden muutokset, pitkä- ja lyhytaikaisten saamisten muutokset sekä korottomien velkojen muutokset.

Toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen yhteenlaskettu muutos vastaa taseesta laskettua rahavarojen muutosta.

RAHOITUSLASKELMA	2017	2016	2015
	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	5 133	3 067	3 562
Satunnaiset erät	-202	3 384	0
Tulorahoituksen korjauserät	-53	-129	-45
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-8 006	-12 479	-4 722
Rahoitusosuudet investointeihin	40	124	5
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	126	1 699	157
Investointien rahavirta yhteensä	-7 840	-10 656	-4 560
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 962	-4 334	-1 043
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	0	-83	0
Antolainasaamisten vähennykset	15	10	187
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 000	5 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 338	-1 966	-1 041
Muut maksuvalmiuden muutokset	-597	775	1 873
Rahoituksen rahavirta	4 080	3 736	-24
Rahavarojen muutos	1 118	-597	-24
Rahavarat 31.12.	3 123	2 005	2 602
Rahavarat 01.01.	2 005	2 602	2 626
	1 118	-597	-24

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2017	2016	2015
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-11 827	-14 392	-12 324
Investointien tulorahoitus, %	64,4 %	24,8 %	75,5 %
Lainanhoitokate	3,67	1,54	3,2
Kassan riittävyys (pv)	17 pv	10 pv	15 pv

INVESTOINNIT**Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €**

Toiminnan ja investointien rahavirta –välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %:

= 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno

Tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä. Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Investointien tulorahoitusprosentti on noussut 64,4:ään. Vuonna 2016 tunnuslukuun vaikutti Somerasuntojen osakkeiden hankinta sekä Someron seudun kuntokotiyhdistyksen osakepääoman kirjaukset. Myös vuosikatteen nousu oli huomattavasti edellisvuotta suurempi.

LAINANHOITO**Lainanhoitokate:**

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate kertoo tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1 - 2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden. Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla.

Tunnusluku on noussut huomattavasti edellisistä vuosista. Tähän vaikutti oleellisesti myös vuosikate, joka oli selvästi edellisvuosia suurempi. Vuoden 2016 lainanlyhennyksiin vaikutti Ktö Oy Somerasunnoille siirretyt viisi lainaa, jotka kohdistuivat luovutettaviin rivitaloihin. Lainat kirjattiin lainanlyhennykseksi kaupungin taseeseen.

MAKSUVALMIUS

Kassan riittävyys (pv)

= 365 pv * Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Tunnusluku ilmaisee monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Tulos osoittaa, että rahavarat riittivät 17 päivän kassasta maksuihin. Kaupungin maksuvalmius oli edelleen hyvä. Uutta lainaa nostettiin 6 milj. euroa. Kassavarat kasvoivat vuoden aikana 1,1 milj. euroa ollen vuoden lopussa 3,1 milj. euroa.

Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta

Toimintakulut

Korkokulut

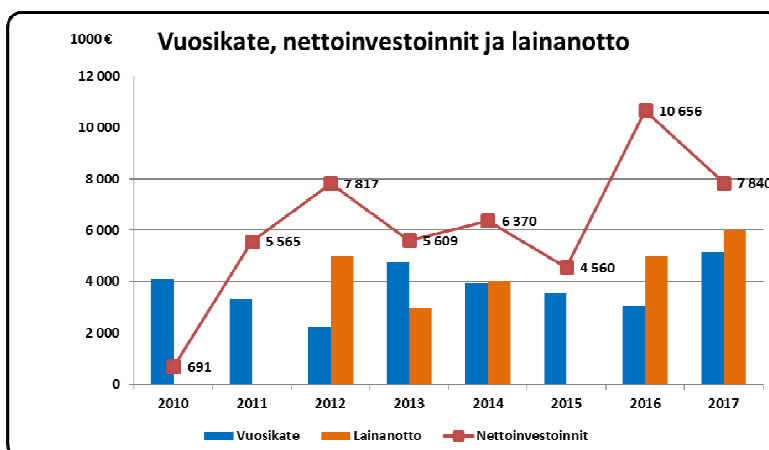
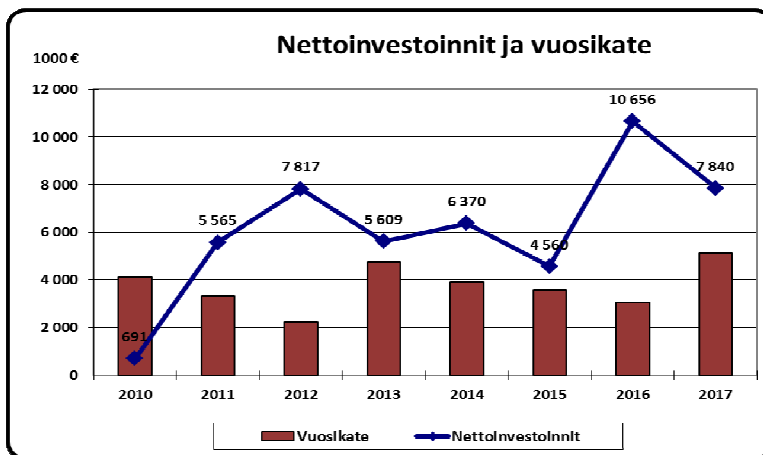
Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

4.3. Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	31.12.2017 1 000 €	31.12.2016 1 000 €	31.12.2015 1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	77 639	72 805	64 610
<i>I Aineettomat hyödykkeet</i>	349	364	149
Tietokoneohjelmistot	349	364	149
<i>II Aineelliset hyödykkeet</i>	63 699	58 831	54 958
Maa- ja vesialueet	6 447	6 275	6 186
Rakennukset	38 404	39 808	42 395
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 843	5 595	3 984
Koneet ja kalusto	368	400	470
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	13 637	6 752	1 923
<i>III Sijoitukset</i>	13 591	13 610	9 503
Osakkeet ja osuudet	12 820	12 823	8 789
Muut lainasaamiset	616	632	587
Muut saamiset	155	155	127
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	515	503	480
Valtion toimeksiannot	37	26	8
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	479	478	472
VAIHTUVAT VASTAAVAT	7 048	5 520	6 105
<i>I Vaihto-omaisuus</i>	10	11	12
Aineet ja tarvikkeet	10	11	12
<i>II Saamiset</i>	3 916	3 504	3 491
Pitkäaikaiset saamiset	1 569	1 700	1 831
Muut saamiset	1 569	1 700	1 831
Lyhytaikaiset saamiset	2 346	1 804	1 660
Myyntisaamiset	1 478	1 356	1 173
Muut saamiset	407	431	367
Siirtosaamiset	461	18	120
<i>IV Rahat ja pankkisaamiset</i>	3 123	2 005	2 602
VASTAAVAA YHTEENSÄ	85 202	78 828	71 195

VASTATTAVAA	31.12.2017 1 000 €	31.12.2016 1 000 €	31.12.2015 1 000 €
OMA PÄÄOMA	58 358	56 470	52 682
I Peruspääoma	27 947	27 947	27 947
II Edellisten tilikausien ylijäämä	28 523	24 734	23 617
III Tilikauden yli-/alijäämä	1 888	3 788	1 118
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 729	1 546	1 524
Valtion toimeksiannot	32	17	13
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 672	1 514	1 495
Muut toimeksiantojen pääomat	25	15	16
VIERAS PÄÄOMA	25 115	20 812	16 989
I Pitkäaikainen	16 969	12 958	10 163
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	16 716	12 682	8 999
Lainat julkisyhteisöiltä	253	276	1 164
II Lyhytaikainen	8 146	7 854	6 826
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 966	1 317	1 054
Lainat julkisyhteisöiltä	23	21	46
Saadut ennakot	129	202	203
Ostovelat	2 804	2 953	2 088
Muut velat	384	421	446
Siirtovelat	2 840	2 940	2 989
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	85 202	78 828	71 195

TASEEN TUNNUSLUVUT

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta:

	2017	2016	2015
Omavaraisuusaste, %:	68,6 %	71,8 %	74,2 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %:	39,7 %	33,5 %	27,7 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	30 411	28 523	24 734
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	3 410	3 160	2 720
Lainakanta 31.12, 1 000 €	18 958	14 296	11 263
Lainat 31.12. €/asukas	2 126	1 584	1 239
Lainasaamiset, 1 000 €	616	632	587
Asukasmäärä	8 919	9 027	9 093

Omavaraisuusaste, %:

= 100 * (Oma pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %:

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon kunnan käyttötuloista (toimintatuotot, verotulot ja valtionosuudet) tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= [Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)] / Asukasmäärä.

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän.

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Lainat euroa / asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätös-
vuoden päättämispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk –lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

4.4. Kokonaistulot ja –menot

Kokonaistulojen ja –menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat.

Kokonaistulo- ja –meno -käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Kunnan kokonaistulot ja -menot

TULOT	milj. €
<i>Toiminta</i>	
Toimintatuotot	9,728
Verotulot	27,197
Valtionosuudet	25,967
Korkotuotot	0,001
Muut rahoitustuotot	0,124
Tulorahoituksen korjauserät	
Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutusvoitot	-0,055
<i>Investoinnit</i>	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,040
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,126
<i>Rahoitustoiminta</i>	
Antolainasaamisten vähennykset	0,015
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6,000
Kokonaistulot yhteensä	69,144
MENOT	milj. €
<i>Toiminta</i>	
Toimintakulut	57,779
Korkokulut	0,085
Muut rahoituskulut	0,020
Satunnaiset kulut	0,202
<i>Investoinnit</i>	
Investointimenot	8,006
<i>Rahoitustoiminta</i>	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	<u>1,338</u>
Kokonaismenot yhteensä	67,429

5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS**5.1. Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä**

Kuntalain mukaan kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Myös kunnan määräysvallassa olevat säätiöt kuuluvat kuntakonserniin. Kunnan tytäryhteisö on yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta.

Kuntakonsernin taloudelliseen asemaan saattaa olennaisesti vaikuttaa myös osakeyhtiö, yhdistys, muu yhteisö tai säätiö, jossa konserniyhteisöllä yksin tai yhdessä muiden samaan konserniin kuuluvien kohdeyritysten kanssa on merkittävä omistusosuus ja huomattava vaikutusvalta (osakkuusyhteisö). Huomattava vaikutusvalta on silloin, jos konserniyhteisöllä on vähintään viidesosa ja enintään puolet osakkeiden, jäsenosuuksien tai yritysosuuksien tuottamasta äänimäärästä mainitussa yrityksessä.

Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt

Yhdistelty konsernitilinpäätökseen (kpl)

Tytäryhteisöt:

Yhtiöt	
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt:	6
- Ktö Oy Somerasunnot	1
- Ktö Oy Jukolantie	1
- Ktö Oy Someron Törmä	1
- As Oy Someron Aurinkopuisto	1
- Ktö Oy Someron Lamminniemi	1
- Ktö Oy Lamminniemen Satumaa	1
Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt:	3
- Someron Lämpö Oy	1
- Someron Vesihuolto Oy	1
- Someron Talkkari Oy	1
Muut yhtiöt	1
- Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy	1
Kuntayhtymät:	6
- V-S sairaanhoitopiirin ky	1
- V-S erityishuoltopiirin ky	1
- Forssan seudun hyvinvointiky	1
- Lounais-Hämeen ammatillisen koulutuksen ky	1
- Salon seudun koulutusky	1
- Varsinais-Suomen Liitto	1
Yhteensä	16

5.2. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Valtuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Hallitus vastaa kunnan toiminnan omistajaohjauksesta. Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa konserniohjauksesta eli omistajaohjauksen toteuttamisesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä valtuuston päätösten mukaisesti. Hallintosäännön mukaan kaupungin konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja.

Konsernijohto seuraa säännöllisesti tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuutta. Kaupunginhallitus vastaa omistajaohjauksen toteuttamisesta ja organisoii konsernijohtamisen ja konsernivalvonnan, antaa valtuustolle puolivuositin raportin yhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta ja taloudellisen aseman kehityksestä sekä arvion tulevasta kehityksestä ja riskeistä. Kaupunginhallitus (tai tarvittaessa kaupunginjohtaja) nimeää kaupungin ehdokkaat tytäryhteisöjen hallituksiin sekä nimeää yhtiökokousedustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet.

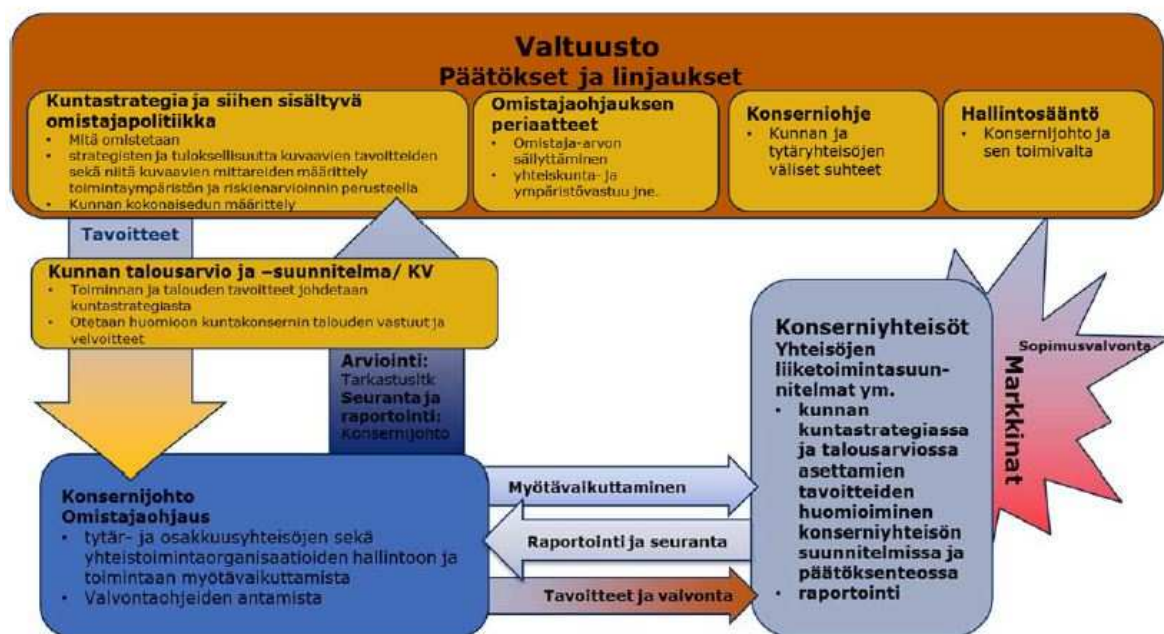
Kaupunginjohtaja johtaa kaupunginhallituksen alaisena kaupungin konsernipolitiikkaa, seuraa kaupungin omistajapolitiikan toteutumista, seuraa konserniohjeiden toimivuutta ja raportoi tarvittaessa kaupunginhallitukselle. Toimialajohtaja seuraa toimialallaan kaupungin omistajapolitiikan toteutumista ja konserniohjeiden toimivuutta sekä raportoi tarvittaessa kaupunginjohtajalle. Kaupunginjohtajalla on läsnäolo ja puheoikeus tytäryhteisöjen (lukuun ottamatta kuntayhtymiä) hallitusten kokouksissa.

Tytäryhteisöt raportoivat toiminnastaan kaksi kertaa vuodessa. Raportointikaudet ovat 1.1. – 30.6. ja 1.7. – 31.12. Tytäryhteisö toimittaa yhtiökokouksen esityslistat ja pöytäkirjajäljennökset kaupunginhallitukselle. Lisäksi kaupunginhallitus voi kutsua tytäryhteisön johdon edustajan raportoimaan kokoukseensa katsomanaan ajankohtana. Tytäryhteisö toimittaa

vuosittain tulos- ja rahoitussuunnitelmat, toimintatavoitteet, investointiohjelman ja toimintakertomuksen kaupunginhallitukselle.

Kuntayhtymät toimittavat hallituksen ja valtuuston esityslistat ja pöytäkirjajäljennökset kaupunginhallitukselle.

Päivitetty konserniohje on valmisteilla ja se on tarkoitus hyväksyä kevään 2018 aikana.

Kuvio 1. Konserniohjaus kuntakonsernissa

5.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Someron kaupunkikonserniin kuuluu 10 tytäryhteisöä ja 6 kuntayhtymää.

Kaupunki omistaa kokonaisuudessaan kaukolämpöä tuottavan Someron Lämpö Oy:n, Ktö Oy Someron Törmän, Ktö Oy Somerasunnot, Ktö Oy Someron Lamminniemen, Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy:n ja Lamminniemen Satumaan. Lähes kokonaisuudessaan omistetaan Someron Vesihuolto Oy. Kaupunki on ostanut viime vuosina yksityisten omistamia Vesihuollon osakkeita. Puuttuvia osakkeita on enää 4 kpl.

Ktö Oy Jukolantiestä kaupunki omistaa 90,6 % ja Someron Talkkari Oy:stä suoraan 43,1 % ja välillisesti Someron Lämpö Oy:n kautta 15,5 %.

As Oy Someron Aurinkopuiston 7 asunnosta kaupunki omistaa 4 eli 57,1 %.

5.4. Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Merkittävimmät lähiajan konserniin/tytäryhteisöihin kohdistuvat toiminnalliset ja taloudelliset muutokset kohdistuvat vesihuoltoon ja sote-palveluihin.

Someran Vesihuolto Oy:n haasteena on keskustaajaman jätevesienkäsittelyn kehittäminen siten, että Kirkkojärveen kohdistuvat Akustinpiston pumppaamon ohijuoksutukset saadaan poistettua. Tämä edellyttää käytännössä sekaviemäroinnin (hulevedet ja varsinaiset jätevedet) purkamista ja/tai puhdistamojärjestelmän kokonaiskehittämistä. Selvitystyötä menetelmistä tehdään parhaillaan Vesihuolto Oy:ssä. Tarvittavat toimenpiteet vaativat huomattavasti

resursseja sekä kaupungilta (hulevedet) että Vesihuolto Oy:ltä (jätevedet). Kaupunki päätti vuoden 2017 lopulla kaupungin ylläpitämän hulevesiverkoston toimialueella rakennettuja kiinteistöjä koskevan hulevesimaksun käyttöönotosta. Lisäksi vuoden 2018 alkupuolella on päätetty jätevedenpuhdistamojen siirrosta Vesihuolto Oy:lle, mikä selkeyttää jätevedenpuhdistusjärjestelmän kokonaiskehittämisedellytyksiä.

Sote- ja maakuntauudistus puolestaan aiheuttaa lakiluonnosten perusteella tarpeen saattaa Kiinteistö Oy Someron Lamminniemen omistama kiinteistö Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy:n omistukseen, jotta myös kiinteistö siirtyisi maakunnallisen soten omistukseen. Lisäksi on selvitetty mm. mahdollisuuksia siirtää Katajakoti Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy:lle sekä Tervaskannon myyntiä yksityiselle toimijalle, joka rakentaisi nykyisen Tervaskannon korvaajaksi uuden nykyaikaisen tehostetun palveluasumisen yksikön.

Pidemmällä tähtäimellä uudistuksen riskinä on, että kuntien omistamat sotekiinteistöt jäävät vajaakäytölle sen jälkeen, kun maakunnan maksama kolmen vuoden ”vuokratakuu-aika” on kulunut umpeen.

Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Someron Vesihuolto Oy

- 1. Myytävän veden hinta pidetään valtakunnallista keskihintaa alemmalla tasolla ja jäteveden korkeintaan 10 % yli VVY:n keskihinnan niin, että kokonaishinta on +/- 5 % valtakunnan keskihinnasta.***

Tavoite toteutui.

- 2. Viemärilaitoksen talouden tasapainottaminen niin, että yhtiö saavuttaa nollatuloksen seuraavan kahden vuoden aikana myös jätevesitoimintojen osalta.***

Tavoite ei toteutunut.

Taloutta ei saada tasapainoon muuta kuin merkittävillä taksankorotuksilla, mikäli halutaan samanaikaisesti panostaa viemäriverkoston saneeraamiseen ja täten merkittävästi vähentää vuotovesiä.

- 3. Riskienhallintasuunnitelman päivittäinen ja toteuttaminen tarvittavilta osin.***

Tavoite ei toteutunut.

SSP (Sanitation Safety Plan) eli viemäriverkoston riskienhallinta toteutettiin. WSP (Water Safety Plan) on edelleen toteuttamatta, työ tilattu Pöyryltä ja aloitus kesäkuun 2018 aikana. Varautumissuunnitelma tuli lain mukaan olla tehtynä vuoden 2016 loppuun mennessä. Suunnitelma on parasta aikaa tekeillä ja yhdessä wsp:n kanssa valmistuu 2018 kesäkuun loppuun mennessä.

- 4. Tehdään yhteistyössä kaupungin kanssa suunnitelma jätevesi- ja hulevesijärjestelmien kehittämisestä ja kunnostamisesta.***

Suunnitelman pitkäaikaisena tavoitteena on puhdistamolle tulevan hulevesimäärän puoltaminen vuoteen 2025 mennessä.

Tavoite ei toteutunut.

Suunnitelmaa työstetään edelleen.

- 5. Maksaa omistajilleen osinkoa 25 % tuloksesta.***

Tavoite toteutui. Yhtiö tekee ylijäämäisen tilinpäätöksen.

Someron Lämpö Oy

1. *Raskaan polttoöljyn käyttö loppuu 1.1.2018. Muutoksen hoitaminen hallitusti.*

Tavoite ei toteutunut.

Raskasta polttoöljyä on edelleen useampi kymmenen tonnia meijerin kattilassa. Säiden takia öljyä ei ole voitu polttaa pois.

2. *Tuotetaan kaukolämpöä asiakkaille edullisesti (= alle valtakunnan keskihinnan) ja pidetään yhtiön kassavirta positiivisena.*

Valtakunnan keskihinta 72 €/MWh (alv 24 %) vuonna 2016

Someron energiamaksu 65 €/MWh (alv 24 %) vuonna 2017

Tavoite toteutui.

3. *Verkostoa laajennetaan kaupungin maankäytön kehittämissuunnitelmien mukaisille alueille ja saneerataan niin, että öljyn käyttö voidaan minimoida.*

Verkostoa ei laajennettu, koska ei ole alueita mihin voitaisiin taloudellisesti kannattavasti laajentaa.

4. *Maksaa omistajalleen osinkoa 25 % tilikauden tuloksesta.*

Tavoite toteutui. Yhtiö tekee ylijäämäisen tilinpäätöksen.

Someron Talkkari Oy

1. *Hankkia uusia asiakkaita laajentamalla palveluiden tarjontaa myös paikallisille yrityksille ja yhteisöille.*

Uusia asiakkaita ei ole saatu hankittua. Kilpailu on kovaa ja taloyhtiöt eivät helposti vaihda kiinteistöhuoltoyhtiötä. Palveluja on kuitenkin markkinoitu ja luotu paljon uusia kontakteja.

2. *Luoda tehokkaammat kohdekortit hoidettavista kohteista, jotta pystytään parantamaan toiminnan laatua ja kehittämään palveluita.*

Kohdekortteja on tehty muutamiin kiinteistöihin ja niiden käyttö aloitettiin. Työ on kesken, koska kaupunki vaihtoi palvelupyyntöohjelmiston toimittajaa.

3. *Muuttaa mobiilisovellukset tehokkaammiksi ja helppokäyttöisemmiksi.*

Mobiilisovellukset ovat toimivia ja helppokäyttöisiä. Niiden avulla kaikki työpyynnöt ja työt saadaan kirjattua kännykän kautta. Ohjelmat ovat tehokkaita ja hyviä.

4. *Maksaa omistajilleen osinkoa 25 % tilikauden tuloksesta.*

Osinkoa on maksettu 25 % voitosta.

Kiinteistö Oy Somerasunnot (159 asuntoa, 1 liikehuoneisto sekä 1.1.2016 alkaen kaupungilta siirtyneet 64 asuntoa), **Kiinteistö Oy Someron Törmä** (8 asuntoa) ja **Kiinteistö Oy Jukolantie** (8 liikehuoneistoa). Kaupunki on hoitanut em. taloyhtiöiden isännöintitehtävät (hallinnolliset, taloudelliset ja toiminnalliset tehtävät) sekä vuokravalvonta- ja perintätehtävät.

Ktö Oy Somerasunnot

1. PT –suunnitelman toteuttaminen.

Tavoite ei toteutunut, koska suunnitelmaan valmistellaan muutoksia, kuten kiinteistö-kannan purkua.

Ktö Oy Someron Törmä

1. Kattaa vuokratuotoilla taloyhtiön menot.

Tavoite toteutui.

2. PT –suunnitelman toteuttaminen.

Tavoite toteutui. Suunnitelman mukaiset korjaukset on tehty.

Ktö Oy Jukolantie

1. Talouden vakaana pitäminen.

Tavoite on osittain toteutunut. Ilmastoinnin korjaukset ja puhdistukset heikensivät vakautta vuonna 2017.

2. Hyväksytyt PT-suunnitelman noudattaminen ja päivittäminen.

Tavoite on toteutunut.

3. Energiätehokkuuden parantaminen.

Tavoite on osittain toteutunut.

Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy

1. Tilat ovat tehokkaassa ja kaupungin kannalta tarkoituksenmukaisessa käytössä.

Mittari: Käyttöaste.

Tavoite toteutunut.

Käyttöasteet 31.12.2017: Katajakoti 100 %, hoito-osasto 100 %, 500-käytävä 80 %.

2. Hyvä työtyytyväisyys. Toteutetaan työtyytyväisyyskysely syksyllä 2017.

Mittari: Työtyytyväisyyskyselyn tulokset

Tavoite toteutunut. Työtyytyväisyyskysely toteutettu 2/2017. Koko talon keskiarvot seuraavia (asteikolla 1-4):

- Minä ja työni 3,0
- Toimiva yhteistyö ja työpaikan henki 2,9
- Työkyky 3,2
- Johtaminen 3,0

3. Sairauspoissaolojen väheneminen. Tavoitteena alle 10 sairauspoissaolopäivää/työntekijä.

Mittari: Sairauspoissaolojen määrä.

Tavoite ei toteutunut. Sairauspoissaoloja 11,3 pv/työntekijä.

4. Laadukas toiminta. Ei vakavia poikkeamia ulkoisessa auditoinnissa keväällä 2017. Tyytyväiset yhteistyökumppanit (asukkaat, asiakkaat, omaiset, kunnat).

Mittari: Poikkeamien määrä ja tyytyväisyyskyselyt.

Tavoite toteutunut. Ulkoisessa auditoinnissa (5/2017) ei ainuttakaan poikkeamaa. Asiakastyytyväisyyskysely toteutettu 4/2017, NPS 17,5 ja omaistyytyväisyyskysely toteutettu 5/2017, NPS 70.

5. Maksaa osinkona omistajalle 25 % voitosta käytettäväksi vanhustenhuollon kehittämiseen.

Tavoite toteutuu.

Tunnuslukuja

	Tavoite	Toteutuma
Liiketulos	0,50 %	7,14 %
Omavaraisuusaste	>40 %	55,87 %
QR	>1,0	2,16
Henkilöstökulut liikevaihdosta	<74 %	70,96 %

Kiinteistö Oy Someron Lamminniemi

1. Kiinteistön ylläpidon ja pitkäaikaissuunnitelman päivittäminen ja laatiminen.

Mittari: Suunnitelman mukainen kiinteistön kunnan ylläpitäminen ja vuosibudjetissa pysyminen.

Tavoite toteutunut osittain. Alustavaa suunnitelmaa tehty vuosille 2017-2019, jonka mukaan työt aloitettu.

2. Kiinteistön juoksevien kulujen sekä vaadittavien korjaustöiden kattaminen hoitovastiketuloilla.

Mittari: Tulojen/menojen seuranta, jotta pystytään turvaamaan maksuvalmiudet.

Tavoite toteutunut. (Perusparannuksiin otettu lainaa)

3. Kiinteistön piha-alueiden viihtyisyyden ja kunnan ylläpitäminen.

Mittari: Kuntoarviossa esitetyt poikkeamat ja niiden korjausaikataulutukset sekä kiinteistön yllättävien muutos-/korjaustöiden havainnointi ja tarvittavat korjaustyöt.

Tavoite toteutunut. Korjaustöitä tehty sekä tullaan tekemään suunnitelman mukaisesti.

Kiinteistö Oy Lamminniemen Satumaa

1. Kiinteistö Oy Lamminniemen Satumaan tilanteen säilyminen muuttumattomana.

Tavoite on toteutunut.

5.5. Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA (1000 €)

	2017	2016	2015
Toimintatuotot	35 112	34 211	30 419
Toimintakulut	-81 890	-81 991	-78 206
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	4	1	3
TOIMINTAKATE	-46 774	-47 780	-47 783
Verotulot	27 127	26 315	27 224
Valtionosuudet	27 902	28 143	27 017
Rahoitustuotot ja -kulut:			
Korkotuotot	18	19	25
Muut rahoitustuotot	71	291	74
Korkokulut	-264	-227	-321
Muut rahoituskulut	-24	-18	-29
VUOSIKATE	8 056	6 742	6 208
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-5 448	-5 385	-4 839
Omistuksen eliminointierot	0	0	0
Arvonalentumiset	-163	-12	-2
Satunnaiset erät	-151	1 577	3
Tilikauden tulos	2 295	2 922	1 370
Tilinpäätössiirot	0	-200	-136
Tilikauden verot	-126	-154	-123
Laskennalliset verot	20	25	64
Vähemmistöosuudet	0	1	-6
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 189	2 595	1 169

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2017	2016	2015
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	42,9	41,7	38,9
Vuosikate/Poistot, %	143,6	125,2	128,3
Vuosikate, euroa/asukas	903 €	747 €	683 €
Asukasmäärä	8 919	9 027	9 093

Konsernituloslaskelman tunnusluvut lasketaan samoin kuin vastaavat kunnan tuloslaskelman tunnusluvut.

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA (1 000 €)

	2017	2016	2015
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	8 056	6 742	6 208
Satunnaiset erät	-151	1 577	3
Tilikauden verot	-126	-154	-123
Tulorahoituksen korjauserät	45	-166	81
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-9 123	-11 193	-7 039
Rahoitusosuudet investointimenoihin	66	132	36
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	187	210	190
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 046	-2 853	-644
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	0	-166	0
Antolainasaamisten vähennykset	10	10	187
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 588	5 276	357
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 042	-2 895	-1 993
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	321
Oman pääoman muutokset	-16	56	0
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	169	-5	686
Vaihto-omaisuuden muutos	40	-50	-4
Saamisten muutokset	-701	-277	1 381
Korottomien velkojen muutokset	-38	1 053	-275
Rahoituksen rahavirta	3 010	3 001	660
Rahavarojen muutos	1 964	149	16
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	8 990	7 026	6 241
Rahavarat 01.01.	7 026	6 877	6 225
	1 964	149	16

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2017	2016	2015
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, (1000 €)	-12 015	-14 518	-17 232
Investointien tulorahoitus, %	89	61	73
Lainanhoitokate	2,5	2,2	2,1
Kassan riittävyys, pv	35	27	25

KONSERNITASE

VASTAAVAA	31.12.2017 1 000 €	31.12.2016 1 000 €	31.12.2015 1 000 €
A. PYSYVÄT VASTAAVAT	95 616	92 256	86 164
I Aineettomat hyödykkeet	645	675	505
Aineettomat oikeudet	494	502	265
Muut pitkävaikutteiset menot	142	164	231
Ennakkomaksut	9	9	9
II Aineelliset hyödykkeet	92 472	89 078	83 005
Maa- ja vesialueet	7 248	7 077	6 963
Rakennukset	59 601	62 184	62 498
Kiinteät rakenteet ja laitteet	9 184	10 177	8 963
Koneet ja kalusto	2 059	2 260	2 394
Muut aineelliset hyödykkeet	80	79	29
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	14 300	7 301	2 158
III Sijoitukset	2 500	2 503	2 654
Osakkuusyhteisöosuudet	26	30	25
Muut osakkeet ja osuudet	1 920	1 909	2 056
Muut lainasaamiset	517	527	537
Muut saamiset	36	36	36
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	692	645	567
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	15 263	12 566	11 228
I Vaihto-omaisuus	519	559	497
II Saamiset	5 754	4 981	4 490
Pitkäaikaiset saamiset	323	211	8
Lyhytaikaiset saamiset	5 431	4 770	4 482
III Rahoitusarvopaperit	1 383	963	912
IV Rahat ja pankkisaamiset	7 608	6 063	5 330
VASTAAVAA YHTEENSÄ	111 571	105 467	97 959

VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
	1 000 €	1 000 €	1 000 €
A OMA PÄÄOMA	65 145	62 910	59 460
Peruspääoma	27 947	27 947	27 947
Arvonkorotusrahasto	52	52	52
Muut omat rahastot	3 252	3 247	2 984
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	31 705	29 069	27 309
Tilikauden yli-/alijäämä	2 189	2 595	1 169
B VÄHEMMISTÖOSUUDET	230	245	170
C POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	0	0	699
Poistoero	0	0	238
Vapaaehtoiset varaukset	0	0	461
D PAKOLLISET VARAUKSET	720	608	637
Eläkevaraukset	4	4	4
Muut pakolliset varaukset	716	604	633
E TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 921	1 705	1 632
F VIERAS PÄÄOMA	43 556	39 999	35 360
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	27 642	24 585	21 903
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	1 646	1 618	1 486
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	3 364	2 740	2 371
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	10 904	11 056	9 600
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	111 571	105 467	97 959

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

	2017	2016	2015
Omavaraisuusaste, %	58,7	60,0	61,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	48,1	44,8	41,6
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	33 894	31 664	28 477
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	3 800	3 508	3 132
Konsernin lainat, €/asukas	3 476	3 027	2 670
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 €	31 006	27 324	24 275
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 €	517	527	537
Asukasmäärä	8 919	9 027	9 093

Omavaraisuusaste, %

= 100 * (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Omavaraisuus-% mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämään sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n ylittävää omavaraisuutta. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta.

5.6. Konsernin henkilöstömäärä 31.12.

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen palveluksessa olevien henkilöiden lukumäärä.

	2017	2016	2015
Kaupunki (vakinaiset) *	467	470	483
Someron Talkkari Oy	7	6	6
Someron Lämpö Oy	3,5	3,5	3,5
Someron Vesihuolto Oy	7,5	6,5	6,5
Ktö Oy Someron Lamminniemi ja Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy	73	64	
Kiinteistöosakeyhtiöt (Somerasunnot, Törmä ja Jukolantie)	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
Yhteensä	559	551	500

*) Kaupungin henkilöstömäärässä on käytetty pelkästään vakinaisten määrää.

6. HALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ JA TALouden TASAPAINOTTAMISTA KOSKEVISTA TOIMENPITEISTÄ

Someron kaupungin ylijäämä tilivuodelta 2017 oli 1 887 866 euroa. Vuosikate oli 5 133 134 euroa ja poistoja kirjattiin 2 900 872,06 euroa. Lisäksi kirjattiin 142 108 euron arvonalennus rakennuksesta, jossa sijaitsivat kotihoidon ja sosiaalitoimiston tilat. Varsinaisesta toiminnasta syntynyttä ylijäämää oli näin ollen 2 090 154 euroa. Lopulliseen tilikauden tulokseen vaikutti satunnaisesti menoksi kirjattu 202 288 euroa ns. ”raaka-puukartellin” oikeudenkäyntimenoja, jotka maksettiin metsäyhtiöille.

Vuoden 2017 alkuperäisessä talousarviossa vuosikate oli 660 400 euroa. Talousarvioon tehtyjen lisämääräraha- ja kirjausten jälkeen vuosikatteen muodostui – 408 870 euroa. Tilinpäätöksessä vuosikate oli kuitenkin 5 133 133 euroa. Lainaa nostettiin vuoden aikana 6 milj. euroa. Korjoja maksettiin 84 959 euroa ja lainojen lyhennyksiä 1 338 371 euroa.

Kaiken kaikkiaan taseessa oli vuoden lopussa kertynyttä ylijäämää 30,4 milj. euroa. Tällä varaudutaan mm. taloussuunnitelman 2018 – 2020 yhteensä 6,8 milj. euron alijäämien kattamiseen.

Vuoden 2017 ylijäämä 1 887 866 euroa siirretään tilikauden yli-/alijäämätillille.

7. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

7.1. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimielin: Keskusvaalilautakunta

Tehtäväalue: Vaalit

Toiminta-ajatus

Keskusvaalilautakunta vastaa vaalien järjestämisestä kunnassa. Sen päätehtävänä on valtiollisissa vaaleissa suorittaa vaalien toimittamiseksi tarpeelliset valmistelutoimenpiteet, järjestää ennakoäänestys ja siihen tarvittava henkilökunta, tarkastaa ennakoäänestys-asiakirjat, suorittaa vaalilautakuntien ja vaalitoimitsijoiden koulutus ja järjestää alustava äänten laskenta.

Kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunnan tehtävänä on edellä mainittujen lisäksi ehdokashakemusten käsittely, ehdokaslistojen yhdistelmän laadinta, vaalien tuloslaskennan suorittaminen ja vaalien tuloksen vahvistaminen.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0	144	-144
Toimintakulut	-21 320		-21 320	-20 114	1 206
Toimintakate	-21 320		-21 320	-19 970	1 350
Sisäiset kulut	-50		-50	-575	525-

Vuonna 2017 järjestettiin kuntavaalit. Ennakoäänestys oli kotimaassa 29.3. – 4.4.2017 ja varsinainen vaalipäivä oli 9.4.2017. Vuoden 2017 kuntavaalit olivat ensimmäiset uuden kuntalain (410/2015) 15 §:n mukaiset vaalit. Vaaleissa valittavien valtuustojen toimikausi alkoi 1.6.2017 ja kestää vuoden 2021 toukokuun loppuun.

Äänioikeutettuja vaaleissa oli 7 417 henkeä. Äänestysprosentti oli 60,3 %. Hyväksytyjä ääniä oli 4 451 ja hylättyjä 22.

Toimielin: Tarkastuslautakunta

Tehtäväalue: Tilintarkastus

Toiminta-ajatus

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on järjestää hallinnon ja talouden tarkastus sekä huolehtia kuntakonsernin hallinnon ja talouden yhteensovittamisesta. Tarkastuslautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kaupungissa ja konsernissa toteutuneet, ja laatii arviointikertomuksen.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0	21	-21
Toimintakulut	-15 490		-15 490	-18 245	-2 755
Toimintakate	-15 490		-15 490	-18 224	-2 734
Sisäiset kulut	-400		-400	-612	-212

Kaupunginvaltuusto valitsi tarkastuslautakunnan esityksestä BDO Audiator Oy:n tilintarkastusyhteisöksi vuosiksi 2017 - 2018. Tarkastuspäiviä on arvioitu tarvittavan vuodessa 19. Tilintarkastus jakaantuu ajallisesti kahdelle vuodelle päättyen toukokuussa annettavaan arviointikertomukseen.

Tarkastuslautakunnalle on uudessa kuntalaissa säädetty täysin uusi tehtävä eli kuntalian 84 §:ssä mainittujen sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisen valvonta sekä ilmoitusten käsittely ja vienti valtuustolle tiedoksi. Tiettyjen kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on ilmoitettava julkisesti sidonnaisuuksistaan. Säännöstä sovelletaan 1.6.2017 alkaen. Sidonnaisuusrekisteri julkaistaan kunnan tietoverkossa.

Tarkastuslautakunta hankki käyttöönsä tätä varten suunnitellun verkkopalvelun (Sidonnaisuusrekisteri.fi). Ilmoitusvelvollinen on itse vastuussa sidonnaisuusilmoituksen tekemisestä sekä ilmoitettava viivytyksettä sidonnaisuuksissa tapahtuvat muutokset.

Rekisterin ylläpitomaksu on 1 600 euroa/vuosi, jota ei ollut budjetoitu vuonna 2017.

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden aikana 7 kertaa.

Toimielin: Kaupunginhallitus

Tehtäväalue: Yleishallinto

Toiminta-ajatus

Kaupunginhallitus johtaa ja ohjaa kaupungin hallintoa sekä vastaa kaupungin kehittämisestä kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden ja päämäärien saavuttamiseksi.

Tavoitteet:

1. *Konsernirakenteen kehittäminen siten, että se tukee Someron kaupungin toiminnallista ja taloudellista asemaa sote- ja maakuntauudistuksessa.*

Toimintamahdollisuuksia on selvitetty aktiivisesti. Käynnissä on mm. valtuuston periaatepäätöksen pohjalta tehostetun palveluasumisen tuotantorakennemuutoksen selvittäminen (Tervaskanto), minkä lisäksi kaupunginhallitus on tehnyt valmistelupäätöksen Koy Someron Lamminniemen siirrosta Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy:lle.

2. *Kaupungin vetovoimaisuuden lisääminen; tonttimyynnin aloittaminen Ruunalan uudella yritysalueella ja Valimontien uudella asuntoalueella sekä asemakaavoituksen käynnistys yhdellä uudella/laajennettavalla pientaloalueella.*

Ruunalan kaava on hyväksytty ja tonttihinnoitteluperiaatteet hyväksytty valtuustossa. Myös Valimontien kaava ja tonttihinnoitteluperiaatteet on hyväksytty. Kummankin alueen osalta kunnallistekniikan odotetaan valmistuvan alkusyksyksi 2018. Aktiivinen myynti alkaa aikataulun varmistuttua. Jaatilantien länsipuoliselle ns. Mäkelän alueelle on tehty kaavoituksen aloittamispäätös osana kaavoituskatsausta keväällä 2017.

3. *Kaupungin omistuksien realisointi kiinteistö- ja toimitilastrategian pohjalta.*

Ollilan koulu on myyty kaupunginvaltuuston 6.11.2017 tekemällä päätöksellä.

Sote-kiinteistöjen osalta tilanne on kuten mainittu kohdassa 1, minkä lisäksi Rauhankallion lakkautuspäätös antanee mahdollisuuden aloittaa kohteen realisointi vuosina 2018 – 2019.

Lahja ja Arvo Oksasen testamenttiin liittyvä omaisuus on kokonaisuudessaan realisoitu kesäkuun 2017 loppuun mennessä tehdyillä päätöksillä.

4. Hallintosäätöuudistus (käyttöön 1.6.2017)

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt uuden hallintosäännön 15.5.2017 § 20 ja se on otettu käyttöön 1.6.2017.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	46 950		49 950	123 439	-76 489
Toimintakulut	-1 346 110		-1 346 110	-1 235 759	110 351
Toimintakate	-1 299 160		-1 299 160	-1 112 321	186 839
Sisäiset tuotot	373 100		373 100	372 995	105
Sisäiset kulut	-158 000		-158 000	-127 938	30 062
Sumupoistot	-50 500		-50 500	-49 985	515

Toiminta:

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet:

	2017	2016
Tulomuutto (kuntien välinen siirtolaisuus)	332	344
Nettomuutto (kuntien välinen siirtolaisuus)	-11	5

Yleishallinto:

Yleishallinnon tehtäväalueen menot alittivat budjetoidun n. 110 000 euroa. Tuloissa oli ylitystä n. 76 500 euroa. Tuloja kertyi 123 439 euroa, josta käyttöomaisuuden myyntivoittoja n. 23 000 euroa ja vuosien 2013 - 2016 arvonnäisäveronpalautuksia n. 84 000 euroa.

Työllistäminen

Palkkatuella työllistettyjen henkilöiden palkkaamiseen tarkoitetut määrärahat on jaettu kaupunginhallituksen ja perusturvalautakunnan alaisuuteen. Perusturvan määrärahat ovat kuntouttavassa työtoiminnassa ja kaupungin muihin yksiköihin palkattavien henkilöiden määrärahat ovat kaupunginhallituksen alaisuudessa. Kaupunginhallituksen talousarvioon oli varattu työllisyysmäärärahoihin yhteensä 76 200 euroa. Määräraha oli tarkoitettu lähinnä muualle kuin kuntouttavaan työtoimintaan palkattujen palkkatuettujen henkilöiden palkkaamiseen. Määrärahaa ei käytetty.

Lisäksi kaupunki palkkasi kesäksi 3-5 viikon ajaksi 38 nuorta eri kohteisiin. Kustannukset olivat yhteensä 36 000 euroa. Hakijoita oli kaikkiaan 134.

Yrityksille kaupunki maksoi tukea yhteensä 10 200 euroa. Yhdestä työntekijästä tuki oli 300 euroa. Yksi yrittäjä sai tukea enintään kahteen kesätyöntekijään. Työllistettäviä nuoria oli yhteensä 34.

Joukkoliikenne

Kaupunki osallistuu seutulipusta aiheutuviin kustannuksiin. Seutulippumatkoja tehtiin vuoden aikana 1 943 kpl ja lippuja myytiin 75 kpl. Kaupunki maksoi seutulippukustannuksia yhteensä 2 889 euroa (alv 0 %). Valtiolta saatiin tukea 1 589 euroa. Valtionavustusta haetaan etukä-

teen talousarvioon budjetoidun määrän perusteella. Avustusprosentti oli 50 % arvonlisäverollisesta summasta.

Lisäksi kaupunki on osallistunut kahden reitin joukkoliikennepalvelujen kustannuksiin (Somero – Forssa – Somero sekä Somero – Koski TI – Marttila – Turku). yhteensä n. 11 400 eurolla.

Velkaneuvonta

Salon mielenterveysseura tuottaa Salon ja Someron velkaneuvontapalvelut, jotka koostuvat yksityishenkilöille ja pienyrittäjille tarkoitetusta lakisääteisestä velkajärjestelystä, Takuu-Säätiön kautta haettavasta järjestelyluotosta sekä erilaisesta talousneuvonnasta. Eri vaihtoehtojen löytäminen velallisille riippuu mm. velallisen maksukyvyistä, velkojen määrästä ja asiakkaan sosiaalisesta tilanteesta. Toiminta perustuu talous- ja velkaneuvonnasta annettuun lakiin.

Käyntejä velkaneuvonnassa	17 kpl
Puheluja	29 kpl
Sähköpostiviestejä	2 kpl
Toimenpiteet yhteensä 2017	48 kpl
Yhteensä 2016	58 kpl
Yhteensä 2015	72 kpl
Yhteensä 2014	31 kpl
Yhteensä 2013	106 kpl

Valtioneuvosto teki vuoden 2017 aikana päätöksen siitä, että velkaneuvonta siirtyy Kuluttajavirastolta Oikeusministeriön alaisuuteen ja samalla palvelu siirtyy kunnilta vuoden 2019 alusta oikeusaputoimistojen tehtäväksi.

Tehtäväalue: Henkilöstöhallinto

Toiminta-ajatus

Henkilöstöhallinnon tehtäviin kuuluu huolehtia siitä, että koko organisaatiossa noudatetaan yhdenmukaista henkilöstöpolitiikkaa sekä luoda ja kehittää yhdessä esimiesten kanssa henkilöstövoimavarojen tarkoituksenmukaista kohdentamista ja toimii esimiesten tukena esimiestyössä.

Tavoitteet

- 1. Sähköisen HR -järjestelmän käyttöönotto henkilöstöhallinnon työaikaresurssien vapauttamiseksi, henkilöstösuunnittelun ja päätöksenteon tietopohjan parantamiseksi, raportoinnin helpottamiseksi sekä henkilöstöä koskevan tiedon systemaattiseksi tallentamiseksi ja sitä kautta jatkuvuuden turvaamiseksi.***

Käyttöönotto ei toteutunut vuonna 2017: HR-järjestelmähankinnan tarjouskilpailu on valmisteltu, mutta kilpailutusta ei ole vielä käynnistetty, koska käynnissä on asiaan vaikuttava kuntayhteistyömahdollisuuksien selvitys niiden lähikuntien kanssa, joille palkkahallinnon uudistaminen sote- ja maakuntauudistus huomioiden on myös ajankohtaista (Vuoden 2018 alussa Somero ja Forssan seudun kunnat, Kosken ja Marttilan jättäytyttyä tässä vaiheessa pois selvitystyöstä.)

2. Maakunta- ja soteuudistukseen valmistautuminen ja tarvittavien sopeuttamistoimien suunnittelu yhteistyössä toimialojen ja konsernin kanssa. (Ml. selvitys konsernin yhteisestä tukipalveluyksiköstä.)

Valmistautumistyö on käynnissä maakunnallisen selvitystyön mukaisessa aikataulussa. Uudistuksen pohjana olevan lainsäädäntöä on valmistelu siltä pohjalta, että uudistus astuisi voimaan 1.1.2020. Eräistä konserniyksiköistä on osoitettu alustavaa kiinnostusta yhteiseen tukipalveluyksikköön, mutta asia kytkeytyy myös edellä kohdassa 1 mainitun selvityksen tuloksiin.

3. Tehokkaampi puuttuminen sairauspoissaoloihin.

Esimiestäpaamisessa on työstetty ryhmissä keinoja sairauspoissaolojen vähentämiseen ja jaettu yksittäisissä yksiköissä hyväksi todettuja käytäntöjä muiden esimiesten kanssa. Uusia ideoita olivat esimerkiksi työnkierto-järjestelmän kehittäminen, liikkumiseen kannustava palkkiojärjestelmä, matalampi kynnys korvaavan työn mahdollisuuden selvittämiseen ja henkilöstön taidot sisältävän osaamispankin luominen. Yksittäisiin runsaisiin sairauspoissaoloihin on puututtu aiempaa varhaisemmassa vaiheessa, ja sairauspoissaolot ovat johtaneet viime kädessä työsuhteen päättämiseen. Vastaava työterveyshoitaja Tuomisto-Lundbergin mukaan esimiehet ovat olleet herkemmin yhteydessä työterveyshuoltoon ongelmatilanteissa. Varsinaisten kolmikantaneuvottelujen lisäksi on kokoonnuttu kevyemmässä kokoonpanossa, jossa työterveyshuollon edustajana on ollut ainoastaan työterveyshoitaja.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	2 050		2 050	18 129	-16 079
Toimintakulut	-130 170		-130 170	-128 925	1 245
Toimintakate	-128 120		-128 120	-110 795	17 325-
Sisäiset kulut	-2 500		-2 500	-2 570	-70

Tuloihin on kirjattu Työttömyysvakuutusrahaston maksama koulutuskorvaus 16 029 euroa vuodelta 2016.

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet:

	2017	2016
Sairauspoissaolotyöpäiviä/työntekijä	10,7	9,4
Sairauspoissaolopäivän hinta, €/tpv	115	110
Sairauspoissaolojen palkkakustannukset sivukuluineen (1000 €)	945	840

Henkilöstöhallinnon tehtäväalueeseen kuuluvat HEVI-ryhmä (henkilöstön yhteistyöryhmä), työsuojelujao, yhteistyötoimikunta, tyhy-toiminta sekä muu henkilöstöhallinto.

HEVI -ryhmä järjesti kaupungin henkilöstölle retken Eerikkilään 4.2.2017 (osallistujia 11). Someron 150-vuotiskesäjuhla järjestettiin Ämyrillä 25.8.2017. Osallistujia oli 187.

Henkilökunnan **tyhy-toimintaan** oli varattu 50 000 euroa. Kaikkiaan rahaa käytettiin 39 300 euroa. Eri työyksiköt järjestivät keskenänsä tyhy-toimintapäivän. Ohjelmassa oli erilaisia liikuntamuotoja mm., retkeilyä, mökkeilyä, luontopolkua, kahvakuulaa ja muuten mukavaa yhdessäoloa. Suosittuja olivat myös teatteri, musikaali, messut ja museokohteet yhdistettynä ruokailuun. Kaikkiaan yksiköiden tyhy-päivään osallistui 341 henkilöä.

Henkilöstöllä oli mahdollisuus käyttää myös ePassia. Etu oli 55 euroa/henkilö. Tätä mahdollisuutta hyödynsi 332 eri työntekijää ja käyttökertoja oli 551 kpl. Yhteensä passin käyttökus-

tannukset olivat 16 400 euroa. Sporttietua käytettiin 13 800 euroa ja kulttuurietua 2 600 euroa. Suosituin palveluntuottaja oli Someron Liikunta ry, jonka palvelujen osuus oli 60 % käyttökertoista. Toiseksi eniten käytettiin Someron Sykkeen palveluja 7 % ja kolmanneksi H&L Fit Oy:n palveluja 6 %.

Toimielin Elinkeinolautakunta (1.6.2017 asti)

Elinkeinolautakunnan toiminta päättyi 1.6.2017 ja tehtävät siirtyivät kaupunginhallituksen alaisuuteen.

Tehtäväalue Elinkeinoelämän kehittäminen

Toiminta-ajatus

Elinkeinotoimen tehtäviin kuuluvat elinkeinoelämän kehittäminen, yritysneuvonta sekä kaupungin markkinointi.

Tavoitteet

1. Tuetaan yrityksiä ja edistetään yrittäjyyttä monipuolisesti

Mittari 1: Yritysneuvonnan lukumäärät tilastoidaan neuvonnan kohdentamiseksi

Mittari 2: Edistetään kiertotalouden mahdollisuuksia järjestämällä infotilaisuus SEUTU -ohjelmasta. Infotilaisuuteen saadaan mukaan viisi kiertotaloudesta kiinnostunutta elinkeinotoimijaa.

Tavoite on toteutunut.

Yritysneuvontakerrat ja niihin liittyvät toimenpiteet on kirjattu jokaisen kerran jälkeen ylös.

Vuoden aikana järjestettiin SEUTU-ohjelmaan liittyviä tilaisuuksia yhteensä neljä kappaletta ja niihin osallistui kymmeniä somerolaisia yrityksiä.

2. Elinkeinoelämän kehitystä ja myönteistä yritysilmapiiriä lisäävä sidosryhmäyhteistyö

- **järjestämällä yrittäjähdistysten ja kaupungin elinkeinotoimen välisiä säännöllisiä tapaamisia (n. kuusi kertaa vuodessa)**
- **järjestämällä Yrittäjänpäivän seminaari, työllistämisseminaari, SEUTU-ohjelman infotilaisuus ja kaksi infotilaisuutta uuden yrityksen perustamiseen liittyen**
- **järjestämällä elinkeinotoimen ja maaseutuyksikön yhteisiä palaverieja ajankohtaisista aiheista kuusi kertaa vuodessa elinkeinotoimen ja maaseutuyksikön yhteistyön lisäämiseksi.**
- **Luomalla vaihtoehto yritysvaikutusten arviointimenettelyksi vuonna 2017 alkavalle uudelle valtuustokaudelle.**

Mittarit: Em. asioiden toteutuminen ja Suomen Yrittäjät ry:n teettämän Yritysten ilmapii-
rimittauksen tulokset (kaupunki kannustaa yhdessä yrittäjähdistysten kanssa somerolaisia yrityksiä vastaamaan kyselyyn) sekä muut täydentävät ilmapii-
riselvitykset.

Tavoite on toteutunut.

- järjestettiin säännöllisiä tapaamisia yrittäjähdistysten kanssa
- järjestettiin Yrittäjänpäivän seminaari, työllistämisen info, SEUTU-ohjelmaan liittyviä tilaisuuksia ja kaksi infotilaisuutta uuden yrityksen perustamiseen liittyen
- järjestettiin säännöllisesti tapaamisia maaseutuyksikön kanssa

- luotiin yritysvaikutusten arviointimenettely

Yritysten ilmapiiritutkimuksiin on kannustettu vastaamaan eri tilaisuuksien yhteydessä. Suomen Yrittäjät eivät ole julkaisseet uutta kuntakohtaista yritysilmapiiritutkimusta (viimeisin keväältä 2016).

2. Aktiivista ja näkyvää markkinointia

- **Panostamalla Ruunalan ja Harjun yritysalueiden sekä Valimontien uuden asuinalueen tonttien markkinointiin luomalla niille omat materiaalit (mm. tienvarsimainokset, havainnekuvat) sekä toteuttamalla oma markkinointikampanja.**
- **Selvittämällä kaupungin strategian mukainen työllistämis- ja rakentamisperusteisen tonttihinnoittelun käyttöönottoehtoja.**
- **Tekemällä Someron matkailumarkkinointimateriaaleista englanninkieliset versiot matkailun kansainvälistämiseksi.**

Mittari: Em. asioiden toteutuminen ja neuvonta- ja aktivointitoimenpiteiden piirissä olevien yritysten määrän kasvu.

Tavoite on toteutunut.

- Ruunalan ja Harjun yritysalueita on vuoden aikana markkinoitu aktiivisesti ja monipuolisesti. Myös Valimontien uusi asuinalue on ollut esillä tontti- ja asukasmarkkinoinnissa.
- Luotiin malli työllistämis- ja rakentamisperusteisesta tonttihinnoittelusta
- Someron matkailumateriaalit löytyvät nyt myös englanninkielisinä

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	39 800	31 770	71 570	67 565	4 005
Toimintakulut	-268 940	35 300	-304 240	-285 623	18 617
Toimintakate	-229 140		-232 670	-218 058	14 612
Sisäiset kulut	-108 400		-108 400	-83 062	25 338

Toiminta:

Somero on toiminut aktiivisesti SEUTU-ohjelmatyössä. Ohjelman sisältö on laajentunut merkittävästi työskentelyn aikana. Somero on ollut mukana kiertotalouden lisäksi monissa muissakin teemoissa.

SEUTU-ohjelman kautta järjestettiin valtakunnallinen kiertotalousfoorumi Forssassa, jonne elinkeinotoimi kannusti somerolaisia yrittäjiä osallistumaan. Elinkeinotoimi kartoitti alkuvuoden aikana Somerolla toimivia betonialan yrityksiä kysymällä niiden betonijätteen määrästä ja siihen liittyvistä kiertotalousmahdollisuuksista.

Somero on toiminut SEUTU-ohjelman matkailupilotissa, jonka puitteissa järjestettiin työpaja somerolaisille matkailualan yrittäjille. Työpajan ja pilotin kautta työstettyä raporttia, Someron matkailun vahvuuksia ja uusia tuoteaihoita on esitelty eri tilaisuuksissa ja puheenvuoroissa.

SEUTU-ohjelma on työstänyt Tulevaisuuden yritysalue –pilotia, jossa Somero on ollut mukana Ruunalan uuden yritysalueen kanssa. Pilotissa tuotetussa raportissa on työstetty Ruunalan uuden yritysalueen profiloimista sekä asetettu kehittämistavoitteita. Tavoitteena on raportin pohjalta kehittää Ruunalaa vastaamaan tulevien vuosien elinkeinoelämän toiveita ja saamaan alueelle yritystoimijoita. Lisäksi alkuvuonna 2018 tullaan toteuttamaan työpaja Ruunalan alueen kehittämiseksi yhteisvoimin elinkeinopoliittisen työryhmän ja yritysalueisiin syventyneen asiantuntijaryhmän kanssa.

Meriteollisuuden alihankintaverkoston laajentaminen on noussut yhdeksi SEUTU-ohjelman teemaksi. Asiaan liittyen on pyritty luomaan kontakteja meriteollisuuden toimijoiden ja somerolaisten yritysten välille. Joulukuussa toteutettiin somerolaisille yrityksille suunnattu kartoitus, jonka tavoitteena oli selvittää somerolaiset jo meriteollisuuden parissa toimivat tai meriteollisuuden pariin haluavat yritykset. Meriteollisuuden mahdollisuuksista kiinnostuneet yrittäjät tavataan alkuvuonna 2018 heidän tarkempien mahdollisuuksiensa ja tavoitteidensa selvittämiseksi.

Uusi elinkeinopoliittinen työryhmä ja sitä edeltänyt yrittäjähdistysten tapaamiset ovat työstäneet kokouksissaan SEUTU-ohjelman teemoja. SEUTU-ohjelmaa on esitelty myös maaseutuyksikölle ja kaupungissa toimiville viljelijöille.

Elinkeinotoimi on infonnut säännöllisesti kaupungissa toimivia yrittäjiä ja sidosryhmiä SEUTU-ohjelman teemoista myös sähköisten kanavien ja Somero-lehden kautta.

Elinkeinotoimi on tavannut yrittäjähdistysten edustajia ja maaseutuyksikköä erillisissä kokouksissa syyskauteen asti. Yrittäjähdistysten ja maaseutuyksikön tapaamiset on elinkeinopoliittisen työryhmän perustamisen jälkeen keskitetty osaksi työryhmän kokouksia. Yrittäjähdistysten ja maaseutuyksikön edustajat ovat mukana elinkeinopoliittisessa työryhmässä.

Yrittäjänpäivän seminaari järjestettiin syyskuussa, jolloin elinkeinotoimi, Yrityssalo, johtamisasiantuntija Hannu Simström ja pääpuhujana toiminut Juhani ”Tami” Tamminen pitivät seminaaripuheenvuorot somerolaisille yrittäjille.

Työllistämisseminaari järjestettiin helmikuussa, jolloin elinkeinotoimi järjesti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa työkokeilua, palkkatuettua työtä sekä kaupungin työllistämistoimia ja –tukia käsittelevän yrittäjille suunnatun tilaisuuden.

Uuden yrityksen perustamiseen liittyvä info järjestettiin maaliskuussa yhteistyössä Yrityssalon kanssa. Toinen vastaava info järjestettiin joulukuussa yrittäjille suunnatun joulupuurotilaisuuden yhteydessä.

Yritysvaikutusten arviointimenettelystä on valmisteltu Somerolle sopiva vaihtoehto. Elinkeinopoliittinen työryhmä käsitteli asiaa joulukuun kokouksessaan ja teki esityksen kaupunginhallitukselle. Kaupunginhallitus päätti asiasta 18.12.2017 kokouksessaan.

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Yritysneuvontakerrat	152	80	171
Yrityskoulutustilaisuudet	4	3	4
Yritysverkostotapaamiset	25	10	25
Mittarit			
Neuvonta- ja aktivointitoimenpiteiden piirissä olleiden yritysten määrä	490	100	521
Yritysten investointi- ja kehittämistukihankkeet	15	13	*)5
Yritysmäärän nettomuutos	14	21	18
(Yritysten kokonaismäärä)	(1107)	(1128)	(1124)
Asukasmäärä: nettomuutos vuositasolla	+5	+70	-11
Työttömyysaste	12,3	11,0	9,5

Toimielin **Maaseutulautakunta (1.6.2017 asti)**

Maaseutulautakunnan toiminta päättyi 1.6.2017 ja tehtävät siirtyivät kaupunginhallituksen alaisuuteen.

Tehtäväalue: Maataloustoimi

Toiminta-ajatus:

Maataloustoimen keskeisenä tehtävänä on huolehtia maaseutuyrittäjien EU- ja kansallisten tukien, sekä muita maaseutuelinkeinoja koskevien hallintotehtävien toteutumisesta Someron maaseutuyksikön alueella. Palvelupisteiden tehtävänä on maatalousyrittäjien ja muiden sidosryhmien palveleminen mm. maataloustukiin sekä sato-, hirvi- ja petoeläinvahinkoihin ja hukkakauraan liittyvissä asioissa.

Tehtäviin kuuluu myös keväisin ja syksyisin pidettävän Ruokava -tapahtuman järjestäminen.

Tavoitteet:

1. Sähköisten maataloustukihakemusten lisääminen.

Mittari: Sähköisten hakemusten määrä.

Sähköisiä hakemuksia (kpl)

	2017		2016	
Somero	381	90 %	379	87 %
Forssa	122	95 %	122	92 %
Tammela	180	92 %	180	90 %

Tukea hakeneiden tilojen lkm

Somero	424	435
Forssa	129	132
Tammela	196	1999
Yhteensä	749	766

2. Kyläyhteisöjen omaehtoisten kehittämistoimenpiteiden aktivointi ja tukeminen.

Mittari: Kannustinkäytännön luominen ja käyttöönotto.

Kyläyhteisöjen kehittämistä rahaa maksettiin viidelle yhdistykselle yhteensä 5 000 euroa.

2017	2016	2015
5 kpl	5 kpl	3 kpl

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	140 300		140 300	165 928	25 628
Toimintakulut	-347 240		-347 240	-327 676	19 564
Toimintakate	-206 940		-206 940	-161 747	45 193
Sisäiset kulut	-13 900		-13 900	-15 207	-1 307

Toiminta:

Kansallisia/EU:n rahoittamia peltoalaan tai eläinmääriin perustuvia maataloustukia maksettiin Someron yhteistoiminta-alueella (Somero, Forssa, Tammela) yhteensä 27,5 milj. euroa (28,8 milj. euroa vuonna 2016).

Hukkakauravalvontatarkastuksia tehtiin Somerolla 29 kpl, Forssassa 9 kpl ja Tammelassa 16 kpl.

Ruokava –tapahtuman järjestäjänä toimi Someron Esa ry ja tapahtuma järjestettiin keväällä 8.4. sekä syksyllä 2.-3.12.2017.

Erlaisia avustuksia maksettiin somerolaisille tiloille 7 805 euroa.

Tehtäväalue: Lomatoimi

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0		0
Toimintakulut	-4 000		-4 000	-3 843	157
Toimintakate	-4 000		-4 000	-3 843	157
Sisäiset kulut	-2 600		-2 600	-3 067	-467

Toimintakuluihin on kirjattu lomatoimen toimistotilojen yhtiövastike.

Tehtäväalue: Maa- ja metsätilat**Toiminta-ajatus**

Kaupungin metsien hoitaminen asiantuntevasti niin, että se on tehokasta ja taloudellista, ottaen huomioon metsien moninaiskäyttömuodot, luonnonsuojelu ja työllisyysnäkökohdat.

Tavoite:**1. Kaupungin omistamien metsien tehokas ja taloudellinen hoito.**

Kaupungin metsien käsittelyssä puuntuotanto on etusijalla, kuten talousmetsissä yleensä. Metsien käsittelyssä noudatetaan kestävyysperiaatetta siten, että tulevaisuuden hakkuumahdollisuudet turvataan. Tämä edellyttää taimikoiden hoitamista, metsien harventamista ja hakkuukypsien metsien uudistamista. Nuorten, ensiharvennusvaiheessa olevien kasvatusmetsien runsaus on ongelmallista. Näiden metsien hakkuissa korjuukustannukset ovat korkeat, eikä hakkuutuloja juurikaan kerry. Riittävän aikaisin tehtävät ensiharvennukset ovat kuitenkin välttämättömiä, jotta kasvatappioilta vältyttäisiin ja metsien puusto järeytyisi.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	469 000		469 000	502 013	-33 013
Toimintakulut	-164 500		-164 500	-211 768	-47 268
Toimintakate	304 500		304 500	290 245	-14 255

Maa- ja metsätilojen osalta on muistettava, että hakkuukausi ei ole kalenterivuosi vaan elokuusta heinäkuun loppuun, jolloin tulot/menot voivat jakaantua kahdelle vuodelle.

Someron kaupunki omistaa peltoa 79,15 ha. Pellot on vuokrattu ja voimassa olevia vuokrasopimuksia on 9 kpl.

Kaupunki omistaa metsää 1739 hehtaaria, joka sijaitsee noin viidellätoista tilalla. Kaupunki ostaa metsäalueiden hoitoon, hoidon suunnitteluun ja puunmyyntiin liittyvät palvelut Metsänhoitoyhdistys Salometsältä, johon Someron metsänhoitoyhdistys liittyi vuoden 2004 alussa. Metsien hoito ja käsittely perustuu vuoden 2010 metsäsuunnitelmaan.

Toiminta:

Hakkuukaudella 2016 – 2017 puuta myytiin seuraavasti: kuusitukki 5097 m³, mäntytukki 813,3 m³, koivutukki 364,5 m³, kuusikuitua 2081,0 m³, mäntykuitu 1019m³, koivukuitu 1257,5 m³, laho 224,2 m³ ja haapakuitu 224,2m³. Kaikki yhteensä 11 534,0 m³. Hankintakaupan osuus oli 2368 m³ ja pystykaupan 9165 m³. Puuta myytiin Versowoodille, Stora Ensolle ja Westakselle.

Hankintakaupasta kertyi hakkuutuloja ilman kuluja n. 78 000 euroa ja pystykaupasta 451 000 euroa

Hakkuista oli ensiharvennusta 13,3 ha, muuta harvennusta 30,0 ha ja uudistushakkuita 38,1 ha.

Metsänhoitotöitä tehtiin seuraavasti: kuusen istutus 31,6 ha, männyn istutus 6,1 ha, koivun istutus 1,6 ha, mätästys 22,4 ha, äestys 16,9 ha sekä taimikonhoitoa 2,4 ha ja ennakkoraivausta noin 33,1 ha.

Hakkuukautta 2017 - 2018 koskevat leimikot sijaitsevat tiloilla Loitti, Yli-Teeri, Metsä-lahti, Metsä-Mäyrämäki, Paakkala, Metsämaa ja Marjakorpi. Hakkuista ensiharvennuksia on 15,6 ha, muuta harvennusta 8,6 ha ja uudistamishakkuita 38,3 ha. Arvioitu hakkuumäärä on 10900 m³, josta 9300 m³ pystykaupalla ja 1600 m³ hankintakaupalla. Pystykaupan arvo on noin 450 000 euroa, hankintakaupan noin 50 000 euroa. Pystykaupan osti Luvian saha, hankintatukit Westas ja hankintakuidut Metsä Group.

Metsien moninaiskäyttö ja luonnonsuojelu on mahdollista ainakin jossain määrin yhteen sovittaa puuntuotannon kanssa talousmetsienkin käsittelyssä. Kaupungin metsätiloilla on alueita, joissa puuntuotannolliset tavoitteet eivät ole ensisijaiset. Iso-Valkeen lähialueilla metsien käsittelyssä noudatetaan erityistä varovaisuutta. Osa kyseisestä metsätilasta kuuluu Natura- verkostoon ja metsänkäsittelyä on rajoitettu myös tämän takia. Painiojärven sijaitsevassa Holmansaaressa 11 ha:n metsäalue on ollut pitkään ilman hakkuita ja alue on rauhoitettu kaupungin hakemuksesta luonnonsuojelualueeksi vuonna 2000.

Kaupungin metsien työllistävä vaikutus on suhteellisen suuri. Puun myyminen osittain hankintakaupoilla työllistää metsänhoitoyhdistyksen palveluksessa olevia metsureita ja paikallisia urakoitsijoita. Metsureita työllistävät myös metsänviljely- ja taimikonhoitotyöt. Puutavaran ajossa kaupungin metsistä johtuva työllisyysvaikutus on huomattava ja lisäksi ajoittain työllistetään hakkuu- ja muokkaukskoneita.

Koneellistuminen lisääntyy metsissäkin, mutta kaikkia metsissä tehtäviä töitä ei voida tulevaisuudessakaan koneellistaa. Työvoimapula saattaa joidenkin vuosien kuluttua muodostua ongelmaksi ammattitaitoisen työvoiman jatkuvasti vähentyessä.

Toimielin: Perusturvalautakunta

Tehtäväalue: Perusturvatoimen hallinto ja huolto

Toiminta-ajatus

Perusturvan hallinnon tehtävänä on johtaa toimialan palveluiden tuottamista laadukkaasti ja taloudellisesti Someron kaupungin linjausten mukaisesti.

Tavoitteet:

Hallinto

- 1. Talousseurannan ja toiminnan taloudellisten reunaehtojen tiedostaminen perusturvassa. Tulosityksiköiden vastuunalaisten esimiesten toteuttama talousseuranta ja säännöllinen raportointi oman tulosityksikkönsä käyttömenojen kehityksestä perusturvajohtajalle 6 kertaa vuodessa.**

Mittari: Raportointikertojen määrä.

Tavoite on toteutunut.

- 2. Organisaation sisäisen tiedonkulun parantaminen. Tiedotuksessa jatketaan perusturvatoimen kuukausikatsauksen käyttöä (11 kpl/vuosi). Lisäksi järjestetään koko henkilöstölle avoimia tilaisuuksia, joissa esitellään perusturvatoimen eri toimintoja.**

Mittari: Julkaisukertojen määrä.

Tavoite toteutunut osittain. Lyhyitä infotilaisuuksia tarpeen mukaan (yli 11 kpl)

- 3. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja alennetaan 1.1.2017 alkaen 15 %:lla, pois lukien peruuttamattomien käyntien sakkomaksut sekä lastensuojelun kuukausimaksut, jotka pidetään vuoden 2016 tasolla.**

Tavoite on toteutunut.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	65 300		65 300	94 674	-29 374
Toimintakulut	-1 197 760		-1 197 760	-880 899	316 861
Toimintakate	-1 132 460		-1 132 460	-786 226	346 234
Sisäiset tuotot	174 200		174 200	147 300	26 900
Sisäiset kulut	-71 150		-71 150	-106 507	-35 357

Toiminta:

Perusturvalautakunta kokoontui vuonna 2017 yhteensä 11 kertaa. Pöytäkirjan pykälää kertyi 140 kappaletta. Lautakunta käsitteli 6 oikaisuvaatimusta, joista kolme koski vammaispalvelupäätöstä, yksi palveluasumista, yksi asiakasmaksua ja yksi matkakorvausten maksamista.

Varahenkilöstön käytön toteutuminen

2017			2016			2015		
Yksikkö	Työpv		Yksikkö	Työpv		Yksikkö	Työpv	
Kotihoito	252	24 %	Kotihoito	222	22 %	Kotihoito	280	27 %
Poliklinikka	106	10 %	Poliklinikka	81	8 %	Poliklinikka	112	11 %
Osasto	199	18 %	Osasto	248	24 %	Osasto	255	25 %
Tervaskanto	318	29 %	Tervaskanto	326	32 %	Tervaskanto	291	28 %
Rauhankallio	42	4 %	Rauhankallio	39	4 %	Rauhankallio	18	3 %
Tuulentupa	68	6 %	Tuulentupa	67	6 %	Tuulentupa	38	4 %
Päiväkoti	15	1 %	Päiväkoti	43	4 %	Päiväkoti	18	2 %
Mäntykoti	89	8 %						
YHTEENSÄ	1090	100 %	YHTEENSÄ	1026	100 %	YHTEENSÄ	1022	100 %
saatu äkilliseen	195		saatu äkilliseen	168		saatu äkilliseen	210	
ei saatu	120		ei saatu	96		ei saatu	104	
iv, varattu	27		iv, varattu	39		iv, varattu	25	
Ilman varausta	38		Ilman varausta	33		Ilman varausta	45	
Iltavuorot	18		Iltavuorot	18		Iltavuorot	28	
Viikonloput	5		Viikonloput	7		Viikonloput	19	

Tehtäväalue: Ympäristöterveydenhuolto

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0	1 338	-1 338
Toimintakulut	-373 000		-373 000	-350 746	22 254
Toimintakate	-373 000		-373 000	-349 408	23 592
Sisäiset kulut	0		0	-63	-63

Ympäristöterveydenhuollon palvelut Someron kaupunki tuottaa ostopalveluna Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymältä, joka maksaa Somerolla olevista tiloista vuokraa. Vuokratulo sisältyy tilahallinnon tuloihin.

Tehtäväalue: Kansanterveystyö

Toiminta-ajatus

Terveyskeskuksen perustehtävänä on tukea alueensa väestön terveyttä, ehkäistä sairauksien syntyä ja järjestää sairauksien tutkimus ja hoito tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tavoitteet:

- 1. Laaditaan mittarit joilla voidaan seurata somerolaisen väestön terveystyöskäytymistä. Sovitaan avoterveydenhuollon ja terveysneuvonnan vastaanottokäynnit, joiden yhteydessä kartoitetaan tupakointi, alkoholinkäyttö, ylipaino ja masennus. Tehdään puolivuositain ja suunnitelma jatkotoimenpiteistä seurantamittareista saatujen tulosten perusteella. Vastuuhenkilöinä; johtava lääkäri, vastaanoton osastonhoitaja sekä terveysneuvonnan vastaava terveydenhoitaja.**

Mittari: Mittarit käytössä/ei käytössä.

Mittarit eivät ole käytössä tällä hetkellä. Käytettävissä olevat mittarit todettiin toimimattomiksi. (Mittareiden käyttöä kokeiltu, mutta tilastointipohjaan ei voitu kirjata kaikkea mitattavaa tietoa terveystyöskäytännöistä.)

Säännönmukaisempaa seuranta tehtiin vain tupakoinnin osalta, sovittujen vastaanottojen ja tarkastusten yhteydessä. Muun terveystyöskäytännön seuranta oli satunnaista, koska asianmukaisia raportointimittareita ei silloiseen ATK-ohjelmistoon saatu.

2. Hoitosuunnitelmien laadinta (sairaanhoidon vastaanotto)

Mittari: Hoitosuunnitelman kattavuus 100 %:a yli kuusi kertaa vuodessa käyvien asiakkaiden kohdalla.
On laadittu/ei ole laadittu.

Osin toteutunut, tosin hoitosuunnitelman sisältöä edelleen kehitettävä. Hoitosuunnitelma on laadittu yli 20 kertaa vuodessa käyville, joita v.2017 oli 89. Suunnitelmaa täydessä laajuudessa kaikille yli kuusi kertaa käyville ei saatu, koska em. potilaita oli 1400.

3. Terveellisiin ravintotottumuksiin ja ennaltaehkäisevään hoito-otteeseen ohjaavat vierailukäynnit kouluissa, kehitysvammaisten asumisyksiköissä/työpisteessä sekä pitkäaikaishoidon yksiköissä. (suun terveydenhuolto)

Mittari: Käyntimäärä

Käyntejä oli vuoden aikana 11.

Vierailukäynnit kouluissa, pitkäaikaishoidon yksiköissä sekä kehitysvammaisten asumisyksikössä ja työpisteessä ovat toteutuneet suunnitelmien mukaan. Hoitosuunnitelmien mukaisilla yksilöllisillä käynneillä hammashoitolassa keskityttiin potilaiden suun sairauksien ennaltaehkäisyyn ja omahoidon opetukseen. Kehitysvammaisten asumisyksiköissä suuhygienistit opastivat hoitohenkilökuntaa asukkaiden omahoidon avustamisessa ja tukemisessa.

4. Esimiesosaamisen kehittäminen

Mittari: *Esimiestyön kehittämissuunnitelma laadittu.*

Tavoite on toteutunut.

Henkilöstölle tehdyn kyselyn mukaan on tavoitteet asetettu ja suunnitelmat niiden toteuttamiseksi laadittu.

5. Asiakasosallisuuden lisääminen palvelun kehittämisessä.

Mittari: Asiakastytyväisyys tehty/ei tehty

Asiakastytyväisyyskysely tehty touko-elokuun aikana.

Loppuvuonna otettiin käyttöön pysyvästi Roidu-asiakaspalautejärjestelmä, joka tehostaa asiakaskokemuksen mittaamista ja seuranta.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	903 500		905 500	1 037 401	-133 901
Toimintakulut	-5 001 750		-5 001 750	-4 604 940	396 810
Toimintakate	-4 098 250		-4 098 250	-3 567 539	530 711
Sisäiset tuotot	102 900		102 900	139 638	-36 738
Sisäiset kulut	-782 400		-782 400	-804 537	-22 137
Sumupoistot	-136 200		-136 200	-121 300	14 900

Toiminta:

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet

	2017	2016	2015
Sairaanhoidon vastaanotto/käynnit			
<i>Lääkärikäynnit ja kontaktit yhteensä</i>	22 131	20 770	23 897
Lääkärikäynnit	18 014	17 933	
Peruuttamattomat poisjäännit	31	31	
Muut kontaktit	4 086	2 806	
<i>Hoitajakäynnit ja kontaktit yhteensä</i>	17 916	17 612	20 485
Käynnit	8 508	7 794	
Peruuttamattomat poisjäännit	9	4	
Avustavat suoritteet	3 912	3 656	
Muut kontaktit	5 487	6 158	
Neuvola/käynnit			6 532
Kouluterveydenhuolto yht.	2 616	2 427	2 493
Lastenneuvola	1 980	1 831	1 841
Muu terveydenhuolto	28	74	162
Perhetyö	569	442	
Perhesuunnittelu/ehkäisy	429	891	783
Opiskelijaterveydenhuolto	232	171	125
Hoitajakäynnit	195	138	
Lääkärikäynnit	37	33	
Äitiysneuvola	1267	908	911
Seulonnat ja muut	230	174	217
Suun terveydenhuolto/käynnit	11 017		9 870
Hammaslääkärikäynnit	7 829	7 376	7 280
Peruuttamattomat poisjäännit	384	358	389
Muut kontaktit	106	50	43
Suuhygienisti- ja hammashoitajakäynnit	2 507	2 729	2 590
Peruuttamattomat poisjäännit	143	118	116
Muut kontaktit	49	132	83
Mielenterveystyö/käynnit			1 554
Hoitajakäynnit	2 308	2 809	
Peruuttamattomat poisjäännit	0	98	
Muut kontaktit	0	460	
Lääkärikäynnit	29	13	
Muut kontaktit	0	8	
Työterveyshuolto			
Yrittäjien/työnantajien lukumäärä, kpl	360	350	
Asiakkaiden lkm	1 600	1 600	

Terveysneuvonta

Vuonna 2017 *lastenneuvolan* toiminta on ollut aiemman mukaista. Lapsia syntyi 64 eli kolme vähemmän kuin edellisenä vuonna. Koko Suomessa syntyvyys on vähentynyt. Laajat terveystarkastukset toteutuvat hyvin ja perheet käyvät hyvällä osallistumisprosentilla neuvolassa. Tarkastuksista pois jäävien kohdalta on pyritty selvittämään poisjäännin syy. Lapsiperheille on saatu järjestymään tukea sekä kehityksellisiin että kasvatuksellisiin pulmiin lapsiperhepsykologilta. Neuvolan perhetyöntekijä on vakiinnuttanut paikkansa neuvolan työyhteisössä. Perhetyöntekijän toiminta on matalankynnyksen toimintaa. Perheet ovat aktiivisesti käyttä-

neet perhetyöntekijän palveluita. Lastenneuvolan lääkäriresurssia on saatu vahvistettua viime syksystä. Siitä lähtien osan Someron lastenneuvolan lääkäripäivistä on hoitanut lapsiin erikoistuva lääkäri Turusta. Hän on käynyt kaksi kertaa kuussa. Syyskuun alusta valtakunnalliseen rokotusohjelmaan lisättiin vesirokkorokote.

Äitiysneuvolassa toteutuivat asetuksen mukaiset tarkastukset. Tällä hetkellä lähes kaikki isyydentunnustamiset hoituvat äitiysneuvolassa terveydenhoitajien tekemänä. Laajaa terveystarkastusta on toteutettu raskauden ensimmäisellä käynnillä ja/tai muuna aikana raskauden kuluessa. Perhevalmennusta on järjestetty ensimmäistä lasta odottaville neuvolan tiloissa. Valmennusohjelmaa on muokattu paremmin tähän päivään kohdentuvaiseksi. Osallistumisprosentti on valtakunnallisesti ollut laskusuuntainen ja tämä on meilläkin havaittavissa. Perhevalmennukseen kutsutuista noin puolet osallistuu.

Ehkäisy- ja perhesuunnitteluneuvolan palveluita ovat somerolaiset käyttäneet totutusti. Joukkopaseulontoihin osallistuminen on ollut aktiivista, noin 75 %:n luokkaa. Yläkoulun 9-luokkalaiset ovat tutustuneet pienissä ryhmissä ehkäisy- ja perhesuunnitteluneuvolan toimintaan; tutustuminen sisältyi terveystiedon opintoihin. Koululaisryhmiä neuvolassa kävi kaikkiaan 10. Puhelimitse annetaan yhä enemmän neuvontaa ja opastetaan mm. gynekologisissa vaivoissa. Vaihdevuosi-ikäisten neuvontakäynnit ja tarkastukset ovat lisääntyneet.

Kouluterveydenhuollossa terveystarkastukset on tehty jokaiselle vuosiluokalle. Laajat terveystarkastukset toteutuvat 1.-, 5.- ja 8. - luokkalaisille. 8-luokkalaiset saavat tarkastuksesta Nuorison terveystodistuksen. Alakoulun puolella suurin osa asetuksen mukaisista laajoista terveystarkastuksista on kirjautunut laajoina tarkastuksina, eli vanhemmat ovat melko aktiivisesti osallistuneet tarkastuksiin. Yläkoulussa noin puolet oppilaiden vanhemmista osallistuu lapsensa tarkastukseen, joten tarkastukset jäävät kirjautumatta laajoina. Erikoissairaanhoidon psykiatrinen sairaanhoitaja pitää yläkoululla vastaanottoa kerran viikossa. Tämän lisäksi kouluterveydenhoitajat tekevät tiivistä yhteistyötä koulupsykologin, koulukuraattorin sekä lapsiperhepsykologin kanssa.

Kausi-influenssa rokotuksia on haettu ennätysmääräisesti. Kaudella 2016 - 2017 influenssarokotuksia annettiin 2503. Kutsuntatarkastuksiin tuleville lähetettiin kotiin valmis vastaanottoaika, joka on ollut toimiva käytäntö. Terveystarkastus järjestetään niin, että he pääsevät samana päivänä sekä terveydenhoitajalle että lääkärille. Aikuisten ja matkailijoiden rokotusvastaanotto ja terveysneuvonta on ollut keskitettynä lastenneuvolaan. Näiden lisäksi asiakkaita käy ajanvarauksella puhalluskokeissa ja kuulotutkimuksissa.

Vuonna 2017 jatkettiin 75 -vuotiaiden terveystarkastuksia osana vanhusneuvolatoimintaa. Kaikille vuoden 2017 aikana 75 -vuotta täyttävälle lähetettiin kutsu terveystarkastukseen. Kutsuja lähetettiin 72, joista terveystarkastuksessa kävi 25. Vuonna 2017 myös omaishoitajille tarjottiin mahdollisuutta osallistua terveystarkastukseen. Vain muutama omaishoitaja kävi tarkastuksessa.

Työterveyshuolto

Työterveyshuolto tarjoaa sopimuksen tehneiden yritysten työntekijöille, sopimuksen tehneille yrittäjille ja maatalousyrittäjille laadukkaita työterveyspalveluja, joiden sisältö sovitaan asiakasyritysten kanssa yksilöllisesti työterveyshuoltosopimusta laadittaessa. Tehtävissä noudatetaan hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteita. Lakisääteiseen työterveyshuoltoon kuuluvat työpaikkaselvitykset (työolojen selvittäminen, suositusten antaminen ja seuranta), tietojen antaminen ja ohjaus, suojaintarpeen ja ensiapuvalmiuden arviointi, terveystarkastukset ja työkyvyn arvioinnit.

Haasteet ja epävarmuustekijät

Sote: mahdollinen yhtiöittämisvelvoite

Työterveyslääkärin resurssin puute ja lääkärirekrytöinnin vaikeus. Tavoitteena oli saada työterveyshuollon resurssia lisää työterveyshuoltoon. Työterveyslääkärin resurssia on lisääntynyt jonkin verran.

Vastaanotto

Sairaanhoitajien työpanosta on lisätty vastaanotossa ja puhelinpalvelussa. Näin on voitu toteuttaa terveydenhuollon ammattihenkilön tekemä hoidon tarpeen arvio jo heti ensimmäisen yhteydenoton aikana.

Laboratorio

Tehtyjä tutkimusanalyyskejä: 94 960
Tutkimuksista 81,6 % tehty itse.

Röntgen

Natiivitutkimuksia tehty 2 064.
Toukokuusta lähtien rtg toiminut 5 pv/viikko.
Radiologien lausuntoja ja magneetti- ja UÄ-tutkimuksia tehty Forssassa 2 554 kpl. Yhteistyö Forssan päivystyksen, kuvantamisyksikön ja sairaala-apteekin kanssa on sujunut hyvin.

Suun terveydenhuolto

Hammashoitolassa työskenteli vuoden 2017 lopussa 5 hammaslääkärinä, 2 suuhygienistiä sekä 6 hammashoitajaa. Viides hammaslääkäri työskenteli hoitolassa 6,5 kuukautta suorittamassa hammaslääkäriopintojen loppuvaiheen syventävää käytännön palvelua. Lisäksi eläkkeellä oleva hammaslääkäri työskenteli hammashoitolassa lähes viikoittain tekemässä pääsääntöisesti suukirurgiaa sekä päivystystä. Toimintojen turvaamiseksi sairauslomilla palkattiin hoitohenkilökuntaa lyhyiksi ajanjaksoiksi tai yksittäisiksi päiviksi pitkin vuotta.

Kokonaishoitoon tuli edellisten vuosien tapaan runsaasti uusia potilaita. Hoidossa kävi v. 2017 yhteensä 3652 eri henkilöä, jolle hoitokäyntejä kertyi yhteensä 11018. Kiireellisen hoidon tarve väheni edellisvuosista 942 käyntiin; potilaista 26 oli ulkopaikkakuntalaisia. Alle 18-vuotiaat kutsuttiin tutkimukseen ja ennaltaehkäiseville käynneille yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaan valtakunnallisia asetuksia noudattaen. Aikuiset hakeutuivat kokonaishoitoon itse yksilöllisen hoitosuunnitelmansa mukaisesti. Peruuttamattomia poisjääntejä oli 531 kpl, joista suurin osa oli koululaisten lyhyitä tutkimus- tai kontrollikäyntejä. Yli 15-vuotiailta perittiin käyttämättömästä hoitoajasta asetuksen mukainen maksu.

Oikomishoidon erikoishammaslääkäri kävi edelleen konsultoimassa, tekemässä hoitosuunnitelmat sekä hoitamassa erikoishammaslääkäritasoisia asiakkaita 1-2 kertaa kuukaudessa. Oikomishoitoon pääsi valtakunnallisten kriteerien mukaisesti. Oikomishoidossa oli tilastojen mukaan 317 asiakasta (uusina 55, valmiita 47, keskeytettyjä 6). Oikomishoidon käyntejä oli hammaslääkäreillä, suuhygienistillä ja hammashoitajalla yhteensä 1176 kpl.

Kiireellinen hoito annettiin virka-aikana omassa hammashoitolassa. Ilta-, arkipyhä- ja viikonloppupäivystys jatkui Tyksin organisoimana alueellisena toimintana. Hammashoitolan henkilökunta osallistui päivystykseen seitsemänä päivänä kaupungin asukasluvun mukaisesti jyvitetynä.

Suuhygienistit ovat käyneet sopimuksen mukaan vuodeosastolla ja ympärivuorokautisen hoidon yksiköissä tekemässä hoidon tarpeen arviointeja sekä opastamassa asukkaita ja heidän hoitajiaan suun päivittäisessä hoidossa. Suuhygienistit ovat myös pitäneet äitiysvalmennustunteja sekä pyydettyäessä osallistuneet eri kohderyhmille suunnattuihin tilaisuuksiin, myös ilta-aikaan.

Tehtäväalue: Erikoissairaanhoito

Toiminta-ajatus

Somerolaisten tarpeiden mukaisen erikoissairaanhoidon palveluiden hankkiminen tiiviissä yhteistyössä perusterveydenhuollon kanssa

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0		0
Toimintakulut	-13 010 000		-13 010 000	-12 268 326	741 674
Toimintakate	-13 010 000		-13 010 000	-12 268 326	741 674

Erikoissairaanhoidon kustannukset ovat vuosittain kasvaneet. Vuoden 2017 osalta kustannuksissa kuitenkin näkyy laskua.

Avokäynnit (kpl)	2017	2016	2015
TYKS (sis. Salo, Loimaa ja Vakka-Suomi)	15 244	14 218	13 311
Psykiatrian erikoisala (Halikon sairaala)	2 297	2 243	1 789
Muut sairaalat (Turunmaa)	71	68	43
Ensihoidon ja päivystyksen liikelaitos	1 397	1 329	1 300
V-S shp yhteensä	19 009	17 858	16 443
Forssan sairaala			
Röntgentutkimukset		2 081	1 871
Kiireellinen ensiapu ja avohoito	883	677	731
Erikoissairaanhoido	1 650	1 491	1 490
Hoitojaksot (kpl)			
TYKS (sis. Salo, Loimaa ja Vakka-Suomi)	1 239	1 358	1 422
Psykiatrian erikoisala (Halikon sairaala)	41	50	45
Muut sairaalat (Turunmaa, Vakka-Suomi)	3	1	
V-S shp yhteensä	1 283	1 409	1 467

Avokäynnit (1000 €)	2017	2016	2015
TYKS (sis. Salo, Loimaa ja Vakka-Suomi)	4 592	4 266	3 922
Psykiatrian erikoisala (Halikon sairaala)	440	504	419
Muut sairaalat (Turunmaan sairaala)	22	29	11
Ensihoidon ja päivystyksen liikelaitos	681	675	682
V-S shp yhteensä	5 736	5 474	5 034
Forssan sairaala	691	709	688
Vuodeosastohoitopäivät (euroa)			
TYKS (sis. Salo, Loimaa ja Vakka-Suomi)	4 718	5 260	5 571
Psykiatrian erikoisala (Halikon sairaala)	363	454	385
Muut sairaalat (Turunmaa, Vakka-Suomi)	18	1	0
V-S shp yhteensä	5 099	5 716	5 956

Tehtäväalue: Sosiaalityö

Toiminta-ajatus

Ylläpitää ja edistää yksilöiden, perheiden sekä yhteisöjen toimintakykyä ja sosiaalista turvallisuutta sekä parantaa asiakkaiden elämänhallintaa erilaisin sosiaalityön keinoin. Sosiaalityön keinoja ovat lasten ja aikuisten turvallisten ihmissuhteiden tukeminen, suotuisiin kasvuoloihin vaikuttaminen ja asiakkaiden omien voimavarojen ja itsenäisyyden tukeminen. Sosiaalityön päämääränä on yksilön ja yhteisön tukeminen niin sosiaalisia ongelmia ennakoivassa kuin korjaavassakin mielessä.

Tavoitteet

- 1. Painopisteen vakauttaminen ennaltaehkäiseviin palveluihin (varhaisen puuttumisen toiminnan tehostaminen, jolloin lastensuojelun ns. raskaiden toimenpiteiden osuuden laskusuunta jatkuu).***

Mittari: Talousseuranta (kustannusten ja suoritettujen kasvuun hidastuminen)

Tavoite on toteutunut. Lastensuojelussa kuitenkin näkynee vuonna 2018 kustannusten kasvua.

2. Työttömien aktivointitoimenpiteiden kehittäminen.

Mittari: Kuntouttavassa työtoiminnassa vähintään 120 asiakasta.

Tavoite on toteutumassa.

3. Työttömien terveydenhuollon toimintamallin luominen ja terveystarkastusten säännönmukaistaminen sekä vakiinnuttaminen.

Mittari: Toimintamalli valmis ja terveystarkastukset aloitettu.

Tavoite on toteutumassa.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	533 300		533 300	720 954	-187 654
Toimintakulut	-4 281 230		-4 281 230	-4 177 450	103 780
Toimintakate	-3 747 930		-3 747 930	-3 456 496	291 434
Sisäiset tuotot	44 100		44 100	61 642	-17 542
Sisäiset kulut	-174 600		-174 600	-163 595	11 005
Sumupoistot	-5 500		-5 500	-5 581	-81

Toiminta:

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet

	2017	2016	2015
Lastensuojelun sijoitukset (voim.olevat)	12		
Lastensuojelun sijoitukset vuoden aikana	18	25	18
Lastensuojeluilmoitukset	199	181	182
Sos.huoltolain mukaiset yhteydenotot	53		
Isyyden tunnustaminen	32	24	34
Elatussopimukset	85	93	103
Huoltosopimukset	73	49	70
Toimeentulotuki/taloudet	182	317	237
joista pitkäaikaisia (yli 6 kk)	9	75	106
Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat	133	131	101
Sakkomaksut (hlöä)	987		

Kuntouttavan työtoiminta

Maksetut sakkomaksut

Kk	Euroa	Hlöä
1/2017	40 928	112
2/2017	30 511	98
3/2017	38 526	92
4/2017	28 669	82
5/2017	28 181	76
6/2017	25 840	81
7/2017	29 626	82
8/2017	30 758	80
9/2017	26 979	73
10/2017	26 705	77
11/2017	29 105	66
12/2017	21 137	68
Yht.	356 970	987

Sakkomaksuja maksettiin n. 356 970 euroa eli 57 396 euroa vähemmän kuin vuonna 2016 (414 366 euroa).

Tehtäväalue: Vanhustyö

Toiminta-ajatus

Turvata kunnan järjestämisvastuulle kuuluvat ikäihmisten palvelut laadukkaasti ja kustannus-
tehokkaasti.

Tavoitteet

Vanhustyön yhteinen tavoite

1. Ikäihmisten kotona asumisen tukeminen.

Mittari: Kotona asuvien yli 80 -vuotiaiden suhteellinen määrä ei laske.

Ajantasainen tilastotieto ei käytettävissä.

2. Tasapuolisuuden kokemuksen ja työhyvinvoinnin lisääminen työvuorosuunnitelussa.

Mittari: Autonominen ja ergonominen työvuorosuunnittelu, toimintatapojen vakiinnuttaminen.

Tavoite on toteutunut.

3. Palveluasumisen kehittäminen.

Mittari: Palveluasumisen vakiinnuttaminen palvelukenttään.

Tavoite on toteutumassa.

4. Vanhustyön kehittäminen asiakastyytyväisyyskyselyjen tulosten perusteella.

Mittari: Asiakastyytyväisyyskyselyjen tulosten perusteella laadittu kehittämisohjelma.

Tavoite on toteutumassa, asumispalveluiden asiakastyytyväisyyskyselyn tuloksia hyödyntämällä

Kotihoito

5. Haja-asutusalueiden palvelutarpeen jatkokartoittaminen.

Mittari: Jatkokartoitus tehty.

Tavoite on toteutumassa.

6. Ilta- ja viikonlopputyön tarpeen jatkokartoitus

Mittari: Jatkokartoitus tehty.

Tavoite on toteutumassa.

7. Kuntouttavan päivätoiminnan aloittaminen palvelutalo Tervaskannossa.

Mittari: Toiminta alkanut/ei alkanut.

Tavoite ei toteudu, palvelun osto.

8. Omaishoidettavien päivätoiminnan kehittäminen.

Mittari: Omaishoidettavien oma päivätoimintaryhmä alkanut/ei alkanut.

Tavoite on toteutumassa.

Terveyskeskuksen osasto

9. Hoitajaksojen lyheneminen

Mittari: Hoitajaksojen pituus 2017.

Tavoite on toteutunut.

Tehostettu palveluasuminen

10. Palveluasumisen toimintakulttuurin vakiinnuttaminen yhtenäiseksi vähintään neljä kertaa vuodessa järjestettävien yksiköiden henkilöstön yhteisten kehittämispalaverien pohjalta

Mittari: Arvio toimintakulttuurin yhtenäisyydestä.

Tavoite on toteutumassa.

11. Hoidon ja palvelun suunnittelun kirjaamisen parantaminen.

Mittari: Hoito- ja hoivahenkilöstö koulutettu Efficahoitokertomuksen käyttämiseen (nyk. Lifecare). Palveluasumisen yksiköiden ajantasaiset hoitosuunnitelmat laadittuina yhteisen työkalun avulla.

Tavoite on toteutumassa.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	3 018 800		3 018 800	3 478 051	-459 251
Toimintakulut	-9 670 500	50 000	-9 720 500	-9 471 229	249 271
Toimintakate	-6 651 700		-6 701 700	-5 993 178	708 522
Sisäiset tuotot					
Sisäiset kulut	-2 779 700		-2 779 700	-2 871 304	-91 604
Sumupoistot	-35 200		-35 200	-34 847	353

Toiminta:

Kotihoito

Kotihoidon palvelujen pääpaino on kotona asuvien, pääasiassa iäkkäiden, säännöllistä (päivittäistä ja viikoittaista) hoitoa tarvitsevien palvelujen tuottaminen. Kotihoidolta voi saada

myös tilapäistä hoitoa. Somerolla toimivien yksityisten palveluntuottajien puutteessa, kotihoito hoiti pääasiassa myös kaikki nämä asiakkaat vuonna 2017.

Tukipalveluna kotihoito tuottaa ateriapalvelua. Pääasiallisesti ateriakuljetukset hoitaa Ecotelolan työpajatoiminta. Mikäli asiakas tarvitsee ruuan viennin yhteydessä hoidollisia toimia tai asuu haja-asutusalueella, kotihoidon hoitajat kuljettavat ateriat.

Kotihoidon vastuulla on myös yli 65-vuotiaiden omaishoidon tuen koordinointi. Asiakas- ja käyntimäärät kasvavat väestön ikääntyessä vuosittain, alla olevissa taulukoissa on koottuna asiakas- ja käyntimäärien kehitys viime vuosilta. Tilapäisen hoidon asiakasmäärissä on mukana yli 65-vuotiaat omaishoidettavat, koska käytössä oleva potilastietojärjestelmä vaatii palvelun avaamista ohjelmassa, jotta asiakkaalle päästään tekemään tarvittavat suunnitelmat ja päätökset. Näillä asiakkailla ei siis ole jatkuvaa palvelua, tästä syystä lukumäärä tilapäistä hoitoa saavista ei ole täysin luotettava.

Palvelujen jakautuminen

Palvelu	2017	2016	2015
Säännöllinen hoito	350	355	368
Tilapäinen hoito	9	12	21

Käynnit palveluittain

	2017	2016	2015
Säännöllinen hoito	143 105	125 770	115 578
Tilapäinen hoito	1 229	2 529	4 178
Ateriapalvelu	160	163	153
MT-yksikkö/kontaktit	2 298	2 735	

Yli 65 –vuotiaiden omaishoidon tuki

Maksuluokka	2017	2016	2015
Maksuluokka I	24	27	26
Maksuluokka II	53	49	40
Erityismaksuluokka			1

Vuoden 2017 aikana kotihoidon oma päivätoiminta lopetettiin asianmukaisten tilojen puutteessa ja resurssien vapauttamiseksi hoitotyöhön kentälle. Someron kaupunki osti päivätoimintapalvelun Lamminniemen hyvinvointikeskus Oy:ltä.

Kotihoidon Optimoinnin käyttöä on kehitetty edelleen. Optimointia, eli seuraavan päivän asiakaskäyntien suunnittelua tekee yksi lähihoitaja jokaisena arkipäivänä, koko työpäivän ajan. Kaksi lähihoitajaa vuorottelee tässä tehtävässä tasapuolisesti, yhdessä sopimansa rytmityksen mukaan. Tällä toiminnalla on vapautettu tiimivastaavien työaika sairaanhoitotyöhön ja tiimin vetämiseen. Optimoinnin keskittäminen on parantanut tiedonkulkua ja asiakasturvallisuutta, koska hoidossa/käynneissä tapahtuvat muutokset tulevat nyt keskitetyksi yhdelle henkilölle ja optimoinnin työllistat pysyvät reaaliajassa. Valitettavasti optimointiohjelman käyttö vaatii edelleen runsaasti manuaalista työtä, koska asiakkaiden määrä, palvelutarve ja päivittäiset resurssit, eivät riitä optimaalisen työsuunnittelun toteuttamiseen.

Palvelujen saatavuus haja-asutusalueilla on parantunut, mutta ei ole vielä kattavaa. Someron kaupungin maantieteellinen laajuus aiheuttaa sen, että jos asiakas tarvitsee käynnin esimerkiksi myöhään illalla, on kotihoidon työntekijöiden työvuoroja pidennettävä, koska matka-aikaa asiakkaille saattaa käyntiä kohden kertyä yli tunti. Arkipäivien haja-asutusalueiden kotikäyntejä on hajautettu useammalle työntekijälle, jotta asiakkaat saisivat käyntinsä palvelutarpeen mukaisesti, ettei esimerkiksi aamukäyntiä tarvitsisi odottaa kohtuuttoman pitkään.

Vuonna 2017 kotihoidossa lisättiin kahdeksas työntekijä iltavuoroon ja kolmastoista työntekijä viikonloppujen ja pyhien aamuvuoroon. Tällä vastataan asiakkaiden palvelujen tarpeen lisääntymiseen ja hoidon vaativuuden lisääntymiseen. Edellä mainitusta syystä ilta- ja viikonlopputyön määrä kasvoi, neljän viikon jakson aikana hoitajilla on vähintään 2 viikonloppua

töitä ja yli 6 iltavuorota. Kotihoidon kotihoitoon siirtyi osastolta kahden työntekijän työpanos ja yksi hoitajan tehtävä muutettiin palveluohjaajan tehtäväksi.

Autonominen – ja ergonominen työvuorosuunnittelu toimii pääsääntöisesti hyvin ja siihen ollaan tyytyväisiä. Työntekijät suunnittelevat työvuoronsa yhdessä sovitun rytmityksen mukaan, kotihoidon esimies vastaa yhdessä sovittujen pelisääntöjen noudattamisesta ja ergonomian toteutumisesta. Esimies vastaa suunnitelman julkaisusta ajallaan ja muokkaa välttämättömät muutokset suunnitelmaan. Autonominen työvuorosuunnittelu on käytössä kaikilla työntekijöillä, lyhytaikaisia sijaisia lukuun ottamatta. Vuoden 2017 aikana käytännöt suunnittelun käytössä ovat vakiintuneet ja autonomiaa pystytään toteuttamaan yleensä varsin pienin hienosäädöin.

Asiakastytyväisyyskyselyä on toteutettu vuoden 2017 aikana Roidu-kyselyn avulla. Asiakastytyväisyyskyselyn tuloksia ei ole vielä käytettävissä.

Terveyskeskuksen osasto

Terveyskeskusosastoille tuli jatkohoitoon potilaita pääsääntöisesti VSSHP:n Salon sairaalasta, Tyks:stä, Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän sairaalasta, sekä Someron omasta päivystyksestä.

Jonopäiviä oli 119 (vuonna 2016: 128 ja vuonna 2015: 209). Siirtoviivemaksuja kerryttäviä päiviä oli 14 kuten edellisenäkin vuonna (vuonna 2015 päiviä oli 20).

Vuonna 2017 osastohoitopaikkoja vähennettiin 18 kappaletta, alakerran osaston toimintamuutoksen myötä. Siitä huolimatta jonopäivien määrää onnistuttiin jälleen vähentämään ja siirtoviivepäivien määrä pysyi ennallaan.

Potilaiden osastojaksojen pituudet vaihtelivat 1-2 päivästä useisiin kuukausiin. Keskimääräinen lyhytaikaishoidon hoitajakson pituus oli 13,1 vrk.

Osastojaksot vuosina 2016-2017

Hoitomuoto	Hoitajaksojen lkm		Keskimääräinen hoitajaksojen nettohoitopvt		Potilaiden lkm	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Intervallihoido	224	220	7,65	7,52	59	49
Lyhytaikaishoido	596	589	13,10	14,22	357	341
Pitkäaikaishoido	31	45	42,03	127,91	30	38
Päivä/yöhoito	12	12	6,92	1,42	12	9
Tehostettu palveluasuminen/ Mäntykoti			283,47		14	
Yhteensä	878	933	17,27	18,8	398	381

Pitkäaikaispäätösten määrä on vähentynyt Mäntykodin muututtua tehostetun palveluasumisen paikaksi. Keskimääräinen lyhytaikaisen hoidon määrä on saatu nousemaan tehostuneen kotiutusprosessin myötä. Kotiutusprosessin kehittäminen jatkuu vuonna 2018.

Tehostetun palveluasumisen paikan sai vuonna 2017 32 henkilöä. Keskimääräinen odotusaika tehostettuun palveluasumiseen oli 66 vuorokautta. Myönteisiä tehta-päätöksiä tehtiin 43 kappaletta, kielteisiä päätöksiä 15 kappaletta. Osastolla myönteisen päätöksen saaneita henkilöitä odotti keskimäärin 2 henkilöä.

Terveyskeskuksen osasto 1:n toiminta muuttui helmikuussa 2017 tehostetuksi palveluasumiseksi. Mäntykodissa on 12 vakituista asukaspaikkaa, sekä kuusi (6) viikoittain vaihtuvaa intervallipaikkaa. Someron kaikki intervalliasiakkaat hoidetaan Mäntykodissa. Mäntykodin hoitajamitoitus laskettiin toiminnanmuutoksen myötä 0,7:stä 0,63:en.

Mäntykodissa omahoitajamallia alettiin kehittää vuoden aikana. Kehitystyö jatkuu vuonna 2018. Vuonna 2017 henkilökuntaa osallistui omahoitaja-järjestelmän luomiseen tähtääviin

koulutuksiin ja kehittämistehtävä on meneillään yhteistyössä Tervaskannon henkilökunnan kanssa. Yhteistyöpalavereja tehostetun palveluasumisen toiminnan yhtenäistämiseksi on edelleen järjestetty yhdessä Katajakodin ja Tervaskannon kanssa.

Palvelutalo Tervaskanto

Palvelutalo Tervaskanto tarjoaa ympärivuorokautista tehostettua palveluasumista, johon asukkaat valitaan SAS-ryhmässä.

Perusturvan toimitilastrategian mukaan Tervaskannon ensimmäiseen kerrokseen piti sijoittaa kaksi kotihoidon tiimiä, päivätoiminta ja mielenterveysyksikkö. Tähkä- ja Varpukodin 15 asukasta siirtyivät suunnitellusti huhtikuussa Katajakotiin. Sisäilmaongelmien takia alakerran tiloja ei voitu ottaa käyttöön. Syyskuussa osa alakerran tiloista suljettiin käytöstä ja tilojen käyttöä jouduttiin muuttamaan. Aukkaiden muuton myötä Tervaskannon asukaspaikkojen määrä väheni ja on nyt 46. Hoitajien vakanssit vähenivät seitsemällä ja vakanssien määrä on nyt 27. Mitoitus on 0,58.

Tervaskannon tilanteessa oli kaksi vaihtoehtoa; joko kaupunki tekee tarvittavat investoinnit Tervaskannon korjaamiseksi tai Tervaskannon myynti ulkopuoliselle hoivapalvelujen tarjoajalle.

Asiasta pidettiin henkilökunnalle, asukkaille ja omaisille tiedotustilaisuus lokakuussa. Erilaiset toimintavaihtoehdot olivat alustavassa keskustelussa syksyn 2017 valtuustoseminaarissa. Kaupunginvaltuusto teki 6.11.2017 mm. teknisen – ja perusturvalautakunnan selvitysten perusteella periaatepäätöksen, että ensisijaisena tavoitteena on Tervaskannon myynti.

Autonominen ja ergonominen työvuorosuunnittelu on otettu käyttöön ja se on lisännyt työhyvinvointia. Henkilökunnan tyhy-reissu toteutettiin lokakuussa. Syksyllä aloitettu omahoitajuuden kehittämisprojekti jatkuu edelleen vuodelle 2018. Hoidossa huomioidaan asukkaan tavat ja tottumukset sekä hänen on mahdollista kalustaa huoneensa kodikkaaksi.

Kirjaamisessa siirryttiin Lifecare-järjestelmään ja hoitosuunnitelmat tehdään samalla ohjelmalla kaikissa yksiköissä. Asiakaspalautetta kerättiin asukkailta ja omaisilta syksyllä ja keskiarvo asteikolla 1-10 oli 8,3.

Rauhankallio

Somerniemellä sijaitseva Rauhankallion ryhmäkoti on tarjonnut 11 tehostetun palveluasumisen paikkaa. Hoitajia on 7 ja mitoitus on 0,64. AVI:n ohjeistuksen mukaisesti kouluttamattomat hoitoapulaiset eivät enää työskentele yksin missään työvuorossa.

Rauhankalliossa on siirrytty muiden yksiköiden tapaan käyttämään autonomista ja ergonomista työvuorosuunnittelua. Lifecare kirjaamisjärjestelmä sekä yhtenäinen hoitosuunnitelmien teko on käytössä. Rauhankallion henkilökunta on osallistunut omahoitajajärjestelmän kehittämisen koulutuksiin. Asumisympäristö Rauhankalliossa on kodinomainen, vaikka tilojen ahtauden takia asukkaiden ei ole mahdollista juurikaan tuoda sinne omia huonekalujaan.

Asiakaspalautetta kerättiin syksyllä asukkailta ja omaisilta. Arviointiasteikolla 1-10 tulokseksi saatiin keskiarvo 8,87.

Rauhankallion lakkauttamisasia on ollut perusturvalautakunnan käsittelyssä kahdesti, kerran kaupunginhallituksessa sekä kaupunginvaltuustossa. Lakkauttamisen taustalla on ryhmäkodin soveltumattomuus tehostetun palveluasumisen toimintaan. 6.11.2017 kaupunginvaltuusto päätti, että Rauhankallion ryhmäkoti lakkautetaan vuoden 2018 aikana, sen jälkeen, kun asukkaille on löytynyt palvelutarpeita vastaavat asumispaikat Somerolta. Omaisille on lähetetty joulukuussa kutsut lakkauttamista koskevaan tiedotustilaisuuteen.

Tehtäväalue: Kehitysvammatyö**Toiminta-ajatus**

Vammaispalvelujen tehtävänä on järjestää vammaispalvelulain ja kehitysvammalain mukaiset palvelut ja tukitoimet. Vammaispalvelulain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä.

Tavoitteet:

- 1. Vammaispalvelulain mukaisten palveluiden ja tukitoimien järjestämisessä erityinen huomio harkinnanvaraisten tukitoimien tarpeellisuuden arvioimiseen.**

Mittari: Kustannukset 2016 - 2017

Tavoite ei toteutunut. Lakisääteisissä palveluissa kustannukset ovat kasvaneet merkittävästi (asumispalvelut, lakisääteinen oikeus myönnettyyn palveluun)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	201 200		201 200	243 548	-42 348
Toimintakulut	-1 459 200		-1 459 200	-1 805 712	-346 512
Toimintakate	-1 258 000		-1 258 000	-1 562 165	-304 165
Sisäiset tuotot	1 500		1 500	6 787	-5 287
Sisäiset kulut	-292 900		-292 900	-308 656	-15 756
Sumupoistot	-4 400		-4 400	-4 392	8

Toiminta:

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet

Suoritteet	2017	2016	2015
Vammaispalvelu			
Kuljetuspalveluasiakkaat (kpl)	218	218	137
Henkilökohtaisen avun saajat (päätös kpl)	33	35	27
Henkilökohtaisen avun avustukset (1000 €)	540	338	338
Kuljetusavustukset (1000 €)	393	312	258
Asiakaspalveluiden ostot muilta (1000 €)	18	66	19
Vammaisten perhehoito (kpl)	1	1	1
Omaishoidontuki, alle 65-vuotiaat (kpl)	25	28	27
Kehitysvammahuolto			
Autetun asumisen paikat, ryhmäkoti (kpl)	14	14	14
Ohjatun asumisen asiakkaat (kpl)	17	16	15
Toimintakeskus, asiakasmäärä	46	47	43
Muu kehitysvammatyö			
As.palvelujen ostot kuntayhtymiltä (1000 €)	726	574	405
As.palvelujen ostot muilta (1000 €)	166	151	183

Toimielin: Sivistyslautakunta

Toiminta-ajatus

Sivistystoimen yhteisenä tavoitteena on tarjota laadukkaita palveluita kuntalaisille. Oman toiminnan jatkuva sekä suunnitelmallinen kehittäminen ja tehostaminen ovat keskeisiä toimintaperiaatteita. Sivistystoimen kaikissa yksiköissä henkilökunnan pätevyysaste on korkea.

Tehtäväalue: Sivistystoimen hallinto

Tavoitteet

1. Kuntakesu eli kehittämissuunnitelma (varhaiskasvatus, perusopetus ja lukio)

- jatketaan vuonna 2016 alkanutta valmistelua
- mm. Kaupunkistrategiaan 2025 vastaaminen sivistystoimialalla varhaiskasvatus osana sivistystoimea
- johtamisen/esimiestyön kehittäminen
- yksiköiden välisen yhteistyön tiivistäminen

Mittari: Kuntakesu valmis loppuvuonna 2017.

Tavoite toteutui. Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion opetuksenjärjestäjän kehittämissuunnitelma eli Kuntakesu valmistui vuonna 2017 ja hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 23.1.2018. Osana valmisteluprosessia esimiehille järjestettiin johtamiskoulutusta ja kehittämistyön ohjausta professori Jukka Alavan johdolla. Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion huoltajille toteutettiin asiakastytyväisyyskysely marras-joulukuussa 2017.

2. Digitalisaatioon vastaaminen varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa

- tvt-strategian käyttöönotto

Mittari: Yksiköiden toimintakertomukset, laitemäärät/oppilas
Täydennyskoulutustilaisuuksiin osallistuminen

Tavoite toteutui. Pedagoginen tv-tiimi, esimiehet ja tietohallinto jatkoivat vuonna 2016 aloitetun opetustoimen tvt-strategian valmistelua ja strategia saatiin valmiiksi huhtikuussa 2017. Sivistyslautakunta hyväksyi asiakirjan 18.4.2017. Ulkopuolisena asiantuntijana toimi Ilona It. Esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion kaikki opettajat osallistuivat vähintään yhteen tvt-koulutuspäivään vuoden aikana. Kyseisille opettajille järjestettiin yhteinen tv-vesokoulutuspäivä 28.10.2017. Sivistystoimessa oli käynnissä vuoden aikana kolme (3) tvt-hanketta. Hankkeet mahdollistivat muun muassa monipuolisen täydennyskoulutustarjonnan.

Investointirahalla ja hankerahoituksella pystyttiin laitekantaa kasvattamaan merkittävästi. Vuoden aikana pystyttiin saavuttamaan alakoulujen osalta Opetushallituksen laitekan-tasuositus 0,5 laitetta/oppilas. Yläkoulun suositusta 1 laite/oppilas ei vielä saavutettu.

3. Kiiruun koulurakennukseen/oppimiskeskukseen liittyvä valmistelu (yläkoulu, lukio, Somero-opisto, nuorisotoimi)

- toimintakulttuuri sekä kalustesuunnitteluun ja kilpailutukseen osallistuminen

Mittari: Kalustekilpailutus valmis keväällä 2017.

Tavoite toteutui. Kalustekilpailutus ja kahdeksan (8) opetusvälinehankintakilpailutusta valmisteltiin vuoden 2017 aikana. Hankinnoissa tehtiin yhteistyötä JuHa Consulting Oy:n kanssa. Lisäksi valmistauduttiin uuden koulukeskuksen toimintakulttuurin luomiseen mm.

yhteisellä henkilöstöiltapäivätapahtumalla (yläkoulu, lukio, nuorisotoimi, Somero-opisto, oppilashuolto, ruoka- ja siivoushuolto). Lisäksi järjestettiin taidekilpailu.

4. Liikuntapalveluiden järjestämismallin valmistelu.

- liikuntapalveluiden järjestämismallista päätetään viimeistään alkuvuonna 2017, jonka myötä valmistellaan uusi toimintamalli alkamaan vuoden 2018 alusta

Mittari: Liikuntapalveluiden järjestämismalli voidaan ottaa käyttöön 1.1.2018.

Tavoite ei toteutunut. Tekninen toimi selvittää parhaillaan uimahallin kiinteistö- ja alashuoltotekniikan hoitamisen mallia.

5. Koulukuljetusten optimointi siten, että koulumatka-ajat ovat kohtuullisia

Mittari: Enintään noin 2 h/päivä.

Tavoite ei toteutunut. Valtuuston asettamaa aikatavoitetta ei ole mahdollista saavuttaa kaikkien haja-asutusalueella asuvien oppilaiden osalta koskien kuitenkin ainoastaan muutamaa oppilasta. Perusopetuslain 32 §:n asettamat velvoitteet koulumatkan kestosta odotuksineen täytettiin (alle 13-vuotiailla 2,5h/päivä ja yli 13-vuotiailla 3h/päivä).

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	100		100	2 571	-2 471
Toimintakulut	-276 460		-276 460	-243 895	32 565
Toimintakate	-276 360		-276 360	-241 324	35 036
Sisäiset kulut	-29 900		-29 900	-29 920	-20

Toiminta

Isoimmassa roolissa vuoden aikana hallinnossa oli uuteen Kiiruun koulukeskukseen liittyvä valmistelutyö. Rakennushanketta varten perustettu Kiiruun koulukeskuksen toimintakulttuuri-työryhmä kokoontui säännöllisesti vuoden aikana. Kalustehankintojen kilpailutus valmisteltiin ja hankintaprosessi saatettiin päätökseen yhdessä JuHa Consulting Oy:n kanssa. Kalusteiden lisäksi opetusvälinehankintoja valmisteltiin yhteistyössä hankinta-asiantuntijan kanssa yhteensä kahdeksan (8) hankintaa vuoden aikana.

Uuden Kiiruun koulukeskuksen taidehankintoja varten järjestettiin taidekilpailu. Taidekilpailun tavoitteena oli hankkia uuteen koulukeskukseen taideteoksia, jotka lisäävät viihtyvyyttä ja yhteisöllisyyttä sekä herättävät ajatuksia rakennuksen käyttäjissä. Kaksivaiheisella taidekilpailulla haettiin 1-2 teosta. Taidekilpailua varten luotiin kilpailuohjelma kilpailusääntöineen. Taidekilpailusta vastasivat taidekilpailutyöryhmä, taidekilpailuraati ja sivistyslautakunta. Sivistysjohtaja toimi puheenjohtajana. Taiteilija-asiantuntijoina taidekilpailuraatiin osallistuivat kuvataiteilijat Oona Tikkaaja ja Seppo Manninen. Taiteen edistämiskeskus myönsi taidekilpailulle valtionavustusta 30 000 €. Toteutettavaksi valittiin taiteilijoiden Tommi Toijan ja Antti Laitisen teokset. Taidekilpailun palkitsemistilaisuus ja kilpailun näyttelyn avajaiset pidettiin joulukuussa 2017.

Vuoden 2017 aikana valmisteltiin opetuksen järjestäjän kehittämissuunnitelmaa eli Kuntakesua, opetustoimen tieto- ja viestintäteknologistrategia ja kulttuuristrategia (kts. kulttuuri-toimi).

Someron sivistystoimialalla laadittiin vuoden aikana ensimmäinen paikallinen opetuksen järjestäjän kehittämissuunnitelma eli Kuntakesu kattaen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen,

perusopetuksen ja lukiokoulutuksen. Kehittämissuunnitelmaprosessin aikana työn ohjaajana ja esimiesten johtamiskouluttajana toimi professori Jukka Alava. Työryhmään osallistui sivistysjohtaja, varhaiskasvatuksen esimiehet, koulujen ja lukion rehtorit/koulunjohtajat sekä vararehtorit-/koulunjohtajat. Kehittämisajatuksia käsiteltiin kaikissa yksiköissä henkilöstön kanssa ja sivistyslautakunnan kanssa iltakouluissa keväällä 2017 ja syksyllä 2017. Lisäksi yksiköissä kuultiin lasten/oppilaiden/opiskelijoiden näkemyksiä. Työryhmä teki myös asiakastyytyväisyyskyselyn huoltajille marras-joulukuussa 2017, jonka pohjalta kehittämissuunnitelma jalostui. Someron Kuntakeskus ohjaa strategista ja pedagogista johtamista sekä arjen kehittämistyötä yksiköissä sekä organisaatiossa. Suunnitelma on jaettu neljään kehitettävään osa-alueeseen: oppilaiden oppiminen, henkilöstön osaaminen, kestävä hyvinvointi ja johtaminen.

Asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset osoittivat vastanneiden vanhempien olevan varsin tyytyväisiä Someron varhaiskasvatus-, esiopetus-, perusopetus- ja lukiopalveluihin. Kyselystä nousi vahvasti esille erityisesti korkea arvostus kasvatus- ja opetushenkilöstön työtä kohtaan. Yhteistyö varhaiskasvatuksen yksiköiden, koulujen ja lukion sekä huoltajien välillä on sujuvaa ja viestintä koettiin hyvin toimivaksi. Huoltajilla oli myös varsin kattava tietämys mistä lapselle/nuorelle saa apua, mikäli lapsella/nuorella ilmenee haasteita hyvinvoinnissa. Kehittämistä toivottiin yksiköiden toimitilojen ja pihaympäristöjen suhteen sekä varhaiskasvatus-/ koulupäivän liikunnallistamiseen. Huolta kannettiin ryhmäkoosta.

Digitaalisaation vastaaminen varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa olivat keskeisiä tavoitteita sivistystoimialalla vuonna 2017. Opetustoimessa vuonna 2016 aloitettu tv-t strategian työstäminen saatettiin loppuun ja hyväksyttiin sivistyslautakunnassa helmikuussa 2017. Tv-t strategia valmisteltiin pedagogisessa tv-t tiimissä yhdessä opetustoimen esimiesten ja tietohallinnon kanssa. Ulkopuolisena asiantuntijana prosessissa oli Ilona It. Tv-t strategian jalkauttamiseksi järjestettiin esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion henkilöstön yhteinen tv-t koulutuspäivä 28.10.2017. Valtuuston myöntämän investointimäärärahan ja tv-t hankerahoituksen avulla pystyttiin varhaiskasvatuksen ja opetustoimen laitekantaa lisäämään yksiköissä. Yksiköihin hankitut laitteet ovat aktiivisessa käytössä. Käyttöön ottoa ovat edistäneet muu muassa henkilöstön vahva tv-t osaaminen, opetushenkilöstön aktiivinen osallistuminen tv-t koulutuksiin sekä pedagogisen tiimin tarjoama tuki. Opetushenkilöstö osallistui aktiivisesti Osuma-hankkeen ja muiden oman organisaation hankkeiden avulla tarjottuihin tv-t koulutuksissa.

Varhaiskasvatuksessa valmisteltiin sähköisen järjestelmän käyttöönottoa. Sähköinen järjestelmä otettiin käyttöön loppusyksystä.

Sivistystoimessa oli käynnissä vuonna 2017 yhteensä 12 hanketta. Hankkeista viisi (5) oli käynnissä perusopetuksessa, yksi (1) etsivässä nuorisotyössä, neljä (4) kirjastossa, yksi (1) varhaiskasvatuksessa ja yksi (1) vastuualueiden yhteinen hanke. Hankkeiden avulla pystyttiin merkittävästi edistämään esim. tieto- ja viestintäteknologian opetuskäyttöä sekä tarjoamaan henkilöstölle laadukasta täydennyskoulutusta.

Syksyllä käynnistettiin sivistystoimen johdolla paikallinen LAPE-hanke (lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma). Hankkeen tavoitteena on tehdä muutosta kohti lapsi- ja perhelähtöisiä palveluita sekä lapsen oikeuksia vahvistavaa toimintakulttuuria lasten, nuorten ja perheiden hyväksi sekä heidän omien voimavarojensa vahvistamiseksi. LAPE-ohjausryhmä ja –työryhmä vastaa hankkeen sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelusta sivistysjohtajan johdolla. Paikalliset kehittämiskohteet muotoutuvat vuoden 2018 aikana. LAPE-työryhmän toiminta on paikallisesti tärkeää palveluiden kehittämisen ohella soteuudistukseen valmistautumisessa. Tätä kautta voidaan vahvistaa paikallisia hyviä käytänteitä ja tehostaa kehittämistä vaativia osa-alueita ennen maakuntauudistusta.

Tehtäväalue: Peruskoulutus

Toiminta-ajatus

Antaa laadukasta perusopetusta.

Tavoitteet:

1. Uuden opetussuunnitelman jalkauttaminen

- uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2016
- painopistealueena tieto- ja viestintäteknologia sekä yrittäjyyskasvatus
- koulupäivän liikunnallistaminen

Mittari: Koulujen toimintakertomukset.

Tavoite toteutui. Opetussuunnitelman mukaisen toimintakulttuurin luominen oli keskiössä alakouluissa. Yläkoululla uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön 7.luokalla. Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäyttöön panostettiin (kts. kohta 2.) Yrittäjyyskasvatus toteutui mm. Pikkuyrittäjätoiminnan ja Yrityskylä-vierailujen merkeissä. Koulupäivän liikunnallistamiseksi käynnistettiin Liikkuva koulu –hanke elokuussa 2017. Koko opetushenkilöstö osallistui mm. tieto- ja viestintäteknologiaa sekä alakoulun henkilöstö myös koulupäivän liikunnallistamista koskeviin täydennyskoulutuksiin.

2. Opetuksen digitalisaatio

- tvt-strategian käyttöönotto kouluissa
- kaupungin pedagogisen tv-tiimin toimintamallin vahvistaminen
- koulutuksien järjestäminen henkilöstölle
- sähköisten oppimateriaalien käyttöönotto opetuksessa

Mittari: Koulujen toimintakertomukset

Tavoite toteutui. Pedagogisen tv-tiimin toimintamallia vahvistettiin, ja vuoden aikana tiimiläisten asiantuntemusta hyödynnettiin kouluissa sekä varhaiskasvatuksessa. Pedagoginen tv-tiimi, esimiehet ja tietohallinto jatkoivat vuonna 2016 aloitetun opetustoimen tvt-strategian valmistelua ja strategia saatiin valmiiksi huhtikuussa 2017. Sivistyslautakunta hyväksyi asiakirjan 18.4.2017. Ulkopuolisena asiantuntijana toimi Ilona It. Perusopetuksen kaikki opettajat osallistuivat vähintään yhteen kokonaiseen tvt-koulutuspäivään vuoden aikana. Yhteinen vesopäivä järjestettiin 28.10.2017, jossa esiteltiin muun muassa tvt-strategian toteuttamisen pedagogisia malleja. Hankkeet (3) mahdollistivat muun muassa monipuolisen täydennyskoulutustarjonnan. Investointirahalla ja hankerahoituksella pystyttiin laitekantaa kasvattamaan merkittävästi.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	591 100		591 100	752 014	-160 914
Toimintakulut	-6 062 850	90 000	-6 152 850	-6 029 122	123 728
Toimintakate	-5 471 750		-5 561 750	-5 277 108	284 642
Sisäiset kulut	-2 093 900		-2 093 900	-2 159 332	-65 432
Sumupoistot	-38 000		-38 000	-36 359	1 641

Toiminta:

Perusopetuksen uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2016. Yläkoululla opetussuunnitelma otetaan käyttöön vaiheittain, ja vuonna 2017 opetussuunnitelma astui voimaan 7.-luokkalaisilla. Perusopetuksen opetussuunnitelmien käyttöönotto ja uudenlaisen opetussuunnitelman mukaisen toimintakulttuurin luominen olivat keskiössä. Erityisesti panostettiin paikallisen painopisteen, tieto- ja viestintäteknologian (tvT), hyödyntämiseen opetuksessa. Opetustoimen pedagoginen tvT-tiimi jatkoi toimintaansa ja kehitti toimintamallia. Tiimi tarjosi opetushenkilöstölle pedagogista tvT-tukea esimerkiksi täsmäkoulutuksiin.

Opetustoimessa vuonna 2016 aloitettu tvT-strategian työstäminen saatettiin loppuun ja hyväksyttiin sivistyslautakunnassa helmikuussa 2017. TvT-strategia valmisteltiin pedagogisessa tvT-tiimissä yhdessä opetustoimen esimiesten ja tietohallinnon kanssa. Ulkopuolisena asiantuntijana prosessissa oli Ilona It. TvT-strategian jalkauttamiseksi käytäntöön järjestettiin opetushenkilöstön yhteinen koulutuspäivä 28.10.2017.

Valtuuston myöntämän investointimäärärahan ja tvT-hankerahoituksen avulla pystyttiin laitekantaa lisäämään yksiköissä. Vuoden sisällä saavutettiin laitekannassa alakoululla osalta Opetushallituksen suositus 0,5 laitetta/oppilas. Yläkoulun osalta tavoitteeseen 1 laite/oppilas ei vielä päästy. Yksiköihin hankitut laitteet ovat olleet aktiivisessa käytössä. Käyttöönottoa ovat edistäneet muu muassa henkilöstön vahva tvT-osaaminen, opetushenkilöstön aktiivinen osallistuminen tvT-koulutuksiin sekä pedagogisen tiimin tarjoama tuki. Opetushenkilöstö osallistui aktiivisesti Osuma-hankkeen ja muiden oman organisaation hankkeiden avulla tarjottuihin tvT-koulutuksiin.

Yläkoulu osallistui uuden Kiiruun koulukeskuksen valmistelutyöhön aktiivisesti koko vuoden ajan. Rehtori oli mukana rakennushankkeen ohjausryhmässä sekä sivistystoimen rakennushankkeen toimintakulttuurityöryhmässä. Vuonna 2017 toteutettiin muun muassa kalustehankintakilpailutus ja kahdeksan opetusvälinekilpailutusta yhdessä JuHa Consulting Oy:n, sivistystoimen hallinnon, lukion kanssa ja Somero-opiston kanssa. Henkilöstö osallistui rakennuksessa työskentelevän henkilöstön yhteiseen henkilöstöiltapäivään marraskuussa 2017.

Syksyllä 2017 käynnistyi Liikkuva koulu –hanke kaikilla Someron alakouluilla. Hankkeen myötä koulupäivien liikunnallistamista on kehitetty. Koulut ovat saaneet uusia liikuntavälineitä, koulujen pihoihin on perustettu liikuntavälineiden lainauspisteitä, välitunneille on koulutettu välituntiliikuttajia, liikuntakerhoja on perustettu kouluilla jne. Lisäksi on osallistuttu Liikkuva koulu -verkostotoimintaan. Hankkeen tiimoilta kaikissa alakouluissa henkilöstö osallistui Liikkuva koulu –työpajailtapäivään sekä toiminnallisen oppimisen koulutukseen.

Perusopetuksen oppilasmäärä laski -18 oppilasta edellisvuodesta. 1. luokkalaisten määrä nousi + 11 oppilasta. Yläkoulun oppilasmäärä laski -7 oppilasta.

Tehtäväalue: Toisen asteen koulutus

Toiminta-ajatus

Someron lukiossa annetaan laadukasta opetusta.

Tavoitteet:**1. Uuden opetussuunnitelman jalkauttaminen**

Mittari: Lukion toimintakertomus, uusien kurssien suorittaminen, esim. teemaopinnot

Tavoite on toteutunut.

Uusi opetussuunnitelma on otettu käyttöön ensimmäisen ja toisen vuosiluokan opetuksessa. Se on tuonut mukanaan uuden opetuksen mukaisia muutoksia opetukseen. Osaksi on vielä tehtävää ja opeteltavaa. Opiskelijat ovat aloittaneet teemaopintoja, mutta vielä ei ole valmiita suorituksia.

2. Opiskelijoiden ja opettajien tv-taitojen parantaminen sekä opetuskäytön lisääminen.

Mittari: Lukion toimintakertomus, (tv-strategian käyttöönotto)

Tavoite on toteutunut.

Opiskelijoiden ja opettajien tv-taidot ovat lisääntyneet. Ensimmäisen vuoden opiskelijoille pakollisen TVT1-kurssin myötä, jonka on nyt suorittanut vajaa 2/3 lukion opiskelijoista, lukiopinnoissa ja ylioppilaskirjoituksissa tarvittavien tv-taitojen osaaminen on parantunut opiskelijoiden keskuudessa huomattavasti. Ensimmäisen ja toisen luokan opiskelijoilla on kaikilla omat kannettavat tietokoneet, joita he ovat kuluneen vuoden aikana päässeet myös aktiivisesti käyttämään. Erilaisia ohjelmia ja oppimisalustoja käytetään päivittäin. Ensimmäisen ja toisen vuosiluokan opiskelijat ovat tehneet lähes kaikki kokeensa sähköisesti. Kolmannen vuosikurssin opiskelijat ovat tehneet sähköisesti kirjoitettavien aineidensa kokeita sähköisesti.

Opettajat ovat käyttäneet osan VESO-koulutuksistaan tv-koulutuksiin. Opetuksessa ja kurssikokeissa sekä ylioppilaskirjoituksissa käytettävien ohjelmien ja laitteiden käytön yhä parempaa hallintaa on lukion sisällä harjoiteltu useissa erillisissä tilaisuuksissa sekä tv-tukihenkilöiden jatkuvassa ohjauksessa.

3. Yrittäjyyskasvatus

Mittari: Tapahtumat.

Tavoite on toteutunut.

Yrittäjyys yhdessä työelämän kanssa on uudessa opetussuunnitelmassa mainittu yhdeksi keskeisistä aihekokonaisuuksista, jotka on määritelty oppiainerajat ylittäviksi teemoiksi ja laaja-alaisiksi osaamisalueiksi. Tätä kautta yrittäjyysaihekokonaisuus on kuluneen vuoden aikana laajentunut koskemaan yhä useamman kurssin ja opiskelijan opetusta opetussuunnitelman käyttöönoton edetessä. Yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa on lukiokurssien puitteissa toteutettu mm. Säästöpankin ja Someron osakesäästäjien kanssa järjestetyn osakesijoituskilpailun muodossa, jonka tarkoitus on ollut herätellä opiskelijoiden kiinnostusta säästämiseen, sijoittamiseen ja talouteen ylipäätään.

Yrittäjyyskasvatus on tullut yhä kiinteämmäksi osaksi jokaisen opiskelijan opintoja myös uuden opetussuunnitelman pakollisen OP2 kurssin myötä, joka käsittelee jatko-opintojen lisäksi juuri työelämää, työnhakua ja yrittäjyyttä.

OP1 kurssiin kuuluu pakollisena osana TET-harjoittelu, joka on Someron lukiossa tällä hetkellä toteutettu Duunivarjo- ja Amazing race -päivinä. Duunivarjo-päivänä opiskelijat varjostavat heitä kiinnostavan työn tekijää. Näin opiskelijat pystyvät tutustumaan sellaisiin ammatteihin, joihin perinteisessä työelämään tutustumisessa ei pääsisi tutustumaan (esim. pankinjohtaja, lääkäri).

Keväällä 2017 toteutettiin opinto-ohjaajien koordinoimana Suomi 100-vuotta juhluvuoden kunniaksi teemailtapäivä: Suomalainen työ. Teemailtapäivässä lukion toisen vuoden opiskelijat ja yläkoulun 8-luokkalaiset tutustuivat suomalaisen työn menneisyyteen, nykypäivään ja tulevaisuuteen. Yhteistyössä olivat mukana myös Someron kaupungin elinkeinoimi, Somero seura, Turun ammattikorkeakoulu sekä somerolaisia yrittäjiä.

Yrittäjyyskurssilla opiskelijoilla on ollut mahdollisuus perustaa oikealla rahalla toimiva yritys Nuori yrittäjyys ry:n Vuosi yrittäjänä ohjelman puitteissa. Nuori yrittäjyys ry:n kautta koulumme on myös verkostoitunut osaksi laajempaa maakunnallista ja kansallista koko-

naisuutta. Nuori yrittäjyys ry toimii yhteistyössä YES-verkoston kanssa ja sen eri ohjelmiin osallistuu lukuisia kouluja eri puolilta maata aina alakouluista korkeakouluihin. Ohjelman puitteissa opiskelijat ovat meillä perustaneet yrityksiä, harjoitelleet yrittäjänä toimimista ja eteen tulevien ongelmien ratkaisua sekä ottaneet osaa ohjelman kilpailuihin. Yrittäjyyskurssilla on myös tehty yritysvierailuja paikallisiin yrityksiin, joihin opiskelijat ovat muutoinkin olleet yhteydessä kurssin kuluessa mm. sponsorointiin liittyen.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio-muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	11 100		11 100	18 538	-7 438
Toimintakulut	-969 450	-44 000	-925 450	-865 919	59 531
Toimintakate	-958 350		-914 350	-847 381	66 969
Sisäiset kulut	-294 900		-294 900	-330 829	-35 929
Sumupoistot	-11 700		-11 700	-11 637	63

Toiminta:

Tavoitteena oli uuden opetussuunnitelman käyttöönotto ja sen myötä opiskelijoiden ja opettajien tv-taitojen ja yrittäjyyskasvatuksen lisääminen. Uusi opetussuunnitelma on otettu käyttöön lukion ensimmäisen ja toisen vuosiluokan opetuksessa. Tv:n käytöstä opetuksessa on tullut jokapäiväistä. Valmistaakseen opiskelijoita sähköistyvään opiskeluun ja ylioppilaskirjoituksiin opettajat osallistuivat mm. Osuma-hankkeen koulutuksiin. Opiskelijoita tutustutettiin erilaisten sähköisten oppimisalustojen käyttöön. Lisääntyneet opettajien tv-taidot näkyvät oppituntien lisäksi myös kokeissa. 1. ja 2. vuosiluokan opiskelijat ovat tehneet suurimman osan kokeista sähköisesti. Erityisesti on panostettu niihin aineisiin, jotka kirjoitetaan sähköisesti. Ensimmäisen vuoden opiskelijoille pakollisen TVT1-kurssin myötä, jonka on nyt suorittanut vajaa 2/3 lukion opiskelijoista, lukio-opinnoissa ja ylioppilaskirjoituksissa tarvittavien TVT-taitojen osaaminen on parantunut opiskelijoiden keskuudessa huomattavasti.

Someron kaupungin opetuksen yksi painopistealue on yrittäjyys. Uusi opetussuunnitelma huomioi yrittäjyyskasvatuksen vanhaa opetussuunnitelmaa paremmin. Yrittäjyys yhdessä työelämän kanssa on uudessa opetussuunnitelmassa mainittu yhdeksi keskeisistä aihekokonaisuuksista, jotka on määritelty oppiainerajat ylittäviksi teemoiksi ja laaja-alaisiksi osaamisalueiksi. Tätä kautta yrittäjyysaihekokonaisuus on kuluneen vuoden aikana laajentunut koskemaan yhä useamman kurssin ja opiskelijan opetusta opetussuunnitelman käyttöönoton edetessä. Yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa on lukiokurssien puitteissa toteutettu mm. Säästöpankin ja Someron osakesäästäjien kanssa järjestetyn osakesijoituskilpailun muodossa, jonka tarkoitus on ollut herätellä opiskelijoiden kiinnostusta säästämiseen, sijoittamiseen ja talouteen ylipäätään.

Yrittäjyyskasvatus on tullut yhä kiinteämmäksi osaksi jokaisen opiskelijan opintoja myös uuden opetussuunnitelman pakollisen OP2 kurssin myötä, joka käsittelee jatko-opintojen lisäksi juuri työelämää, työnhakua ja yrittäjyyttä.

OP1 kurssiin kuuluu pakollisena osana TET-harjoittelu, joka on Somerolla tällä hetkellä toteutettu Duunivarjo- ja Amazing race -päivinä. Duunivarjo-päivänä opiskelijat varjostavat heitä kiinnostavan työn tekijää. Näin opiskelijat pystyvät tutustumaan sellaisiin ammattihenkilöihin, joihin perinteisessä työelämässä tutustumisessa ei pääsisi tutustumaan (esim. pankinjohtaja, lääkäri).

Keväällä 2017 toteutettiin opinto-ohjaajien koordinoimana Suomi 100 -vuotta juhluvuoden kunniaksi teemailtapäivä: "Suomalainen työ". Teemailtapäivässä lukion toisen vuoden opiskelijat ja yläkoulun 8-luokkalaisten tutustuivat suomalaisen työn menneisyyteen, nykypäivään

ja tulevaisuuteen. Yhteistyössä olivat mukana myös Someron kaupungin elinkeinotoimi, Somero-seura, Turun ammattikorkeakoulu sekä somerolaisia yrittäjiä.

Yrittäjyyskurssilla opiskelijoilla on ollut mahdollisuus perustaa oikealla rahalla toimiva yritys Nuori yrittäjyys ry:n Vuosi yrittäjänä ohjelman puitteissa. Nuori yrittäjyys ry:n kautta lukio on myös verkostoitunut osaksi laajempaa maakunnallista ja kansallista kokonaisuutta. Nuori yrittäjyys ry toimii yhteistyössä YES-verkoston kanssa ja sen eri ohjelmiin osallistuu lukuisia kouluja eri puolilta maata aina alakouluista korkeakouluihin. Ohjelman puitteissa opiskelijat ovat perustaneet yrityksiä, harjoitelleet yrittäjänä toimimista ja eteen tulevien ongelmien ratkaisua sekä ottaneet osaa ohjelman kilpailuihin. Yrittäjyyskurssilla on myös tehty yritysvierailuja paikallisiin yrityksiin, joihin opiskelijat ovat muutoinkin olleet yhteydessä kurssin kuluessa mm. sponsorointiin liittyen.

Someron lukion tunnettu karonkkaperinne jatkui, ja karonkka toteutettiin helmikuussa 2017 äidinkielenopettajan, musiikinopettajan ja kuvataideopettajan toimesta. Kuvataideopettaja osallistui myös taidekilpailun työryhmään.

Lukio osallistui uuden Kiiruun koulukeskuksen valmistelutyöhön aktiivisesti koko vuoden ajan. Rehtori oli mukana rakennushankkeen ohjausryhmässä sekä sivistystoimen rakennushankkeen toimintakulttuuryöryhmässä. Vuonna 2017 toteutettiin muun muassa kalustehankintakilpailutus ja kahdeksan opetusvälinekilpailutusta yhdessä JuHa Consulting Oy:n, sivistystoimen hallinnon, lukion kanssa ja Somero-opiston kanssa. Henkilöstö osallistui rakennuksessa työskentelevän henkilöstön yhteiseen henkilöstöiltapäivään marraskuussa 2017.

Lukion aloitti 54 opiskelijaa. Yhteensä lukiossa oli 145 opiskelijaa (+ 3 opiskelijaa). Lukion uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön 2. luokkalaisilla (+ 1. luokkalaisilla).

Tehtäväalue: Vapaa sivistystyö (Somero-opisto)

Toiminta-ajatus

Somero-opistossa järjestetään lähipalveluna monipuolista vapaan sivistystyön lain mukaista toimintaa, avointa yliopisto-opetusta ja taiteen perusopetusta sekä tuotetaan elämänpituisen oppimisen mahdollistavia palveluita paikallisen (Somero ja Koski TI) historian ja kulttuurin lähtökohdista tulevaisuuteen suunnaten.

Tavoitteet:

1. *Lapsille suunnattujen motorisia valmiuksia tukevien kurssien kehittäminen ja järjestäminen*

Mittari: Järjestetään vähintään kolme kurssia / 100 tuntia opetusta.

Tavoite on toteutunut.

2. *Lisätään ikääntyneille suunnattua terveyttä ja hyvinvointia edistävää koulutusta sekä selvitetään mahdollisuus järjestää ikääntyneille suunnattuja kursseja päivisin Lamminniemen hyvinvointikeskuksessa ja uuden Kiiruun koulun liikuntasalissa.*

Mittari: Järjestetään vähintään kuusi ikääntyneille suunnattua kuntosali / hyvinvointi-kurssia (vuonna 2016 järjestetään neljä kurssia).
Ratkaisu ikääntyneille suunnattujen liikunnan päiväkurssien järjestämispaikeista tehty.

Toteutunut osittain.

Kuntosalikirssitarjontaa ei ole pystytty lisäämään Somerolla, koska Lamminiemen hyvinvointikeskuksen kuntosalia ja juhlasalia ei saatu käyttöön päivisin.

Vuoden aikana luovuttiin kuntosalikirssien järjestämisestä Somerolla, ja Someron Liikunta ry otti ne vastuulleen sekä lisäsi tarjontaa. Koskella kuntosalikursseja järjestetään edelleen ja siellä tarjontaa on lisätty. Uuden Kiiruun koulukeskuksen liikuntasalin päiväkäytöstä järjestettiin neuvottelu, jonka perusteella koulun liikuntasalia ei voida käyttää päivisin.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	94 000		94 000	107 632	-13 632
Toimintakulut	-370 200		-370 200	-346 612	23 588
Toimintakate	-276 200		-276 200	-238 980	37 220
Sisäiset tuotot				758	-758
Sisäiset kulut	-55 400		-55 400	-65 316	-9 916

Toiminta

Vuosille 2014–2020 laaditussa kehittämissuunnitelmassa on painopistealueiksi määritelty terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, taiteen perusopetus, ammatillinen täydennyskoulutus sekä yhteistyön kehittäminen. Toiminnan keskeisiä kohderyhmiä ovat ikääntyvät, lapset ja nuoret sekä erityisryhmät.

Toimintakertomusvuonna opistossa järjestettiin opetusta 240 kurssilla ja luennolla yhteensä 5154 opetustuntia. Kurssien yhteenlaskettu osallistujamäärä oli 3712 henkilöä. Opetustunteina laskettuna opetusta järjestettiin lähes 12 % enemmän kuin vuonna 2016. Kasvusta huolimatta toimintakulut pienenevät edellisestä vuodesta 6 %. Noin 20 % opetuksesta järjestettiin Koskella ja loput Somerolla. Koskella järjestetyn opetuksen osuus kasvoi edellisestä vuodesta noin kaksi prosenttiyksikköä.

Vuoden aikana järjestettiin 11 luentoa, joille osallistui yhteensä 647 henkilöä. Luentotarjonta sisälsi muun muassa Somero 150 ja Suomi 100 -teemoihin liittyviä luentoja, joista suosituimmille osallistui yli sata kuulijaa. Lisäksi tarjonnassa oli yhdeksän Jyväskylän kesäyliopiston ikääntyvien yliopiston verkkoluentoa, joista seitsemän välitettiin sekä Somerolle että Koskelle. Päiväaikaan välitetyille verkkoluennolle osallistui 226 henkilöä. Visuaalisen taiteen perusopetukseen osallistui 74 lasta ja nuorta. Opetusta annettiin koko laajuudessaan yhteensä 307 opetustuntia.

Opetushallitus myönsi kertomusvuonna Somero-opistolle 2500 euron opintotietoliikenneavustuksen työttömien, maahanmuuttajien ja ikääntyneiden kurssimaksujen alentamiseen. Avustusta jaettiin kurssimaksualennusten muodossa kohderyhmiin kuuluville.

Rehtori ja koulutuskoordinaattori ovat mukana kaupunginjohtajan nimeämässä työllisyyden edistämisen ohjausryhmässä sekä sivistysjohtajan nimeämässä rakenteilla olevan uuden Kiiruun koulun toimintakulttuuriryhmässä. Opisto osallistui muun muassa kalustekilpailutuksen valmisteluun ja opetusvälineiden hankintakilpailutuksiin. Lisäksi suunnitteluopettaja oli mukana valmistelemassa uuden Kiiruun koulukeskuksen taidekilpailua sekä taidekilpailutyöryhmässä että kilpailuraadissa. Hän vastasi myös taidekilpailun näyttelyn toteuttamisesta.

Tarkempaa tietoa Somero-opiston toiminnasta on luettavissa erikseen julkaistavassa toimintakertomuksessa.

Tehtäväalue: Kirjastotoimi**Toiminta-ajatus**

Yleisten kirjastojen kirjasto- ja tietopalvelujen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Kirjastotoiminnassa tavoitteena on edistää myös virtuaalisten ja vuorovai-
kutteisten verkkopalvelujen ja niiden sivistyksellisten sisältöjen kehittymistä.

Tavoitteet:**1. Laadukas kirjastotoiminta**

Mittari: Valtakunnalliset vertailuluvut

Tavoite on toteutunut.

Someron kirjaston keskeiset tunnusluvut ovat olleet pitkään valtakunnallista keskitasoa paremmat. Tämänhetkisen valtakunnallisen trendin mukaisesti lainaaminen Someron kirjastosta on vähentynyt jonkin verran. Sen sijaan kävijämäärät ja esimerkiksi tapahtumien ja käyttäjäkoulutusten määrä on kasvanut.

Valtakunnalliset vertailutilastot vuodelta 2017 julkistetaan maaliskuussa. Pelkästään Someroa koskevien tilastojen valossa näyttää ilmeiseltä, että Someron kirjasto on säilynyt laadukkaana ja kuntalaisten ahkerasti käyttämänä palveluna myös tänä vuonna. Alla olevassa taulukossa vuoden 2017 vertailulukujen laskemiseen käytetty asukasluku on 9026 (Tilastokeskus 12/2016).

	Tp	Tp	Tp
Suoritteet	2017	2016	2015
Kokoelman koko (1000 kpl)	102	106	105
Lainaukset (1000 kpl)	144	154	154
Fyysiset käynnit (1000 kpl)	130	118	120
Verkkokäynnit (1000 kpl)	26	23	21
Oheistoiminnot kpl (käyttäjäkoulutukset, näyttelyt, tapahtumat)	213	150	139
Mittarit			
Hankinta/(asukasluku/1000)	530	528	526
Lainaus/asukas	16	17	17
Käynnit/asukas	14	13	13
Lainan hinta (toimintakulut/lainaus)	4,4	4,3	4,3
Taloudellisuus (=henkilöstökulut+ aineistokulut/(käynnit+lainaus))	1,6	1,7	1,5

2. Kouluyhteistyön kehittäminen

- Kirjasto tarjoaa jokaiselle perusopetuksen luokka-asteelle sekä varhaiskasvatukselle kullekin ikäryhmälle sopivaksi räätälöityä ohjelmaa. Uusi OPS otetaan huomioon ohjelman suunnittelussa. Opettajille suunnattua tiedotusta kirjaston tarjonnasta tehostetaan.

Mittari: Tarjottu ja toteutunut ohjelma

Tavoite on toteutunut.

Koululaisryhmien vierailut kirjastossa ovat lisääntyneet selvästi vuoden 2017 aikana. Kirjasto tarjoaa jokaiselle perusopetuksen luokka-asteelle sekä varhaiskasvatukselle kullekin ikäryhmälle sopivaksi räätälöityä ohjelmaa. Ohjelman suunnittelussa otetaan huomioon luokka-astekohtaiset monialaiset teemakokonaisuudet. Alakoulujen opettajakokouksissa vieraileminen on otettu kirjaston jokasyksyiseen ohjelmaan.

3. Kirjaston verkkopalvelun uudistaminen

- Käytössä oleva verkkokirjasto ei vastaa verkkopalveluihin kohdistuvia nopeasti muuttuvia vaatimuksia ja sekä kirjaston henkilökunta että asiakkaat ovat tyytymättömiä siihen. Nykyaikaisempi, laadukkaampi, toimintavarmempi ja edullisempi vaihtoehto on Kansalliskirjaston kehittämä Finna.

Mittari: Finna-verkkokirjaston käyttöönoton toteutuminen: oman Finna-näkymän suunnittelu ja käyttöönotto, tiedottaminen sekä henkilökunnan ja asiakkaiden perehdytys.

Tavoite on toteutunut suunnitelman mukaan.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	12 000		12 000	17 016	-5 016
Toimintakulut	-476 490		-476 490	-474 957	1 533
Toimintakate	-464 490		-464 490	-457 941	6 549
Sisäiset kulut	-230 000		230 000	-228 772	1 228

Toiminta:

Kirjasto on Somerolla paikkakuntalaisten arvostama ja ahkerasti käyttämä palvelu. Kirjaston muuttuvat käyttötavat näkyvät vuoden 2017 tilastoissa kävijämäärien kasvuna, fyysisen aineiston lainojen vähenemisenä, e-aineiston käytön kasvuna sekä kirjastossa järjestettyjen tapahtumien ja koulutusten lisääntymisenä.

Vuoden 2017 aikana kirjaston kokoelman ajantasaisuuteen panostettiin lisäämällä poistoja ja hankkimalla asiakkaiden käyttöön uudentyyppisiä e-aineistoja (e-sanomalehtiä, -äänikirjoja ja -musiikkia). Hankintamäärät onnistuttiin pitämään lähellä edellisten vuosien tasoa ja kokoelman uusiutuminen saatiin lähelle valtakunnallista kahdeksan prosentin suositusta.

Sivistyslautakunta päätti marraskuussa, että Someron kirjasto jatkaa edelleen itsenäisenä eikä liity Vaski-kirjastoyhteistyöhön. Askel tiiviimmän valtakunnallisen yhteistyön suuntaan oli Kansalliskirjaston hallinnoiman Finna-verkkokirjaston käyttöönotto elokuussa.

Vuoden aikana kirjastossa oli käynnissä kolme AVI:n rahoittamaa kehittämishanketta. Niiden tavoitteisiin kuuluivat mm. e-aineistojen käyttöön liittyvien aineellisten ja tiedollisten esteiden poistaminen, ihmisten sosiaalista piiriä laajentavien ja erilaisten ihmisten hyväksyntää lisäävien tapahtumien järjestäminen sekä kirjastoautopalvelun tunnettuuden parantaminen. Eroon e-esteistä -hankkeen rahoituksella kirjaston lehtisaliin perustettiin pysyvä e-lukupiste.

Suomi 100 ja Somero 150 -juhlavuodet näkyivät kirjaston toiminnassa varsinkin tapahtumien määrässä ja teemoissa. Perinteisten kirjallisuus- ja kulttuuritapahtumien lisäksi mainittakoon erikseen kaikille Somerolaisille suunnattu tulevaisuustyöpaja, ensimmäistä kertaa järjestetyt virtuaaliset kirjailijavierailut sekä maksuton atk-neuvonta, jolle on varsinkin ikäihmisten parissa selvä tarve. Senioreille suunnattuna säännöllisenä toimintana jatkoi muistikammari. Kaikille avoimet tapahtumat ja atk-neuvonta keräsivät yhteensä 2518 kävijää. Taide- ja muita näyttelyitä oli vuoden aikana yhteensä 15.

Vuonna 2017 kirjastossa jatkettiin tiivistä yhteistyötä Someron koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa. Lasten ja nuorten osastolla järjestettiin yhteensä 85 käyttäjäkoulutusta (kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetus sekä kirjavinkkaus), joissa oli yhteensä 1421 kävijää. Uutena kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetusmenetelmänä otettiin käyttöön QR-koodi-suunnistukset.

Koulujen ja varhaiskasvatuksen lisäksi kirjaston muita yhteistyökumppaneita olivat mm. Someron kulttuuri ry, Someron elinkeinotoimi, Someron liikunta ry, Somero-opisto, Eläkeliiton Someron osasto, Someron lautapelikerho, Salon muistiyhdistys sekä Varsinais-Suomen muut kirjastot.

Tehtäväalue: Vapaa-aikatoimi

Toiminta-ajatus:

Liikuntatoimi: Jokaisella somerolaisella on mahdollisuus liikkua ja harrastaa parhaassa liikuntaympäristössä.

Nuorisotoimi: Nuorisotyö tarjoaa somerolaisille nuorille laadukkaita ja monipuolisia vapaa-ajanpalveluja.

Kulttuuritoimi: Edistää kulttuuriharrastusta ja tuottaa kulttuuripalveluja toiminta-alueellaan yhteistyössä jäsenyhdistystensä sekä alueen muiden toimijoiden kanssa.

Tavoitteet:

Liikuntatoimi (Someron Liikunta ry.)

1. Terveyttä edistävän liikunnan lisääminen

Mittarit: Ohjattujen liikuntaryhmien kävijämäärät, liikunnan terveysvaikutuksista ja paikallisista liikuntamahdollisuuksista tiedottaminen.

Tavoite on toteutunut.

Ohjattua ryhmäliikuntatoimintaa eri kohderyhmille pystyttiin lisäämään liikunnanohjaajaresurssia lisäämällä. Ryhmäliikuntatarjontaa laajennettiin niin vesiliikunnan kuin kuivamaan ryhmien osalta.

Kaksi kertaa vuodessa ilmestyvässä Liikuntalehdessä kerrotaan kattavasti eri liikuntamahdollisuuksista paikkakunnalla. Lisäksi tapahtumista ilmoitetaan paikallislehdessä ja lisääntyvästi Liikunta ry:n nettisivuilla ja sosiaalisen median kanavissa.

2. Luontoliikunnan ja ulkoliikunnan olosuhteiden parantaminen

Mittarit: Opasteiden ja reittimerkintöjen uusiminen, ulkoliikuntatapahtumien järjestäminen.

Tavoite on toteutunut osittain.

Ulkoliikuntatapahtumia järjestettiin vuoden aikana useita. Havuharjun rannassa, järven jäällä, järjestettiin helmikuussa talviliikuntapäivä. Heinäkuun alussa urheiluseuroilla oli Someron 150-vuotisjuhlallisuuksiin liittyen oma teemapäivä, Liikkeen Ääni. Urheilukentän ja Kiiruun puiston alueella järjestettyyn teemapäivään osallistui satoja somerolaisia. Elokuussa Ämyrin maastossa järjestettiin Juhli Luontoa –polkujuoksutapahtuma ja lokakuussa osallistuttiin valtakunnalliseen iäkkäiden ulkoilupäivään oman tapahtuman puitteissa.

Opasteiden ja reittimerkintöjen uusimiseen oli suunniteltu erillisen hankkeen käynnistämistä, mutta henkilöstöresurssit eivät riittäneet hankkeen käynnistämiseen.

3. Liikuntasalien käyttövuorojen uudelleen organisoiminen

Mittarit: Salivuorojen korkea käyttöaste urheiluseurojen tarpeet huomioiden

Tavoite on toteutunut.

Vuoden 2017 aikana käyttövuorot olivat vielä edellisten vuosien kaltaiset, koska Kiiruun koulun liikuntasali ei ollut vielä käytössä. Käyttövuorojen uudelleensuunnittelu kuitenkin käynnistyi yhdessä seurojen kanssa.

4. Liikuntakerhojen organisoiminen lapsille ja nuorille yhteistyössä seurojen kanssa

Mittarit: Liikuntakerhojen määrä.

Tavoite on toteutunut.

Nuorten Liikuntakerhot yhteistyössä Liikunta ry:n, nuorisotoimen ja Someron 4H-yhdistyksen kanssa saivat jatkoa. Nuorisohjaajan ja vertaisohjaajan tukena liikuntakerhon vaihtuvana lajiohjaajana kävi eri lajien asiantuntijoita urheiluseuroista.

Liikkuva Koulu –hankkeen myötä alakoulujen liikuntakerhotoiminta käynnistyi ensisijaisesti opettajien vetämänä. Liikunta ry:n liikunnanohjaajaresurssia päästään hyödyntämään kevään 2018 aikana. Hankkeen myötä suunnitellut Liikuntareput toteutettiin kiertoon alakoulujen 1.-2. luokan oppilaille.

5. Liikuntapalveluiden järjestämismallin suunnittelu (kts. sivistustoimen hallinto)

Mittari: Uusi järjestämismalli voidaan ottaa käyttöön 1.1.2018.

Tavoite ei toteutunut.

Liikuntapalvelujen järjestämismallin suunnittelu ja uuden hoitosopimuksen valmistelutyö jatkuu vuoden 2018 aikana ja uusi järjestämismalli on tarkoitus ottaa käyttöön 1.1.2019.

Nuorisotoimi

1. Kehittämissuunnitelman jalkauttaminen

- oman toiminnan jatkuva suunnitelmallinen tehostaminen ja kehittäminen
- kehittämissuunnitelman käytäntöön panto
- markkinoinnin kehittäminen (nettisivujen ylläpito, nuorille suunnattujen markkinointiväylien ajan tasalla pitäminen)

Mittari: Kysely nuorille syksyllä 2017, mitä verrataan syksyn 2016 kyselyyn

Tavoite on toteutunut.

Toimintaa on suunniteltu ja kehitetty jakamalla vastuita, etsimällä ja kokeilemalla uusia käytäntöjä sekä tutustumalla lähikuntien toimintaan niin yhteistyö- kuin kehittämismielessä. Kehittämissuunnitelma on käytäntöön pantu niiltä osin kuin se resurssien puitteissa on mahdollista. Markkinointia on kehitetty päivittämällä Someron kaupungin sivuilla nuorisotoimen osuutta, tehostamalla some-markkinointi mm. liittymällä Instagrammiin sekä uudelleen aikatauluttamalla markkinointia, jotta olemme ajoissa liikkeellä. Nuorille järjestettiin kyselyn nuorisotoimen palveluista keväällä 2017. Vastaajia oli yhteensä 23 (v. 2016 10 nuorta). Otanta jää vielä tilastollisesti heikoksi.

2. Talotyön kehittäminen yhdessä nuorten kanssa

- nuorison tavoittaminen oikeiden foorumien kautta
- tutustuminen vastaavan kokoisen kunnan talotoimintaan
- talotoiminnan suunnittelu/kehittäminen

Mittari: Kävijämäärän kasvu talotoiminnassa (käyttäjälisterien pito)

Tavoite on toteutunut.

Tehostettiin some-markkinointia siten, että otettiin käyttöön nuorten paljon käyttämä Instagrammi. Tutustuttiin lähikuntien nuorisotiloihin ja raportoitiin tästä esimiehelle ja sivistyslautakunalle. Talotoiminnan kävijämäärä kasvoi syksyllä 4:stä 19:sta, mikä johtuu talotoiminnan kehittämisestä ja markkinoinnin lisäämisestä.

3. Etsivän nuorisotyön kehittäminen

Mittari: Toimenpiteiden piirissä olevien suhteellinen määrä.

Etsivä nuorisotyö tavoitti ja oli yhteydessä yhteensä 37 nuoreen vuoden aikana (alle 29-vuotiaita). Vuonna 2016 vastaava määrä oli 35.

Kulttuuritoimi (Someron Kulttuuriyhdistys ry.)

1. Yhteistoiminnan lisääminen

- Pitkäkestoisen yhteistyön lisääminen

Mittari: Jäsenyhdistysten välisten yhteistyötapahtumien/-hankkeiden määrä

Tavoite toteutui. Yhteistoimintaa oli runsaasti yhdistysten sekä kaupungin eri toimijoiden kanssa. Hyvänä esimerkkinä Juhlakavalkadi, jossa oli noin 20 eri toimijaa.

2. Kulttuurin tavoitettavuus

- Kulttuuriummikojen tutustuttaminen kulttuuriin

Mittari: Uudet kävijät retkillä tai tapahtumissa

Tavoite on toteutunut. Juhlavuoden ilmaistapahtumat tavoittivat paljon uusia kävijöitä.

3. Kulttuuristrategian jalkauttaminen

- Tehdään tarvittavat toimenpiteet ensimmäisten tavoitteiden saavuttamiseksi

Mittari: Toimintakertomus.

Tavoite toteutui. Kulttuuristrategia valmisteltiin ja hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 23.5.2017. Kulttuuristrategia on käsitelty yhdistyksissä ja sen vaikutus tulee näkymään vuoden 2018 alusta eteenpäin. Vuoden 2018 kaupungin kulttuuritoimea koskevat talousarvion toiminnalliset tavoitteet määriteltiin kulttuuristrategian mukaisesti. Talousarvio hyväksyttiin valtuustossa 11.12.2017

4. Suomi 100 v ja Somero 150 v – juhlatilaisuuksien suunnittelu

- yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Mittari: Tilaisuuksien määrä.

Tavoite on toteutunut.

Juhlavuosien tapahtumia oli yli 30, joissa järjestäjänä olivat Someron Kulttuurin jäsenyhdistykset ja Someron Kulttuuri yhteistyössä

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	280 500		280 500	294 027	-13 527
Toimintakulut	-1 131 030		-1 131 030	-1 112 564	18 466
Toimintakate	-850 530		-850 530	-818 537	31 993
Sisäiset kulut	-947 600		-947 600	-929 665	17 935

Toiminta:**Liikuntatoimi (Someron Liikunta ry)**

Someron Liikunta ry:n vuosi 2017 sujui edellisvuosien tavoin tasapainoisesti. Uimahalli Loiskeen kokonaiskävijämäärä oli 77 996. Kasvua edelliseen vuoteen oli 0,2 %. Päiväkohtaiseksi keskiarvoksi muodostui näin ollen 252 kävijää/päivä. Uimahalli oli avoinna yleisölle 309 päivänä vuoden aikana. Huoltokatko pidettiin 10.7. - 13.8.2017.

Kuntosalin kävijämäärä laski 27 % vuoteen 2016 verrattuna ollen 13 514 kävijää. Kuntosali oli edellisen vuoden tapaan avoinna käyttäjilleen ympäri vuoden uimahallin aukioloaikojen mukaisesti. Uimahallin kesähuollon aikana kuntosalin aukioloaikoja kavennettiin 5 viikon ajaksi. Kuntosalin kävijämäärien laskentatavassa on hyvä huomioida, että kävijälaskenta suoritetaan ainoastaan suoraan kuntosalille menevistä asiakkaista. Enenevässä määrin kuntosalia käyttävät uimahallin asiakkaat, joiden kulku takaoven kautta kuntosalille jää kirjautumatta kävijämäärälaskentaan.

Ohjattujen liikuntaryhmien lukumäärä ja siten myös kävijämäärät ohjatuissa ryhmäliikuntapalveluissa nousivat vuoden 2017 aikana ja tämä näkyi myös kyseisen sektorin liikevaihdon kasvuna.

Kaupungin ja Liikunta ry:n välinen määräaikainen uimahallin hoitosopimus on voimassa 31.12.2018 asti. Vuonna 2016 selvityksen alla oli hankintalain tulkinta ja sen vaikutukset Liikunta ry:n ja kaupungin välisen liikuntapalvelujen ostosopimuksen jatkamiseen. Asian selvitystyöt jatkuivat vuonna 2017. Uuden hoitosopimuksen valmistelut on tarkoitus saada päätökseen vuoden 2018 aikana.

Nuorisotoimi:

Nuorisotoimessa toteutettiin toimintoja vuonna 2016 hyväksytyin nuorisotoimen kehittämissuunnitelman pohjalta. Talotoimintaa kehitettiin lisäämällä toimintaa ja mainontaa suunnitelmallisesti. Kävijämäärät moninkertaistuivat syksyn aikana. Jukolasta toimistotilat jouduttiin siirtämään väliaikaisesti henkilöstön oireilun vuoksi Evertintielle ja talotoiminnan tilat lukion väistötilaan, soluun, kunnes päästään muuttamaan uuteen Kiiruun koulukeskukseen.

Kirkonmäen koulun kodu-kerhossa kävi vuoden aikana 13 lasta. Pelinkehitysryhmässä oli 7 osallistujaa syksyllä 2017. Joensuun koulun pienryhmässä tehtiin animaatioprojekteja sekä erinäisiä yhteistyökuvioita eri luokkien kanssa.

Pienluokan ryhmät olivat käynnissä koko vuoden. ZempPARI toimi sekä keväällä että syksyllä. Toiminta sai julkisuutta jonkin verran, ja mallia ollaan ottamassa käyttöön mm. Vantaalla. ZempPARI-toiminnasta aloitettiin myös tekemään opinnäytetyötä tutkien sen vaikuttavuutta. Matalan kynnyksen liikuntakerho toimi myös kevään ja syksyn säännöllisesti. Kävijöitä oli 4-10/kerta.

Seiskaleirit jatkuivat totuttuun tapaan yhteistyössä seurakunnan ja koulun kanssa. Lisäksi oli mukana yrittäjyyskasvatuksessa sekä ennaltaehkäisevässä päihdetyössä yhteistyössä monen eri toimitahon kanssa. Nuorisotoimi osallistui myös yläkoulun ja lukion tukipalveluihin.

Loma-ajan toiminnot koostuivat retkistä ja tapahtumista. Uutena aloitettiin mm. Kiiruun puistossa puistodisko, josta on tarkoitus tulla jokavuotinen jossain muodossa. Suomi 100-hankeeseen osallistuttiin järjestämällä nuorten konsertti, jonne nimekäs esiintyjä veti satapäisen osallistujajoukon.

Syksyllä tehtiin lähikuntien nuorisotoimiin tutustumiskierroksia, joiden tarkoituksena oli lisätä keskinäistä yhteistyötä ja löytää hyviä käytänteitä omaan toimintaan.

Nuorisovaltuuston kanssa tehtiin uusi toimintaohje, jonka kaupunginhallitus hyväksyi.

Etsivän työ on pääosin yksilöohjausta ja verkostoyhteistyötä. Nuorilla on erilaisia ongelmia, joihin ratkaisuja etsitään yhdessä ja moniammatillisesti. Yhteistyötä kehitettiin Forssan ammattiopiston kanssa tiiviimmäksi, jotta koulupudokkaita ei tulisi. Myös järjestöjen kanssa tehtiin yhteistyötä. Haasteena on nuorten polutus palveluiden piiriin, koska Somerolla ei ole tarjolla palveluita (esim. nuorten työpaja). Mielenterveysongelmat korostuvat asiakkaiden arjen haasteina. Toiminta tavoitti ja etsivä oli yhteydessä yhteensä 37 nuoreen vuoden aikana (+2 nuorta v. 2016).

Uuteen koulukeskukseen siirtymistä valmisteltiin. Henkilöstö osallistui rakennuksessa työskentelevän henkilöstön yhteiseen henkilöstöiltapäivään marraskuussa 2017.

Kulttuuritoimi (Someron kulttuuriyhdistys ry)

Someron Kulttuuri ry:n suurimmat projektit vuonna 2017 olivat Someron kulttuuristrategian tekeminen sekä Suomi 100 Juhlakavalkadi. Lisäksi oltiin vahvasti mukana Somero 150 - ja Badding 70 –juhlavuoden tapahtumissa.

Kulttuurituottaja vastasi pääosin kaupungin kulttuuristrategian valmistelusta. Kulttuuristrategia 2017- 2025 on Someron ensimmäinen kulttuurin kehittämissuunnitelma, mikä linjaa tulevien vuosien kehittämiskohteet. Strategisena painopisteenä ovat alueellinen tasapuolisuus, monikulttuurisuus, saavutettavuus, kulttuuriperintö ja somerolaisuus, hyvinvointitaidet sekä tulevaisuuteen suuntaava kulttuurityö.

Lisäksi kulttuurituottaja oli mukana valmistelemassa uuden Kiiruun koulukeskuksen taidekilpailua sekä taidekilpailutyöryhmässä että kilpailuraadissa.

Kulttuurituottajan sijainen vaihtui loppusyksyllä.

Tehtäväalue: Varhaiskasvatus

Toiminta-ajatus

Lakisääteisten varhaiskasvatuspalveluiden tarjoaminen asiakaslähtöisesti ja kustannustehokkaasti.

Tavoitteet:

1. Uuden varhaiskasvatussuunnitelman valmistuminen ja käyttöönotto

- Uusi kaupungintason varhaiskasvatussuunnitelman valmistelu ja käyttöönotto

Mittari: Uusi varhaiskasvatussuunnitelma käytössä syksystä 2017 alkaen.

Tavoite on toteutunut.

Uusi varhaiskasvatussuunnitelma on valmistunut keväällä 2017 ja on otettu käyttöön syksyllä. Suunnitelman käyttöönottoon on järjestetty syksyn 2017 aikana koulutuksia, joihin panostetaan edelleen vuoden 2018 aikana

2. Sähköisten palveluiden kehittäminen.

- Mobiilitallennuksen käyttöönotto koko varhaiskasvatuksessa
- Sähköisten lomakkeiden kehittäminen

Mittari: Mobiilitallennus käytössä syksystä 2017 alkaen.
Sähköisiä lomakkeita käytössä syksystä 2017.

Tavoite ei toteutunut.

Prosessin eteneminen vei ennakoitua enemmän aikaa, mutta mobiilitalennus käytössä tammikuun lopussa 2018. Sähköisiä lomakkeita käytössä niin ikään tammikuun 2018 lopusta lähtien.

3. Varhaiskasvatukselle testamentattujen varojen suunnittelu ja käyttö.

- Pitkän aikavälin suunnitelma testamentilla saatujen varojen käytöstä.

Mittari: Suunnitelma valmiina keväällä 2017 ja varojen käyttöönotto syksyllä 2017.

Tavoite ei toteutunut.

Sivistyslautakunta päätti 22.11.2016 pitämässään kokouksessa, että testamentin suunnitteluun liittyvää asiaa siirretään siihen asti kunnes omaisuuden realisointi on edennyt. Keväällä 2017 omaisuus realisoitiin. Syksyllä 2017 sivistyslautakunta käsitteli asiaa ja päätti, että testamentti –työryhmä kokoontuu uudelleen käsittelemään asiaa ja laatimaan käyttösuunnitelman, kun uudet sähköiset järjestelmät on saatettu käyttöön keväällä 2018.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	561 300		561 300	532 319	28 981
Toimintakulut	-3 636 210	139 000	-3 775 210	-3 732 097	43 113
Toimintakate	-3 074 910		-3 213 910	-3 199 777	14 133
Sisäiset tuotot	15 000		15 000	4 976	10 024
Sisäiset kulut	-876 600		-876 600	-895 102	-18 502

Toiminta:

Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista ja laki varhaiskasvatuslain 13 §:n muuttamisesta tulivat voimaan 1.3.2017. Uuden lain mukaan kokopäiväinen ja osapäiväinen varhaiskasvatus määriteltiin uudelleen kokoaikaiseksi ja osa-aikaiseksi varhaiskasvatukseksi. Kokoaikaisuus määriteltiin vähintään 35 tuntia viikossa ja osa-aikaisuus alle 35 tuntia viikossa tarjottavaksi varhaiskasvatukseksi. Someron varhaiskasvatuksessa toteutettiin asiakasmaksulain edellyttämät välttämättömät muutokset 1.3.2017 alkaen. Asiakasmaksujen rakenteellinen muutos toteutettiin Somerolla 1.8.2017 alkaen siten, että varhaiskasvatusaika määriteltiin keskimääräisellä viikoittaisella varhaiskasvatusajalla ja luovuttiin käytössä olleesta kuukausittaisesta toimintapäiväperusteisesta asiakasmaksujen määrittelystä.

Opetushallitus päätti syksyllä 2016 uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Someron paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa työstettiin syksyn 2016 ja kevään 2017 ajan yhteistyössä koko varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Someron uusi varhaiskasvatussuunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 23.5.2017 (§ 55) ja otettiin käyttöön 1.8.2017. Syksyllä 2016 käyttöönotetun esiopetuksen opetussuunnitelman toimintakulttuuria syvennettiin vuoden 2017 aikana mm. koulutusten avulla.

Sivistyslautakunta (18.4.2017, § 46) esitti ja kaupunginhallitus (27.4.2017, § 80) päätti palkata toisen kiertävän hoitajan varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuspaikkojen edelleen lisääntyvän kysynnän vuoksi syksyllä 2017 perustettiin 21-paikkainen Tervapääskyn päiväkotitoiminta Sairaalatien alueelle. Varhaiskasvatuksen sähköisen järjestelmän hankinnasta tehtiin päätös vuoden aikana ja käyttöönotoksi määrittyi vuodenvaihe 2018.

Esiopetuksen toimintasuunnitelma luvuvuodelle 2018 - 2019 vahvistettiin 14.11.2017 pidetyssä sivistyslautakunnan kokouksessa.

Vuoden 2017 alussa varhaiskasvatuksen piirissä oli kaikkiaan 306 lasta, joista esiopetuksessa oli 78 ja perhepäivähoidossa 67 lasta. Esiopetukseen osallistuvasta 78 lapsesta 28 lasta osallistui maksuttomaan esiopetukseen. Täydentävää päivähoitoa esiopetuksen lisäksi tarvitsi

50 esiopetukseen osallistuvista lapsista. Lisäksi tammikuussa oli varhaiskasvatuksen puolella 3 koululaista iltapäivähoidossa.

Vuoden 2017 lopussa lapsia oli kaikkiaan 305, joista maksuttomaan esiopetukseen osallistuvia lapsia oli 31. Esiopetuksen lisäksi täydentävään päivähoitoon osallistuneita lapsia oli kaikkiaan 66. Vuorohoitoryhmässä oli vuoden lopussa 15 lasta (2016, 21 lasta). Lisäksi päivähoitoyksikön (jossa vuorohoitoryhmä sijaitsee) siirtyi muista ryhmistä vuoden aikana päivittäin vuorohoitoryhmään jatkamaan hoitopäivää päivähoidon tarpeen mukaisesti. Vuorohoito tarjosi lisäksi tilapäistä varahoitoa perhepäivähoidossa olevalle lapselle lasten hoitoajoista johtuen. Vuoden lopussa vuorohoitoon osallistuvista lapsista 5 oli alle 3-vuotiaita (v. 2016, 7).

Tilastojen mukaan (Sotkanet) vuonna 2016 kunnan kustantamassa päivähoitossa Somerolla 1-2 vuotiaista lapsista on ollut 39,4 % (v. 2015, 38,8%) vastaavan ikäisestä väestöstä. Päivähoitossa olevia 3-5 -vuotiaita on ollut 69 % (2015, 62,2%) vastaavanikäisestä väestöstä. Läsnaolopäiviä päiväkotien kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa kertyi kaikkiaan 26187 (v. 2016, 25603) ja osa-aikaisessa varhaiskasvatuksessa 8693 (v. 2016 7391). Esiopetukseen osallistui syksyllä 97 lasta eli noin 100 % (v. 2016, 78) esiopetukseen oikeutettujen määrää. Esiopetuksen läsnaolopäiviä kertyi yhteensä 15709 (v. 2016, 12827).

Perhepäivähoidossa oli vuoden lopussa 58 lasta. Tämän lisäksi Lamminniemen varahoitoyksikössä oli 6 lasta. Perhepäivähoidon kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa läsnaolopäiviä kertyi yhteensä 7873 päivää (v. 2016, 8724) ja osa-aikaisessa varhaiskasvatuksessa läsnaolopäiviä kertyi 4 päivää (v. 2016, 2pv). Perhepäivähoitajia oli vuoden lopussa kaikkiaan 17 (v. 2016, 18). Perhepäivähoidon varahoitoyksikössä, Lamminniemessä, läsnaolopäiviä oli kaikkiaan 2626 päivää (v. 2016, 2269 pv.)

Lasten kotihoidon tukea maksettiin vuoden lopussa 151 lapsesta (v. 2016, 139 lapsesta) ja yksityisen hoidon tukea neljästä lapsesta (v. 2016, 2 lapsesta). Lisäksi osittaista/joustavaa tukea maksettiin 16 lapsesta (v. 2016, 21 lapsesta). Kuntalisää sai joulukuun lopussa 61 perhettä (v. 2016, 59 perhettä), joista tukeen oikeutettuja lapsia oli 114 (v. 2016, 107).

Ostopalveluna vuoden aikana oli kaikkiaan 10 paikkaa (kevällä 5 ja syksyllä 5).

Varhaiskasvatuksen toimintatuotot jäivät jonkin verran alle arvioidun eli noin 29 000 euroa. Pääosin toimintatuotot muodostuvat asiakasmaksuista, joita oli arvioitu kertyvän 485 000 euroa. Asiakasmaksutuottoja vuoden aikana kertyi 422 497 euroa eli tuottoa kertyi 62 503 euroa arvioitua vähemmän. Asiakasmaksut määräytyvät perheen koon ja tulojen sekä lapsen varhaiskasvatuksessa vietetyn ajan perusteella. Talousarvion laadinnassa otettiin huomioon opetus- ja kulttuuriministeriön keväällä 2016 antama tiedote asiakasmaksujen noususta syksystä 2016 alkaen. Syksyllä 2016 hallitus kuitenkin peruutti eduskunnalle antamansa esityksen asiakasmaksujen korottamisesta. Maaliskuussa 2017 varhaiskasvatuksen asiakasmaksut laskivat erityisesti pienituloisten kahden ja kolmen hengen perheiden kohdalla. Toimintatuottoja ovat kerryttäneet myös muille kunnille myydyt varhaiskasvatuspalvelut, josta tuottoa oli arvioitu kertyvän 61 600 euroa. Muille kunnille myydyistä palveluista kertyi 65 754 euroa eli lähes arvioitu määrä.

Toimintakuluista merkittävin osuus koostuu henkilöstökuluista, johon oli varattu 2 821 380 euroa. Henkilöstökuluihin meni 2 830 678 euroa.

Palveluiden ostoihin muodostuvat pääosin sisäisistä ravitsemuspalveluista, matkustus ja kuljetuspalveluista sekä myös muilta kunnilta ostetuista päivähoitopaikoista. Palveluiden ostoon oli talousarviossa varattu 193 450 euroa, joihin kuitenkin kului vuoden aikana 240 682 euroa.

Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin oli varattu 48 280 euroa ja tämä ylittyi 15 570 eurolla lähinnä siksi, että kalustoa tarvittiin lisää uutta perustettavaa yksikköä, Tervapääskyä, varten. Aineet, tarvikkeet ja tavarat koostuvat lähinnä varhaiskasvatussyksiköiden tarvikkehankinnoista ja luetteloitavasta irtaimistosta.

Lasten kotihoidon tukeen oli varattu 695 100 euroa, josta kuntalisän osuus oli 147 000 euroa ja yksityisen hoidon tuen osuus 8 100 euroa. Kotihoidon tukeen kului vuoden aikana yhteensä 569 432 euroa.

Päiväkodit

Leivonpesän päiväkot

Leivonpesän päiväkodissa on toiminut kuusi päiväkotiryhmää, joista yksi ryhmä, Metsätien esiopetusryhmä, on tarkoitettu lakisääteiseen maksuttomaan esiopetukseen osallistuville lapsille. Vuoden lopussa päiväkodin kuudessa lapsiryhmässä oli lapsia yhteensä 112 lasta (v. 2016, 110 lasta)

Leivonpesän päiväkodin lapsista esiopetuksen piiriin kuuluu 45 lasta (v.2016, 45 lasta). Heistä neljä lasta oli pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Päiväkodin lapset jakautuivat joulukuun lopulla seuraavasti: alle 3-vuotiaita oli 2 lasta hoidossa, 3-5-v. oli 68 lasta ja 6-v. 42 lasta.

Leivonpesän päiväkodissa kertyi varhaiskasvatuksen läsnäolopäiviä seuraavasti:

- kokoaikaisessa, 10727 pv (v.2016, 8161 pv)
- osa-aikaisessa, 3015 pv. (v.2016, 4180 pv)
- esiopetuksessa 7783 pv (v.2016 vastaava luku 8481 pv)

Leivonpesän päiväkodin henkilöstöhallinnosta ja taloudesta vastaa päiväkodin johtaja.

Leppäkertun päiväkot

Leppäkertun päiväkot toimii Somerniemen alueella. Päiväkodissa oli vuoden lopussa päivähoidossa ja esiopetuksessa yhteensä 20 lasta (v.2016, 21 lasta). Esiopetuksessa heistä oli 7 lasta (v. 2016, 5 lasta), joista viisi lasta tarvitsi lisäksi täydentävää päivähoitoa esiopetuksen lisäksi.

Leppäkertun päiväkodissa kertyi varhaiskasvatuksen läsnäolopäiviä:

- kokoaikaisessa, 2668 pv (v. 2016, 3093 pv)
- osa-aikaisessa, 834 pv (v.2016, 408 pv)
- esiopetuksessa 1115 pv (v.2016, 551 pv).

Leppäkertun hallinnosta vastaa päiväkodin johtaja.

Sammalniityn päiväkot

Sammalniityn päiväkot toimii Pitkäjärven alueella. Päiväkodissa oli vuoden lopussa lapsia kaikkiaan 22 (v. 2016, 25), joista esiopetuksessa 4 lasta (v. 2016, 11). Esiopetuksessa olevista lapsista kahdella oli myös täydentävän päivähoidon tarve.

Sammalniityn päiväkodissa kertyi varhaiskasvatuksen läsnäolopäiviä seuraavasti:

- kokoaikaisessa, 2259 pv (v.2016, 2145 pv)
- osa-aikaisessa 756 pv (v.2016, 941 pv)
- esiopetuksessa 1321 pv (v.2016, 1417 pv)

Sammalniityn hallinnosta vastaa päiväkodin johtaja.

Tuulihatun päiväkot

Tuulihatun päiväkodissa on neljä ryhmää, joista yksi on vuorohoitoryhmä. Päiväkodin ryhmissä oli vuoden lopulla yhteensä 69 lasta (2016, 76lasta), heistä vuorohoitoryhmässä oli 21 lasta (v.2016, 17lasta). Päiväkodin Olkihattujen ryhmän aukioloaika on syksystä 2017 laajentunut (6-18), jotta on voitu tarjota laajennettua varhaiskasvatusta sitä tarvitseville kun ei kuitenkaan ole ollut varsinaista vuorohoidon tarvetta.

Vuorohoidon lasten lukumäärä on vaihdellut vuoden aikana 15 - 27 lapsen välillä. Lapsista 5 oli vuoden lopussa alle 3-vuotiaita (v. 2016 lopussa 7 alle 3-vuotiaita).

Vuorohoidossa olevien lasten määrä on lisääntymässä vuoden 2018 alussa.

Päiväkodissa on ollut 27 esiopetukseen osallistuvaa lasta (v. 2016, 17), joista täydentävää päivähoitoa on tarvinnut 26 lasta (v.2016, 16) ja joista 5 on ollut pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä.

Tuulihatun päiväkodissa varhaiskasvatuksen läsnäolopäiviä kertyi:

- kokoaikaisessa, 10171 pv (v. 2016, 12204 pv)
- osa-aikaisessa, 3313 (v. 2016, 1862 pv)
- esiopetuksessa 4268 pv (v. 2016, 2378 pv).

Tervapääskyn päiväkot

Tervapääskyn päiväkot on perustettu määräaikaisena syksyllä 2017 alkaen. Päiväkodissa toimii yksi ryhmä ja lapsia on ryhmässä ollut 19, joista esiopetuksessa on ollut 14 lasta. Täydentävää päivähoitoa on esiopetuksessa olevista lapsista tarvinnut 10 lasta.

Läsnäolopäiviä päiväkodissa kertyi seuraavasti:

- kokoaikaisessa, 362 pv
- osa-aikaisessa 775 pv
- esiopetuksessa 1024 pv

Varhaiserityiskasvatus

Varhaiskasvatuksen henkilöstörakenteeseen kuuluu kaksi varhaiskasvatuksen erityisopettajan vakanssia.

Esiopetuslukuja yhteensä

Kaikkien yksiköiden esiopetuksen läsnäolopäivien lukumäärä oli yhteensä 15709 pv (v.2016, 12827 pv). Varhaiskasvatuksen järjestämään esiopetukseen osallistui syksyllä 97 lasta eli noin 100 % (v. 2016, 78 lasta) ikäluokasta.

Esiopetuskuljetuksien piirissä oli syksyllä 2017, 27 lasta (v. 2016, 25 lasta).

Perhepäivähoito

Perhepäivähoidossa päivähoitoa tarjotaan lapselle hoitajan omassa kodissa. Vuoden lopussa kotona työtä tekeviä hoitajia oli 17 (v.2016, 18), joista kaksi oli virkavapaalla

Perhepäivähoidossa oli vuoden lopussa hoidossa 58 lasta hoitajien kotona (v.2016, 67 lasta), ja lisäksi 5 lasta oli hoidossa perhepäivähoidon varahoitoyksikössä, Lamminniemessä, (v. 2016, 7 lasta). Perhepäivähoidossa lapsista alle 3-vuotiaita oli 30 (v.2016, 36).

Perhepäivähoidossa varhaiskasvatuksen läsnäolopäiviä kertyi seuraavasti:

- kokoaikaisessa, 7873 pv (v.2016, 8724 pv)
- osa-aikaisessa, 4 pv (v.2016, 2 pv).

Lamminniemen päiväkot

Perhepäivähoidon varahoitoyksikkönä on toiminut 21-paikkainen Lamminniemen päiväkot.

Lasten päivittäinen määrä varahoitoyksikössä vaihtelee riippuen perhepäivähoitajien lomista ja tasausvapaista. Varahoitokotiin sijoitetaan lapsia myös perhepäivähoitajien virkavapaiden aikana. Lasten määrät vaihtelevat päivätasolla paljon ja suurin osa varahoitoon tulevista on

alle kolmevuotiaita. Vuoden lopussa päiväkodissa oli vakituisesti hoidossa 5 lasta (2016, 7 lasta).

Lamminniemen päiväkodissa varhaiskasvatuksen läsnäolopäiviä oli vuonna 2017 yhteensä 2626 pv (v.2016, 2269 pv).

Lasten kotihoidon tuki ja kuntalisä

Lasten kotihoidon tukea maksettiin vuoden lopussa 151 lapsesta (2016, 139 lasta) ja yksityisen hoidon tukea 4 lapsesta (v. 2016, 2 lasta). Lisäksi osittaista/joustavaa tukea maksettiin 61 lapsesta (v. 2016, 21 lasta).

Kuntalisää sai joulukuun 2017 lopussa 61 (2016, 59) perhettä, joissa tukeen oikeutettuja lapsia oli 114 (2016, 107).

Kuntalisän vertailu

31.12.	Tuen piirissä olevia perheitä	Tukeen oikeutettuja lapsia
2006	71	129
2007	63	122
2008	55	110
2009	67	138
2010	55	107
2011	49	89
2012	67	115
2013	62	100
2014	78	130
2015	71	124
2016	59	107
2017	61	114

Toimielin: Tekninen lautakunta

Tehtäväalue: Tekninen hallinto

Toiminta-ajatus:

Teknisen hallinnon tehtävänä on hallinnollisten palvelujen tuottaminen teknisen toimen palvelujen ja asiakaspalvelun toiminnan varmistamiseksi.

Tavoitteet:

1. *Otetaan käyttöön poikkeamien hallinnan työkalu.*

Tavoite osittain toteutunut. Kaupungissa ollaan ottamassa käyttöön WPro. Se on tekninen työkalu/työturvallisuusjärjestelmä, joka sisältää seuraavat osa-alueet:

- vaaratapahtumien ilmoittaminen, käsittely ja tilastointi
- vaaratapahtumatietojen siirto tapaturmailmoitukselle ja välitys sähköisesti vakuutusyhtiöön
- vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi
- työpaikkaselvitysten kirjaus ja tulostus

Vastaavantyyppinen työkalu (HaiPro) on käytössä perusturvan puolella. Se on potilas-/asiakasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien raportointimenettely ja työkalu.

2. Kaikessa toiminnassa ja toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon kaupungin ilmasto-ohjelman tavoitteet.

Tavoite on toteutunut. Mm. toimialapalavereissa käydään lävitse ilmasto-ohjelman tavoitteita ja kirjataan tehdyt toimenpiteet.

Tietohallinto:

3. Jatketaan asiakaspalvelukyselyjä ja dokumentoidaan tulokset

Tavoite on toteutunut.

4. Kehitetään sähköisiä asiointi- ja hakemuspalveluja (esim. asuntohakemukset)

Tavoite on toteutunut. Nykyisellään on jo olemassa sähköisesti täytettävä asuntohakemuslomake (PDF-lomake), vastaava on yleisesti käytössä muissa kaupungeissa ja kunnissa.

Perusterveydenhuollon puolella on selvitetty sähköisten palveluiden kehittämistä mm. laboratorion ja hammashoitolan ajanvaraustoimintojen tekstiviestilähetystä. Myös sähköinen ajanvaraus on mahdollista toteuttaa. Investoinneissa on varauduttu em. toiminnallisuksien käyttöönottoon.

5. Kehitetään sähköistä kokousportaalia tuomalla myös vuotta vanhemmat pöytäkirjat käytettäväksi.

Tavoite on toteutunut. Portaaliin on kehitetty Pöytäkirja-Arkisto –toiminnallisuus, joka vastaa tavoitteeseen. Pöytäkirjoja ei ole mahdollista siirtää Portaali-Arkistoon automaattisesti, vaan Pöytäkirja-Arkistoon on annettu tallennusoikeudet toimielimien listojen tekijöille, jotka normaalisti tallentavat toimielimien käyttämät asiakirjat portaaliin. Lautakuntia on kehoitettu hyödyntämään tätä ominaisuutta.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	5 100		5 100	16 927	-11 827
Toimintakulut	-1 489 230		-1 489 230	-1 299 047	190 183
Toimintakate	-1 484 130		-1 484 130	-1 282 120	202 010
Sisäiset tuotot	894 100		894 100	998 292	-104 192
Sisäiset kulut	-56 300		-56 300	-51 079	5 221

Toiminta

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet

Työasemien lkm lautakunnittain	TA 2017	Tot 2017	Tot 2016
Kaupunginhallitus	13	13	13
Maaseutulautakunta	5	5	5
Elinkeinolautakunta	2	2	2
Perusturvalautakunta	165	165	165
Sivistyslautakunta	136	136	136
Tekninen lautakunta	28	28	28
Ympäristölautakunta	12	12	12
Yhteensä	361	361	361
Kustannus/työasema (€/kk)			
Kaupunginhallitus	155	167	155
Maaseutulautakunta	135	147	135

Elinkeinlautakunta	156	168	156
Perusturvalautakunta	230	265	226
Sivistyslautakunta	196	192	180
Tekninen lautakunta	208	223	210
Ympäristölautakunta	215	232	220

Tehtäväalue: Tilahallinto

Toiminta-ajatus

Tilahallinnon toiminta-ajatuksena on järjestää kaupungin toimielinten käyttöön tarkoituksenmukaiset ja hyvätasoiset toimitilat tontteineen kilpailukykyiseen hintaan ja huolehtia kaupungin rakennusomaisuuden arvon säilyvyydestä ja tuottavuudesta.

Ruokapalvelujen tarkoituksena on tarjota asiakasryhmille ravitsevaa ja mieluisaa ruokaa sekä edistää asiakkaiden hyvinvointia. Päiväkodeissa ja kouluissa ruokakasvatus on olennainen osa oppimista. Raaka-aineiden hankinnassa etusija on turvallisilla, kotimaisella ja lähialueella tuotetuilla elintarvikkeilla.

Siivouspalvelun toiminta-ajatuksena on luoda omalta osaltaan toimintaedellytykset kaupungin tiloissa työskenteleville ja toimiville asiakkaille. Siivouspalvelut ylläpitävät ja parantavat tilojen puhtaus- ja hygieniatasoa vaikuttaen terveyteen, hyvinvointiin sekä toimintaympäristön viihtyvyyteen.

Tavoitteet:

Kiinteistöjen kunnossapito

- Kiinteistöjen kuntoa ylläpidetään suunnitelmallisella korjaus- ja huoltotoiminnalla ja kiinteistöjen arvoa ja kehittymistä seurataan mm. järjestämällä kiinteistössä vähintään yhden (1) kerran vuodessa kiinteistökatselemus yhteistyössä käyttäjien kanssa.***

Mittari: Käsitellään toimialojen kanssa hyödykemenojen sisältöä, sekä pohditaan menetelmiä toimialakohtaisesti hyödykemenojen pienentämiseen.

Tavoite on toteutunut. Kohdekohtaisia kierroksi tehdään päiväkotien sekä koulujen osalta, joissa käydään kohteiden epäkohtia ja korjaustarpeita lävitse. Tilahallinto kerää kohdekohtaiset kulutustiedot koontina ja antaa tiedoksi toimialoille, joista jokainen voi tarkastella omien kohteidensa kulutustietoja.

Kohdekohtaisen kulutustiedon kerääminen ja sen toimittaminen toimialoille kohdekohtaisesti on edelleen kesken. Kulutustietojen kerääminen on osoittautunut joidenkin kohteiden osalta haasteellisemmaksi, koska tiedot eivät olleet täysin kohdistettavissa kohteittain. Kulutustietojen kerääminen oli myös osa kiinteistöhoitosopimuksia sekä kiinteistöjen huoltokirjoja. Tekninen lautakunta kilpailuttaa kevään 2018 aikana kiinteistöhuollon, sekä sitä ennen käytössään olevan huoltokirjan, jonka edellytetään olevan käytöltään sellainen, että kulutustiedot saadaan automaattisesti reaaliajassa jokaisen käyttäjän tietoon.

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet:

Toteutunut	TA 2017	Tot. 2017	Tot 2016
Kiinteistöjen kerrosalaneliöt	69 272 m ²	69 272 m ²	59 604 m ²
Kiinteistöjen hyödykemenot (€)			
Puhtaanapito- ja pesulapalvelut	181 000	168 166	179 283
Lämpö	597 000	577 135	606 176

Sähkö	513 500	516 881	541 889
Vesi	70 300	45 922	49 272
Yhteensä	1 361 800	1 308 104	1 376 620
	23,95 €/m²	18,88 €/m²	23,10 €/m²

Kiinteistöjen kunnossapitomenot (€)

Palkat	138 560	128 426	151 335
Rakennusten ja alueiden rakentamis- ja kunn.pitopalv.	902 600	555 813	575 751
Rakennusmateriaali	150 000	127 944	139 002
Yhteensä	1 191 160	812 183	866 088
	20,25 €/m²	11,72 €/m²	14,63 €/m²

2. Huoltokirjan käyttöä parannetaan.

Mittari: Kaikki kunnossapidon toimenpiteet kirjataan huoltokirjaan.

Tavoite toteutunut osittain. Palveluntuottajien eli huoltoyhtiöiden vastuuta kohteissa tehtyjen toimintojen kirjaamisen osalta on painotettu, että kaikki tapahtumat tulee olla nähtävillä huoltokirjassa. Tilanne on parantunut, mutta tavoitteena huoltokirjan osalta on, että tuleva huoltokirjapäivitys vielä selkeyttää tapahtumien kirjaamista ja huollon tehokkuutta.

3. Kiinteistöille tehtyjen kuntokartoitusten pohjalta laaditaan kiinteistöstrategia.

Mittari: PTS laaditaan toimitiloille.

Tavoite ei toteutunut. Kiinteistöjen huoltokirjojen purkutyö on edelleen kesken ja joidenkin kohteiden osalta odotetaan "soteen" liittyviä ratkaisuja. Kiinteistöjen huoltokirjojen käsittely on pääosin toteutettu ja näiden pohjalta on laadittu sekä suunniteltu normaaleja kunnostustarpeita. PT- suunnitteluun paneudutaan 2018 päivitettävän huoltokirjaversioon yhteydessä. Kiinteistöstrategian työstäminen aloitetaan 2018 toimitilastrategian pohjalta.

4. Luovutaan määrätietoisesti kaupungin kannalta tarpeettomista kiinteistöistä myymällä niitä, käyttämällä maanvaihdoissa ja viime kädessä purkamalla niitä.

Mittari: Listataan ja arvotetaan kaikki kaupungin kiinteistöt ja osakehuoneistot sekä myydään tarpeettomat (kiinteistöstrategian pohjalta).

Tavoite on toteutunut. Ollilan koulu myytiin. Lisäksi käynnistyvän kiinteistöstrategian ja kiinteistöjen salkutuksen pohjalta tullaan ottamaan laajemmin kantaa ko. tavoitteeseen ja sen toteuttamiseen.

5. Kiinteistöstrategiaan laaditaan energiatehokkuussuunnitelma (osa-alueina: kiinteistöjen energiakäyttö (lämpö, sähkö, vesi), laitesähkö ja muu energiankäyttö (koneet). Tavoitteena on energian kokonaiskulutuksen vähentäminen 25 % vuoteen 2018 mennessä vuoden 2012 tasoon verrattuna.

Tavoite ei toteutunut. Toteutumaa ei ole määritelty voimakkaasti muuttuneiden sekä edelleen muuttuvien tilatarpeiden johdosta. Tavoitteen saavuttamiseksi kuitenkin tehdään toimenpiteitä ja kohteiden energiataloudellisuus otetaan aina selkeämmin keskusteluun remontointien ja tehtävien korjaustoimien yhteydessä.

Siivouspalvelut

6. Seurataan siivouksen suoritteiden arvoja.

Tavoite on toteutunut.

	2017		2016
	€/m ² /vuosi	€/m ² /kk	€/m ² /kk
Koulut	20,92	1,74	1,82
Päiväkodit	38,49	3,21	3,16
Terveyskeskus	62,45	*)5,20	5,54
Kaupungintalo	15,20	1,27	

*)sis. ruokahuolto

7. Tehdään asiakastyytyväisyyskysely

Tavoite on toteutunut.

Siivouspalveluiden laatu

Vastaajien määrä: 95

	5	4	3	2	1	Yht.	K-a
Tilojen yleinen siisteys	31	27	16	20	1	95	3,71
Henkilökunnan ammattitaito	43	32	17	2	0	94	4,23
Sovittujen asioiden hoitaminen	44	30	14	3	0	91	4,26
Henkilökunnan ystävällisyys	56	23	6	7	0	92	4,39
Yleisarvio puhdistuspalvelusta kokonaisuutena	26	31	22	14	0	93	3,74
Yhteensä	200	143	75	46	1	465	4,07

Siivouspalvelukyselyyn vastasi 95 henkilöä, tulos oli 4,07 (4,12 v. 2016). Paras mahdollinen tulos olisi ollut 5.

Ruokahuolto

7. Vähennetään jäteruoan määrää.

Tavoite ei toteutunut. Jäteruoan seuranta on tehty syksyllä 1 viikon ajalta.

	2017	2016
Koulut	10,42 %	9,30 %
Päiväkodit	11,35 %	13,33 %
Terveyskeskus /Tervaskanto	22,88 %	15,25 %
(Aamupala 21 %, lounas 26,36 %, päivällinen 21,28 %)		

8. Lähiruokapäiviä neljä kertaa kuukaudessa, 1.8.2017 alkaen 5 päivää kuukaudessa.

Tavoite on toteutunut.

	TA 2017	Tot 2017
Lähiruokapäivät kpl/kk	4	4
1.8.2017 alkaen	5	5

9. Seurataan ruokahuollon suoritteiden arvoja ja erikseen lähiruokapäivien suoritteiden arvoja.

Henkilömuutosten vuoksi suoritteiden arvoja ei ole vielä saatu laskettua.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	1 239 800		1 239 800	1 385 106	-145 306
Toimintakulut	-6 488 730	-37 000	-6 451 730	-6 086 489	365 241
Toimintakate	-5 248 930		-5 211 930	-4 701 382	510 548
Sisäiset tuotot	7 702 000		7 702 000	7 782 118	-80 118
Sisäiset kulut	-221 800		-221 800	-223 179	-1 379
Sumupoistot	-1 628 000		-1 628 000	-1 758 053	-130 053

Tehtäväalue: Liikennealueet ja yleiset alueet

Toiminta-ajatus

Huolehditaan katuverkoston rakenteellisesta kunnosta, talvi- ja kesäkunnossapidosta ja pyritään siten parantamaan liikenneturvallisuutta.

Puistoalueilla tarjotaan kaupungin asukkaille mahdollisuuksia ulkoiluun ja lisätään viihtyvyyttä asuinalueilla.

Leikkipaikoilla lisätään puistojen käyttöastetta ja tarjotaan kasvaville lapsille virikkeitä fyysiseen aktiviteettiin.

Tori tarjoaa paikan paikallisten tapahtumien pitopaikkana sekä toimii säännöllisenä myyntipaikkana pientuottajille.

Muut yleiset alueet (esim. matonpesupaikat, pulkkamäet) tarjoavat kuntalaisille mahdollisuuden omatoimiseen aktiviteettiin.

Tavoitteet:

Katujen kunnossapito

1. Huolehditaan katuverkостosta, sen rakenteellisesta kunnosta sekä liikenneturvallisuudesta ja selvitetään katuverkoston rakenteellinen kunto.

Tavoite on toteutunut. Katujen ja kevyenliikenteen väylien kuntoluokitus on tehty. Kaava-ten/rumpujen inventointi/luokitus on tehty ja sen perusteella laadittu kunnostettavien rumpujen listaus. Rumpujen kunnostus on aloitettu (nyt keskeytetty talvesta johtuen).

Liukastumiseen (13.12.2016) liittyvä korvaus on maksettu.

2. Seurataan katujen kunnossapitomenoja

	TA 2017	Tot. 2017	Tot. 2016
Katujen kunnossapitomenot, €	283 370	279 523	221 433
Kunnossapidettävät kaava-tiet 56 km	5 060 €/km	4 991 €/km	3 954 €/km

3. Kehitetään kevyenliikenteen väylästä (investointisuunnitelman mukaan).

Tavoite on toteutunut. Jänistien ja Raadelmantien kevyenliikenteen väylät ovat valmiit. Turuntien kevyenliikenteen väylän suunnitelmat ovat valmistuneet. Kevyenliikenteen väylien kuntokartoitus on tehty.

Puistot ja leikkipaikat

4. Huolehditaan kaikkien puistojen siisteydestä, sekä leikkipaikkojen turvallisuusasiat huomioidaan (leikkikenttien turvatarkastukset).

Tavoite on toteutunut. Leikkipaikkojen turvallisuustarkastukset: vuositarkastus suoritettu, silmämääräinen tarkastus n. 2 viikon välein kesäisin ja talvisin n.3-4 viikon välein.

	TA 2017	Tot. 2017	Tot. 2016
Puistojen ylläpitokustann.	159 560 €	143 760 €	157944 €
Puistoja 29 ha	5 202 €/ha	4 957 €/ha	5 446 €/ha

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	34 100		34 100	53 289	-19 189
Toimintakulut	-597 980		-597 980	-532 817	65 164
Toimintakate	-563 880		-563 880	-479 528	84 352
Sisäiset kulut	-32 100		-32 100	-35 214	-3 114
Sumupoistot	-984 700		-984 700	-1 015 107	-30 407

Tehtäväalue: Viemärlaitos

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	1 800		1 800	1 760	40
Toimintakulut	-9 000		-9 000	0	9 000
Toimintakate	-7 200		-7 200	1 760	8 960
Sisäiset kulut	-2 500		-2 500	-2 676	-176
Sumupoistot	-3 000		-3 000	-2 939	61

Poistoihin kirjattu Harjun teollisuusalueen viemärinverkon poisto.

Tehtäväalue: Suojelutoimi

Toiminta-ajatus

Alueellisen pelastustoimen järjestäminen yhteistyössä Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen kanssa.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	8 000		8 000	18 180	-10 180
Toimintakulut	-653 000		-653 000	-642 445	10 555
Toimintakate	-645 000		-645 000	-624 266	20 734

Tuloksi kirjattu vuoden 2016 maksuosuuksien palautus.

Kuntien lopulliset aluepelastuslaitoksen kustannukset jaetaan osakaskunnille maakunnan kuntien talousarviovuoden alun asukasluvun suhteessa.

Toimielin: Ympäristölautakunta

Tehtäväalue: Tietoimi

Yksityistietoimen vastuulla on yksityistielain mukainen yksityisiä teitä koskevien tielautakunnan tehtävien hoito sekä kaupungin alueella sijaitsevien yksityisteiden kunnossapidon ja peruskorjausten avustaminen.

Toiminta-ajatus

Valmistella järjestäytyneiden yksityisteiden kunnossapito- ja perusparannusavustushakemukset sekä seurata yksityistieverkon kuntoa ja antaa tiekunnille ja yksityisteiden käyttäjille yksityisteihin liittyvää ohjausta ja neuvontaa.

Tavoitteet:

- 1. Järjestäytyneiden yksityisteiden kunnossapitoavustushakemukset valmistellaan päätettäväksi voimassa olevien avustusperiaatteiden mukaisesti.***

Yksityisteiden kunnossapitoavustukset maksettiin toukokuussa avustusperiaatteiden mukaisesti.

- 2. Täydellisenä jätetyt perusparannusavustushakemukset valmistellaan päätettäväksi kuuden kuukauden kuluessa siitä kun kaikki hakemuksen käsittelyssä tarvittavat asiakirjat liitteineen on jätetty kaupungille.***

Tielautakunnalla on ollut vireillä yksi tiekunnan perustamista koskeva toimitus sekä vireillä yhteensä kolme toimitushakemusta, jotka koskevat tienosan liittämistä tiekuntaan, tiekuntien yhdistämistä sekä uuden tiekunnan perustamista.

- 3. Seurataan yksityistieverkon kuntoa pääosin vuotuisin tarkastuksin sekä tarvittaessa ilmoitusten perusteella.***

Lautakunnan keskuudestaan valitsevat tarkastajat suorittivat maanmittausteknikon kanssa syyskuussa erillisen tiekuntien toimintaa koskevan tarkastuksen, joka kohdistui arvonnin perusteella kahdeksaan tiekuntaan. Tarkastuksessa todettiin tarkastettu tiestö asianmukaisesti hoidetuksi ja tiekuntien toiminta ja taloudenhoito pääosin riittäväksi.

Lisäksi yksityisten teiden kuntoa on seurattu muiden tehtävien suorittamisen yhteydessä.

4. Tiekunnille ja yksityisteiden käyttäjille annetaan ohjausta ja neuvontaa ympäri vuoden.

Tiekuntia on neuvottu tiekunnilta saatujen kysymysten pohjalta sekä tiekuntien jättämien avustushakemusten käsittelyn yhteydessä.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	200		200	308	-108
Toimintakulut	-225 200		-225 200	-203 518	21 682
Toimintakate	-225 000		-225 000	-203 210	21 790
Sisäiset kulut	-700		-700	-243	457

Toiminta

Kertomusvuonna lautakunta käsitteli kokouksissaan 29 tietoiimeen liittyvää pykälää. Tiekuinti- en jättämiä kunnossapitoavustushakemuksia valmisteltiin päätettäväksi ja maksettavaksi 169 kpl. Lisäksi tiekuntien jättämiä perusparannusavustushakemuksia valmisteltiin päätettäväksi ja maksettavaksi 4 kpl. Tielautakunta on kokoontunut kerran käsittelemään uuden tiekunnan perustamista.

Tiekuntien toimintaa koskevan tarkastuksen perusteella todettiin yhden tiekunnan antaneen ristiriitaista tietoa kunnossapitoavustusten haun yhteydessä. Tästä johtuen, jouduttiin ko. tiekunnan kohdalta tekemään päätös sen avustuskelvottomuudesta kuluvan vuoden 2018 kunnossapitoavustuksen osalta.

Siirtyminen sähköiseen kunnossapitoavustusten hakuun on työllistänyt maankäytön henkilöstöä merkittävässä määrin. Toisaalta avustushakemusten käsittelyvaiheessa on säästetty aikaa edellisiin vuosiin verrattuna. Syksyllä suoritettujen tietarkastukset ovat aiemmista vuosista poiketen kattaneet koko tiekunnan toiminnan, niin tien kunnossapidon, tiekunnan asiakirjahallinnon, kuin kunnossapitohakemusten sisällönkin osalta.

Tehtäväalue: Rakennusvalvonta

Toiminta-ajatus

Rakennusvalvonnan tavoitteena on turvata hyvän ja viihtyisän rakennetun ympäristön säilyminen sekä edistää hyvää rakennustapaa ja ympäristöönsä sopivan rakennuskannan syntymistä.

Tavoitteet:

- 1. Rakennuslupahakemukset käsitellään neljän viikon aikana siitä, kun hakemus on täydellisenä liiteasiakirjoineen jätetty rakennustoimistoon ja pyydyt katselmukset suoritetaan viikon kuluessa katselmuksen tilaamisesta lukien.**

Rakennuslupahakemukset on pääsääntöisesti käsitelty neljän viikon aikana ja pyydyt katselmukset on suoritettu tavoitteen mukaisesti viikon sisällä tilaamisesta lukien.

- 2. Rakentamisen yleistä ohjausta ja neuvontaa annetaan kahtena päivänä viikossa osan päivästä.**

Toimistossa tapahtuvaa rakentamiseen liittyvää lain edellyttämää neuvontaa on annettu osan päivästä kahtena päivänä viikossa.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	81 800		81 800	46 797	35 003
Toimintakulut	-164 880		-164 880	-126 332	38 548
Toimintakate	-83 080		-83 080	-79 535	3 545
Sisäiset kulut	-25 600		-25 600	-24 947	653

Toiminta

Kertomusvuonna lautakunta käsitteli yhteensä 126 pykälää, joista 16 koski rakennusvalvontaa. Rakennuslupahakemuksia lautakunta käsitteli yhden. Poikkeamishakemuksia käsiteltiin kertomusvuonna 1 kpl.

Rakennusvalvonta käsitteli 70 rakennuslupahakemusta. Toimenpidelupahakemuksia käsiteltiin 28 kpl ja rakentamiseen johtavia ilmoituksia 92 kpl.

Uusien omakotitalon rakentamiseen johtavia rakennuslupia myönnettiin 3 ja loma-asuntojen rakennuslupia 4 kpl. Yhteensä rakennusluvilla myönnettiin lupa 5 800 kerrosneliömetrin ja 28 000 kuutiometrin uudisrakentamiseen.

Lisäksi käsiteltiin 23 kpl rakennuslupan jatkoaikahakemuksia, 1 kpl muutoslupahakemuksia sekä 14 kpl purkuilmoituksia / purkulupia.

Asuntorahaston rahoittamiin asuntojen korjaushakemuksiin ja kohteiden tarkastamiseen annettiin teknistä tukea. Väestörekisterikeskukselle on tehty rakennusnumeroihin liittyviä selvityksiä.

Rakennuslupiin liittyvissä katselmuksissa käytiin 166 kertaa, joista oli rakennuksen sijainnin-merkitsemisiä 16 kpl.

Tehtäväalue: **Ympäristönsuojelu**

Toiminta-ajatus

Huolehtia ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä, ympäristön tilan seurannasta ja siihen liittyvistä selvityksistä ja tutkimuksista ja ympäristönsuojelua koskevasta tiedottamisesta, valistuksesta ja koulutuksesta.

Tavoitteet:

- 1. Ympäristölupahakemukset käsitellään rutiininomaisissa tapauksissa kolmen kuukauden kuluessa hakemusten jättämisestä.***

Kertomusvuonna käsiteltiin kaksi ympäristölupahakemusta, ja neljä maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaista yhteislupaa. Yhteisluvista kahden käsittelyaika kesti muutamalla kuukaudella yli tavoitteen, mutta muut luvat käsiteltiin suurin piirtein kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä.

- 2. Ympäristölautakunnan alainen viranhaltija on omalla työpanoksellaan mukana edistämässä ympäristönsuojeluun tehtävää toimintaa toimimalla yhteistyössä Paimionjoki-yhdistyksen, mahdollisten jätevesiosuuskuntien, Valonian, Varsinais-***

Suomen –ELY-keskuksen, järvien hoitoyhdistysten ja vastaavien sekä kaupungin oman organisaation kanssa.

Ympäristönsuojelusihteri toimi Paimionjoki-yhdistyksen hallituksen puheenjohtajana osallistuen kokousten lisäksi joihinkin yhdistyksen järjestämiin retkiin ja tilaisuuksiin. Jätehuoltoon liittyen hän osallistui yhteistyöhön Forssan jätelautakunnan ja yhteistyöalueen kuntien ympäristönsuojeluhenkilöstön kanssa

3. Toteutetaan kaupungin ilmasto-ohjelmassa ympäristönsuojelun osalle määrätyt vuotta 2017 koskevat toimenpiteet.

Ilmasto-ohjelmaa toteutetaan kaikilla toimialoilla. Ilmasto-ohjelman toteutus ympäristönsuojelun osalta ei ole edennyt kaikilta osin suunnitellusti. Valonian ja rakennusvalvonnan kanssa järjestettiin aurinkoenergiaan liittyvä yleisötilaisuus. Varsinais-Suomen Ely-keskuksen ja Turun Vesiliikelaitoksen kanssa jatkettiin yhteistyötä Paimionjoen yläosan säännöstelyn kehittämiseksi jatkamalla hanketta koskevan lupahakemuksen valmistelua.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	1 300		1 300	24 293	-22 993
Toimintakulut	-91 850		-91 850	-87 389	4 461
Toimintakate	-90 550		-90 550	-63 096	27 454
Sisäiset kulut	-11 000		-11 000	-10 290	710

Toiminta:

Kertomusvuonna lautakunta käsitteli kokouksissaan 21 ympäristöhallinnolle kuuluvaa pykälää. Lautakunta myönsi kaksi ympäristölupaa ja kolme maa-ainelain ja ympäristönsuojelulain mukaista yhteislupaa. Yhdestä yhteislupahakemuksesta tehtiin kielteinen päätös. Lautakunta valmisteli kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi ympäristönsuojeluviranomaisen taksan muutoksen ja hyväksyi ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman. Lautakunta teki kolme lupapäätöstä betoni- ja tiilijätteen hyödyntämiseen ja yhden päätöksen, joka koski ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeamista.

Forssan jätelautakunnalle annettiin lausunto jätehuoltomääräyksistä ja Etelä-Suomen aluehallintovirastolle selitys, joka liittyi ympäristölautakunnan vaatimukseen Salon veden vedenoton lopettamiseksi Hyppärän Natura-alueelta. Aluehallintovirastolle annettiin lausunto myös Salon veden uudesta vedenottohakemuksesta.

Nitraattiasetuksen mukaisia aumausilmoituksia tehtiin lautakunnalle 15 ja 17 ilmoitusta lannan levityksestä poikkeustilanteessa. Aluehallintovirasto teki Someron aluetta koskien kolme ympäristöluvan tarkistamispäätöstä. Ympäristönsuojelusihteri teki noin 80 valvonta- ja neuvontakäyntiä, jotka koskivat mm. roskaamista ja muita jätehuoltorikkeitä, maisematyöluvan tarvetta, leväseurantaa ja ympäristölupa-asioita. Osa näistä johti sovitteluihin, huomautuksiin ja muihin jatkotoimiin.

Tehtäväalue: Yhdyskuntasuunnittelu

Kaavoitus

Toiminta-ajatus:

Tuottaa toimivaa ja toteutuskelpoista yhdyskuntarakenteen suunnittelua Someron kaupungin, sekä maankäyttösopimuksiin perustuvien järjestelyin myös yksityisten maanomistajien tarpeisiin.

Tavoitteet:

- 1. Tavanomaista rakentamista koskevat ja täydellisenä jätetyt suunnittelutarveratkaisuhakemukset valmistellaan päätettäväksi kahden kuukauden kuluessa siitä kun kaikki hakemuksen käsittelyssä tarvittavat asiakirjat liitteineen on jätetty kaupungille.**

Kertomusvuonna suunnittelutarveratkaisuhakemuksia tuli vireille 2 kpl. Jälkimmäinen hakemus jätettiin vasta vuoden viimeisenä viranhoitopäivänä ja aikaisemmin jätetty hakemus oli puutteellinen. Lisäksi aikaisempi hakemusasia on hankealueeseen liittyvät ympäristötekijät huomioon ottaen erittäin poikkeuksellinen, koska siihen liittyy muun muassa luvatonta maa-ainesten ottoa.

- 2. Osayleiskaavoitus ja kaupunginhallituksen antamien kaavoitustavoitteiden toteutus.**

Kaupunginhallituksen vuosille 2015-17 hyväksymän kaavoitusohjelman yhteydessä kiireisimmiksi määrittelemät asemakaavahankkeet ovat toteutuneet, kun Ruunalan uuden yritysalueen ja Kohnamäen alueen (Valimontien laajennusalue) asemakaavat on saatettu voimaan joulukuussa 2017.

Yleiskaavoituksen kärkihanke on keskustaaajan osayleiskaavoitus. Tavanomaisesta kaavaprosessista poiketen on ennen varsinaista maankäyttö- ja rakennuslain mukaista menettelyä katsottu tarkoituksenmukaiseksi laatia koko Someron alueiden käytön kokonaisuutta tukeva strateginen suunnitelma, maankäytön kehityskuva, joka ohjaa keskustaaajan yleiskaavoituksen ohella muidenkin juridisten kaavojen ja muiden maankäytön suunnitelmien ratkaisuja. Kehityskuvatyön keskeisenä tavoitteena on tukea ja keventää keskustan osayleiskaavoituksen prosessia, osoittamalla jo etukäteen ne alueet, jotka ovat kaupungin strategian, elinkeinojen kehittämisen ja maanhankinnan kannalta tärkeitä sekä sitouttamalla alueen toimijat tehtäviin ratkaisuihin. Kehityskuvatyön osalta on saatu toistaiseksi työn vaiheistus kuvattua, minkä jälkeen on vuorossa työn kilpailuttaminen.

Mittaus- ja kiinteistötietopalvelut

Toiminta-ajatus:

Mittaus ja kiinteistötietopalveluiden tarkoituksena on tuottaa ja ylläpitää kartta- ja paikkatietoaineistoja sekä osaltaan suorittaa edellä mainittujen aineistojen sekä muiden kiinteistöihin liittyvien aineistojen jakelua.

Tavoite

3. Kaupungin omat mittaustarpeet täytetään.

Mittaustoimelle asetetut tavoitteet on kyetty pääosin täyttämään tuottamalla kaupungin tarvitsemat mittauspalvelut.

Maa-ainesvalvonta

Toiminta-ajatus

Maa-ainesvalvonnan tehtävänä on suorittaa Someron kaupungin alueella maa-ainesten ottamiseen liittyvää valvontaa sekä valmistella maa-aineslupiin liittyvät asiat ympäristölautakunnan ratkaistavaksi.

Tavoite:

4. Maa-aineslupahakemusten päätöksenteko yhdeksän kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä.

Mittari: Käsittelyaika.

Tavoite ei ole toteutunut. Lupahakemuksia oli kertomusvuoden alussa vireillä 8 kpl ja uusia lupahakemuksia tuli vuoden aikana vireille 1 kpl. Vireillä olleista lupahakemuksista kolmen sisältö muuttui niin, että niiden osalta valmisteluvastuu siirtyi ympäristönsuojelun vastuualueelle. Muiden hakemusten osalta lupakäsittelyn jatkaminen edellyttää hakijalta hakemuksensa (ottamissuunnitelmansa) täydentämistä. Näistä neljän hakemuksen osalta täydentämispyyntöä koskeva valmistelu on kesken.

5. Dokumentoidaan maa-aineslupahakemusten käsittelyvaiheet.

Tavoite on toteutunut.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	6 600		6 600	4 447	2 153
Toimintakulut	-251 130	50 000	-301 130	-204 516	96 614
Toimintakate	-244 530		-294 530	-200 069	-94 461
Sisäiset kulut	-42 000		-42 000	-40 250	1 750
Sumupoistot	-2 800		-2 800	-2 780	20

Toiminta

Kaavoitus

Kaavoitukseen liittyviä pykäläasioita valmisteltiin ympäristölautakuntaan 6 kpl sekä lisäksi kaupunginhallitukseen tai -valtuustoon 5 kpl. Kaavoitukseen liittyviä ostopalvelujen hankintapäätöksiä valmisteltiin 4 kpl. Lisäksi valmisteltiin Varsinais-Suomen ELY-keskuksessa Turussa järjestetty maankäyttö- ja rakennuslain mukainen viranomaisneuvottelu koskien Mäkelän alueen asemakaavoitusta sekä Somerolla niin ikään edellä mainitun lain mukainen ELY-keskuksen ja kunnan välinen kehityskeskustelu. Edellä mainittujen asioiden ohella annettiin kaava- ja karttaotteita sekä neuvontaa lukuisille asiakkaille sekä valmisteltiin muutakin maankäytön suunnitteluun liittyvää materiaalia niin organisaation sisäiseen kuin ulkopuoliseenkin viranomaiskäyttöön.

Mittaus- ja kiinteistöpalvelut

Maastotöiden osalta mittaus- ja kiinteistötoimea työllistivät myös mm. rakennuslupakohteiden merkintä- ja valvontamittaukset, vesihuoltoverkon tarkemittaukset sekä pienehköt kunnallistekniset työmaa- ja suunnitelmamittaukset. Lisäksi maastomittauksia tehtiin maa-ainesten oton valvonnan ja kaavoituksen sekä muihin teknisen toimen tarpeisiin.

Sisätöiden osalta työllistivät erityisesti mm. erottamattomien katualueiden lunastamiseen liittyvien asioiden valmistelu ja kaupungin edunvalvonta sekä ortoilmakuvauksen kilpailuttamisen valmistelu. Ortoilmakuvat toimivat ensisijaisesti kaavoituksen pohjakartan uudistamisen lähdetietona. Erilaisia selvityksiä laadittiin kaupungin sisäiseen käyttöön mm. kaupungin kiinteistösaantoihin, kaupungin omistuksiin sekä kiinteistönomistajille esimerkiksi osoitetietojen epäselvyyksiin liittyen. Lisäksi mittaus- ja kiinteistötoimi oli omalta osaltaan mukana kaupungin kiinteistökauppoja koskevien asioiden valmistelussa sekä vastasi kaupungin käyttämän ja seutuyhteistyönä ylläpidettävän paikkatietojärjestelmän tietosisällön täydentämisestä ja kehittämisestä.

Maankäytön vastuualueen hallinnollisiin tehtäviin sisältyen tehtiin 38 viranhaltijapäätöstä sekä osallistuttiin ympäristölautakunnan asioiden ohella lukuisiin kaupunginhallituksen ja teknisen lautakunnan alaisten asioiden valmisteluun.

Maa-ainesvalvonta

Maa-ainesten ottamiseen liittyviä asioita valmisteltiin lautakuntaan kolme kpl. Yhdessä käsiteltiin maa-ainesluvan luvanhaltijan vaihtamista ja kahdessa vuotuisia maa-aineslupakohdeiden valvontatarkastuksia. Lisäksi lautakunnan keskuudestaan valitsemat tarkastajat suorittivat maanmittausteknikon ja kartoittajan kanssa loka-marraskuussa maa-aineslupakohdeissa erillisen kaksipäiväisen tarkastuskierroksen.

Kaupungin alueella suoritettavaan maa-ainesten ottoon ja sen edellytyksiin liittyen pidettiin myös reilut parisenkymmentä neuvonta- tai neuvottelutilaisuutta maa-ainestoimijoiden ja maankäytön viranhaltijoiden kesken. Vuoden aikana maa-ainesvalvontaa on suoritettu edellä mainitun lupakohteiden tarkastuskierroksen lisäksi lähinnä saatujen ilmoitusten pohjalta. Myös omaehtoista maa-ainesvalvontaa on suoritettu vähäisessä määrin muun kenttätöiden yhteydessä. Yksittäisiä maa-ainesvalvontaan liittyviä maastokäyntejä on suoritettu vuoden aikana noin 20 kpl, joista neljä on ollut maa-ainesluvan aloituskatselmuksia. Lisäksi maa-ainesvalvonnan henkilöresurssia käytettiin toimintavuoden aikana seitsemän maa-ainesvakuutta koskevan viranhaltijapäätöksen valmisteluun sekä lukuisia kertoja teknisen toimen sisäiseen maa-ainesten ottoa koskevaan neuvontaan.

7.2. Käyttötalouden toteutuminen

Edellä esitetyistä valtuuston hyväksymien tehtäväalueiden toteutumisvertailuista ilmenevät talousarvioon varatut määrärahat, tuloarviot ja niiden toteutuminen sekä poikkeama toteutumisesta. Alkuperäinen talousarvio ja siihen hyväksytyt muutokset on esitetty erikseen. Määrärahan ylitys talousarviosta on esitetty -merkillä ja alitus ilman etumerkkiä.

Sisäiset menot ovat tilahallinnon laskuttamia sisäisiä vuokria, ateria- ja siivouspalveluiden ostoja, atk-kustannusten ja taloushallintopalvelujen jakoja sekä kopiointimenoja ja muita lautakuntien välisiä palvelujen ostoja. Sisäiset tulot taas ovat vastaavasti laskuttavan yksikön palvelujen myyntituloja.

Poistot talousarvioon verrattuna näkyvät suoraan ao. tulosalueen kohdalta. Poistojen ylitykset johtuvat uusista investoinneista, niitä ei ole perusteltu. Vain ulkoisten menojen ylitykset ja tulojen alitukset on perusteltu.

Seuraavassa on esitetty perustelut merkittävimmistä menojen ylityksistä ja tulojen alituksista valtuuston hyväksymien tehtäväalueiden (sisältää talousarvion muutokset) tasolla.

Maaseutulautakunta

Maa- ja metsätilat

Menojen ylitys n. 47 000 euroa. Vastaavasti tulot ylittyivät n. 33 000 euroa. Tulot ylittyivät, koska tukkikauppamäärä Versowoodin kanssa piti saada täyteen. Tukki- määrän määrä jäi aluksi tavoitteesta, koska kuuset olivat hyvin lahoja. Tukki- määrän saavuttaminen lisäsi myös kuidun määrää, joten kokonaiskauppamäärä myös lisääntyi.

Vastaavasti myös pinta-alojen kasvu lisäsi uudistamis- ja raivauskustannuksia ja lahokuusten korjuukustannukset nousivat arvioidusta. Myös syksyn uuden puukauppa-alueiden pohjaraivauskustannukset olivat arvioitua suuremmat.

Perusturvalautakunta

Kehitysvammatyö

Menojen ylitys 346 500 euroa. Ylitys johtuu pääasiassa asiakaspalvelujen ostosta ja henkilöstökuluista.

- Pitkäkestoinen neuropsykiatrinen palvelun osto (hinta- luokka 3) 771 €/vrk KTO:lta. Ylitystä tullut jo edellisenä vuonna 179 000 euroa. Lakisääteinen oikeus palveluun.
- Vuoden 2017 aikana on uusittu kuntoutussuunnitelmia KTO:lla enemmän kuin vuonna 2016. Kuntoutussuunnitelman hinta on 1580 €, kun asiantuntijoiden tarve on ollut suurempi.
- Omaishoidon tilapäishoito 3 vrk/kk, 359 €/vrk.

Sivistyslautakunta

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen toimintatuotot jäivät jonkin verran alle arvioidun eli noin 29 000 euroa. Pääosin toimintatuotot muodostuvat asiakasmaksuista, joita oli arvioitu kertyvän 485 000 euroa. Asiakasmaksutuottoja vuoden aikana kertyi 422 497 euroa eli tuottoa kertyi 62 503 euroa arvioitua vähemmän. Asiakasmaksut määräytyvät perheen koon ja tulojen sekä lapsen varhaiskasvatuksessa vietetyn ajan perusteella. Talousarvion laadinnassa otettiin huomioon opetus- ja kulttuuriministeriön keväällä 2016 antama tiedote asiakasmaksujen noususta syksystä 2016 alkaen. Syksyllä 2016 hallitus kuitenkin peruutti eduskunnalle antamansa esityksen asiakasmaksujen korottamisesta. Maaliskuussa 2017 varhaiskasvatuksen asiakasmaksut laskivat erityisesti pienituloisten kahden ja kolmen hengen perheiden kohdalla. Toimintatuottoja ovat kerryttäneet myös muille kunnille myydyt varhaiskasvatuspalvelut, josta tuottoa oli arvioitu kertyvän 61 600 euroa. Muille kunnille myydyistä palveluista kertyi 65 754 euroa eli lähes arvioitu määrä.

Ympäristölautakunta

Rakennusvalvonta

Tulojen alitus n. 35 000 euroa (mm. rakennusvalvontamaksujen alitus 37 000 euroa). Hinnat vaihtelevat lupatyypeittäin.

Maksutuotot	2017	2016
Talousarvio	80 900	76 900
Toteutuma	43 900	52 200
Toteutuma-%	54 %	68 %
Rakennuslupahakemuksia	70	52
Toimenpidelupahakemuksia	28	37
Rakentamiseen johtavia ilmoit.	92	161
Kerrosneliometriä	5 800	9 985
Kuutiometriä	28 000	53 889

Yhdyskuntasuunnittelu

Tulojen alitus 2 100 euroa (tot. 67,4 %).

Kaavoituksen osalta tuottoja ei ole kertynyt, koska kaavoitukseen ja kaavojen toteuttamiseen liittyviä sopimuksia yksityisten maanomistajien kanssa ei ole tehty.

Mittaus- ja kiinteistötoimen osalta ei kartoittajan (osa-aikaisuus) palveluja ole voitu tuottaa enää kaupungin ulkopuolelle.

Maa-ainesvalvonnan osalta osa tuotoista on laskutettu yhdessä ympäristöluvan kanssa, jolloin tulot ovat kirjautuneet ympäristönsuojelun tehtäväalueelle (ympäristölupa- ja maa-aineslupahakemusten yhteiskäsittely).

KÄYTTÖTALOUSHUOMIEN JA -TULOJEN TOTEUTUMINEN TOIMIELIMITTÄIN

Toimielin	2017	Ta+ muutokset	Käyttö	Ylitys/alitus+	Käyttö-%
Keskusvaalilautakunta	Tuotot	0	144	-144	
	Kulut	21 320	20 114	1 206	94,3
	Netto	-21 320	-19 970	-1 350	93,7
Tarkastuslautakunta	Tuotot	0	21	-21	
	Kulut	15 490	18 245	-2 755	117,8
	Netto	-15 490	-18 224	2 734	117,7
Kaupunginhallitus	Tuotot	49 000	141 568	-92 568	288,9
	Kulut	1 476 280	1 364 684	111 596	92,4
	Netto	-1 427 280	-1 223 116	-204 164	85,7
Elinkeinlautakunta	Tuotot	39 800		39 800	0,0
	LMR	31 770			
	Tuotot	71 570	67 565	4 005	94,4
	Kulut	268 940			
	LMR	35 300			
	Kulut	304 240	285 623	18 617	93,9
	Netto	-232 670	-218 058	-14 612	93,7
Maaseutulautakunta	Tuotot	609 300	667 942	-58 642	109,6
	Kulut	515 740	543 287	-27 547	105,3
	Netto	93 560	124 655	-31 095	133,2
Perusturvalautakunta	Tuotot	4 722 100	5 575 965	-853 865	118,1
	Kulut	34 993 440			
	LMR	50 000			
	Kulut	35 043 440	33 559 302	1 484 138	95,8
	Netto	-30 321 340	-27 983 337	-2 338 003	92,3
Sivistyslautakunta	Tuotot	1 550 100	1 724 116	-174 016	111,2
	Kulut	12 922 690			
	LMR	185 000			
	Kulut	13 107 690	12 805 165	302 525	97,7
	Netto	-11 557 590	-11 081 049	-476 541	95,9
Tekninen lautakunta	Tuotot	1 288 800	1 475 261	-186 461	114,5
	Kulut	9 237 940			
	LMR	-37 000			
	Kulut	9 200 940	8 560 798	640 142	93,0
	Netto	-7 912 140	-7 085 537	-826 603	89,6
Ympäristölautakunta	Tuotot	89 900	75 845	14 055	84,4
	Kulut	733 060			
	LMR	50 000			
	Kulut	783 060	621 754	161 306	79,4
	Netto	-693 160	-545 910	-147 251	78,8
Kaikki yhteensä	Tuotot	8 349 000			
	LMR	31 770			
	Tuotot	8 380 770	9 728 427	-1 347 657	116,1
	Kulut	60 184 900			
	LMR	283 300			
	Netto	60 468 200	57 778 972	2 689 228	95,6
	Netto	-52 087 430	-48 050 545	-4 036 885	92,2

7.3. Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Vuoden 2017 tilinpäätöksen vuosikate oli n. 5,1 milj. euroa, kun se edellisenä vuonna oli 3,1 milj. euroa. Ulkoiset toimintatuotot olivat 9,7 milj. euroa. Toimintatuottojen toteutumisprosentti oli 116. Tuotot kasvoivat edellisvuodesta n. 0,5 milj. euroa eli 5,6 %. Lisämäärärahoja toimintatuottoihin hyväksyttiin 0,03 milj. euroa. Myyntituottoja kertyi 2,5 milj. euroa ja maksutuottoja 4,1 milj. euroa. Tuet ja avustukset olivat 0,5 milj. euroa ja muut toimintatuotot 2,6 milj. euroa.

Suurimmat tulojen ylitykset ovat myyntituotoissa 0,6 milj. euroa. Tästä 0,3 milj. euroa kertyy kuntalaskutuksista (mm. lastensuojelulaskutuksista ja oppilaiden kotikuntakorvauksista). Myyntituotot muilta ylitystä on 0,2 milj. euroa, joista mm. metsänmyyntituloissa 32 500 euroa. Maksutuottojen ylitys 0,2 milj. euroa kertyy kodinhoito- ja hoitopäivämaksuista.

Tukiin ja avustuksiin on kirjattu mm. työllistettävistä saatu palkkatuki, valtionkorvaus kuntouttavaan työtoimintaan, Kelan työterveyshuollon korvaus sekä erilaisia hanketukia. Muut toimintatuotot ovat pääasiassa vuokria n. 2,1 milj. euroa, myyntivoittoja 0,06 milj. euroa ja muita sekalaisia tuottoja.

Ulkoiset toimintakulut olivat varsinaisessa talousarviossa 60,2 milj. euroa. Lisämäärärahoja myönnettiin 0,3 milj. euroa, jonka jälkeen määrärahat olivat 60,5 milj. euroa ja lopullinen toteutuma oli 57,8 milj. euroa. Laskua edelliseen vuoteen oli 0,9 milj. euroa eli 1,5 %. Menojen toteutuma oli 96 %. Alitusta talousarvioon nähden syntyi n. 2,7 milj. euroa.

Toimintakuluista henkilöstökulujen osuus oli 24,7 milj. euroa eli 43 %. Henkilöstökulujen toteutuma oli 95 % ja ne alittivat arvion n. 1,3 milj. eurolla. Varsinaiset palkkamenot olivat 19,4 milj. euroa ja niissä oli laskua edelliseen vuoteen n. 190 000 euroa eli noin 1 %. Palkkamenot alittivat arvion n. 0,75 milj. eurolla. On huomattava, että palkoista on vähennetty sairausvakuutuskorvaukset ja tapaturmakorvaukset. Näiden tulojen osuus oli vuonna 2017 396 000 euroa ja edellisenä vuonna 312 000 euroa. Henkilöstökulujen vähenemiseen vaikutti myös kiky-sopimukseen liittyvä lomarahojen leikkaus. Lomarahoja sivukuluineen maksettiin vuonna 2017 n. 350 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2016.

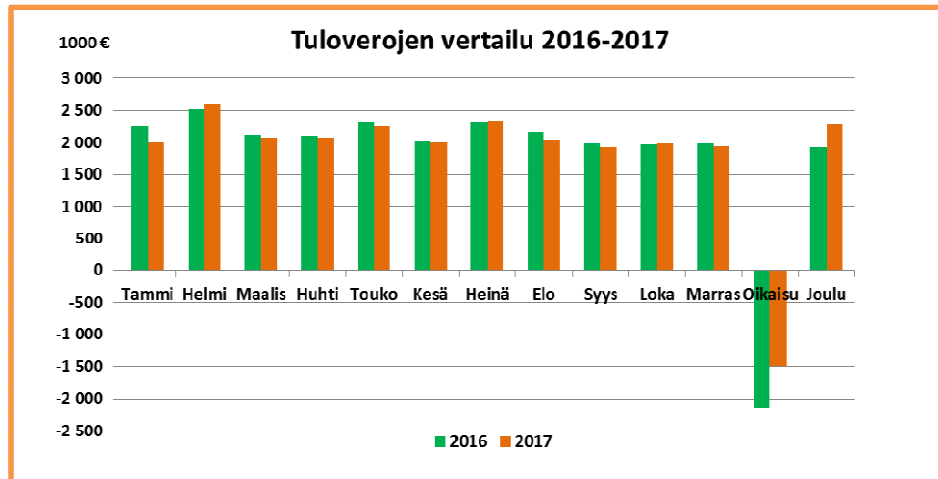
Henkilösivukulujen toteutuma oli n. 5,3 milj. euroa ja ne laskivat edelliseen vuoteen verrattuna 0,8 milj. euroa eli 13 %. Tässäkään menoryhmässä kaikki kulut eivät ole palkoista laskettavia prosenttiperusteisia sivukuluja. Esim. erikoissairaanhoidon kirjataan kaupungin vastuu lakkautettujen sairaaloiden henkilöiden eläkemenoista. Näiden määrä vuonna 2017 oli 127 700 euroa ja edellisenä vuonna 173 000 euroa. Kilpailukyky sopimukseen sisältyi myös työnantajan työeläkemaksun, työttömyysvakuutusmaksun ja sosiaaliturvamaksun asteittainen alentaminen 2017- 2020. Yhteenlaskettu sivukulujen prosentti laski 30,1 prosentista 26,9 prosenttiin. Vastaavasti korotettiin palkansaajien maksuja.

Palvelujen ostojen toteutuma oli 24,9 milj. euroa ja toteutuma 94 %. Suurimmat menot ovat asiakaspalveluiden ostot 19 milj. euroa, Matkustus- ja kuljetuspalvelut 1,1 milj. euroa, muut yhteistoimintaosuudet 1,1 milj. euroa, rakentamis- ja kunnossapitopalvelut 0,9 milj. euroa sekä ICT-palvelut 0,8 milj. euroa. Erikoissairaanhoidon oli varattu 12,8 milj. euroa ja lopullinen toteutuma oli 12,1 milj. euroa. Vuoden aikana oli jo nähtävissä, että ennakoja maksettiin enemmän kuin todellinen käyttö oli. Näin ollen ennakkojen palautusta saatiinkin 389 600 euroa. Vuoden 2016 erikoissairaanhoidon käyttö oli 13 milj. euroa. Aineet, tarvikkeet ja tavarat olivat 3,8 milj. euroa, avustukset n. 2,9 milj. euroa ja muut toimintakulut 1,4 milj. euroa, jotka ovat suurimmaksi osaksi vuokratuloja.

Talousarviossa toimintakate oli n. 51,8 milj. euroa. Lisämäärärahojen jälkeen talousarvion toimintakatteeksi tuli 52,1 milj. euroa. Tilinpäätöksessä toimintakate oli 48 milj. euroa ja se jäi n. 4 milj. euroa alle talousarvion. Vuoden 2017 toimintakate oli n. 1,4 milj. euroa edellisvuotta pienempi.

Verotuloja kertyi 27,2 milj. euroa. Kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 0,8 milj. euroa eli 3,1 %. Tuloverojen toteutuma oli 24 milj. euroa ja kasvua oli 2,1 %. Tilityksistä 22,1 milj. euroa kertyi vuodelta 2017, n. 1,4 milj. euroa vuodelta 2016 ja n. 0,4 milj. euroa aikaisemmilta

vuosilta. Marraskuun maksuunpanotilityksessä verovuoden 2016 kertyneet ansio- ja pääomatuloverojen määrät oikaistiin vastaamaan maksuunpanosuhteita. Tilityksessä perittiin takaisin n. 1,5 milj. euroa liikaa maksettua vuoden 2016 ennakoita. Takaisinperittävä määrä oli 0,6 milj. euroa edellisvuotta pienempi. Yhteisöveron tuotto oli n. 1,3 milj. euroa, joka oli n. 0,18 milj. euroa edellisvuotta suurempi. Kasvua oli 15 %. Kiinteistöveroa saatiin n. 1,8 milj. euroa, joka oli 0,15 milj. euroa eli 9 % edellisvuotta suurempi. Vuodelle 2017 korotettiin kiinteistöveroprosenttien ala- ja ylärajoja, jonka johdosta myös Somerolla jouduttiin kiinteistöveroprosentteja nostamaan. Kaiken kaikkiaan verotuloja kertyi n. 0,5 milj. euroa talousarviota enemmän. Lähes kaikki koostui tuloveroista. Vuoden aikana kuukausitilitykset olivat lähes poikkeuksetta edellisvuotta pienempiä. Joulukuun tilitys oli kuitenkin n. 0,4 milj. euroa edellisvuotta suurempi. Myös marraskuun pienempi maksuunpanotilitys vaikutti lopputulokseen.

Valtionosuuksia oli talousarviossa arvioitu kertyvän 25,9 milj. euroa. Lopullinen kertymä oli n. 26 milj. euroa. Ylitystä kertyi n. 0,1 milj. euroa. Edellisenä vuonna valtionosuuksia saatiin vain hieman enemmän.

Korkotuottoja ei juuri kertynyt. Muita rahoitustuottoja saatiin 0,1 milj. euroa, joista osinkotuottoja n. 95 000 euroa. Osinkotuotoista Someron Lämpö Oy maksoi 46 000 euroa, Someron Vesihuolto Oy 19 000 euroa ja Someron Talkkari Oy 1 800 euroa. Lainojen korkoja maksettiin n. 85 000 euroa.

Käyttöomaisuuden poistot olivat yhteensä 2,9 milj. euroa. Entisen kotihoidon ja sosiaalitoimiston tilat todettiin sisäilmaongelmien takia käyttökelvottomaksi, jonka johdosta rakennus tullaan purkamaan ja siitä kirjattiin 142 100 euron arvonalennus. Näiden jälkeen tehtiin vielä n. 0,2 milj. euron kirjaus satunnaisiin menoihin. Käräjäoikeuden päätöksen mukaan kaupunki tuomittiin maksamaan metsäyhtiöiden oikeudenkäyntikulua ns. raakapuukartelliasiaassa.

Someron kaupungin korvattaviksi tulleet oikeudenkäyntikulut ns. raakapuukartelliasiaassa:

Metsäliitto Osuuskunta	53 585,50 €
Stora Enso Oyj	77 971,50 €
UPM Kymmene Oyj	70 266,46 €
Yhteensä	201 823,46 €
Viivästyskorot	464,47 €
Satunnaiset kulut yht.	202 287,93 €

Lopulliseksi tilikauden ylijäämäksi jäi n. 1,9 milj. euroa.

TALOUSARVION TULOSLASKELMAN TOTEUTUMISVERTAILU 2017

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset + lis. / - väh.	Talousarvio muut. jälkeen	Toteutuma	Poikkeama*
Toimintatuotot:					
Myyntituotot	5 110 700		5 110 700	6 866 271,09	-1 755 571,09
Maksutuotot	4 103 600		4 103 600	4 239 182,58	-135 582,58
Tuet ja avustukset	385 400	31 770	417 170	539 261,66	-122 091,66
Muut toimintatuotot	8 056 200		8 056 200	7 598 217,05	457 982,95
Toimintatuotot yht.	17 655 900	31 770	17 687 670	19 242 932,38	-1 555 262,38
Toimintakulut:					
Henkilöstökulut	-26 138 270	-163 500	-25 974 770	-24 710 745,18	-1 264 024,82
Palvelujen ostot	-29 297 710	462 200	-29 759 910	-29 381 421,86	-378 488,14
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 852 980	-20 000	-3 832 980	-3 815 738,48	-17 241,52
Avustukset	-2 905 900		-2 905 900	-2 935 149,95	29 249,95
Muut toimintakulut	-7 296 940	4 600	-7 301 540	-6 450 422,17	-851 117,83
Toimintakulut yht.	-69 491 800	283 300	-69 775 100	-67 293 477,64	-2 481 622,36
TOIMINTAKATE	-51 835 900	251 530	-52 087 430	-48 050 545,26	-4 036 884,74
Verotulot	26 635 000		26 635 000	27 196 954,69	-561 954,69
Valtionosuudet	25 900 000		25 900 000	25 967 439,00	-67 439,00
Rahoitustuotot ja -kulut:					
Korkotuotot	7 000		7 000	1 069,86	5 930,14
Muut rahoitustuotot	96 000		96 000	123 457,63	-27 457,63
Korkokulut	-122 000		-122 000	-84 959,24	-37 040,76
Muut rahoituskulut	-19 700		-19 700	-20 283,06	583,06
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-38 700		-38 700	19 285,19	-57 985,19
VUOSIKATE	660 400		408 870	5 133 133,62	-4 724 263,62
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 900 000		-2 900 000	-2 900 872,06	872,06
Arvonalentumiset	0		0	-142 107,63	142 107,63
Poistot ja arvonalentumiset	-2 900 000		-2 900 000	-3 042 979,69	142 979,69
Satunnaiset erät	0				
Satunnaiset kulut	0	200 000	-200 000	-202 287,93	2 287,93
Satunnaiset erät		200 000	-200 000	-202 287,93	2 287,93
TILIKAUDEN TULOS	-2 239 600		-2 691 130	1 887 866,00	-4 578 996,00
Tilikauden yli-/alijäämä	-2 239 600		-2 691 130	1 887 866,00	-4 578 996,00

*= talousarvio + talousarviomuutos – toteutuma

Tuloslaskelman toteutumisvertailu sisältää sekä ulkoiset että sisäiset erät

Verotulojen erittely (€)

Verotulot	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	TA muut. jälkeen	Toteutuma	Poikkeukset
Kunnan tulovero	23 500 000		23 500 000	24 047 043	-547 043
Yhteisövero	1 300 000		1 300 000	1 361 747	-61 747
Kiinteistövero	1 835 000		1 835 000	1 788 165	46 835
	26 635 000		26 635 000	27 196 955	--561 955

Verovuodelta maksuunpantu veroja valmistuneen verotuksen mukaan:

Verovuosi	Tulovero-%	Verotettava tulo, milj. €	Muutos-%
2011	18,50	20,9	3,3 %
2012	18,50	21,9	4,5 %
2013	19,00	22,8	4,1 %
2014	19,50	23,9	4,9 %

2015	19,50	23,8	-0,4 %
2016	19,50	23,9	0,6 %
2017	19,50		

Kiinteistöveroprosentit

Verovuosi	Yleinen	Vakit. asuin- rakennus	Muu rakennus
2011	0,60 %	0,32 %	0,90 %
2012	0,60 %	0,32 %	0,90 %
2013	0,70 %	0,32 %	0,90 %
2014	0,70 %	0,32 %	0,90 %
2015	0,80 %	0,37 %	0,90 %
2016	0,80 %	0,37 %	0,90 %
2017	0,93 %	0,41 %	0,93 %

Valtionosuuksien erittely

Valtionosuudet	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muut. jälkeen	Toteutuma	Poikke- ama
Peruspalvelujen valtion- osuus, ml. tasaukset				26 266 123	
Opetus- ja kulttuuri- toimen muut valtion- osuudet				-298 684	
Yhteensä	25 900 000		25 900 000	25 967 439	-67 439

7.4. Investointiosan toteutuminen

Investointimenoihin oli talousarviossa varattu 10,6milj. euroa. Lisämäärärahoja hyväksyttiin n. 0,2 milj. euroa, jolloin talousarviomäärärahoja oli yhteensä 10,8 milj. euroa. Vuoden lopussa käyttö oli 8,0 milj. euroa.

Kiinteä omaisuus ja osakkeet

Kiinteän omaisuuden ostoon oli varattu 80 000 euroa. Lisämäärärahaa hyväksyttiin 105 000 euroa. Maa-alueiden ostoon käytettiin 0,2 milj. euroa, joka koostuu kevyenliikenteenväylien lunastuskorvauksista. Kiinteän omaisuuden myyntiin oli varattu 150 000 euroa. Kaikkiaan kiinteän omaisuuden myyntituottoja kertyi maa-alueiden myynnistä 48 000 euroa ja Ollilan koulun myynnistä n. 75 000 euroa

Osakkeiden ostoon ja myyntiin oli kumpaankin varattu 100 000 euroa. Vuoden aikana ei ostettu eikä myyty osakkeita. Osakkeiden myyntituloksi on kuitenkin kirjattu 3 394 euroa, joka on Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän osakepääoman alentamisesta johtuva kirjaus (kvalt 22.6.2016). Kirjaus tehtiin osakepääomaan vasta, kun saatiin hyvinvointikuntayhtymän tasetiedot konsernitilinpäätöstä varten keväällä 2017.

Irtain omaisuus

Kalustomäärärahoihin ja atk-hankintoihin oli varattu kaikkiaan n. 0,56 milj. euroa, josta käytettiin atk-investointeihin 194 500 euroa ja kalustohankintoihin 102 200 euroa eli yhteensä n. 296 700 euroa. Kalustoon sisältyy hammashuoltoyksikkö 27 500 euroa, kotipalvelun auto 18 000 euroa, kuntouttavan työtoiminnan auto 15 000 euroa, ruohonleikkuri n. 17 000 sekä sosiaalitoimiston ja palveluasumisen kalusteita 24 700 euroa. Atk-investoinneista 116 700 euroa oli perusturvatoimen ohjelmistojen uusimista, n. 64 800

euroa sivistystoimen atk-hankintoja ja 13 000 euroa henkilöstöhallinnon ohjelman hankinnan valmistelua.

Talonrakennus ja julkinen käyttöomaisuus

Talonrakennukseen oli talousarviossa varattu 7,17 milj. euroa. Lisämäärärahaa myönnettiin 45 000 euroa. Lopulliset kustannukset olivat 7,17 milj. euroa.

Suurin investointi vuoden aikana oli Kiiruun koulukeskuksen rakentaminen, johon oli varattu 6,5 milj. euroa, mutta käyttö oli kaiken kaikkiaan 6,77 milj. euroa. Ylitystä oli 0,27 milj. euroa. Kiiruun koulukeskushankkeen taidehankintojen määrärahavarausta muutettiin kustannusarvion nousun myötä siten, että menoihin varattiin 97 500 euroa ja tuloihin Taiteen edistämiskeskuksen myöntämä valtionavustus 30 000 euroa. Menoihin on vuonna 2017 kirjattu n. 35 000 euroa ja tuloksi 30 000 euroa. Loput taidehankinnan menoista on kirjattu vuoden 2018 puolelle. Vuoden 2017 loppuun mennessä Kiiruun koulun rakentamiskustannukset olivat 13,4 milj. euroa. Vuoden 2018 talousarvioon on varattu vielä 3 milj. euroa. Koulun vastaanottotarkastus pidettiin 31.1.2018 ja oppilaat aloittivat uudessa koulussa 26.2.2018.

Sairaalatien rivitalojen peruskorjaukseen (vesikatto) oli talousarviossa varattu 165 000 euroa, Peruskorjaus vei kuitenkin rahaa vain 100 000 euroa. Aholan vesikattoremontti, sekä ikkunoiden kunnostustyöt on myös aloitettu Ekotekolan kanssa. Tähän oli varattu 120 000 euroa, josta vuoden aikana käytettiin n. 59 000 euroa. Kiinteistöjen kulunvalvontaan käytettiin n. 73 000 euroa, ja hanke jatkuu vielä vuoden 2018 aikana terveystakeskuksen kiinteistössä. Kirjaston valaistusta uusittiin 47 000 eurolla. Lisäksi Palvelutalo Tervaskannon sisäilmaongelmien selvityksiin ja edelleen eri korjaustarpeiden kartoitukseen (sekä jäävän toiminnan turvaamiseen kun alakerta tyhjennettiin Katajakotiin) käytettiin n. 28 000 euroa.

Julkisen käyttöomaisuuden rakentamiseen oli varattu 2,7 milj. euroa. Toteutuneet kustannukset olivat kuitenkin vain 0,3 milj. euroa. Kaavateitä päällystettiin 86 000 eurolla ja katuvalaistuksen uusimiseen käytettiin 57 000 euroa. Kevyen liikenteen väylien suunnitteluun ja toteutuksiin käytettiin 68 000 euroa mm. Turuntie (suunnittelu), Rantatie Jänistie ja Raadelmantie. Ruunalan ja Kohnamäen alueen kunnallistekniikan suunnitteluun käytettiin 44 000 euroa. Lisäksi hulevesiverkoston suunnitteluun ja toteutuksiin käytettiin 66 000 euroa.

	Kustannusarvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2017	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muut. jälkeen	Toteutuma 2017	Poikkeama	Kust.arviosta käytetty
TEKNINEN LAUTAKUNTA								
KULUT			438 000		438 000	211 480	226 520	
Talorakennus								
Kiirun koulu								
Tuotot			0		0	30 000	-30 000	
Kulut	16 400 000	6 592 103	6 500 000		6 500 000	6 771 647	-271 647	13 363 750
Netto						-6 741 647	-301 647	
Joensuun koulu (Keittiölaitt.)								
Kulut		33 886	35 000		35 000		35 000	
Tervaskanto/Terveyskeskus								
Kulut			50 000		50 000	13 470	36 530	
Palvelutalo Tervaskanto								
Kulut			15 000		15 000	14 751	249	
Palvelutalo Tervaskanto								
Kulut			30 000		30 000		30 000	
Ahola								
Kulut			120 000		120 000	58 702	61 298	
Sairaalaalien rivitalot								
Kulut			165 000		165 000	100 408		
Kiinteistöjen kulunvalvonta								
Kulut			120 000		120 000	73 335	46 665	
Esteettömyys korjaukset								
Kulut			35 000		35 000		35 000	
Kiinteistöjen muut korjaukset								
Kulut			100 000		100 000	87 888	12 112	

7.5. Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosan toteutumisessa osoitetaan miten kunnan menot on rahoitettu. Sen avulla kootaan tulorahoitus, investoinnit, anto- ja ottolainaus sekä muu rahoitustoiminta yhteen laskelmaan.

Rahoitusosa sisältää sellaisia eriä, joiden toteutumisen seuranta tapahtuu talousarvion tuloslaskelma- ja investointiosassa sekä sellaisia eriä, joiden toteutumista seurataan rahoitusosassa. Näitä viimeksi mainittuja eriä ovat mm. antolainasaamisten lisäykset ja vähennykset, lainojen lisäykset ja vähennykset sekä oman pääoman muutokset.

Rahoituslaskelman ensimmäinen luku on tuloslaskelmasta siirtyvä vuosikate 5,1 milj. euroa. Tulorahoituksen korjauserät sisältävät maa-alueiden ja rakennusten myyntivoittoja ja tappioita 53 200 euroa. Satunnainen meno siirtyy tuloslaskelmasta 202 300 euroa.

Investointeihin oli lisämäärärahoineen varattu n. 10,8 milj. euroa. Investointien käyttö oli n. 8 milj. euroa. Investointimenojen rahoitusosuuksia ovat Kiiruun koulun taidehankintoihin saatu valtionavustus 30 000 euroa sekä kevyenliikenteen väyliin saatu valtionavustus 10 190 euroa. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot ovat maa-alueiden ja rakennusten myyntituloja n. 126 000 euroa.

Antolainojen vähennyksiin on kirjattu Someron Jäähalli Oy:n antolainojen lyhennyksiä 10 000 euroa, Ktö Oy Jukolantien antolainan lyhennykset 5 496 euroa.

Vuoden 2017 talousarviossa uutta lainaa oli merkitty nostettavaksi 10 milj. euroa. Lainaa päätettiin nostaa 8 milj. euroa, mutta vuoden aikana tarvittiinkin vain 6 milj. euroa. Loppuosa 2 milj. euroa nostettiin tammikuussa 2018. Lainojen lyhennyksiin on kirjattu 1,3 milj. euroa.

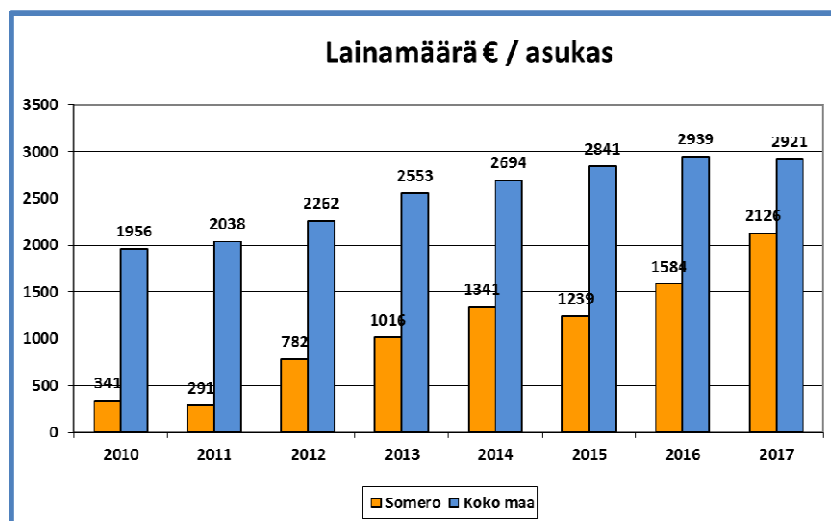
Toiminnan ja investointien rahavirran ja rahoituksen rahavirran yhdistäminen osoittaa kunnan rahavarojen muutoksen tilivuoden aikana.

Kassavarat kasvoivat vuoden aikana n. 1,1 milj. euroa. Kassavaroja oli vuoden lopussa yhteensä n. 3,1 milj. euroa.

TALOUSARVION RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2017

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis. / - väh.	Talousarvio muut. jälkeen	Toteutuma	Poikkeama*
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta:					
Vuosikate	660 400	251 530	408 870	5 133 133,62	-4 724 263,62
Satunnaiset erät	0	200 000	-200 000	-202 287,93	2 287,93
Tulorahoituksen korjauserät	0		0	-53 258,25	53 258,25
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-10 576 000	192 000	-10 768 000	-8 005 805,43	-2 762 194,57
Rahoitusosuudet inv.menoihin	45 000		45 000	40 189,61	4 810,39
Pys.vast. hyödykk. luov.tulot	250 000		250 000	125 931,11	124 068,89
Toiminta ja investoinnit, netto	-9 620 600	643 530	-10 264 130	-2 962 097,27	-7 302 032,73
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0		0	0,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	10 000		10 000	15 496,00	-5 496,00
Lainakannan muutokset					
Pitkäaik. lainojen lisäys	10 000 000		10 000 000	6 000 000,00	4 000 000,00
Pitkäaik. lainojen vähennys	-1 400 000		-1 400 000	-1 338 371,09	-61 628,91
Muut maksuvalmiuden muut.	130 000		0	-597 195,60	597 195,60
Vaikutus maksuvalmiuteen	-880 600	643 530	-1 654 130	1 117 832,04	-2 771 962,04

* = Talousarvio + talousarviomuutos - toteutuma

Koko maan lainamäärä vuoden 2017 osalta on ennakkotieto

7.5. Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

	Määrärahat (1000 €)					Tuloarviot (1000 €)				
	Alkup. talous-arvio	TA:n muu-tokset	TA muut. jälkeen	Toteu-tuma	Poikke-ama	Alkup. talous-arvio	TA:n muut.	TA muut. jälkeen	Toteu-tuma	Poikke-ama
KÄYTTÖTALOUSOSA										
Keskusvaalilautakunta	21	0	21	20	1	0	0	0	0	0
Vaalit	21		21	20	1	0		0	0	0
Tarkastuslautakunta	15	0	15	18	-3	0	0	0	0	0
Tilintarkastus	15		15	18	-3	0		0	0	0
Kaupunginhallitus	1 476	0	1 476	1 365	111	49	0	49	142	93
Yleishallinto	1 346		1 346	1 236	110	47		47	123	76
Henkilöstöhallinto	130		130	129	1	2		2	18	16
Einkeino- ja elinkeinotoimikunta	269	35	304	286	18	40	32	72	68	-4
Elinkeinoelämän kehittäminen	269	35	304	286	18	40	32	72	68	-4
Maaseutuelinkeinotoimikunta	516		516	543	-27	609	0	609	668	59
Maataloustoimi	347		347	328	19	140		140	166	26
Lomatointi	4		4	4	0	0		0	0	0
Maa- ja metsätalouden palvelut	165		165	212	-47	469		469	502	33
Perusturvalautakunta	34 994	50	35 044	33 559	1 485	4 722	0	4 722	5 576	854
Hallinto ja huolto	1 198		1 198	881	317	65		65	95	30
Ympäristöterveydenhuolto	373		373	351	22	0		0	1	1
Kansanterveyskeskus	5 002		5 002	4 605	397	904		904	1 037	133
Erikoissairaanhoidon palvelut	13 010		13 010	12 268	742	0		0	0	0
Sosiaalitoimi	4 281		4 281	4 177	104	533		533	721	188
Vanhustyö	9 671	50	9 721	9 471	250	3 019		3 019	3 478	459
Kehitysvammatyö	1 459		1 459	1 806	-347	201		201	244	43
Sivistyslautakunta	12 923	185	13 108	12 805	303	1 550	0	1 550	1 724	174
Sivistystoimen hallinto	276		276	244	32	0		0	3	3
Peruskoulutus	6 063	90	6 153	6 029	124	591		591	752	161
Toisen asteen koulutus	970	-44	926	866	60	11		11	19	8
Vapaa sivistystyö	370		370	347	23	94		94	108	14
Kirjastotoimi	477		477	475	2	12		12	17	5
Vapaa-aikatoimi	1 131		1 131	1 113	19	281		281	294	13
Varhaiskasvatus	3 636	139	3 775	3 732	43	561		561	532	-29
Tekninen lautakunta	9 238	-37	9 201	8 561	640	1 289	0	1 289	1 475	186
Tekninen hallinto	1 489		1 489	1 299	190	5		5	17	12
Tilanhallinto	6 489	-37	6 452	6 087	366	1 240		1 240	1 385	145
Liikennealueet ja yleiset alueet	598		598	533	65	34		34	53	19
Viemäri- ja jätehuolto	9		9	0	9	2		2	2	0
Suojelutoimi	653		653	642	11	8		8	18	10
Ympäristö- ja kaunotieteiden lautakunta	733	50	783	622	161	90	0	90	76	-14
Tietotoimi	225		225	204	22	0		0	0	0
Rakennusvalvonta	165		165	126	39	82		82	47	-35
Ympäristönsuojelu	92		92	87	5	1		1	24	23
Yhdyskuntasuunnittelu	251	50	301	205	97	7		7	4	-3
KÄYTTÖTALOUSOSA YHT.	60 185	283	60 468	57 778	2 690	8 349	32	8 381	9 728	1 347
TUOSLASKELMAOSA										
Verotulot						26 635		26 635	27 197	-562
Valtionosuudet						25 900		25 900	25 967	-67
Korkotulot						7		7	1	6
Muut rahoitustulot						96		96	123	-27
Korkomenot	122		122	85	37					
Muut rahoitusmenot	20		20	20	0					
TUOSLASKELMAOSA YHT.	142	0	142	105	37	52 638	0	52 638	53 289	-651

	Määrärahat (1000 €)					Tuloarviot (1000 €)				
	Alkup. talous-arvio	TA:n muut.	TA muut. jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkup. talous-arvio	TA:n muut.	TA muut. jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
INVESTOINTIOSA										
Kaupunginhallitus	180	80	260	199	61	250	0	250	126	-124
Kiinteä omaisuus	80	105	185	199	-14	150		150	123	-28
Osakkeet	100	-25	75	0	75	100		100	3	-97
Perusturvalautakunta	123	67	190	85	105	0	0	0	0	0
Irtain omaisuus	123	67	190	85	105					0
Tekninen lautakunta	10 273	45	10 318	7 721	2 597	45	0	45	40	-5
Irtain omaisuus	438		438	212	226	0		0		0
Talorakennus:	7 170	45	7 215	7 167	48	0	0	0	30	30
Kiiruun koulu	6 500		6 500	6 772	-272				30	30
Joensuun koulu	35		35	0	35					0
Ahola	120		120	59	61					
Kirjasto	0	45	45	47	-2					
Sairaalatien rivitalot	165		165	100	65					
Esteettömyyskorjaukset	35		35	0	35					
Tervaskanto/Terveyskeskus	50		50	13	37					
Palvelutalo Tervaskanto	15		15	15	0					
Palvelutalo Tervaskanto	30		30	0	30					
Kiinteistöjen kulunvalvonta	120		120	73	47					
Kiinteistöjen muut korjaukset	100		100	88	12					
Julkinen käyttöomaisuus	2 665	0	2 665	342	2 323	45	0	45	10	-35
Kaavateiden kestopäällystys	70		70	86	-16					0
Teiden rakentaminen ja peruskorj.	180		180	14	166					0
Katuvalaistus	200		200	57	143					0
Puistot	30		30	0	30					0
Kevyenliikenteenväylät	580		580	68	512	45		45	10	-35
Ruunalan teoll.alueen kunn.tekn.	480		480	19	461					0
Kohnamäen kunn.tekn.	450		450	27	423					0
Kyyrätien jatke	195		195	0	195			0		0
Uimarantojen peruskorjaus	10		10	0	10					0
Oinasjärven monitoimikenttä	0		0	5	-5					
Keskustaaj.liikenneturv.parant.	100		100	0	100					
Hulevesi	370		370	66	304					
INVESTOINTIOSA YHT.	10 576	192	10 768	8 006	2 762	295	0	295	166	-129
RAHOITUSOSA										
Satunnaiset kulut	0	200	200	202	-2	0		0		0
Tulorahoituksen korj.erät	0		0	53	-53	0		0		0
Antolainasaam. lisäykset	0		0	0	0	0		0		0
Antolainasaam. vähenn.						10		10	16	-6
Pitkäaik. lainojen väh.	1 400		1 400	1 338	62					
Pitkäaik. lainojen lisäys						10 000		10 000	6 000	4 000
Oman pääoman muutokset	0		0		0	0		0		0
Vaikutus maksuvalmiuteen	0		0	597	-597	0		0		0
RAHOITUSOSA YHT.	1 400	200	1 600	2 191	-591	10 010	0	10 010	6 016	3 995
YHTEENSÄ	72 303	675	72 978	68 080	4 898	71 292	32	71 324	69 198	4 561

8. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

TULOSLASKELMA 31.12. (ulkoiset)

	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
		€	€
Toimintatuotot:			
Myyntituotot	2 529 835,38	2 432 880,93	1 924 608,39
Maksutuotot	4 085 937,81	4 187 342,44	3 826 193,49
Tuet ja avustukset	539 261,66	508 185,91	586 537,10
Muut toimintatuotot	2 573 391,05	2 080 100,71	2 299 251,60
Toimintatuotot yht.	9 728 425,90	9 208 509,99	8 636 590,58
Toimintakulut:			
Henkilöstökulut:	-24 710 745,18	-25 711 904,95	-25 469 527,87
<i>Palkat ja palkkiot</i>	-19 424 734,42	-19 614 609,62	-19 429 817,44
<i>Eläkekulut</i>	-4 432 603,29	-4 781 891,83	-4 854 731,86
<i>Muut henkilösivukulut</i>	-853 407,47	-1 315 403,50	-1 184 978,57
Palvelujen ostot	-24 903 368,28	-25 048 624,92	-24 006 374,42
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 807 881,98	-3 830 758,65	-3 674 570,46
Avustukset	-2 933 978,95	-3 127 926,30	-3 119 269,75
Muut toimintakulut	-1 422 996,77	-959 216,82	-846 228,48
Toimintakulut yht.	-57 778 971,16	-58 678 431,64	-57 115 970,98
TOIMINTAKATE	-48 050 545,26	-49 469 921,65	-48 479 380,40
Verotulot	27 196 954,69	26 369 039,75	27 248 743,09
Valtionosuudet	25 967 439,00	26 002 724,00	24 761 389,00
Rahoitustuotot ja -kulut:			
Korkotuotot	1 069,86	348,00	6 912,24
Muut rahoitustuotot	123 457,63	240 589,46	158 987,31
Korkokulut	-84 959,24	-69 542,87	-121 787,95
Muut rahoituskulut	-20 283,06	-6 219,38	-12 513,38
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	19 285,19	165 175,21	31 598,22
VUOSIKATE	5 133 133,62	3 067 017,31	3 562 349,91
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 900 872,06	-2 662 634,43	-2 444 702,30
Arvonalentumiset	-142 107,63	0,00	0,00
Poistot ja arvonalentumiset	-3 042 979,69	-2 662 634,43	-2 444 702,30
Satunnaiset erät:			
Satunnaiset tuotot	0,00	3 384 108,54	0,00
Satunnaiset kulut	-202 287,93	0,00	0,00
TILIKAUDEN TULOS	1 887 866,00	3 788 491,42	1 117 647,61
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	1 887 866,00	3 788 491,42	1 117 647,61

RAHOITUSLASKELMA 31.12. (ulkoiset)

	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
		€	€
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	5 133 133,62	3 067 017,31	3 562 349,91
Satunnaiset erät	-202 287,93	3 384 108,54	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	-53 258,25	-128 642,66	-44 693,73
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-8 005 805,43	-12 478 731,63	-4 722 319,92
Rahoitusosuudet investointimenoihin	40 189,61	123 786,20	4 800,00
Pys.vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	125 931,11	1 698 710,81	156 910,55
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 962 097,27	-4 333 751,43	-1 042 953,19
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäys	0,00	-82 891,30	0,00
Antolainasaamisten vähennys	15 496,00	10 000,00	187 000,00
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 000 000,00	5 000 000,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 338 371,09	-1 966 344,59	-1 041 353,57
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	172 539,17	-2 252,30	685 596,14
Vaihto-omaisuuden muutos	739,08	1 700,68	-5 815,28
Saamisten muutos	-411 540,82	-13 474,67	1 166 843,61
Korottomien velkojen muutos	-358 933,03	789 460,17	26 782,91
Rahoituksen rahavirta	4 079 929,31	3 736 197,99	1 019 053,81
Rahavarojen muutos	1 117 832,04	-597 553,44	-23 899,38
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	3 122 539,41	2 004 707,37	2 602 260,81
Rahavarat 01.01.	2 004 707,37	2 602 260,81	2 626 160,19
	1 117 832,04	-597 553,44	-23 899,38

TASE

VASTAAVAA	31.12.2017 €	31.12.2016 €	31.12.2015 €
A. PYSYVÄT VASTAAVAT	77 639 448,41	72 804 981,14	64 609 846,99
<i>I Aineettomat hyödykkeet</i>	349 241,65	363 872,20	149 122,76
Aineettomat oikeudet	349 241,65	363 872,20	149 122,76
<i>II Aineelliset hyödykkeet</i>	63 699 232,15	58 831 243,47	54 958 121,45
Maa- ja vesialueet	6 447 447,28	6 274 843,49	6 185 885,90
Rakennukset	38 403 761,57	39 808 396,78	42 395 473,49
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 843 304,76	5 595 357,84	3 983 952,62
Koneet ja kalusto	367 851,02	400 319,55	469 879,68
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	13 636 867,52	6 752 325,81	1 922 929,76
<i>III Sijoitukset</i>	13 590 974,61	13 609 865,47	9 502 602,78
Osakkeet ja osuudet	12 819 783,03	12 823 177,89	8 788 806,50
Muut lainasaamiset	616 491,27	631 987,27	586 987,27
Muut saamiset	154 700,31	154 700,31	126 809,01
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	514 395,63	503 266,43	479 807,66
Valtion toimeksiannot	35 666,90	25 528,74	8 270,93
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	478 728,73	477 737,69	471 536,73
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	7 048 349,59	5 519 715,81	6 105 495,26
<i>I Vaihto-omaisuus</i>	10 004,78	10 743,86	12 444,54
Aineet ja tarvikkeet	10 004,78	10 743,86	12 444,54
<i>II Saamiset</i>	3 915 805,40	3 504 264,58	3 490 789,91
Pitkäaikaiset saamiset	1 569 428,00	1 700 214,00	1 831 000,00
Muut saamiset	1 569 428,00	1 700 214,00	1 831 000,00
Lyhytaikaiset saamiset	2 346 377,40	1 804 050,58	1 659 789,91
Myntisaamiset	1 478 449,29	1 355 475,78	1 172 915,06
Muut saamiset	406 784,52	430 885,51	367 243,58
Siirtosaamiset	461 143,59	17 689,29	119 631,27
<i>IV Rahat ja pankkisaamiset</i>	3 122 539,41	2 004 707,37	2 602 260,81
VASTAAVAA YHTEENSÄ	85 202 193,63	78 827 963,38	71 195 149,91

VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
	€	€	€
A OMA PÄÄOMA	58 357 671,35	56 469 805,35	52 681 313,93
<i>I Peruspääoma</i>	<i>27 946 987,54</i>	<i>27 946 987,54</i>	<i>27 946 987,54</i>
<i>IV Edellisten tilikausien ylijäämä</i>	<i>28 522 817,81</i>	<i>24 734 326,39</i>	<i>23 616 678,78</i>
<i>V Tilikauden yli-/alijäämä</i>	<i>1 887 866,00</i>	<i>3 788 491,42</i>	<i>1 117 647,61</i>
B TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 729 421,55	1 545 753,18	1 524 546,71
Valtion toimeksiannot	32 052,62	16 672,89	13 515,62
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 672 103,25	1 514 395,86	1 495 171,13
Muut toimeksiantojen pääomat	25 265,68	14 684,43	15 859,96
C VIERAS PÄÄOMA	25 115 100,73	20 812 404,85	16 989 289,27
<i>I Pitkäaikainen</i>	<i>16 968 841,79</i>	<i>12 958 118,42</i>	<i>10 163 018,47</i>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	16 715 872,02	12 681 978,30	8 998 965,58
Lainat julkisyhteisöiltä	252 969,77	276 140,12	1 164 052,89
<i>II Lyhytaikainen</i>	<i>8 146 258,94</i>	<i>7 854 286,43</i>	<i>6 826 270,80</i>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 966 106,28	1 316 987,28	1 053 830,28
Lainat julkisyhteisöiltä	23 169,84	21 383,30	45 984,84
Saadut ennakot	129 397,38	202 060,49	203 091,04
Ostovelat	2 803 543,20	2 952 949,78	2 088 208,28
Muut velat	384 081,93	420 647,98	446 217,20
Siirtovelat	2 839 960,31	2 940 257,60	2 988 939,16
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	85 202 193,63	78 827 963,38	71 195 149,91

Konsernilaskelmat

KONSERNITULOSLASKELMA (ulkoiset)

	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
	€	€	€
Toimintatuotot	35 112 027	34 210 587	30 419 195
Toimintakulut	-81 889 752	-81 991 267	-78 206 003
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	3 989	1 157	3 482
TOIMINTAKATE	-46 773 736	-47 779 523	-47 783 325
Verotulot	27 126 902	26 314 982	27 224 285
Valtionosuudet	27 902 440	28 142 979	27 017 320
Rahoitustuotot ja -kulut:			
Korkotuotot	17 960	18 540	25 334
Muut rahoitustuotot	70 732	290 542	74 450
Korkokulut	-264 320	-227 012	-321 101
Muut rahoituskulut	-24 236	-18 091	-28 638
VUOSIKATE	8 055 742	6 742 417	6 208 326
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-5 447 844	-5 385 090	-4 838 508
Omistuksen eliminointierot	0	0	0
Arvonalentumiset	-162 713	-11 735	-2 285
Satunnaiset erät	-150 560	1 576 539	2 588
Tilikauden tulos	2 294 625	2 922 131	1 370 121
Tilinpäätössirrot		-200 000	-18
Tilikauden verot	-125 583	-153 506	-122 975
Laskennalliset verot	19 552	25 229	37 407
Vähemmistöosuudet	372	1 282	-6 333
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 188 966	2 595 136	1 278 202

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA (ulkoiset)

	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
	€	€	€
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	8 055 742	6 742 417	6 208 326
Satunnaiset erät	-150 560	1 576 539	2 588
Tilikauden verot	-125 583	-153 506	-122 975
Tulorahoituksen korjauserät	44 591	-166 396	80 944
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-9 122 898	-11 193 432	-7 039 025
Rahoitusosuudet investointimenoihin	66 069	131 724	36 247
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	187 070	210 019	189 855
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 045 568	-2 852 635	-644 040
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	0	-165 783	0
Antolainasaamisten vähennykset	10 000	10 000	187 000
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 587 677	5 275 550	356 904
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 041 626	-2 895 384	-1 993 206
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	321 429
Oman pääoman muutokset	-16 035	55 642	-77
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	168 677	-5 194	685 866
Vaihto-omaisuuden muutos	40 600	-50 179	-3 816
Saamisten muutokset	-700 990	-276 883	1 381 039
Korottomien velkojen muutokset	-38 154	1 053 392	-275 015
Rahoituksen rahavirta	3 010 150	3 001 161	660 122
Rahavarojen muutos	1 964 582	148 526	16 082
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	8 990 225	7 025 643	6 241 106
Rahavarat 01.01.	7 025 643	6 877 118	6 225 024
	1 964 582	148 526	16 082

KONSERNITASE

	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
VASTAAVAA	€	€	€
PYSYVÄT VASTAAVAT	95 616 781,87	92 255 740,57	86 164 277,08
<i>Aineettomat hyödykkeet</i>	645 188,50	674 741,33	505 208,06
Aineettomat oikeudet	494 387,99	501 667,05	265 472,88
Muut pitkävaikutteiset menot	141 485,63	163 992,65	231 105,04
Ennakkomaksut	9 314,88	9 081,63	8 630,14
<i>Aineelliset hyödykkeet</i>	92 471 904,43	89 078 270,12	83 005 012,00
Maa- ja vesialueet	7 248 008,01	7 077 009,44	6 962 885,93
Rakennukset	59 600 658,82	62 184 115,41	62 497 870,07
Kiinteät rakenteet ja laitteet	9 183 565,58	10 176 793,67	8 962 506,48
Koneet ja kalusto	2 058 879,97	2 260 369,94	2 394 302,22
Muut aineelliset hyödykkeet	80 316,09	78 530,98	29 478,01
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	14 300 475,96	7 301 450,68	2 157 969,29
<i>Sijoitukset</i>	2 499 688,94	2 502 729,12	2 654 057,02
Osakkuusyhteisöosuudet	25 702,62	30 136,56	24 704,19
Muut osakkeet ja osuudet	1 920 355,62	1 909 157,11	2 055 917,37
Muut lainasaamiset	517 371,83	527 371,83	537 371,83
Muut saamiset	36 258,87	36 063,62	36 063,63
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	692 082,23	645 357,64	567 047,68
Valtion toimeksiannot	105 270,03	52 417,04	14 544,55
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	500 941,38	503 125,56	489 406,54
Muut toimeksiantojen varat	85 870,82	89 815,04	63 096,59
VAIHTUVAT VASTAAVAT	15 262 669,43	12 566 083,61	11 227 657,00
<i>Vaihto-omaisuus</i>	518 601,69	559 202,18	496 632,17
Aineet ja tarvikkeet	387 920,67	426 874,57	368 843,91
Keskeneräiset tuotteet	10 040,33	14 013,44	6 230,35
Valmiit tuotteet			
Muu vaihto-omaisuus	120 639,88	118 314,17	121 556,30
Ennakkomaksut	0,81	0,00	1,61
<i>Saamiset</i>	5 753 842,55	4 981 237,98	4 489 497,56
<i>Pitkäaikaiset saamiset</i>	323 373,56	211 298,65	7 640,79
Lainasaamiset	392,50	0,00	0,00
Muut saamiset	3 985,88	4 435,21	5 174,41
Siirtosaamiset	318 995,18	206 863,44	2 466,38
<i>Lyhytaikaiset saamiset</i>	5 430 468,99	4 769 939,33	4 481 856,77
Myyntisaamiset	3 075 121,86	2 895 545,43	2 559 859,72
Lainasaamiset	750 040,58	694 213,96	592 272,05
Laskennalliset verosaamiset	19 551,57	51 451,20	63 884,51
Muut saamiset	772 789,02	717 950,34	683 359,28
Siirtosaamiset	812 965,96	410 778,40	582 481,21
<i>Rahoitusarvopaperit</i>	1 382 708,76	963 071,08	911 728,61
Osakkeet ja osuudet	1 382 708,76	963 063,11	731 728,61
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	0,00	7,97	180 000,00
<i>Rahat ja pankkisaamiset</i>	7 607 516,43	6 062 572,37	5 329 798,66
VASTAAVAA YHTEENSÄ	111 571 533,53	105 467 181,82	97 958 981,76

VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
	€	€	€
OMA PÄÄOMA	65 144 964	62 909 927	60 054 156
Peruspääoma	27 946 988	27 946 988	27 946 988
Arvonkorotusrahasto	51 885	51 885	51 885
Muut omat rahastot	3 251 724	3 246 649	2 984 292
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	31 705 401	29 069 270	27 792 789
Tilikauden yli-/alijäämä	2 188 966	2 595 136	1 278 202
VÄHEMMISTÖOSUDET	229 797	244 991	170 126
PAKOLLISET VARAUKSET	720 441	607 871	637 407
Eläkevaraukset	4 110	4 110	4 110
Muut pakolliset varaukset	716 331	603 762	633 297
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 920 739	1 705 337	1 632 182
Valtion toimeksiannot	101 912	43 574	19 879
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 702 953	1 556 272	1 532 673
Muut toimeksiantojen pääomat	115 873	105 491	79 630
VIERAS PÄÄOMA	43 555 593	39 999 056	35 465 111
<i>Pitkäaikainen</i>	<i>29 287 786</i>	<i>26 202 952</i>	<i>23 388 966</i>
<i>Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma</i>	<i>27 641 541</i>	<i>24 584 700</i>	<i>21 903 293</i>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	26 222 850	22 824 828	19 826 844
Lainat julkisyhteisöiltä	1 416 881	1 758 063	2 074 639
Lainat muilta luotonantajilta	1 810	1 810	1 810
<i>Pitkäaikainen koroton vieras pääoma</i>	<i>1 646 245</i>	<i>1 618 252</i>	<i>1 485 673</i>
Saadut ennakot	9 623	10 805	9 203
Muut velat	1 636 622	1 607 446	1 476 470
<i>Lyhytaikainen</i>	<i>14 267 807</i>	<i>13 796 104</i>	<i>12 076 145</i>
<i>Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma</i>	<i>3 364 253</i>	<i>2 739 813</i>	<i>2 371 259</i>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 157 097	2 525 800	2 224 628
Lainat julkisyhteisöiltä	207 156	214 014	146 631
<i>Lyhytaikainen koroton vieras pääoma</i>	<i>10 903 554</i>	<i>11 056 290</i>	<i>9 704 886</i>
Saadut ennakot	199 592	266 477	257 421
Ostovelat	3 780 606	3 968 656	3 083 544
Muut velat	1 030 176	1 086 442	1 100 994
Siirtovelat	5 781 072	5 603 281	5 157 715
Laskennalliset verovelat	112 107	131 434	105 211
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	111 571 534	105 467 182	97 958 982

9. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

9.1. Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Liitetiedot on numeroitu Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista antaman yleisohjeen mukaisesti. Mikäli yleisohjeen mukaiseen liitetietoon ei tule mitään tietoja ei kyseistä liitetietoa esitetä. Kaupungilla ei ole ilmoitettavaa seuraavien liitetietojen osalta: 2, 3, 10, 16, 17, 26, 28, 31, 35, 36, 37, 46

1) Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenuon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa *Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet*. Vuoden 2017 tilinpäätöksessä on lisäksi huomioitu perusturvan kiinteistöön (ent. sosiaalitoimisto/kotihoitotoimisto) tehty arvonalentuminen 142 107,63 euroa.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien osakkeet on merkitty taseessa hankintamenuon.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuuden arvostus

Kaupunginviraston toimistotarvikevarasto on merkitty taseeseen hankintahinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuus

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenuon vähennykseksi.

9.2. Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

4) Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikauden satunnaisten tuottojen vertailussa edelliseen tilikauteen tulee ottaa huomioon, että kaupunki on vuonna 2016 myynyt 7 rivitaloa (+osassa tontti) tytäryhteisölleen Ktö oy Some-

rasunnoille 1,5 milj. euron tasearvosta. Vastineeksi kaupunki merkitsi osakkeita 2,3 milj. euron arvosta. Taseen vastattavista Somerasunnoille siirtyi myös ko. rivitaloihin liittyneet lainat 0,86 milj. euroa, joka merkittiin rahoituslaskelmassa lainojen lyhennykseksi.

Lisäksi vertailukelpoisuuteen vaikuttaa Someron seudun kuntokotiyhdistyksen purkautumisesta johtunut yhdistyksen varojen ja velkojen siirto kaupungille 1.11.2016. Kaupungin taseen sijoituksiin (osakkeisiin) merkittiin yhteensä 1,67 milj. euron lisäys.

5) Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut

Tilikauden muihin toimintatuottoihin sisältyy AVL:n 191 §:n perusteella verovirastolta takautuvasti saatuja arvonlisäveropalautuksia vuosilta 2013 – 2016 yhteensä 83 690 euroa.

9.3. Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt sekä kuntayhtymät, joissa kaupunki on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuuksien erottamisessa.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Ktö Oy Somerasuntojen ja Ktö Oy Jukolantien rakennusten poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa *Edellisten tilikausien yli- tai alijäämän* oikaisuksi.

9.4. Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6) Toimintatuotot tehtäväalueittain:

	Konserni		Kaupunki	
		2016	2017	2016
Yleishallinto	353 044	279 787	209 298	153 707
Sosiaali- ja terveystalvet	26 293 040	25 443 210	5 575 965	5 314 973
Opetus- ja kulttuuripalvelut	2 348 385	2 115 020	1 724 116	1 563 995
Yhdyskuntapalvelut	2 895 799	2 896 104	76 423	71 855
Muut palvelut *	3 221 759	3 476 466	2 142 626	2 103 980
*) josta tilojen ym. vuokratuotot			*) 1 058 560	*) 860 151
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	<i>35 112 027</i>	<i>34 210 587</i>	<i>9 728 426</i>	<i>9 208 510</i>

7) Verotulojen erittely

	2017	2016
Kunnan tulovero	24 047 043	23 546 453
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 361 747	1 183 922
Kiinteistövero	1 788 165	1 638 665
<i>Verotulot yhteensä</i>	<i>27 196 955</i>	<i>26 369 040</i>

8) Valtionosuuksien erittely

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	26 266 123	26 626 085	26 266 123	26 626 085
<i>Siiitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus</i>	<i>6 804 326</i>	<i>6 456 504</i>	<i>6 804 326</i>	<i>6 456 504</i>
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet.	-298 684	-623 361	-298 684	-623 361
Yksikköhintarahotus	1 935 001	2 140 255		
<i>Valtionosuudet yhteensä</i>	<i>27 902 440</i>	<i>28 142 979</i>	<i>25 967 439</i>	<i>26 002 724</i>

9) Palvelujen ostojen erittely

	2017	2016
Asiakaspalvelujen ostot	19 056 672	19 402 608
Muiden palvelujen ostot	5 846 696	5 646 017
<i>Palvelujen ostot yhteensä</i>	<i>24 903 368</i>	<i>25 048 625</i>

11) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

Käyttöomaisuuslaji	Poisto- menetelmä	Poistoaika (vuotta)
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	Tasapoisto	3
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5
Liiketarvo	Tasapoisto	5
Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	Tasapoisto	3
Muut	Tasapoisto	3

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet	Ei poistoaikaa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	40
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	30
Talousrakennukset	Tasapoisto	20
Vapaa-ajanrakennukset	Tasapoisto	30
Asuinrakennukset	Tasapoisto	40
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	Menojäännöspoisto	15 %/20 v
Sillat, laiturit ja uimalat	Menojäännöspoisto	25 %/10 v
Muut maa- ja vesirakenteet	Menojäännöspoisto	20 %/30 v
Viemäriverkko	Menojäännöspoisto	10 %/40 v
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	Menojäännöspoisto	20 %/20 v
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	Menojäännöspoisto	22 %/10 v
Muut putki- ja kaapeliverkot	Menojäännöspoisto	20 %/20 v
Sähkö-, vesi- yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	Menojäännöspoisto	25 %/20 v
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	Menojäännöspoisto	20 %/20 v
Liikenteen ohjauslaitteet	Menojäännöspoisto	25 %/10 v
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Menojäännöspoisto	25 %/10 v
Koneet ja kalusto		
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	Tasapoisto	8
Muut kuljetusvälineet	Tasapoisto	5
Muut liikkuvat työkoneet	Tasapoisto	5
Muut raskaat koneet	Tasapoisto	10
Muut kevyet koneet	Tasapoisto	5
Sairaala-, terveydenhuolto yms. laitteet	Tasapoisto	5
Atk-laitteet	Tasapoisto	5
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	5
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto	
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoaikaa	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa	

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa
---------------------	----------------

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuudesta vuosina 2016 – 2020:

	TP 2016	TP 2017	Taloussuunnitelma		
			2018	2019	2020
Poistonalaiset investoinnit	8 327 103	7 806 332	7 797 000	4 801 000	4 415 000
Rahoitusosuudet	123 786	40 190	0	228 000	457 000
Investointien omahankintameno	8 203 317	7 766 142	7 797 000	4 573 000	3 958 000
Suunnitelman mukaiset poistot	2 662 634	2 900 872	3 153 000	3 500 000	3 600 000
Viiden vuoden keskiarvo:					
Suunnitelman mukaiset poistot		3 163 301			
Poistonalaisten investointien omahankintameno		6 459 492			
Ero		- 3 296 191			
Poikkeama-%		-51 %			

Jos eroa verrataan suunnitelman mukaisiin poistoihin:	-104%
Jos eroa verrataan investointeihin:	-51 %
Eli sumupoistot ovat investoinneista:	49 %

Selvitys poikkeaman syistä:

Someron kaupunki on hyvästä taloudellisesta tilanteesta johtuen voinut toteuttaa normaalia suurempia investointeja jo useita vuosia. Vuosien 2016 – 2018 suurin rakentamiskohde on Kiiruun koulu (16,4 milj. euroa).

12) Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Eläkevastuu (ky)1.1.	4 110	4 110		
Lisäykset	0	0		
Vähennykset	0	0		
Eläkevastuu (ky) 31.12.	4 110	4 110		
Potilasvahinkovakuutus (ky) 1.1.	603 762	633 297		
Lisäykset	112 569			
Vähennykset	0	-29 536		
Potilasvahinkovakuutus (ky) 31.12.	716 331	603 762		

13) Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja –tappiot (Tulorahoituksen korjauserät)

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	22 952	49 962	22 952	49 962
Rakennusten luovutusvoitot	45 563	82 887	32 236	78 681
Osakkeiden luovutusvoitot	3 055	5 770		0
Muut luovutusvoitot	40	3 518		0
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	<i>71 610</i>	<i>142 137</i>	<i>55 188</i>	<i>128 643</i>
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	1 930		1 930	
Rakennusten luovutustappiot	2 713			
Osakkeiden luovutustappiot				
Muut luovutustappiot		6 980		
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	<i>4 643</i>	<i>6 980</i>	<i>1 930</i>	<i>0</i>

14) Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
<i>Satunnaiset tuotot</i>				
Vuokrarivitalojen myynti Ktö Oy Somerasunnoille				1 712 988
Kuntokotiyhdistyksen purkautuminen ja osakkeiden siirto kaupungille		1 671 121		1 671 121
Varainsiirtoveron palautus	59 867			
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	<i>59 867</i>	<i>1 671 121</i>		<i>3 384 109</i>
<i>Satunnaiset kulut</i>				
Varainsiirtovero Ktö oy Somerasunnot		94 582		
Oikeudenkäyntikulut ("Raakapuu")	202 288		202 288	
Muut kulut	8 139			
<i>Satunnaiset kulut yhteensä</i>	<i>210 427</i>	<i>94 582</i>	<i>202 288</i>	

15) Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	2017	2016
Osinkotuotot		
Someron Lämpö Oy:ltä	46 440	20 640
Someron Vesihuolto Oy:ltä	19 340	8 439
Someron Talkkari	1 850	2 350
Muilta	27 533	24 893
<i>Osinkotuotot yhteensä</i>	<i>95 163</i>	<i>56 322</i>
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä		
Lounais-Hämeen ammatillisen koulu-		14 687
tuksen ky		
<i>Peruspääoman korot yhteensä</i>	<i>0</i>	<i>14 687</i>

9.5. Tasetta koskevat liitetiedot**Taseen vastaavia koskevat liitetiedot****18) Arvonkorotukset**

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	7 077 010	6 966 310	6 274 843	6 185 886
Arvonkorotukset	3 952	55 648	0	0
Arvonkorotusten purku		0	0	0
Arvo 31.12.	7 248 008	7 077 010	6 447 447	6 274 843
Rakennukset				
Arvo 1.1.	62 184 116	64 410 754	39 808 397	42 395 473
Arvonkorotusten purku		0	0	0
Arvo 31.12.	59 600 659	62 184 116	38 403 762	39 808 397
<i>Arvonkorotukset yhteensä 31.12.</i>	<i>3 952</i>	<i>55 648</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

19) Pysyvät vastaavat

Aineettomat hyödykkeet	Aineettomat oikeudet
Poistamaton hankintameno 1.1.	363 872
Lisäykset tilikauden aikana	194 545
Rahoitusosuudet tilikaudella	0
Vähennykset tilikauden aikana	0
Siirrot erien välillä	-34 175
Tilikauden poisto	-175 001
Poistamaton hankintameno 31.12.	349 242

Aineelliset hyödykkeet	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rak. ja laitteet	Koneet ja kalusto	Enn.maksut ja kesk.er. hankinnat
Poistamaton hankintameno 1.1.	6 274 843	39 808 397	5 595 358	400 320	6 752 326
Lisäykset tilikauden aikana	199 473	7 167 230	342 362	102 196	
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	-30 000	-10 190		
Vähennykset tilikauden aikana	-26 869	-42 409	0		
Siirrot erien välillä	0	-6 779 958	-70 409		6 884 541
Tilikauden poisto	0	-1 577 390	-1 013 816	-134 664	0
Arvonlennukset	0	-142 108	0		
Poistamaton hankintameno 31.12.	6 447 447	38 403 762	4 843 305	367 851	13 636 867

Maa- ja vesialueiden erittely	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	182 478	149 455	212 056	179 032
Muut maa- ja vesialueet	7 065 530	6 927 555	6 235 391	6 095 811
<i>Maa- ja vesialueet yhteensä</i>	7 248 008	7 077 010	6 447 447	6 274 843

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet	Tytäryhteisöt	Ky-osuudet	Muut osakkuudet ja osuudet
Hankintameno 1.1.	6 303 255	4 674 539	1 845 384
Lisäykset	0	0	0
Vähennykset	0	-3 395	0
Siirrot erien välillä	0	0	0
Hankintameno 31.12.	6 303 255	4 671 145	1 845 384

Muut lainasaamiset	Tytäryhteisöt	Muut yhteisöt
Hankintameno 1.1.	104 615	527 372
Lisäykset	0	0
Vähennykset	-5 496	-10 000
Siirrot erien välillä	0	0
Hankintameno 31.12.	99 119	517 372

Muut saamiset tytäryhteisöiltä	
Hankintameno 1.1.	154 700
Vähennykset	0
Siirrot erien välillä	0
Hankintameno 31.12.	154 700

20 - 22) Omistukset muissa yhteisöissä

	Koti- paikka	Kaup. omistus- osuus	Kons. omistus- osuus	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				Omasta pää- omasta	Vieraasta pää- omasta	Tilikauden voitosta / tappiosta
Tytäryhteisöt						
Someron Lämpö Oy	Somero	100 %	100 %	3 064	5 112	89
Someron Vesihuolto	Somero	99,9 %	99,9 %	4 376	2 706	66
Someron Talkkari Oy	Somero	43,1 %	58,6 %	140	22	5
Ktö Oy Somerasunnot	Somero	100 %	100 %	2 466	3 085	33
Ktö Oy Jukolantie	Somero	90,6 %	90,6 %	1 023	122	-49
Ktö Oy Someron Törmä	Somero	100 %	100 %	21	173	-2
As Oy Aurinkopuisto	Somero	57,1 %	57,1 %	88	203	-
Ktö Oy Someron Lamminniemi	Somero	100 %	100 %	1 473	98	-3
Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy	Somero	100 %	100 %	485	582	252
Ktö Oy Lamminniemen Satumaa	Somero	100 %	100 %	2	132	-
Kuntayhtymät						
V-S sairaanhoitopiirin ky	Turku	2,2 %	2,2 %	3 999	7 738	31
V-S erityishuoltopiirin ky	Paimio	3,01 %	3,01 %	42	706	60
Forssan seudun hyvin- vointiky	Forssa	0,23 %	0,23 %	47	38	2
Lounais-Hämeen amm. koulutuksen ky	Forssa	15,7 %	15,7 %	2 808	376	54
Salon seudun koulutusky	Salo	1,54 %	1,54 %	455	188	4
V-S Liitto	Turku	1,83 %	1,83 %	20	26	-

23) Pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset

Saamisten erittely	2017		2016	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä Myyntisaamiset Muut saamiset	1 569 428	53 362	1 700 214	61 947
Saamiset kuntayhtymiltä Myyntisaamiset Muut saamiset Siirtosaamiset		10 040		9 261
Saamiset yhteensä	1 569 428	63 402	1 700 214	71 208

24) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
<i>Pitkäaikaiset siirtosaamiset</i>				
T3 sairaalan inv.meno Kuntarahoitukselle	316 011	204 517		
Vuokraennakko	2 516	2 226		
Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä	318 527	206 743		
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset</i>				
Tulojäämät				
Vakuutusmaksusaamiset	71 567	20 741	71 528	17 689
Kelan korvaus työterveyshuollosta	41 645	66 212		
EU-tuet ja avustukset	19 090	9 098		
Jäsenkunnilta/ky:iltä	489 489	76 928	389 615	
Valtionosuussaaamiset	46 470	67 890		
Muut tulojäämät	144 703	169 909		
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	812 965	410 778	461 143	17 689

Taseen ulkopuoliset tilit

Someron Säästöpankissa on avattu koulujen nimellä olevia tilejä (Kiiruun koulu, Someron Lukion oppilaskunta, Stipendirahasto Lukio ja Kiiruun koulun oppilaskunta)
Tileillä on rahaa yhteensä

	2017	2016
Someron Säästöpankki	9 220	6 737
	9 220	6 737

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot**25) Oman pääoman erittely**

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Peruspääoma 1.1.	27 947	27 947	27 947	27 947
Lisäykset	0	0	0	0
Vähennykset	0	0	0	0
Peruspääoma 31.12.	27 947	27 947	27 947	27 947
Arvonkorotusrahasto 1.1.	52	52	0	0
Lisäykset	0	0	0	0
Vähennykset	0	0	0	0
Arvonkorotusrahasto 31.12.	52	52	0	0

Muut omat rahastot 1.1.	3 247	2 984	0	0
Siirrot rahastoon	2	224	0	0
Siirrot rahastosta	0	0	0	0
Muut omat rahastot 31.12.	3 252	3 247	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	31 664	29 071	28 523	24 734
Siirto rahastoon/rahastosta	-28	-31	0	0
Edellisen tilikauden oikaisut	0	0	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	31 705	29 069	28 523	24 734
Tilikauden ylijäämä 31.12.	2 189	2 595	1 888	3 788
<i>Oma pääoma yhteensä (1000 €)</i>	65 145	62 910	58 358	56 469

27) Pitkäaikaiset velat

Erittely veloista, jotka erääntyvät maksettavaksi myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua. Vuoden 2017 tilinpäätöksessä olevat velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät 1.1.2023 tai sen jälkeen.

Pitkäaikaiset velat	2017	2016
Lainat julkisyhteisöiltä	159 803	*) 184 640
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 851 447	6 935 812
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	9 011 250	7 048 932

Luku korjattu ()*

Valtiokonttori tarkistaa Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti aravalainan vuosimaksua kunkin kalenterivuoden maaliskuun 1. päivästä lukien. Vuosimaksun tarkistus koskee kaikkia niitä lainoja, joiden ensimmäinen vuosimaksu on tullut voimaan 1.3.2000 tai aikaisemmin.

Pitkäaikaisen vuokra-asumisen perusparannuslainat ovat ns. vuosimaksulainoja, joilla ei ole etukäteen määrättyä kiinteää korko- ja lyhennyssuunnitelmaa. Tästä johtuen valtion lainojen lyhennykset on arvioitu.

29) Pakolliset varaukset

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Muut pakolliset varaukset	4 110	4 110	0	0
Potilasvahinkovakuutusvastuu (ky)	716 331	603 762		
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	720 441	607 871	0	0

30) Pitkä- ja lyhytaikaiset velat

	2017		2016	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Vieras pääoma				
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0	318 443	0	295 596
Velat kuntayhtymille				
Ostovelat	0	171 438	0	413 655
<i>Velat yhteensä</i>	0	489 881	0	709 251

32) Muut velat

Muiden pitkäaikaisten velkojen erittely	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Muut velat				
Liittymismaksut (palautuskelpoiset)	1 504 513	1 473 703	0	0
Muut velat	132 109	133 744	0	0
<i>Muut pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	1 636 622	1 607 447	0	0

33) Siirtovelat

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Korkojaksotus	26 883	36 121	9 146	8 627
Lomapalkkajaksotus	4 766 055	4 232 657	2 768 464	2 676 617
Työnantajan vakuutusmaksut	75 057	284 249	36 831	243 061
Muut menoajämät	913 076	1 050 255	25 519	11 953
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>5 781 072</i>	<i>5 603 282</i>	<i>2 839 960</i>	<i>2 940 258</i>

9.6. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot**34) Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin**

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2016	2015
Lainat julkisyhteisöiltä	0	347 677	0	0
Lainat rahoituslaitoksilta	266 250	169 750	0	0
<i>Annetut kiinnitykset yhteensä</i>	<i>266 250</i>	<i>517 427</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

38) Leasingvastuut

Leasingvastuiden yhteismäärä	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	253 232	205 363	10 823	7 543
Myöhemmin maksettavat	430 116	370 025	27 490	34 486
<i>Leasingvastuut yhteensä</i>	<i>683 348</i>	<i>575 388</i>	<i>38 313</i>	<i>42 029</i>

39-40) Vastuusitoumukset

<i>Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta: (jäljellä oleva pääoma)</i>	Kaupunki	
	2017	2016
Kiinteistö Oy Somerasunnot	1 617 017	1 731 090
Kiinteistö Oy Someron Törmä	0	149 840
Someron Lämpö Oy	3 596 428	3 917 857
As Oy Someron Aurinkopuisto	0	371 442
	<i>5 213 445</i>	<i>6 170 229</i>
	Konserni	
	2017	2016
Medbit Oy (V-S shp)	330 000	330 000
<i>Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta yhteensä</i>	<i>5 543 445</i>	<i>6 500 229</i>

<i>Takaukset muiden puolesta (jäljellä oleva pääoma)</i>	Kaupunki	
	2017	2016
Someron Ratsastajat ry	60 217	68 177
Someron Vanhaintuki	442 989	461 657
Somero-Seura ry	44 334	49 630
	<i>547 540</i>	<i>579 464</i>
	Konserni	
	2017	2016
Ktö Oy Malminselkä (V-S erityishuolto.)	7 689	8 225
<i>Takaukset muiden puolesta yhteensä</i>	<i>555 229</i>	<i>587 689</i>

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista 31.12.

	2017	2016
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	50 534 589	43 846 241
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastoista 31.12.	33 399	32 728

41) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Järjestelyn luonne ja liiketoiminnallinen peruste	Kaupunki	
	2017	2016
Arvonlisäveron palautusvastuu ⁽¹⁾	6 547 948	5 755 594
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	312 113	356 699

Järjestelyn luonne ja liiketoiminnallinen peruste	Konserni	
	2017	2016
Sopimusvastuut 31.12.		
– V-S shp:n potilasvakuutusmaksuvastuu	184 018	216 137
– V-S shp:n kiinnitys vuokraoikeuden vakuudeksi	96 258	148
– V-S erityishuoltopiirin ky:n vuokravastuut	399 290	446 940
– Salon seudun koulutusky:n vuokravastuut	4 027	5 535
– V-S Liiton vuokravastuu	9 254	6 964
– FSHKY:n vuokravastuu	1 041	1 222
<i>Sopimusvastuut yhteensä</i>	<i>693 888</i>	<i>676 946</i>
Johdannaissopimukset (V-S shp ja Salon seudun koulutusky)		
– Koronvaihtosopimus		
Jäljellä oleva nimellispääoma	2 599 795	2 601 335
Markkina-arvo	-267 560	376 583
Arvonlisäveron palautusvastuut ⁽¹⁾	6 901 042	6 125 164
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu ⁽²⁾	312 113	356 699

- 1) Arvonlisäverolain mukaan uudisrakentamis- tai perusparantamismenoista vähennyksenä tai palautuksena käsiteltäyn arvonlisäveroon on liittynyt 1.1.2008 alkaen kymmenen vuoden oikaisuvelvollisuus, jos kiinteistön tai sen osan käyttötarkoitus muuttuu palautukseen tai vähennykseen oikeuttamattomaksi.
- 2) Perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Vastuu voimassa 15 vuotta.

9.7. Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot**42) Henkilöstön lukumäärä 31.12. toimialoittain**

Henkilöstön lukumäärä 31.12.	2017		2016	
	Vakin.	Määräaik.	Vakin.	Määräaik.
Hallinto- ja taloustoimi	17	3	17	2
Perusturvatoimi	209	81	210	81
Sivistystoimi	177	38	174	41
Tekninen toimi	63	12	69	12
Yhteensä	466	134	470	136
Joista osa-aikaisia	53	20	72	24

Henkilöstön lukumäärä lasketaan Kunnallisen työmarkkinalaitoksen henkilöstöraporttisuosituksen mukaan. Henkilöstön lukumäärä sisältää kaikki päätoimisessa palvelussuhteessa 31.12. olleet vakinaiset, määräaikaiset ja työllistetyt henkilöt. Määräaikaisiin sisältyvät myös sijaiset.

43) Henkilöstökulut

Henkilöstökulut	2017	2016
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	24 710 745	25 711 905
Henkilöstökuluja aktivoitu taseeseen (inv.)	29 671	20 949
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	24 740 416	25 732 854

44) Luottamushenkilön palkkioista perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetyt luottamushenkilömaksut

Luottamushenkilömaksut	2017	2016
Someron Keskusta ry	3 772	3 900
Someron Kokoomus ry	1 722	1 313
Härkätien Kokoomus ry	103	118
Someron Työväenyhdistys ry	2 854	2 919
Someron Vasemmistoliitto ry	166	132
Someron Perussuomalaiset ry	269	365
Salon Seudun Vihreät	57	
<i>Yhteensä</i>	8 943	8 747

45) Tilintarkastajan palkkiot

BDO Auditor Oy	2017	2016
Tilintarkastuspalkkiot	13 010	12 195
Muut palkkiot	752	335
<i>Palkkiot yhteensä</i>	13 762	12 530

47) Muut liitetiedot**Merkittävimpien perintönä tai testamentilla saatujen varojen käyttö**

1. Lahja Oksanen (kuollut 2015) ja Arvo Oksanen (kuollut 2000) testamenttasivat koko omaisuutensa "Someron kaupungin päivähoidon lasten hyväksi". Omaisuus koostuu lähinnä pankkitalletuksista ja kiinteästä omaisuudesta. Kiinteistöjen arvo perukirjassa on n. 200 000 euroa. Rahavaroja kaupunki sai n. 230 000 euroa. Varoista on maksettu vuoden 2016 aikana vielä kiinteistöjen ylläpitomenoja ja irtaimiston huutokauppailmoitukset. Irtaimistoa on myyty huutokaupalla yhteensä n. 9 100 eurolla. Lisäksi varoista on maksettu väliaikaisen ryhmäperhepäivähoitoyksikön tilakustannuksia n. 3 200 euroa.

Sivistyslautakunta päätti kokouksessaan 22.11.2016 § 94, että testamenttiasian käsittelyä jatketaan kunnes omaisuuden realisointi on edennyt. Kiinteistöt on realisoitu vuonna 2017 ja niistä on saatu 231 100 euroa. Omaisuuden myynnistä saatavat varat kohdennetaan kokonaisuudessaan varhaiskasvatukseen käyttöön. Tilillä oli varoja vuoden lopussa n. 460 000 euroa.

Varojen käytön suunnitteluun on perustettu työryhmä, johon kuuluu varhaiskasvatuksen esimiehet, yksi työntekijä jokaisesta päiväkodista, kaksi työntekijää Tuulihatun ja Leivonpesän päiväkodeista sekä perhepäivähoidosta kaksi edustajaa sekä sivistyslautakunnan edustaja. Sivistysjohtaja toimii puheenjohtajana. Työryhmä on koonnut henkilökunnan, lasten ja vanhempien ideoita testamenttivarojen käytöstä. Suunnittelua jatketaan kevätkaudella 2018, kun sähköiset järjestelmät on otettu käyttöön varhaiskasvatuksessa.

Kaupunki teki vuonna 2010 valtiokonttorille anomuksen perillisittä kuolleen yläasteen lehtori Marja-Liisa Mäkelän omaisuuden luovuttamisesta kaupungille. Varoja oli käytävissä kaikkiaan n. 340 000 euroa. Kaupunki ilmoitti hakemuksessaan käyttävänsä

omaisuuden stipendirahastojen perustamiseen, lapsille ja nuorille tarkoitetun ohjatun musiikki- ja teatteriharrastuksen järjestämiseen, bänditilan hankkimiseen nuorille, kulttuuritapahtumien järjestämiseen sekä vanhusten kuntouttavan päivätoiminnan käynnistämiseen. Kaupunginhallitus päätti 25.2.2013 käyttää 100 000 euroa stipendirahaston perustamiseen. Loppuosan käytöstä tehdään erilliset päätökset. Rahastoa on käytetty n. 8 500 euroa lukion infotaulun ja ylläpitojärjestelmän hankintaan. Käyttövaroja oli vuoden 2017 lopussa n.230 300 euroa.

Käyttövarojen käytön suunnittelu on sisällytetty sivistystoimialan talousarvion 2018 toiminnallisiin tavoitteisiin kulttuuritoimessa ja nuorisotoimessa.

3. Valtioneuvosto on luovuttanut Someron kaupungille Matti Sallisen valtiolle mennyttä omaisuutta käytettäväksi ennaltaehkäisevään lastensuojelutyöhön. Varoilla palkattiin neuvolaan perhetyöntekijä ja perhepalveluihin lapsiperheiden kodinhoitaja. Rahaa oli käytettävissä vuoden lopussa n. 444 000 euroa.

Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista ja tosittelajeista

Päiväkirja

Pääkirja

ALKUS	Alkusaldot	OMAKSM	Ostoreskontran maksu
EXCEL1	Excel-muistiot	OMAKSU	Ostoreskontran maksu
KASSA2	Kassatositteet	OSTOT	Ostolaskut
KOKI	Vuokrareskontra	PALKAT	Palkat
KOMTOS	Käyttöomaisuustositteet	PANKKI	Pankin tiliotteet
LMR	Myyntilaskut/Proe	SISRON	Sisäiset laskut Rondo
MAMAKS	Manuaalimaksut	SISROP	Sis.laskut2 Rondo
MATKAT	Matkalaskut/populus	SOSTYÖ	Sosiaalityö/kp
MRAHA	Määrärahat	VIITES	Viitesuoritukset
MRHYV	HyvityskuititProe		
MUISTI	Muistiot		

10. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS

Somero, 9. huhtikuuta 2018

KAUPUNGINHALLITUS

Tero Pirttilä
Puheenjohtaja

Pia Maavirta
I varapuheenjohtaja

Riitta Lehtinen
II varapuheenjohtaja

Pauli Eino
jäsen

Hannu Kesäniemi
jäsen

Kari Ahlbom
jäsen

Riitta Ryhtä
jäsen

Ismo Valve
jäsen

Jutta Varjus
jäsen

Sami Suikkanen
kaupunginjohtaja

Edellä oleva tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpitotavan mukaisesti. Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Somerolla, 29.toukokuuta 2018

BDO Audiator Oy
Tilintarkastusyhteisö

Hannu Laurila
JHTT -tilintarkastaja